

B. 101286

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

วิทยานิพนธ์

ของ

พันธุ์ทิพย์ อินทยอด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

กุมภาพันธ์ 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยทักษิณ

ISBN 974-451-863-3

หนังสือพิมพ์... สำนักพิมพ์... มหาวิทยาลัยทักษิณ...
สงวนลิขสิทธิ์...
พิมพ์ที่... สำนักพิมพ์... จังหวัด...

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้
พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยทักษิณได้

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

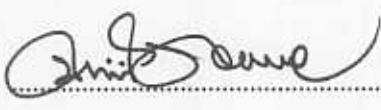
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ อารีย์พงศ์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

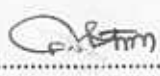
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ อารีย์พงศ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ปรีชา ทิฉินพงศ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.ฉันทัส ทองช่วย)

มหาวิทยาลัยทักษิณ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

.....รักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ โชคนุกูล)

วันที่ 19 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์
จำเริญ แสงดวงแข ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ อารีพงษ์
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ทั้งสองท่านได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และคอยชี้แนะให้ข้อมูลทาง
การศึกษากันคว้า ตลอดจนได้สละเวลาช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและ
เอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและความเมตตาอารี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์คร.ฉันทัทธ ทองช่วยและรองศาสตราจารย์ปรีชา
ทิจินพงศ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ให้ข้อคิดและชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์อันล้ำค่า จนทำ
ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตา มีสุข รองศาสตราจารย์ยุรฉัตร บุญสนิท
อาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตกทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีกทั้งความ
เมตตา ความปรารถนาดีที่ท่านได้มอบให้เพื่อให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คุณชุติมา บุญอยู่ คุณกาญจนา อุปัญญา พี่ ๆ และ เพื่อน ๆ ในภาควิชา
ภาษาไทยและภาษาตะวันตก มหาวิทยาลัยทักษิณ ตลอดจนพี่ ๆ และเพื่อน ๆ ในโรงเรียนสงขลา
เทคโนโลยีทุกท่านที่คอยให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จได้หากปราศจากการสนับสนุนจากคุณถิ่น อินทยอด
คุณชีวี อินทยอด คุณพ่อ และคุณแม่ ที่คอยอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูอุปการะ ให้ความเมตตากรุณา
ส่งเสริมผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจจนสามารถสำเร็จ
การศึกษาได้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

พันธุทิพย์ อินทยอด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา	26
3 ความแตกต่างด้านจำนวนคำ	48
การเพิ่มคำศัพท์	48
ชนิดของคำศัพท์	51
ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง	61
ที่มาของคำศัพท์	70
การสร้างคำศัพท์ใหม่	76
สาเหตุการเพิ่มคำศัพท์	79
การสูญคำศัพท์	86
ชนิดของคำศัพท์ที่สูญ	86
ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญ	91
สาเหตุการสูญของคำศัพท์	96

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์	106
บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม	106
การเพิ่มตัวอย่าง	107
การอ้างอิง	110
การอธิบาย	116
การตัดตัวอย่าง	119
การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง	122
การเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์	123
การเพิ่มรายละเอียดของนิยามคำศัพท์	125
การตัดรายละเอียดของนิยามคำศัพท์	128
การใช้ภาษาอธิบายต่างกัน	129
บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน	132
ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าความหมายเดิม	132
ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม	141
5 ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์	145
ผลกระทบทางไวยากรณ์	145
การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์	145
ประเภทของคำเปลี่ยนไป	149
ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป	151
ผลกระทบทางความหมาย	154
การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายเพิ่มขึ้น	154
การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายแคบลง	157
การนำคำศัพท์มาใช้ผิดความหมาย	159
ผลกระทบต่อจำนวนคำ	160
เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในภาษา	161

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
เกิดการสูญของคำศัพท์	163
ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์	164
6 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	168
บทย่อ	168
สรุปผล	168
อภิปรายผล	178
ข้อเสนอแนะ	180
บรรณานุกรม	181
ภาคผนวก	185
ภาคผนวก ก	186
ภาคผนวก ข	233
บทคัดย่อ	251
ประวัติย่อผู้วิจัย	255

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนคำตั้งที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนกตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ 59
2	แสดงจำนวนคำตั้งที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ 68
3	แสดงจำนวนคำตั้งที่สูงที่สุดในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนก ตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ 89
4	แสดงจำนวนลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูงที่สุดในพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ 94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ สภาพสังคม การศึกษา เทคโนโลยี ประเพณี และวัฒนธรรม ภาษาอันเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการบันทึกและถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก ความคิดก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ดังที่ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ ได้กล่าวไว้ว่า “ภาษาที่มีผู้ใช้พูดอยู่เป็นประจำ ย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้นแล้วภาษาไทยปัจจุบันก็คงจะยังเหมือนภาษาไทยเมื่อ 700 ปีมาแล้ว ภาษาที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือภาษาที่ไม่มีผู้ใช้พูดเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน หรือเป็นภาษาที่ตายแล้ว”¹ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในภาษาจึงถือเป็นลักษณะทางธรรมชาติของภาษาที่เป็นกลวิธีอันจะทำให้ภาษานั้น ๆ ยังคงอยู่ได้ในสังคม

ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน การเขียนปัจจุบันจะยึดหลักการเขียนที่ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งจัดสร้างโดยราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมจึงถือเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการเขียนหนังสือ เพราะเป็นหนังสือที่รวบรวมคำที่มีใช้อยู่ในภาษาปัจจุบัน อันเป็นแบบมาตรฐานที่ประชาชนยึดถือกัน

ราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงความสำคัญของพจนานุกรม ความว่า

พจนานุกรมเป็นหนังสือรวบรวมคำที่มีใช้อยู่ในภาษาและกำหนดอักขรวิธี การอ่าน ความหมาย ตลอดจนประวัติที่มาของคำ จัดเป็นหนังสือประเภทอ้างอิงที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับหนังสือพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานนั้น ยิ่งมีความสำคัญเป็นทวีคูณ ทั้งนี้เพราะมีประกาศของทางราชการให้ใช้เป็นแบบฉบับของการเขียนหนังสือไทยในราชการและโรงเรียนด้วย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จึงเป็นหนังสืออันเป็นหลักสำคัญในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและให้ลงรูปเดียวกัน²

---

¹ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ. 2526. หน้า 4.

² ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ก.

ในการปรับปรุงพจนานุกรมของไทยแต่ละครั้ง จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายลักษณะทั้งด้านคำศัพท์ บทนิยาม และความหมายของคำ ซึ่งหากจะนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 ที่ได้มีการจัดสร้างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานขึ้น ได้มีการปรับปรุงครั้งแรกในปีพ.ศ. 2525 ราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงมูลเหตุของการปรับปรุงพจนานุกรมในปีพ.ศ. 2525 ความว่า

ราชบัณฑิตยสถานตระหนักดีว่าภาษาย่อมมีเกิด เลื่อม และดับไปเช่นเดียวกับบุคคลผู้เป็นเจ้าของภาษา ส่วนความหมายของคำในภาษานั้นเล่าก็ตกอยู่ในลักษณะเช่นนั้น บางทีก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและบางทีก็มีคำใหม่ ๆ เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นหนังสือพจนานุกรมจึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์และทันสมัยอยู่เสมอ อย่างน้อย 10 ปีครั้งหนึ่ง หรืออย่างมากไม่ควรเกิน 20 ปี¹

การปรับปรุงดังกล่าว ทำให้เกิดพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ซึ่ง อรพินท์ โลกัตตจริยา² ได้ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2525 พบว่ามีคำดั้งเพิ่มขึ้น 1,367 คำ และคำศัพท์สูญหาย 2 คำ การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์มี 3 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงจำนวนคำ การเปลี่ยนแปลงบทนิยาม การเปลี่ยนแปลงเสียงและรูปเขียนของคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงในแต่ละลักษณะนั้นมีผลกระทบต่อด้าน ไวยากรณ์ ด้านความหมาย ด้านการใช้ภาษาในการเขียนบทนิยาม และด้าน จำนวนคำ

หลังจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ใช้มาเป็นระยะเวลา 17 ปี ได้มีการปรับปรุงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2542 ราชบัณฑิตยสถานได้กล่าวถึงมูลเหตุของการปรับปรุงพจนานุกรมในปีพ.ศ. 2542 ครั้งนี้ ความว่า

เมื่อได้จัดพิมพ์พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เผยแพร่เป็นครั้งแรกในโอกาสเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี แล้ว ราชบัณฑิตยสถานก็มิได้ยุติการชำระพจนานุกรมแต่เพียงนั้น เพราะทราบดีว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีทั้งคำที่เกิดขึ้นใหม่ คำที่อาจตายไป คำที่มีความหมายขยายขึ้นหรืออาจแคบลง คณะกรรมการชำระ

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2539. หน้า ๑๗.

² อรพินท์ โลกัตตจริยา. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 5 และพ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2. 2538. 286 หน้า.

พจนานุกรมจึงยังคงมีการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมคำและบทนิยามสำหรับการแก้ไข พจนานุกรมฉบับ พ.ศ. 2525 เมื่อได้ใช้ไปเป็นระยะเวลาที่พอสมควรแล้ว¹

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จึงมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นอย่างมาก เช่น เกิดคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

ฮ้อยจ้อ น. ชื่ออาหารแบบจีนชนิดหนึ่ง ใช้เนื้อปู มันหมูแข็งต้มสุก ผสมกับแป้ง มันและเครื่องปรุงรส บดหรือโม่จนเหนียวแล้วห่อด้วยฟองเต้าหู้เป็นท่อน กลม ๆ ยาว ๆ มักเป็น เปาะ ๆ หนึ่งแล้วทอดให้สุกกินกับน้ำจิ้ม (จ.)

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. หน้า11404.)

การให้คำนิยามที่แตกต่างไปจากเดิม ดังตัวอย่าง

อโฆชะ ว. ไม่ก้อง, เสียงสระหรือพยัญชนะซึ่งขณะที่เปล่งออกมาเสียงไม่สั่น ใน ภาษาไทยได้แก่เสียง อ เมื่อเป็นพยัญชนะต้น เสียง บ ด เมื่อเป็นพยัญชนะสะกด และเสียง ก ค จ ช ซ ต ท ป ฟ พ ฮ เสียงสระในภาษาไทยไม่เป็นอโฆชะ. (ไว) เรียกพยัญชนะในภาษาบาลีและสันสกฤต ที่มีเสียงไม่ก้องว่า พยัญชนะอโฆชะ ได้แก่ พยัญชนะตัวที่ ๑, ๒ ของวรรค และ ศ ษ ส.

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.หน้า 1320.)

อโฆชะ ว. ไม่ก้อง. (ไว) เรียกพยัญชนะในภาษาบาลีและสันสกฤตที่มีเสียงไม่ก้องว่า พยัญชนะอโฆชะ ได้แก่ พยัญชนะตัวที่ ๑, ๒ ของวรรค และ ศ ษ ส.

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525.หน้า 910.)

การศึกษาเกี่ยวกับพจนานุกรมที่ผ่านมาจะเป็นลักษณะของการศึกษาพจนานุกรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น งานของอรไท ใหญ่แทนคุณ² ได้วิเคราะห์ศัพท์โบราณจาก

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ก.

² อรไท ใหญ่แทนคุณ. การวิเคราะห์ศัพท์โบราณจากวรรณคดีไทยที่ปรากฏใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2534. 163 หน้า.

วรรณคดีไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แสงเทียน เฟิงคুম¹ วิเคราะห์คำประสมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แต่ยังไม่มีการศึกษาความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 ประกอบกับความต้องการทราบถึงความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับ ในเรื่องของจำนวนคำที่เปลี่ยนแปลงไป การเขียนบทกวีนิพนธ์คำศัพท์ ที่ส่งผลต่อความหมายของคำ และผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในประเด็นต่อไปนี้

1. ความแตกต่างด้านจำนวนคำ
2. ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์
3. ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างด้านจำนวนคำของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
2. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
4. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เปรียบเทียบพจนานุกรมฉบับอื่น ๆ ต่อไป

---

¹ แสงเทียน เฟิงคুম. วิเคราะห์คำประสมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2535. 463 หน้า.

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตด้านข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์โดยใช้ข้อมูลจาก

1. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 จัดพิมพ์โดยบริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2539

2. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 จัดพิมพ์โดยบริษัท นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2546

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ความแตกต่างด้านจำนวนคำ
  - 1.1 การเพิ่มคำศัพท์
    - 1.1.1 ชนิดของคำศัพท์
    - 1.1.2 ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง
    - 1.1.3 ที่มาของคำศัพท์
    - 1.1.4 การสร้างคำศัพท์ใหม่
    - 1.1.5 สาเหตุการเพิ่มคำศัพท์
  - 1.2 การสูญคำศัพท์
    - 1.2.1 ชนิดของคำศัพท์ที่สูญ
    - 1.2.2 ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญ
    - 1.2.3 สาเหตุการสูญของคำศัพท์
2. ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์
  - 2.1 บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม
    - 2.1.1 การเพิ่มตัวอย่าง
    - 2.1.2 การอ้างอิง
    - 2.1.3 การอธิบาย
    - 2.1.4 การตัดตัวอย่าง
    - 2.1.5 การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง
    - 2.1.6 การเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์
    - 2.1.7 การเพิ่มรายละเอียดของนิยามคำศัพท์
    - 2.1.8 การตัดรายละเอียดของนิยามคำศัพท์
    - 2.1.9 การใช้ภาษาอธิบายต่างกัน

- 2.2 บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน
  - 2.2.1 ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าความหมายเดิม
  - 2.2.2 ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม
3. ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์
  - 3.1 ผลกระทบทางไวยากรณ์
  - 3.2 ผลกระทบทางความหมาย
  - 3.3 ผลกระทบต่อจำนวนคำ
  - 3.4 ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำศัพท์ (Lexical) หมายถึง คำที่พจนานุกรมกำหนด จัดหมวดหมู่เรียงอนุกรมตามลำดับอักษร เพื่อกำหนดบทนิยามคำศัพท์ ดังตัวอย่าง

<u>กะล่อมกะแล่ม</u>	<u>ก. เกี่ยวไม่ทันแหลกแล้วรีบกลืน, เกี่ยวไม่ถนัด; พุดอ้อมแอมพอให้ผ่านไป, พุดไม่สู้ซัดความเพื่อให้เสร็จไป; กล่อมแกล่อม ก็ว่า</u>
---------------------	---

(พจนานุกรมฯ2542 หน้า 97)

บทนิยามคำศัพท์ (Defenition) หมายถึง บทนิยามคำ หรือคำอธิบายคำศัพท์ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งรวมถึงขอบเขตของการใช้คำ (ศักดิ์ของคำ หรือ Range of Application) ด้วย ดังตัวอย่าง

คืบ๑	<u>น. มาตรการวัดตามวิธีประเพณี ๑ คืบ เท่ากับ ๑๒ นิ้ว, อักษรย่อ ค. ก. เขยิบตัวไปข้างหน้าอย่างหนอน, ก้าวหน้า เช่น ข้าวคืบหน้า ทำงานไม่คืบหน้า, คืบก็ทะเล สอกก็ทะเล (สำ) ออกทะเลอย่าประมาททะเล เพราะอาจเกิดอันตรายได้ทุกเมื่อ</u>
------	--

(พจนานุกรมฯ2542 หน้า 252)

ความหมายหลัก (Direct Sense หรือ Primary Meaning) หมายถึง ความหมายที่ใช้มาก และเป็นความหมายเด่นของคำ ตามหลักการนิยามความหมายของคำในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานความว่า

การนิยามคำที่มีความหมายหลายนัย โดยปรกติเรียงบทนิยามที่ใช้อยู่เสมอและที่เห็นว่ามี ความหมายเด่นไว้ก่อน แต่มียกเว้นบางคำซึ่งประสงค์จะแสดงประวัติความหมาย ก็อาจ เรียงบทนิยามที่เห็นว่าเป็นความหมายเดิมไว้ก่อน แล้วบอกที่มา บอกคำตรงกันข้าม หรือคำ คู่ (ถ้ามี) และได้พยายามให้ตัวอย่างที่ใช่เฉพาะคำที่มีใช้ไม่มากนัก¹

ดังตัวอย่าง

ตุ้ย

ก. เอาหมัดกระแทกเอา. (จ.) น. เรียกตัวตลกที่ออกมา
ขี้จิ้งหะในการสวดคฤหัสถ์ว่า ตัวตุ้ย.

(พจนานุกรมฯ2542 หน้า 472)

ความหมายรอง (Indirect Sense หรือ Secondary Meaning) หมายถึง ความหมายที่ใช้ น้อยกว่าหรือเป็นความหมายที่มีความสำคัญน้อยกว่าความหมายหลัก ดังตัวอย่าง

ตุ้ย

ก. เอาหมัดกระแทกเอา. (จ.) น. เรียกตัวตลกที่ออกมา
ขี้จิ้งหะในการสวดคฤหัสถ์ว่า ตัวตุ้ย.

(พจนานุกรมฯ2542 หน้า 472)

คำตั้ง (Entry) หมายถึง คำแรกในแต่ละรายการคำ ซึ่งเป็นได้ทั้ง คำเดี่ยว คำประสม วลี อักษรย่อ ตัวอักษร อุปสรรค ปัจจัย หรือ คำเติมกลาง ดังตัวอย่าง

คละ

ว. ลักษณะที่ปนกัน ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ทั้งดีและไม่ดี
เช่น ผลไม้ผลเล็กผลใหญ่ปนกัน เรียกว่า คละกัน. คละ
คล้ำ ว.ปนกันไป, ดื่นไป. คละปน ก. ปนกันทั้งขนาดเล็ก
และใหญ่ ทั้งดีและเลว เป็นต้น.

(พจนานุกรมฯ2542 หน้า 226)

คำย่อย หรือ คำอนุพจน์ (Subentry) หมายถึง คำที่เสนอหลังจากอธิบายความหมายและ การให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับคำตั้งแล้ว คำย่อยทุกคำจะมีคำตั้งเป็นส่วนหนึ่งเสมอ ดังตัวอย่าง

คละ

ว. ลักษณะที่ปนกัน ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ทั้งดีและไม่ดี
เช่น ผลไม้ผลเล็กผลใหญ่ปนกัน เรียกว่า คละกัน. คละ
คล้ำ ว.ปนกันไป, ดื่นไป. คละปน ก. ปนกันทั้งขนาดเล็ก
และใหญ่ ทั้งดีและเลว เป็นต้น.

(พจนานุกรมฯ2542 หน้า 226)

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า (8).

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งอาจเป็นผลกระทบทางไวยากรณ์ ผลกระทบทางความหมาย หรือผลกระทบต่อจำนวนคำ

ข้อตกลงเบื้องต้น

พจนานุกรมฯ 2525 หมายถึง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

พจนานุกรมฯ 2542 หมายถึง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

คำที่เพิ่มขึ้นจะพิจารณาจากการเปรียบเทียบคำตั้งที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. คำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งแต่เดิมเป็นคำอนุพจน์ หรืออยู่ในบทนิยามของคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จะนับเป็นคำตั้งเพิ่ม เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปรับปรุงพจนานุกรม คือแต่เดิมเป็นคำอนุพจน์ หรือคำที่อ้างอิงในบทนิยาม แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นคำตั้ง ดังตัวอย่าง

กระแทก	ก. กระทบโดยแรง, กระทุ้ง; พุดกระซอกเสียงให้ดังผิดปกติ แสดงว่าไม่พอใจหรือโกรธ เช่น กระแทกเสียง, ไข่เข้าคู่กับคำ กระทบ เป็นกระทบกระแทก. <u>กระแทกกระทั่น</u> ว. <u>กระแทกเสียงหรือกระแทกสิ่งของให้รู้ว่าไม่พอใจหรือโกรธ</u>
--------	--

(พจนานุกรมฯ 2525 หน้า 35)

กระแทกกระทั่น	ว. <u>กระแทกเสียงหรือกระแทกสิ่งของให้รู้ว่าไม่พอใจหรือโกรธ</u>
---------------	--

(พจนานุกรมฯ 2542 หน้า 44)

2. คำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่มีเสียงหรือรูปเขียนเปลี่ยนไป แม้จะยังมีคำเดิม ของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อยู่ด้วย จะนับเป็นคำตั้งเพิ่ม ดังตัวอย่าง

คัก, คัก	ว. เสียงอย่างฝนตกหนัก; เสียงหัวเราะ
----------	-------------------------------------

(พจนานุกรมฯ 2525 หน้า 179)

คัก, คัก, <u>คัก ๆ</u>	ว. เสียงอย่างฝนตกหนัก; เสียงหัวเราะ
------------------------	-------------------------------------

(พจนานุกรมฯ 2542 หน้า 238)

3. คำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่มีเสียงหรือรูปเขียน
เปลี่ยนไป แม้จะยังมีความหมายของคำหมายถึงสิ่งเดียวกับคำเดิมในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จะนับเป็นคำตั้งเพิ่ม ดังตัวอย่าง

กรรปรุ	น. สอก	(พจนานุกรมฯ 2525 หน้า 12)
<u>กรรประ</u>	<u>น. สอก</u>	(พจนานุกรมฯ 2542 หน้า 15)
ค้อ ๒	น. ปลาช่อน	(พจนานุกรมฯ 2525 หน้า 177)
<u>ค้อ</u>	<u>น. ปลาช่อน</u>	(พจนานุกรมฯ 2542 หน้า 235)

4. คำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่มีเสียงหรือรูปเขียน
เปลี่ยนไป และแยกออกมาเป็นคำตั้งใหม่ โดยที่ยังมีคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2525 อยู่ด้วย จะนับคำที่มีเสียงหรือรูปเขียนเปลี่ยนไป เป็นคำตั้งเพิ่มด้วย ดังตัวอย่าง

ลาวก	ก. กิริยาที่ถูกของเหลวที่ร้อนจัดหรือไฟ, กิริยาที่ถูกไฟพุ่งออกมากระทบ ผิว, รดหรือแช่ด้วยน้ำร้อน. <u>ว. อย่างหยาบ ๆ, มั่งง่าย, คร่าว ๆ, ยังไม่ เรียบร้อย</u>	(พจนานุกรมฯ 2525 หน้า 720)
ลาวก	ก. กิริยาที่ของเหลวหรือไฟที่ร้อนจัดหรือไฟมากระทบเช่น ไฟลาวก น้ำ ร้อนลาวก ถูกไอน้ำเดือดลาวก, กิริยาที่ถูกน้ำร้อน ไอร้อน หรือไฟพุ่งมา กระทบผิวเช่น หม้อน้ำระเบิด น้ำร้อนพุ่งมาลาวกทำให้พองไปทั้งตัว ไฟ พุ่งมาลาวกเนื้อลาวกตัว, รดหรือแช่ด้วยน้ำร้อน เช่น เอน้ำร้อนมาลาวกผัก ลาวกฝ้าหรือลาวกขาม. <u>ว. เรียกสิ่งทีรดหรือแช่ด้วยน้ำร้อน เช่น ไข่ลาวก ผัก ลาวก สะเดาลวก.</u>	(พจนานุกรมฯ 2542 หน้า 990)
ลาวก ๆ	<u>ว. อย่างหยาบ ๆ, มั่งง่าย, ยังไม่เรียบร้อย, เช่น ทำงานลาวก ๆ พอให้เสร็จ ๆ ไป.</u>	(พจนานุกรมฯ 2542 หน้า 990)

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำศัพท์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรมโดยนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาและการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่อง

1.1.1 ความแตกต่างด้านจำนวนคำ

1.1.2 ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์

1.1.3 ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่องการศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ ด้าน

1.2.1 บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม

1.2.2 บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน

2. รวบรวมคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แล้ววิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ การพิจารณาความแตกต่างด้านจำนวนคำด้าน

2.1 การเพิ่มคำศัพท์

2.2 การสูญคำศัพท์

3. เปรียบเทียบความแตกต่างด้านบทนิยามคำศัพท์ จะพิจารณาคำศัพท์แต่ละคู่ตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ ตามที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับ โดยพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างด้านบทนิยามคำศัพท์ ในด้าน

3.1 บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม

3.2 บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน

4. วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ โดยพิจารณาผลกระทบในด้าน

4.1 ผลกระทบทางไวยากรณ์

4.2 ผลกระทบทางความหมาย

4.3 ผลกระทบต่อจำนวนคำ

4.4 ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์

5. นำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผู้ศึกษาได้แบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

ราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงพจนานุกรม ความว่า

พจนานุกรมเป็นหนังสือรวบรวมคำที่มีใช้ในภาษาและกำหนดอักษรวิธี การอ่าน ความหมาย ตลอดจนประวัติที่มาของคำ จัดเป็นหนังสือประเภทอ้างอิงที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับหนังสือพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานนั้น ยิ่งมีความสำคัญเป็นทวีคูณ ทั้งนี้เพราะมีการประกาศของทางราชการให้ใช้เป็นแบบฉบับของการเขียนหนังสือไทยในราชการและโรงเรียนด้วย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จึงเป็นหนังสืออันเป็นหลักสำคัญในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและให้ลงรูปเดียวกัน¹

เปลื้อง ณ นคร ได้กล่าวถึงพจนานุกรม ความว่า

พจนานุกรมคือคลังภาษา เป็นคลังทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ซึ่งมีค่ายิ่งของชาติ ชาตียิ่ง เจริญรุ่งเรือง ถ้อยคำภาษาที่ใช้ก็ยิ่งมีมากขึ้น และในทางกลับกัน ชาติที่มีถ้อยคำภาษามาก ก็แสดงว่าเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองมาก มีคำกล่าวว่าเราจะรู้จักจิตใจ วัฒนธรรมและความ

---

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ก.

เป็นอยู่ของชาติหนึ่งชาติใดได้ก็จากการพิจารณาถ้อยคำภาษา ที่มีอยู่ในพจนานุกรมของ ชาตินั้น¹

สาโรจน์ มณีรัตน์² ได้กล่าวถึงพจนานุกรมสรุปได้ว่า พจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน เริ่มพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2493 จนมีผู้เรียกพจนานุกรมฉบับนั้นว่า พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 เนื่องจากรัฐบาลสมัยนั้นได้จัดตั้ง ราชบัณฑิตยสถานขึ้น เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติราชบัณฑิต นอกเหนือจากนั้น ปทานุกรมเดิมที่ออก ใช้ในราชการ พ.ศ. 2470 ที่มีกระทรวงธรรมการเป็นผู้ดูแล มีความบกพร่องในเรื่องของคำศัพท์และ ความหมายอยู่มาก ประกอบกับราชบัณฑิตยสถานมีปราชญ์ราชบัณฑิตอยู่มาก กระทรวงธรรมการ จึงได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบให้โอนงานชำระปทานุกรมไปขึ้นกับ ราชบัณฑิตยสถานแทน ซึ่งมีพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร เป็นประธานในการ ชำระ

ต่อมาเมื่อพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากรต้องเสด็จไปรับตำแหน่งอัคร ราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน พระยาอนุমানราชชน จึงได้เป็นประธานในการชำระแทน พร้อม คณะกรรมอีก 17 ท่าน และได้มีการเปลี่ยนชื่อจากปทานุกรม มาเป็นพจนานุกรม เพราะเห็นว่าคำว่า พจนานุกรม กินความหมายกว้าง และยังครอบคลุมถึงการรวบรวมคำทั้งหมดที่มีอยู่ในภาษานั้น ๆ อักษรวิธี การบอกเสียงอ่าน ความหมายและประวัติของคำ

ต่อมาสมัยของ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีต้องการให้ภาษาไทยเป็นภาษา ประจำชาติที่คนไทยจะต้องใช้อย่างถูกต้องและทัดเทียมกัน จึงให้มีการปรับปรุงพจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้แล้ว เพราะใช้มานานถึง 27 ปี อีกประการ คือรัฐบาลต้องการให้ พจนานุกรม ฉบับชำระใหม่ เสร็จทันงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ในปีพ.ศ. 2525 ด้วย พจนานุกรมที่สำเร็จออกมาจึงมีชื่อว่า พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

ต่อมา ศ.น.พ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีมีความเห็นว่า พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ทันสมัยเสียแล้ว เนื่องจากสังคมโลกและสังคมภาษา วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกรงว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จะไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก สมควรจะชำระเสียทีหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ราชบัณฑิต

¹ เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณา: วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย. 2540. หน้า 90.

² สาโรจน์ มณีรัตน์. “21 ปีที่รอคอย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ชุมชุมช่างวิจิตรอักษร,” ใน ศิลปวัฒนธรรม. 24 : 34 ; กรกฎาคม 2547.

ต้องการให้พจนานุกรมที่จะสร้างใหม่เป็นพจนานุกรมที่จัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในปีพ.ศ. 2542 จึงได้เกิดพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ขึ้น

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ¹ ได้ศึกษาการทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533)ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. พจนานุกรมฉบับบุกเบิก จากการสำรวจพจนานุกรมไทยแล้วนำมาวิเคราะห์โครงสร้างและรูปแบบการนำเสนอศัพท์และบทนิยามศัพท์ เพื่อดูลักษณะเด่นของพจนานุกรมที่ทำไว้ในอดีต พบว่า

1.1 การทำพจนานุกรมไทยได้มีขึ้นครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ระหว่างปีพ.ศ. 2207-2239

1.2 ผู้รวบรวมและเรียบเรียงพจนานุกรมไทยฉบับบุกเบิกส่วนใหญ่เป็นมิชชันนารีชาวต่างชาติ ซึ่งมีสัญชาติฝรั่งเศสหรืออเมริกัน

1.3 พจนานุกรมไทยฉบับบุกเบิกที่ยังมีเหลือให้ค้นคว้าในปัจจุบัน ไม่มีคำชี้แจงวิธีการใช้พจนานุกรม หรือบอกรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานใด ๆ ทั้งสิ้น โดยจะเริ่มจากการเสนอเนื้อหาและบทนิยามของคำศัพท์ และบทนิยามของคำศัพท์ก็เป็นแต่เพียงการให้ความหมายของคำศัพท์เท่านั้น

1.4 การเรียงลำดับคำศัพท์ในแต่ละฉบับมีลักษณะแตกต่างกัน เพราะใช้หลักเกณฑ์ต่างกัน และบางกรณีก็ไม่ใช้หลักเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น โดยเกณฑ์ที่นิยมคือการใช้รูปอักษรประกอบกับเกณฑ์ทางเสียง

พจนานุกรมไทยฉบับบุกเบิกเช่น คำถุขฎี ของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกและคณะพจนานุกรมไทย-ไทย ของ Caswell และ Chandley สัพพะ พะจะนะ พาสาทิ ของ Pallegoix และ อักษรภิธานศัพท์ ของ Bradley

2. พจนานุกรมฉบับหลวง พจนานุกรมไทย-ไทย ที่ทำโดยคนไทย จัดพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2435 (ค.ศ. 1892) และมีการแก้ไขปรับปรุงมาเป็นลำดับรวมทั้งสิ้น 7 ฉบับ และมีการเปลี่ยนชื่อระหว่างคำว่า “พจนานุกรม” และ “ปทานุกรม” หลายครั้ง พจนานุกรมทั้ง 7 ฉบับ ได้แก่

1. พจนานุกรม ลำดับแลแปลศัพท์ที่ใช้ในหนังสือไทย พ.ศ. 2435 (ค.ศ. 1892)

---

¹ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. รายงานวิจัยการทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533). 2535. 191 หน้า.

2. พจนานุกรม เป็นคำแปลศัพท์ภาษาไทยสำหรับเขียนคำใช้ให้ถูกต้องตัวสกค พ.ศ. 2445 (ค.ศ. 1902)
3. ปทานุกรมสำหรับโรงเรียน พ.ศ. 2463 (ค.ศ. 1920)
4. ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 (ค.ศ. 1927)
5. ปทานุกรมสำหรับนักเรียน กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929)
6. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2493 (1950)
7. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พ.ศ. 2525 (1982)

ในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 คนไทยยังไม่ได้ทำพจนานุกรมขึ้นใช้เอง พจนานุกรม ภาษาเดียวและหลายภาษาจะมีชาวต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการ คนไทยเป็นเพียงผู้ช่วยด้านภาษา (Language assistant) เท่านั้น

ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีพจนานุกรมฉบับหลวง 2 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2435 ซึ่งเป็นฉบับแรก และฉบับ พ.ศ. 2445 เป็นฉบับปรับปรุง ในระยะแรกจะใช้คำว่า “พจนานุกรม” ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติ ตรงกับคำว่า “Dictionary” และได้เปลี่ยนมาเป็น “ปทานุกรม” ในสมัยรัชกาลที่ 6 และ 7

การทำพจนานุกรมในสมัยแรก มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้เป็นตำราสำหรับค้นคว้าหา ความหมายของคำ และวิธีสะกดคำ ต่อมาวัตถุประสงค์ได้เปลี่ยนแปลงไป คือ นอกจากวัตถุประสงค์ เดิมแล้ว ยังเพิ่มวัตถุประสงค์ที่จะวางมาตรฐานการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมที่สุดเข้าไปด้วย ดังนั้นแนวคิดด้าน “บรรยายหรือพรรณนาตามความเป็นจริง” (Descriptive) จึงเปลี่ยนเป็น “การวาง มาตรฐานการใช้ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม” (Prescriptive)

3. บรรณนิทัศน์พจนานุกรมศัพท์ทั่วไปฉบับเอกชน และพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้าน (พ.ศ. 2444 - 2533) จากการสำรวจพจนานุกรมไทย – ไทย เมื่อคู่มือและเนื้อหาสามารถแบ่งออกได้ เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ พจนานุกรมศัพท์ทั่วไปและพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้าน ในการทำบรรณ นิทัศน์ของพจนานุกรมไทย – ไทย ที่สำรวจพบผู้วิจัยจึงได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ บรรณ นิทัศน์ของพจนานุกรมศัพท์ทั่วไปฉบับเอกชน และบรรณนิทัศน์ของพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้าน ทั้งฉบับหลวงและฉบับเอกชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 บรรณนิทัศน์พจนานุกรมศัพท์ทั่วไป

พจนานุกรมศัพท์ทั่วไปที่จัดทำโดยเอกชน ที่สำรวจพบมีอยู่ 5 รายการคือ

- 3.1.1 พจนานุกรมไทย ใหม่ – ทันสมัยที่สุด ของ มานิต มานิตเจริญ พ.ศ. 2504
- 3.1.2 พจนานุกรมไทย ของ จำนงค์ ทองประเสริฐ พ.ศ. 2514
- 3.1.3 พจนะ – สารานุกรม ฉบับทันสมัย (เล่ม 1) ของ เปลื้อง ณ นคร พ.ศ. 2518

3.1.4 พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ของ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป
พ.ศ. 2531

3.1.5 ปทานุกรมฉบับหลวง ของ สถาบันภาษาศาสตร์ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

3.2 บรรณนิทัศน์พจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้าน

คนไทยมีพจนานุกรมศัพท์ทั่วไปใช้ก่อนพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้าน พจนานุกรมฉบับหลวงพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2435 แต่พจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านเล่มแรกพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2444 ในส่วนที่เป็นบรรณนิทัศน์พจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านได้รวบรวมหนังสือประเภทกึ่งพจนานุกรมไว้ด้วย บางเล่มเป็นการประมวลศัพท์ บางเล่มค่อนข้างไปทางสารานุกรม และบางเล่มก็มีลักษณะผสม จากการสำรวจพบว่ามีอยู่ด้วยกันประมาณ 102 รายการ ซึ่งส่วนใหญ่จัดทำโดยเอกชน ดังนี้

1. โบราณพาคัยสำหรับคู่มือของผู้เรียนรู้เรื่องโบราณบัญญัติวิธีหนังสือแลคำใช้ศัพท์อย่างท่านแต่ก่อนใช้มา ไม่ปรากฏผู้แต่ง พ.ศ. 2444
2. บัญญัติราชาศัพท์กับกัมพูชพาคัย และห้ามคำหยาบคำผวน ไม่ปรากฏผู้แต่ง พ.ศ. 2445
3. แบบเรียนสำหรับประถมศึกษา ของ กรมศึกษาธิการ พ.ศ. 2446
4. ศัพท์เทียบมคธ สังสกฤต ไทย แบบเรียนศัพท์สำหรับมัธยมศึกษา ของ กรมศึกษาธิการ พ.ศ. 2447
5. วจนานุกรม หรือ ตำราแปลแลประมวลศัพท์ ของ มาลัย จันตัญญัย และหลวงประสิทธิ์บุรีรักษ์ พ.ศ. 2466
6. ศัพท์สงเคราะห์เล่ม 1 ของ ก. หงส์ลดารมภ์ พ.ศ. 2468
7. พจนานุกรมกฎหมาย บรรจุกำตั้งแต่โบราณกาลถึงปัจจุบันกาล ของขุนสมาหารหิตะคดี พ.ศ. 2474
8. กีฬาพื้นเมือง ของกระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2480

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม ผู้ศึกษาได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่อง

1. การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านจำนวนคำ เรื่อง
  - 1.1 การเพิ่มคำศัพท์
  - 1.2 การสูญคำศัพท์

2. ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

อรพินท์ โลกัตถจริยา¹ ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และพ.ศ. 2525 เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปของสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงจำนวนคำ พบว่าคำตั้งในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 จำนวน 1,367 คำ และสูญหายไป 2 คำ ซึ่งคำที่เพิ่มขึ้นมีสาเหตุมาจากการเก็บรวบรวมคำศัพท์ที่มีอยู่แล้วในภาษาที่ควรรวบรวมไว้ในพจนานุกรม ซึ่งพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ยังไม่ได้รวบรวมไว้ และการยืมคำซึ่งเป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาและใช้กันอย่างแพร่หลาย

2. การเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำศัพท์ ปรากฏการเปลี่ยนแปลง ใน 2 ลักษณะ คือ บทนิยามคำศัพท์ที่แตกต่างกัน แต่ความหมายคำศัพท์คงเดิม และบทนิยามคำศัพท์ที่แตกต่างกัน ทำให้ความหมายคำศัพท์ต่างกัน

3. การเปลี่ยนแปลงลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงเช่นการสูญเสียง “ ร ” การซ้ำคำการละเสียง “ กระ ” และการเปลี่ยนแปลงด้านรูปเขียนคำศัพท์ เช่นการเพิ่มรูปเขียนที่ใช้สำหรับการเข้าสมาสของคำบาลีและสันสกฤต และการเข้าสมาสกับคำอื่นได้

4. ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ส่งผลกระทบต่อในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคือ

4.1 ผลกระทบทางด้านไวยากรณ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ของคำบางคำเท่านั้น ไม่ใช่ไวยากรณ์ทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ 1)ประเภทของคำเปลี่ยนไป คือ เปลี่ยนจากความหมายเดียวเป็นคำหลายความหมาย 2)ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป คือ คำที่เดิมไม่กำหนดลักษณะที่ใช้เฉพาะแห่งไว้เป็นคำที่ใช้โดยทั่วไป หรือคำที่กำหนดลักษณะที่ใช้เฉพาะแห่งไว้อย่างหนึ่ง แล้วเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้คำนั้นในลักษณะเฉพาะแห่งขึ้น หรือเปลี่ยนลักษณะแห่งการใช้ไป จึงทำให้ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป 3)ชนิดของคำเปลี่ยนไป การ

---

¹ อรพินท์ โลกัตถจริยา. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 5 และพ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2. 2538. 286 หน้า.

เปลี่ยนแปลงบทนิยามคำศัพท์บางคำ มีผลทำให้หน้าที่หรือชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เปลี่ยนไปด้วย

4.2 ผลกระทบทางความหมาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ลักษณะ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงบทนิยามให้เป็นตามหลักตรรกวิทยา มีผลทำให้ความหมายของคำศัพท์อื่นที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนไปด้วย 2) การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ ทำให้ความหมายหลักของคำเปลี่ยนไป 3) การเปลี่ยนแปลงเสียงหรือรูปเขียนของคำศัพท์ ทำให้ความหมายของคำศัพท์เปลี่ยนไป

4.3 ผลกระทบต่อการใช้ภาษาในการเขียนบทนิยาม เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ คือ 1) การใช้คำบางคำต่างไปจากเดิม 2) การใช้คำที่เป็นปัจจุบันแทนคำเดิมที่เป็นคำเก่า 3) การใช้คำที่เป็นศัพท์ทางวิทยาศาสตร์, พฤษศาสตร์และสัตววิทยา แทนคำอธิบายลักษณะของพืช สัตว์ และสิ่งต่าง ๆ แบบเดิม 4) การใช้หน่วยวัดหรือคำบอกขนาดต่างไปจากเดิม

4.4 ผลกระทบต่อจำนวนคำ การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ที่มีผลให้จำนวนคำในพจนานุกรม ฉบับฯ 2525 เพิ่มขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำศัพท์ตามหลักตรรกวิทยา และการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและรูป

อรไท ใหญ่แทนคุณ¹ ได้ศึกษาวิเคราะห์ศัพท์โบราณจากวรรณคดีไทยที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 สรุปได้ว่า

ศัพท์โบราณจากวรรณคดีไทยที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นศัพท์โบราณ 221 คำ เป็นคำไทยแท้ 102 คำ คำยืมจากภาษาบาลี 6 คำ ภาษาสันสกฤต 25 คำ ภาษาบาลีและสันสกฤต 15 คำ ภาษาเขมร 54 คำ ภาษาทมิฬ 1 คำ ภาษามลายู 1 คำ เป็นคำประสมระหว่างภาษาต่าง ๆ 7 คำ และไม่ทราบที่มา 10 คำ ศัพท์ที่สามารถศึกษาค้นคว้าประวัติที่มาได้จำนวน 211 คำ มีรูปศัพท์และความหมายคงเดิม และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ดังนี้

การกลายเสียง จำแนกได้เป็น 7 ประเภท คือ

1. การตัดเสียง	เช่น	โกลาหล	>	โกลา
2. การเติมเสียง	เช่น	ทุ่ม	>	กรุ่ม
3. การแทรกเสียง	เช่น	กนก	>	กระนก
4. การกลมกลืนเสียง	เช่น	รีรอ	>	ครีครอ
5. การแผลง	เช่น	กรู	>	กำรู

---

¹ อรไท ใหญ่แทนคุณ. การวิเคราะห์ศัพท์โบราณจากวรรณคดีไทยที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2534. 163 หน้า.

6. การกลายเสียงตามวิธีการสนธิ เช่น กฤต + อธิการ > กฤตธิการ > กฤตการ

7. การตัดแปลงเอารูปคำบาลีและสันสกฤตผสมกัน เช่น สันสกฤต กุณฺณ บาลี ขณ ไทย ใช้ ขยณะ

การกลายความหมาย จากศัพท์โบราณ 221 คำ ปรากฏคำที่มีความหมายคงเดิม 150 คำ ส่วนคำศัพท์ที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปมีดังนี้

1. ความหมายกว้างออก เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายที่กว้างไปกว่าเดิมหรือมีความหมายมากขึ้นจากเดิม เช่น เกื้อ ความหมายเดิม หมายถึง เถา ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม หมายถึง เครือ หรือเชื้อสาย

2. ความหมายแคบลง เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายที่เดิมมีความหมายกว้างเป็นกลางทั่วไป หรือหลายความหมาย แต่เราปรับมาใช้เพียงความหมายเดียว หรือจำกัดความหมายไปในทางใดทางหนึ่ง เช่น กระแฉ่น ความหมายเดิม หมายถึง อ้อฉาว แพร่สนั่น ไป อึงไปทั่ว ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม หมายถึง ดังสนั่น

3. ความหมายย้ายที่ เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ยังมีเค้าความหมายเดิมอยู่บ้าง เช่น กรรแสง ความหมายเดิม หมายถึง ผ้าเช็ดปาก ผ้าเช็ดมือ ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม หมายถึง ผ้าสไบ

แสงเทียน เฟ็งคุ่ม¹ ได้ศึกษาวิเคราะห์คำประสมจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 สรุปได้ว่า

1. วิธีประสมคำ พบว่า มีวิธีการประสมคำ 3 วิธี ได้แก่ การประสมคำด้วยวิธีรวมคำ การประสมคำด้วยวิธีกลืนคำ และการประสมคำด้วยวิธีกลายคำ

2. ลักษณะทางความหมายของคำประสม พบว่า ความหมายของคำประสมมี 3 ลักษณะ คือ

2.1 คำประสมที่มีเค้าความหมายเดิม

2.2 คำประสมที่มีความหมายเปลี่ยนแปลง

2.3 คำประสมที่มีความหมายตามปริบท

2.3.1 คำประสมที่มีความหมายตามปริบท และปรากฏความหมายในพจนานุกรม มีจำนวน 78 คำ

¹ แสงเทียน เฟ็งคุ่ม. วิเคราะห์คำประสมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2535. 464 หน้า.

2.3.2 คำประสมที่มีความหมายตามปริบท แต่ไม่ปรากฏความหมายใน พจนานุกรม มีจำนวน 16 คำ

กฤตยวรรณ บัวชู¹ ได้ศึกษาคำสร้างใหม่ที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 สรุปได้ว่า

คำสร้างใหม่ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีจำนวนทั้งสิ้น 5,214 คำ แยกออกเป็น

1. คำประสม มีจำนวน 3,746 คำ แบ่งออกเป็น คำประสมที่เกิดจากคำไทยประสมกับคำไทย คำไทยประสมกับคำภาษาต่างประเทศ และคำภาษาต่างประเทศประสมกับคำภาษาต่างประเทศ
2. คำซ้อน มีจำนวน 408 คำ แบ่งออกเป็น คำซ้อนระหว่างคำไทยกับคำไทย คำซ้อนระหว่างคำไทยกับคำภาษาต่างประเทศ และคำซ้อนระหว่างภาษาต่างประเทศกับภาษาต่างประเทศ
3. คำซ้ำ มีจำนวน 88 คำ เป็นคำซ้ำที่เกิดจากการซ้ำคำไทยทั้งหมด
4. คำสมาส มีจำนวน 971 คำ แบ่งออกเป็น คำสมาสที่ไม่มีการสนธิ กับคำสมาสที่มีการสนธิ

จันทนา บุญแทน² ได้ศึกษาคำยืมจากภาษาอังกฤษ ศึกษาเฉพาะลักษณะการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำทับศัพท์ โดยศึกษาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และพจนานุกรม New Model English – Thai Dictionary รวบรวมโดย สอ เสถบุตร สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของการยืม จำแนกออกเป็น
  - 1.1 การคิดคำขึ้นใหม่ คือ การหาคำในภาษาไทยที่มีทั้งเสียงและความหมายเหมาะสมตรงกับความหมายเดิม แทนคำยืมจากภาษาอังกฤษ คำที่คิดขึ้นใหม่ เรียกว่า ศัพท์บัญญัติ
  - 1.2 การทับศัพท์ คือ การนำคำจากภาษาอังกฤษมาใช้โดยตรง โดยไม่มีการดัดแปลงหรือดัดแปลงไปบ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบเสียงภาษาไทย โดยเขียนด้วยอักษรและอักษรวิธีภาษาไทย

---

¹ กฤตยวรรณ บัวชู. คำสร้างใหม่ : ศึกษาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2535. 168 หน้า.

² จันทนา บุญแทน. คำยืมจากภาษาอังกฤษ : ศึกษาเฉพาะลักษณะการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำทับศัพท์. 2536. 256 หน้า.

1.3 การทับศัพท์และการคิดคำขึ้นใหม่ คือ การกำหนดคำขึ้นใหม่เพื่อใช้แทนคำยืมจากภาษาอังกฤษ โดยมีทั้งการทับศัพท์และการคิดคำใหม่ในคำเดียวกัน

2. ลักษณะความหมายของคำทับศัพท์ จำแนกออกเป็น

2.1 คำทับศัพท์ที่มีความหมายคงเดิม

2.2 คำทับศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย จำแนกได้เป็น คำที่มีความหมายกว้างออก คำที่มีความหมายแคบเข้า คำที่มีความหมายย้ายที่

สมปอง ตาลเพชร¹ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำวิเศษณ์ จากอักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเลและพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 สรุปได้ว่าพบการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. คำวิเศษณ์ที่เพิ่มขึ้น คือคำวิเศษณ์พบในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แต่ไม่พบในอักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเล มีจำนวน 2,850 คำ

2. คำวิเศษณ์ที่สูญไป คือคำวิเศษณ์ที่พบในอักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเลแต่ไม่พบในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีจำนวน 886 คำ

3. คำวิเศษณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย จำแนกออกได้เป็น คำวิเศษณ์ที่มีความหมายแคบเข้า คำวิเศษณ์ที่มีความหมายกว้างออกและคำวิเศษณ์ที่มีความหมายย้ายที่

นิชรา อัสววิบูลย์² ได้ศึกษาการเพิ่มคำ การสูญคำ และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยาในช่วง พ.ศ. 2416-2525 จากหนังสืออักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเลกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยนำคำกริยามาเปรียบเทียบกัน จากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. คำกริยาที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ คำกริยาที่พบในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แต่ไม่พบในหนังสืออักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเล มีจำนวน 3,505 คำ

2. คำกริยาที่สูญไป ได้แก่ คำกริยาที่พบในหนังสืออักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเลแต่ไม่พบในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีจำนวน 515 คำ

3. คำกริยาที่เปลี่ยนแปลงความหมายจำแนกลักษณะการเปลี่ยนแปลงออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ คำที่มีความหมายแคบเข้า คำที่มีความหมายกว้างออก และคำที่มีความหมายย้ายที่

¹ สมปอง ตาลเพชร. การเปลี่ยนแปลงของคำวิเศษณ์ : ศึกษา จากอักษราภิธานศรับท์ของหมอปรีดเลและพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2534. 340 หน้า.

² นิชรา อัสววิบูลย์. การเพิ่มคำ การสูญคำ และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยา ในช่วง พ.ศ. 2416-2525. 2533. 196 หน้า.

วาสิณี กุศลรัตน์¹ ได้ศึกษาคำยืมในพจนานุกรมอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธานสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ จุ่มงมหมายเพื่อตรวจสอบและจัดหมวดหมู่คำยืม และศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปคำและความหมายของคำยืม ผลการศึกษาพบว่า คำยืมในพจนานุกรมอีสานมีจำนวน 3,054 คำ จำแนกออกเป็น คำยืมที่พจนานุกรมอีสานระบุว่า เป็นคำยืมจำนวน 2,474 คำ และคำยืมที่พจนานุกรมอีสานไม่ได้ระบุว่า เป็นคำยืม จำนวน 580 คำ การเปลี่ยนแปลงด้านรูปคำพบว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยไม่เจตนาจำนวน 1,021 คำ และการเปลี่ยนแปลงโดยเจตนา จำนวน 450 คำ การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำยืม จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย² ได้ศึกษาวัฒนธรรมของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจคำยืมจากภาษาต่างประเทศ จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์คำยืมภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ตามแนวการแบ่งวัฒนธรรมภาษาของโวจิลินส์ (Voegelin) ผลการศึกษาพบว่า มีคำยืมจากภาษาต่างประเทศ 6,201 คำ จำแนกออกเป็น 15 หมวด ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเขมร ภาษาตะเลง ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาญวน ภาษาบาลี ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเบงกอลี ภาษาฝรั่งเศส ภาษาละติน ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี คำยืมที่จำแนกตามลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาของโวจิลินส์ ได้สรุปได้ว่า คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุดคือ 1,772 คำ คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1,370 คำ ลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาที่ปรากฏในคำยืมแต่ละภาษา พบว่า

ภาษาจีนมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

ภาษาญี่ปุ่นมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

ภาษาเขมรมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด

ภาษาตะเลงมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

ภาษาชวามีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด

ภาษาญวนมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

¹ วาสิณี กุศลรัตน์. คำยืมในพจนานุกรมอีสาน. 2535. 548 หน้า.

² ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย. วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2532. 317 หน้า.

ภาษาบาลีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่า มากที่สุด
 ภาษาบาลี-สันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มากที่สุด
 ภาษาเบงกอลีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด
 ภาษาฝรั่งเศสมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด
 ภาษาละตินมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่ามากที่สุด
 ภาษาสันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่ามากที่สุด
 ภาษาอังกฤษมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด
 ภาษาฮินดีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

ประทีป แสงแก้ว¹ ได้ศึกษาคำร่วมสมัยนอกพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน จุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจ รวบรวม จัดหมวดหมู่ และศึกษา ลักษณะคำ การใช้คำรวมทั้งความหมายของคำร่วมสมัยนอกพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน ผลการศึกษาพบว่า

จำนวนของคำร่วมสมัยนอกพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันมีทั้งหมด 728 คำ แบ่งหมวดหมู่ของคำออกเป็น 30 หมวดอักษร ได้แก่ หมวด อักษร ก ข ค ง จ ฉ ช ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ศ ส ห อ และ ฮ ลักษณะของคำและการใช้คำได้แก่

1. คำภาษาถิ่น มีการใช้เพียงลักษณะเดียว คือ การใช้คำโดยนำภาษาพูดมาเป็นภาษาเขียน
2. คำภาษาปาก มีการใช้คำ 4 ลักษณะ คือ การใช้คำที่เป็นคำเกิดใหม่ การใช้คำที่เปลี่ยนเสียงไปจากคำเดิม การใช้คำที่เลียนวิธีเปลี่ยนคำตามหลักไวยากรณ์อังกฤษ และการใช้คำย่อโดยย่อคำ
3. คำสามัญ มีใช้อยู่ทั่วไป 3 ลักษณะ คือ การใช้คำที่เป็นคำเกิดใหม่ การใช้คำที่เป็นคำเปลี่ยนความหมายไปจากความหมายเดิม และการใช้คำที่เป็นคำพวน
4. คำภาษาต่างประเทศมีการใช้ 3 ลักษณะ คือ การใช้คำภาษาต่างประเทศล้วน ๆ การใช้คำที่ประกอบด้วยภาษาต่างประเทศกับคำไทย และการใช้คำที่ประกอบด้วยคำภาษาต่างประเทศกับคำภาษาต่างประเทศ

ลักษณะคำและการใช้คำทั้ง 4 ประเภท คำที่ปรากฏมากที่สุด คือ คำนาม ในด้านความหมายของคำจะเป็นการนิยามคำด้วยความหมายประจำคำ ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ ความหมาย

---

¹ ประทีป แสงแก้ว. คำร่วมสมัยนอกพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน. 2535. 303 หน้า.

ประจำคำที่เป็นความหมายโดยตรง ความหมายประจำคำที่เป็นความหมายโดยนัย และความหมายประจำคำที่มีหลายความหมาย โดยการศึกษาในด้านความหมายของคำร่วมสมัย จะต้องอาศัยบริบทที่คำปรากฏเป็นสำคัญเพื่อการสื่อสารอันมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

วีระ ภาวภูตานนท์¹ ได้ศึกษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษจากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในด้านจำนวนคำทับศัพท์ วิธีการเขียนคำทับศัพท์ ด้านความหมายของคำทับศัพท์ และเปรียบเทียบคำทับศัพท์จากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ผลการศึกษาพบว่า คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษจากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีจำนวนทั้งสิ้น 531 คำ แบ่งตามวิธีการเขียนได้ 3 ประเภท คือ เขียนแบบถ่ายเสียง เขียนแบบถ่ายอักษร และเขียนแบบถ่ายเสียงร่วมกับถ่ายอักษร ด้านความหมายของคำพบว่ามีความหมาย 2 ลักษณะ คือ ความหมายคงเดิม รวมทั้งชื่อเฉพาะ และความหมายเปลี่ยนแปลง ในด้านการเปรียบเทียบคำศัพท์พบว่า มีคำทับศัพท์ที่ใช้ตรงกันกับคำทับศัพท์จากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เพียง 61 คำ แต่มีวิธีการเขียนและอธิบายความหมายของคำแตกต่างกัน

ศุภลักษณ์ กรณต์แสง² ได้ศึกษาวิเคราะห์การนิยามคำศัพท์ภาษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายครอบครัวและมรดก โดยมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมการอธิบายของคำประกอบทางความหมายจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต่าง ๆ วิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบทางความหมาย และศึกษาลักษณะการนิยามคำศัพท์ของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

การรวบรวมศัพท์กฎหมายจำนวน 356 คำ จากเอกสารกฎหมายต่าง ๆ พบว่า เอกสารเหล่านี้ได้อธิบายความหมายของศัพท์ส่วนใหญ่สมบูรณ์ครบตามองค์ประกอบทางความหมายตามหลักภาษาศาสตร์อย่างชัดเจน แต่ก็มีคำศัพท์ 2 คำที่เอกสารยังไม่ได้อธิบายความหมายสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอการนิยามคำศัพท์นั้นไว้

¹ วีระ ภาวภูตานนท์. คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษจากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2541. 215 หน้า.

² ศุภลักษณ์ กรณต์แสง. การวิเคราะห์การนิยามคำศัพท์ภาษากฎหมาย : กฎหมายครอบครัวและมรดก. 2536. 169 หน้า.

การเปรียบเทียบค่านิยมคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมกฎหมาย กับผลของการวิจัยพบว่า

1. พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มไม่ได้อธิบายองค์ประกอบทางความหมายที่สำคัญของศัพท์ ซึ่งมีทั้งการขาดองค์ประกอบที่สำคัญทุกประการ และการอธิบายความหมายไม่ชัดเจน
2. พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มอธิบายความหมายของคำศัพท์แคบกว่าความหมายทั่วไป
3. พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มให้ความหมายทั่วไปและความหมายในทางกฎหมาย
4. พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มใช้ศัพท์อธิบายที่ยากแก่การเข้าใจ
5. พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มมิได้อธิบายความหมายของศัพท์ เป็นเพียงการซ้ำศัพท์ที่ต้องการอธิบาย

ลักษณะการนิยามคำศัพท์กฎหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พบว่าศัพท์ที่อธิบายความหมายในทางกฎหมายบางศัพท์ยังไม่สามารถอธิบายความหมายได้ชัดเจน เนื่องจาก ความหมายไม่ครอบคลุมตามที่กฎหมายประสงค์และใช้คำอธิบายอ้างอิงซึ่งกันและกัน ซึ่งมีได้ให้รายละเอียดทางความหมายของศัพท์ นอกจากนี้ ศัพท์ที่มีความหมายทั่วไปบางศัพท์ไม่สามารถนำมาอ้างอิงความหมายในทางกฎหมายได้เนื่องจาก ความหมายกว้างกว่าที่กฎหมายประสงค์ และใช้คำอธิบายอ้างอิงซึ่งกันและกันซึ่งมิได้มีความหมายเหมือนกันทุกประการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม ผู้ศึกษาได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่อง

1. การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านจำนวนคำ เรื่อง
  - 1.1 การเพิ่มคำศัพท์
  - 1.2 การสูญคำศัพท์
2. ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์
3. ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา

ปราณี กุลละวณิช และคนอื่น ๆ¹ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นวิวัฒนาการของภาษาจากสมัยหนึ่งมาสู่อีกสมัยหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้ถือเป็นธรรมชาติของภาษาที่ยังไม่ตาย การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถเกิดได้ในทุกส่วนของภาษา เช่น คลังคำ ระบบเสียง และระบบไวยากรณ์ สำหรับภาษาเขียนที่ถือเป็นสัญลักษณ์แทนภาษาพูด ก็มีการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องจากการที่ภาษาพูดเปลี่ยนแปลง โดยจากการศึกษาในระยะหลังทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาบางอย่างอาจเริ่มจากภาษาเขียน แล้วกลับมาในภาษาพูด การที่ภาษาจะเปลี่ยนแปลงได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับจำนวนผู้พูดภาษาส่วนใหญ่ว่ายอมรับความต่าง ๆ นั้นหรือไม่ ถ้าผู้พูดส่วนใหญ่ยอมรับความต่างนั้นการเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ปราณี กุลละวณิช และคนอื่น ๆ² ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ

1. ความสะดวกในการออกเสียง
2. ปัจจัยจากตัวผู้พูด
3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ

กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาได้แก่

1. กระบวนการกลายเสียง(Sound Change) การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏใน 3 ลักษณะคือการกลมกลืนเสียง(Assimilation) การเพิ่มเสียง (Sound insertion) การสูญเสียง(Sound loss)
2. กระบวนการยืมคำ(Lexical Borrowing) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ การยืมแบบทับศัพท์ (Loan Words) การยืมแบบแปล (Loan Translation Words)
3. กระบวนการเทียบแบบ (Analogy)

สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาได้เร็วและเห็นได้ง่ายคือ กระบวนการยืมคำ กระบวนการกลายเสียงเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับระบบเสียงได้มากที่สุด กระบวนการเทียบแบบเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาน้อยที่สุด

¹ ปราณี กุลละวณิช และคนอื่น ๆ. ภาษาศาสตร์. 2540. หน้า 46 - 49.

² แหล่งเดิม. หน้า 56 - 65.

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์¹ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปได้ว่า ภาษาที่มีคนใช้อยู่เป็นประจำย่อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงที่คนสังเกตเห็นได้เด่นชัด คือ คำ เพราะคำมีการเกิดขึ้นใหม่หรือหายไปได้ง่ายกว่าส่วนอื่นของภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่สำคัญมีด้วยกัน 3 ส่วนใหญ่ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงของเสียง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด (Conditioned Sound Change) คือ เสียงจะเปลี่ยนไปในสภาพใดสภาพหนึ่งเท่านั้น แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1.1 การกลมกลืนเสียง คือการที่เสียงเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมหรือไปตามเสียงข้างเคียง เช่น

ภาษาลาติน		ภาษาอิตาเลียน	
factem	>	fatto	“ทำ”
aptum	>	atto	“เหมาะ”

1.1.2 การผลัดเสียง เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงที่ตรงข้ามกับการกลมกลืนเสียง คือ หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้ว เสียงที่เปลี่ยนไปจะเหมือนกับเสียงข้างเคียงน้อยลงหรือกลายเป็นเสียงที่ต่างออกไปจากเสียงใกล้เคียง เช่น

	ภาษาลาติน		ภาษาฝรั่งเศส
“ส่งกลิ่น”	fragrare	>	lairer
“เย็น”	frigorosum	>	frileux

1.1.3 การสับที่เสียง การเปลี่ยนแปลงของเสียงในคำบางคำบางครั้งก็เกิดขึ้นโดยเสียงในคำสับเปลี่ยนตำแหน่งกัน การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้อาจเกิดเฉพาะกับคำบางกลุ่ม แต่ในบางภาษาก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดทั่วทั้งภาษา เช่น

	ภาษาไทยมาตรฐาน		ภาษาไทยถิ่นอีสาน (บางถิ่น)
ตะไกร	ta – krai		ka – tai
ตะกรูด	ta – krut		ka – tut

1.1.4 การตัดเสียงและการเพิ่มเสียง คำในภาษาอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยมีเสียงเพิ่มขึ้นใหม่ในคำหรือเสียงที่มีอยู่แล้วในคำหายไป การตัดเสียง เกิดขึ้นได้หลายลักษณะ คือ เสียงที่

¹ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ. 2526. หน้า 12 – 51.

ถูกตัดไปมีเพียงเสียงเดียว อาจเป็นเสียงพยัญชนะหรือสระก็ได้ หรือเสียงที่โดนตัดอาจเป็นหนึ่ง พยางค์ก็ได้ เช่น

ตัวอย่างการตัดเสียงสระท้ายคำ

(อังกฤษโบราณ)	moona	>	moon
	sticca	>	stick

ในส่วนการเพิ่มเสียง สามารถเพิ่มได้ทั้งเสียงสระและเสียงพยัญชนะเช่นกัน เช่น

	ภาษาละตินโบราณ	ภาษาลาติน
“ง่าย”	facilis	>facilis
“ถ้วยแก้วชนิดมีก้านและฐาน”	poclum	>poculum

1.2 การเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด (Unconditioned Sound Change) คือ การที่เสียงใดเสียงหนึ่งเปลี่ยนเสียงไปจากเดิมในทุกสภาพ โดยไม่มีข้อจำกัดเหมือนกับการเปลี่ยนแปลงเสียงชนิดที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งบางครั้งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเสียงใดเสียงหนึ่งเท่านั้น แต่บางครั้งก็เปลี่ยนแปลงเสียงทั้งหมด

2. การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ เกิดจากศัพท์ที่มีใช้อยู่ในภาษาไม่เป็นที่นิยมหรือสิ่งที่อ้างถึงหมดไปจากสังคม ทำให้ผู้ใช้เลิกใช้ศัพท์นั้น ๆ ทำให้ศัพท์นั้นกลายเป็นคำเก่า คำใหม่ ๆ อาจเกิดขึ้นได้ในภาษาเสมอ เมื่อสังคมมีสิ่งใหม่ หรือความคิดใหม่เกิดขึ้น ความหมายของคำศัพท์อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นักภาษาศาสตร์แยกประเภทการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ความหมายกว้างออก หมายความว่า สิ่งทีค้านั้น ๆ หมายถึงหรืออ้างถึง มีจำนวนประเภท หรือปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2.2 ความหมายแคบเข้า หมายความว่า สิ่งทีค้านั้น ๆ หมายถึงหรืออ้างถึง มีจำนวนประเภท หรือปริมาณน้อยลง

2.3 ความหมายย้ายที่ หมายถึงการออกเสียงคำ ๆ หนึ่งยังคงเดิมแต่สิ่งที่คำ ๆ นั้นอ้างถึงได้เปลี่ยนไป

นอกจากนี้ไวยากรณ์ของคำศัพท์ก็อาจเปลี่ยนไปได้ โดยวิภัติปัจจัยที่เคยใช้เดิมคำอยู่อาจไม่เป็นที่นิยมใช้ต่อไป หรือความหมายทางไวยากรณ์ของวิภัติปัจจัยนั้น ๆ เช่น เพศ พจน์ บุรุษ ฯลฯ ไม่เป็นที่นิยมใช้ในภาษาอีกต่อไป

3. การเปลี่ยนแปลงด้านการเรียงคำ การเรียงคำจะรวมกันเป็น วลี อนุประโยค หรือ ประโยคก็จะต้องมีกฎเกณฑ์ แต่ละภาษามีกฎต่าง ๆ กันไป บางภาษาคำขยายมาก่อนคำนามหรือคำกริยา บางภาษาคำขยายมาหลังคำนามหรือคำกริยา บางภาษาประโยคส่วนใหญ่เรียงคำอยู่ในรูป

ของ ประชากร กริยา กรรม ไม่ว่าการเรียงคำของภาษาจะอยู่ในรูปใด เมื่อเวลาผ่านไป และมีอิทธิพลภายนอกภาษาเข้ามา การเรียงคำในภาษาก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

ธวัช ปุณฺณโกทก¹ ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาสรุปได้ว่า ภาษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่ว่าภาษาใด และภาษาที่มีการใช้สื่อสารกันมากย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมาก โดยเฉพาะคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงภายใน (Internal Change) หมายถึงขบวนการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง หน่วยคำ หน่วยเสียง ของภาษานั้น ๆ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ หากได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นเข้ามาปะปน การเปลี่ยนแปลงภายในมี 3 ลักษณะ คือ

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง มีหลายกรณี เช่น การลดเสียง การเพิ่มเสียง การสับเสียง การชดเชยเสียง

1.2 การเปลี่ยนแปลงศัพท์ คือหน่วยคำที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความหมายเปลี่ยนไป หรือมีคำอื่น ๆ มาใช้แทนที่ความหมายบางส่วน หรือแทนที่ความหมายทั้งหมด

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย คือความหมายของคำเปลี่ยนไป แต่เสียงของคำยังคงเดิม การเปลี่ยนแปลงทางความหมายนี้ไม่มีการผูกพันกับเสียง

2. การเปลี่ยนแปลงภายนอก(External Change) คือการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นที่มีความสัมพันธ์สืบทอดวัฒนธรรมกันมาแต่โบราณ ขบวนการเปลี่ยนแปลงสรุปได้ดังนี้

2.1 คำยืม (Loan Words) คือการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย โดยปรับเสียงให้เข้ากับภาษาไทยบ้าง เปลี่ยนแปลงความหมายบ้าง

2.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ (Grammar Change) คือการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของภาษาไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงระบบการสร้างคำ

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านตัวอักษร (Palaeographic Change) ภาษาพูดและภาษาเขียน มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงควบคู่กันมา ตัวอักษรคือลายเส้นขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์ใช้สื่อความหมายแทนเสียงพูด

---

¹ ธวัช ปุณฺณโกทก. วิวัฒนาการภาษาไทย. 2545. หน้า 8 - 15.

ราตรี รัตนวราจร¹ ศึกษาวิวัฒนาการของภาษาไทย ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านคำ ความหมายของคำ สำนวนและไวยากรณ์ สรุปได้ว่า

1. การเปลี่ยนแปลงด้านคำ เมื่อศึกษาภาษาในสมัยสุโขทัยในด้านการใช้คำชนิดต่าง ๆ เปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบัน พบความเปลี่ยนแปลงคือ

1.1 การใช้คำลักษณนาม ปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ปรากฏหลังคำจำนวนนับ เช่น

คำนาม	คำจำนวนนับ	คำลักษณนาม
นรกระบ่าว	สิบหก	อัน
พระญาอสูร	สอง	ตน

1.1.2 ปรากฏหน้าคำว่า ฉิ่ง หรือ หนึ่ง เช่น

คำนาม	คำลักษณนาม	ฉิ่ง หรือ หนึ่ง
ดอกไม้	สิ่ง	หนึ่ง
จาริก	อัน	ฉิ่ง

1.1.3 ปรากฏหน้าคำบอกกำหนดเสียงตรี

คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกกำหนดเสียงตรี
เขา	อัน	นั่น
ไม้ม่วง	ฝูง	นี้

1.1.4 ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์

คำนาม	คำลักษณนาม	คำคุณศัพท์
พระพุทธรูป	อัน	ใหญ่
พระพุทธรูป	อัน	ราม

1.1.5 ปรากฏหน้าคำนามหรือนามวลี

คำลักษณนาม	คำนามหรือนามวลี
ตัว	เนื้อ
ฝูง	นรกใหญ่

1.2 การใช้คำปฏิเสธ คำปฏิเสธในสมัยสุโขทัยอาจจะปรากฏที่ละคำ คือ บ (บ) ไป มิ ไม่ ห่อน ซึ่งสมัยปัจจุบันใช้คำว่า ไม่ ในภาษาพูด นอกนั้นใช้ในภาษาเขียนและวรรณคดี หรือ

¹ ราตรี รัตนวราจร. วิวัฒนาการของภาษาไทย. 2539. หน้า 44 - 58.

ปรากฏเป็นกลุ่มคำ คือ บมึ บมึได้ บ่ห่อน ไปมิ ไปบมิ มิได้ ซึ่งการปรากฏเป็นกลุ่มคำมีลักษณะเป็นการปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ ซึ่งในภาษาปัจจุบันถือว่าเป็นการใช้ภาษาไม่ถูกต้อง

1.3 การใช้คำซ้อน ในสมัยสุโขทัยนิยมใช้คำซ้อนมาก เข้าใจว่าเกิดจากการรับคำจากภาษาอื่นมาใช้ การซ้อนทำได้โดยใช้คำภาษาต่างประเทศซ้อนกับคำไทย หรือใช้ภาษาต่างประเทศซ้อนกันเองก็มี เช่น

“แลปรตฟุงนี้เมื่อกำเนิดเกิดก่อน เหนือตระหนี่นักแล”

“เบื้องดินนอนเมืองสุโขทัยนี้มีตลาดปสาน...”

2. การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายมีมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในลักษณะอื่น ๆ ของคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 คำที่มีความหมายเดียวกันใช้รูปคล้ายกัน เช่น

สุโขทัย	กรุงเทพฯปัจจุบัน
---------	------------------

รำพาย	รำเพย
-------	-------

ลูกธรรมบุตร	ลูกบุญธรรม
-------------	------------

2.2 คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับสมัยปัจจุบัน เช่น

แกล้ง ในภาษากรุงเทพฯปัจจุบัน แปลว่า แสร้ง จงใจทำผิดความคาดหมาย ไม่ทำจริง ทำให้ขัดกับความประสงค์ **แกล้ง** อาจจะแสดงถึงความจงใจ แต่เป็นความจงใจที่ไม่จริงใจ แต่ในสมัยสุโขทัย **แกล้ง** แปลว่า จงใจอย่างจริงใจ

3. การเปลี่ยนแปลงด้านสำนวน จากการเปรียบเทียบพบว่าบางสำนวนมีลักษณะคล้ายกันทั้งสองสมัย ขอยกตัวอย่างดังนี้

3.1 สำนวนสมัยสุโขทัยที่คล้ายกับสำนวนในสมัยปัจจุบัน เช่น

สุโขทัย	กรุงเทพฯปัจจุบัน
---------	------------------

จี่นใหญ่	เดิบใหญ่
----------	----------

แต่่งตาจ	ตั้งตาจ
----------	---------

3.2 สำนวนที่มีเฉพาะสมัยสุโขทัย เช่น

แแก้ม แปลว่า “ที่สุด” เช่น

“ในกลางอรัญญิกมีพีหารอันฉิ่งมนใหญ่สูง**แแก้ม**”

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ พบว่าในสมัยสุโขทัยมีการใช้คำกริยาที่ใช้กับบุรพบทคำหนึ่ง แต่ในสมัยปัจจุบันคำกริยาดังกล่าวจะใช้กับคำบุรพบทคำอื่น ซึ่งมี 2 คำ คือ ไว้ กับ เอ เช่น

“...ซึ่งขอลูกเมียเขี้ยวไพร่ฟ้าข้าไทปาหมากป่าพลูพ่อเชื่อมั่นไว้**แแก้**คุ้มกันสั้น...”

บรรจบ พันธุมธา¹ ได้กล่าวถึงการกลายความหมายสรุปได้ว่า ความหมายอาจกลายไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายขยายตัว เรียกได้ 2 ลักษณะคือ เพิ่มความหมายอื่นและความหมายเดิมก็ยังคงใช้อยู่ และความหมายเดิมขยายไปให้หมายครอบคลุมไปถึงสิ่งอื่นเรื่องอื่นได้
2. ความหมายแคบเข้า แยกออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความหมายจำกัดจำเพาะมิได้หมายทั่ว ๆ ไป และใช้เพียงความหมายเดียว
3. ความหมายย้ายที่ คือการที่คำต่างยุคต่างสมัยหรือต่างภาษาไม่อาจคงความหมายเดิมไว้ได้ กลายไปเป็นความหมายใหม่

พระยาอนุมานราชชน² ได้กล่าวถึงการกลายความหมายของคำในภาษา พบว่าความหมายมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงใน 3 ลักษณะคือ

1. ความหมายของคำที่มีลักษณะแคบเข้า คือ ผู้ใช้คำเอาคำมีความหมายรวมหลายชนิดไปใช้ให้มีแก่นชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น คำว่าเสื้อ หรือคำว่าหมอ ซึ่งมีความหมายเป็นคำรวม ถ้านำไปใช้ในความหมายว่า เสื้อโคร่ง หรือหมอรักษาโรคโดยเฉพาะ เมื่อใช้กันบ่อย ๆ ความหมายก็อาจเข้าใจว่าเป็นเช่นนั้น ถ้าจะให้หมายความเป็นอย่างอื่นก็ต้องเอาคำอื่นประกอบเข้าด้วย เช่น เสื้อปลา หมอความ เป็นต้น
2. ความหมายกว้างออก คือคำที่มีความหมายเฉพาะอย่าง ซึ่งนำเอาไปใช้หมายถึงสิ่งอื่นที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกัน เช่น สวน ซึ่งแต่เดิมหมายถึงที่เพาะปลูกต้นไม้ซึ่งมีอะไรก็ขึ้นเป็นขอบเขต แต่บัดนี้ใช้ในความหมายกว้างออกไป เช่น สวนงู สวนสัตว์ เป็นต้น
3. ความหมายย้ายที่ คือความหมายที่ย้ายจากความหมายกลางไปเป็นความหมายข้างเคียง ถ้าความหมายกลางยังใช้อยู่ปกติ ก็เป็นความหมายกว้างออก ถ้าความหมายกลางยังคงใช้อยู่แต่ไม่ได้ใช้อย่างปกติ คงใช้แต่ลักษณะเป็นความหมายเฉพาะ ส่วนความหมายที่ใช้กันอยู่เป็นปกติ คือความหมายข้างเคียง เช่น คำว่าสงสาร ความหมายกลางเป็นอย่างหนึ่ง แต่ความหมายข้างเคียงเป็นอีกอย่างหนึ่ง ถือความว่าเป็นความหมายย้ายที่ ถ้าความหมายเดิมของคำไม่เหลืออยู่เลย คงใช้แต่ความหมายข้างเคียง ก็นับเป็นความหมายย้ายที่

คำที่มีความหมายย้ายที่ มักมีมากในคำที่นำมาจากภาษาต่างประเทศ เพราะความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความหมายเดิม

¹ บรรจบ พันธุมธา. ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. 2530. หน้า 85 - 88.

² พระยาอนุมานราชชน. นิรุกติศาสตร์ ภาค 2. 2516. หน้า 217 - 229.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ กล่าวถึงการกลายความหมายของคำในภาษาไทย สรุปได้ว่า คำแทบทุกคำย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเสียงและความหมาย ด้านความหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย สาเหตุที่ทำให้คำกลายความหมายมีอยู่หลายประการ เช่น

1. ความเข้าใจผิดในขั้นรับรู้ เนื่องจากการฟังเอาความไม่ชัด หรืออ่านแล้วไม่เข้าใจ ผู้อ่านตีความตามความเข้าใจของตนเอง ความหมายของคำจึงเลื่อนไปจากความหมายเดิม สาเหตุของการเข้าใจผิดลักษณะนี้แยกออกเป็น 1) ความเข้าใจผิดเรื่องอักขรวิธี 2) เพราะได้เห็นตัวอย่างที่ใช้ในบางความหมาย และ 3) ความเข้าใจผิดเกิดจากขาดความรอบคอบและขาดการสังเกต
2. การกลายความหมายเกิดจากเหตุการณ์เฉพาะสมัย คำบางคำเกิดขึ้นจากเหตุการณ์พิเศษในบางยุคบางสมัย และเป็นคำที่ผู้รู้กันอย่างแพร่หลาย เมื่อเหตุการณ์นั้นผ่านพ้นไป คำนั้นก็ยังคงใช้กันอยู่จึงเป็นเหตุให้เกิดความหมายโดยนัยขึ้น
3. การกลายความหมายเกิดจากการตั้งใจของผู้ใช้ เกิดจากผู้รู้จงใจบัญญัติขึ้นใช้เพื่อแทนภาษาต่างประเทศ หรือเพื่อการบางอย่าง ถือเป็นความเจริญงอกงามทางภาษา เช่น เราไม่มีคำใดในภาษาไทยที่จะตรงกับคำว่า “Radio” เราจึงนำคำ “วิทยุ” ของสันสกฤต ซึ่งเขาแปลว่า “สายฟ้าแลบ” มาเรียกแทน

ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าวมาสามารถสรุปลักษณะการกลายความหมายออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความหมายแคบเข้า คือ เดิมมีความหมายได้หลายอย่าง เรารับมาใช้เพียงบางความหมาย ความหมายที่แคบเข้ามี 2 ลักษณะ คือ
  - 1.1 ความหมายแคบเข้าและกลายไปในทางที่ดี เช่น

กิริยา ภาษาบาลีหมายถึงการกระทำ หรือ “กรรม” เราใช้หมายถึงความประพฤติที่ดีงาม เช่น “ผู้ดีมีกิริยา”

วาสนา ภาษาบาลีหมายถึงบุญหรือบาปที่ได้อบรมมา ความอบรมจนชิน ในภาษาไทยหมายถึงแต่เฉพาะกุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ
  - 1.2 ความหมายแคบเข้าและกลายไปในทางที่ไม่ดี เช่น

วิตถาร บาลีแปลว่า ความแพร่หลาย ความซึมซาบ พิสดาร ไทยใช้หมายถึงลักษณะที่ผิดสามัญไปในทางที่ไม่ดี เช่น กามวิตถาร ความคิดวิตถาร

ทารุณ เดิมแปลว่า อันน่ากลัว ภัยสามัญ ภาษาไทยหมายถึงการกระทำที่โหดร้าย

ยิ่ง

¹ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. หลักภาษาไทย. 2538. หน้า 275 - 289.

2 ความหมายกว้างออก คือ เดิมมีความหมายน้อยอย่างหรือใช้ได้แคบ เรารับมาใช้มีความหมายกว้างกว่า ความหมายกว้างออกมี 2 ลักษณะ คือ

2.1 ความหมายกว้างออกและกลายไปในทางที่ดี เช่น

กมล เดิมหมายถึงดอกบัว ไทยใช้หมายถึงดอกบัวด้วย หมายถึงดวงใจก็ได้

นิยม ในภาษาเดิมแปลว่านับ ความกำหนดแน่ การประพฤติ จำศีล ไทยใช้หมายถึง การนับหน้าถือตา ความชื่นชอบยินดี การยกย่อง

2.2 ความหมายกว้างออกและกลายไปในทางที่ไม่ดี เช่น

อาตุร ภาษาบาลี อาตุร หมายถึงคนเจ็บ ไทยใช้หมายถึง เดือดร้อน ทนทุกข์เวทนาทั้งกายและใจ

อากัฬ ภาษาบาลีใช้ อกัฬ แปลว่าไม่สมควร ไทยใช้หมายถึง ไม่สามารถ ไม่สมควร วาสนาน้อย ตกอับ

3 ความหมายย้ายที่ คือความหมายกลายเป็นอย่างอื่น จนไม่มีเค้าของความหมายเดิม บางทีก็มีความหมายตรงกันข้าม เช่น

โอกาส ภาษาบาลีหมายถึง เหตุ สถานที่ ไทยใช้หมายถึง ช่วงเวลาที่เหมาะ ช่องทาง

สวาท ภาษาสันสกฤตแปลว่า ชิม รส รสอร่อย รสหวาน ไทยใช้หมายถึง ความรัก น่ารัก น่ายินดี

ประยูร ทรงศิลป์¹ ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาสรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดคือการเปลี่ยนแปลงเรื่องคำ การเปลี่ยนแปลงของภาษามีสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ

1. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงภาษา สรุปได้ดังนี้

- 1.1 เป็นสภาพธรรมชาติของทุกสิ่งในโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ
- 1.2 สาเหตุเพราะการใช้แนวเทียบ (Analogy)
- 1.3 สาเหตุจากสภาพทางภูมิศาสตร์
- 1.4 สาเหตุเพื่อความสะดวกในการใช้ภาษา
- 1.5 สาเหตุเพื่อต้องการจะพูดให้ไพเราะหรือนอบน้อม
- 1.6 สาเหตุจากการเรียนภาษาไม่สมบูรณ์ของเด็ก (Imperfect Learning)

---

¹ ประยูร ทรงศิลป์. การเปลี่ยนแปลงของภาษา : คำยืมในภาษาไทย. 2526. หน้า 37 – 59.

- 1.7 สาเหตุเพราะเสียงหรือความหมายของคำนั้นสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ดี
- 1.8 สาเหตุเกิดจากการเลียนแบบกันในสังคม
- 1.9 สาเหตุจากการยืม
2. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษา แยกออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ
  - 2.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง การเปลี่ยนแปลงเสียงอาจเกิดกับคำบางคำ หรือเกิดขึ้นทั่วทั้งภาษา เสียงอาจจะเปลี่ยนไปจากเดิมในสภาพใดสภาพหนึ่ง หรือเปลี่ยนไปจากเดิมทุกสภาพ การเปลี่ยนไปในสภาพใดสภาพหนึ่ง เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด (Conditional Sound Change) แบ่งออกได้เป็น
    - 2.1.1 การกลมกลืนเสียง (Assimilation) คือการที่เสียงเปลี่ยนไปเพื่อให้มีสภาพเหมือนหรือคล้ายคลึงกับเสียงที่อยู่แวดล้อมหรือเสียงใกล้เคียง
    - 2.1.2 การผลัดกันเสียง (Dissimilation) เป็นขบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับขบวนการกลมกลืนเสียง กล่าวคือ เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง เสียงมีลักษณะคล้ายคลึงหรือเหมือนกันอยู่ เมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เสียงนั้นเกิดความแตกต่างจากเสียงเดิม
    - 2.1.3 การสับเสียง (Metathesis) การเปลี่ยนแปลงของเสียงในคำบางคำเกิดขึ้นโดยเสียงในคำสับเปลี่ยนตำแหน่งกัน เสียงหน้าไปเป็นเสียงหลัง เสียงหลังไปเป็นเสียงหน้า การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้เกิดกับเฉพาะคำบางกลุ่มเท่านั้น
    - 2.1.4 การเพิ่มเสียง (Add of Sound) การที่ภาษาเปลี่ยนไปในบางครั้ง เพราะมีเสียงเพิ่มขึ้นมาจากเสียงเดิมที่มีอยู่ เสียงที่เพิ่มขึ้นจะเป็นเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะก็ได้
    - 2.1.5 การตัดเสียง (Loss of Sound) เป็นขบวนการที่ตรงกันข้ามกับการเพิ่มเสียง ถ้าเสียงในภาษามีการเพิ่มเสียงเพียงอย่างเดียว เสียงที่ใช้อยู่ในภาษาคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ฉะนั้น เมื่อมีการเพิ่มเสียง ธรรมชาติจึงมีการตัดเสียงทิ้งออกไป
    - 2.1.6 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ (Tone Perturbation) คือการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ของคำ เมื่อไปรวมกับคำอื่น ๆ กล่าวคือ คำแต่เดิมมีเสียงวรรณยุกต์อย่างหนึ่ง เมื่อไปรวมกับคำอื่น เสียงวรรณยุกต์ของคำจะเปลี่ยนแปลงไป
    - 2.1.7 การซ้ำเสียง (Reduplication) การเปลี่ยนแปลงเสียงอีกประการหนึ่งเพราะคำในภาษามีการออกเสียงซ้ำกัน แบ่งออกเป็น การซ้ำทั้งหมด และการซ้ำบางส่วน
  - 2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ คำศัพท์มีส่วนเกี่ยวข้องกับเสียงและความหมาย เสียงของคำอาจจะคงอยู่แต่ความหมายเปลี่ยนไป หรือเปลี่ยนไปทั้งเสียงและความหมาย นอกจากด้านส่วนประกอบของคำศัพท์ อาจมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านคำศัพท์ คือ เกิดศัพท์ใหม่ หรือการเกิดการสูญศัพท์ ซึ่งมีสาเหตุของการเกิดและสูญที่แตกต่างกันไป ความนิยมการใช้คำศัพท์ถ้ากระจายไปไม่

ทั่วทั้งภาษาจะทำให้เกิดความแตกต่างในด้านการใช้คำ ระหว่างผู้ที่ใช้ภาษาเดียวกัน แต่อยู่ต่างถิ่น หรือต่างฐานะกัน

2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของศัพท์ นักภาษาศาสตร์ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.3.1 ความหมายกว้างออก หมายความว่า สิ่งที้นั้น ๆ กล่าวอ้างถึงเดิมมีจำนวน ประเภท หรือปริมาณน้อย แต่ต่อมากล่าวอ้างถึงนั้น ได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2.3.2 ความหมายแคบเข้า เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามกับความหมายกว้างออก คือ สิ่งที้นั้น ๆ หมายถึง หรืออ้างถึง มีจำนวนหรือประเภทหรือปริมาณลดน้อยลงกว่าเดิม

2.3.3 ความหมายย้ายที่ หมายถึง ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยไม่มีเค้าของความหมายเดิมเหลืออยู่

2.4 การเปลี่ยนแปลงการเรียงคำ การเรียงคำ หมายถึง การที่มีคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมารวมกันเพื่อสื่อความหมาย การเรียงคำในแต่ละภาษาจะต้องมีกฎเกณฑ์ ซึ่งแต่ละภาษาแตกต่างกันออกไป ในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงการเรียงคำในระดับต่ำกว่าประโยคมาก แต่การเรียงคำที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายแต่อย่างใด และไม่มีผลต่อโครงสร้างระดับประโยคด้วย

ลักษณะ ดารัตนหงษ์¹ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้านคือ สาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย จากการศึกษาพบดังนี้

1. สาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

1.1 ความหมายเลื่อน เกิดจากคำบางคำมีขอบเขตของความหมายไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ใช้คำเกิดความเข้าใจผิด

1.2 คำไม่มีที่ใช้หรือไม่ทราบที่มา คือคำที่เคยใช้เรียกสิ่งของ วิธีการดำเนินชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันไม่ใช่เรียกอีกแล้ว เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรม สิ่งที่เคยใช้ในสมัยก่อนเมื่อมีของใหม่เข้ามาแทนที่ ของเก่าก็เสื่อมความนิยม ในที่สุดก็เลิกใช้คำเหล่านั้นก็ตายไปด้วย

¹ ลักษณะ ดารัตนหงษ์. การเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย. มปป. หน้า 1 – 22.

1.3 การขาดความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ อาจเกิดจากผู้เข้าใจความหมายผิดพลาด เพราะขาดความรู้ คือเพียงแต่ได้ยินเขาพูดหรือเขียนไว้ ก็นึกเอาว่าคงหมายความอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วคนอื่นก็ใช้ตาม เกิดเป็นความหมายใหม่ขึ้นมาในภาษา

1.4 ความต้องการสร้างคำใหม่ ความเจริญก้าวหน้าทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง เกิดการคมนาคมติดต่อกับชนชาติต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางด้านวัตถุและแนวความคิดกับสังคมอื่น ทำให้จำเป็นต้องหาคำมาใช้เรียกวัตถุหรือแนวคิดใหม่ ๆ

1.5 ความใกล้ชิดกันทางด้านเวลา สถานที่ และอื่น ๆ ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย ในด้านที่ว่าความหมายของคำหนึ่งอาจจะเลื่อนไปเป็นความหมายของอีกคำ หรือเพิ่มความหมายให้อีกคำที่มีความใกล้ชิดกันทางด้านเวลา สถานที่ และอื่น ๆ

1.6 คำห้าม คำห้ามเป็นคำที่มีอยู่ในทุกภาษาทั้งนี้อาจเกิดจากความเชื่อ วัฒนธรรม และการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งใดสมควรหรือไม่สมควร เช่น เราไม่อยากเอ่ยชื่อหีบ เราใช้คำอื่นที่เปลี่ยนแปลงความหมายให้เป็นมงคล คือ ตัวเงินตัวทอง การกระทำดังกล่าวมีผลให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลง

1.7 คำอุปมา หมายถึงคำพูดที่ใช้หมายถึงสิ่งหนึ่ง แต่นำไปใช้กับอีกสิ่งหนึ่งโดยปริยายโดยเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน อันมีผลให้คำเดิมนั้นมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปคืออาจมีความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายย้ายที่

1.8 การเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกิดจากสาเหตุอื่น ๆ อาจเกิดจากความบังเอิญซึ่งเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายโดยยังไม่เห็นสาเหตุที่ชัดเจนนัก

2. ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

การเปลี่ยนแปลงความหมายของภาษาไทยมี 3 ลักษณะ คือ

2.1 ความหมายแคบเข้า คือคำซึ่งเดิมมีความหมายรวมหลายอย่าง แต่ต่อมาถูกนำไปใช้ให้มีความหมายเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ

2.2 ความหมายกว้างออก คือคำซึ่งเดิมมีความหมายเฉพาะอย่าง แล้วต่อมานำไปใช้ให้มีความหมายเพิ่มเติม หมายถึงสิ่งอื่นที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกัน

2.3 ความหมายย้ายที่ คือความหมายย้ายจากความหมายกลางไปเป็นความหมายข้างเคียง เช่น

สงสาร ความหมายกลางหมายถึง การเวียนวายตายเกิด; โลก

ความหมายข้างเคียง หมายถึง รู้สึกในความเดือดร้อนหรือความทุกข์ของผู้อื่น, รู้สึกเป็นห่วงใยด้วยความเมตตากรุณา

3. ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย
  - 3.1 คำบางคำเลิกใช้ เพราะมีคำอื่นมาแทนที่
  - 3.2 เกิดคำใหม่ขึ้นในภาษา เพราะมีสิ่งของและวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามาในสังคม
  - 3.3 คำบางคำความหมายเพิ่มขึ้นหรือกว้างออก
  - 3.4 คำบางคำมีความหมายแคบลง
  - 3.5 คำบางคำมีความหมายย้ายที่

กมล การกุศล¹ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยสรุปได้ว่า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภาษาเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่ห้ามไม่ได้ หากวางกฎเกณฑ์บังคับภาษาไว้ตายตัว ไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลง ภาษานั้นก็จะไม่มีคนใช้ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยมีดังนี้

1. การติดต่อกับชนต่างชาติต่างภาษา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม มีการยืมภาษาของอีกฝ่ายมาใช้
2. ความเจริญทางสังคม เมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการจึงต้องมีการสร้างคำใหม่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอแก่การสื่อสาร
3. การเพี้ยนเสียง เป็นการออกเสียงเพี้ยนไปจากเดิม
4. การตัดและเติมเสียง เกิดจากการสื่อสารที่ถือว่าพูดอย่างไรก็เข้าใจจึงตัดคำที่ยาวออก และบางคำที่สั้นออกเสียงไม่สะดวกก็เติมคำลงไป
5. การเพี้ยนความหมาย อาจเกิดจากการไม่เข้าใจความหมายแท้จริงของคำ ทำให้เกิดการเพี้ยนทางความหมาย
6. การตัด ขยาย และเปลี่ยนความหมาย เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เร็วและกว้างขวางกว่าด้านเสียง
7. การสร้างคำและสำนวนขึ้นใช้เฉพาะกลุ่ม ได้แก่คำสแลงต่าง ๆ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา ผู้ศึกษาได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่องการศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ ด้าน

¹ กมล การกุศล. ทักษะและความรู้ทางภาษาไทย. 2529. หน้า 7 - 9.

1. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม
2. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา

ไซลิริ ปราโมช ณ อยุธยา¹ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย สรุปได้ว่า สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. สำนวนที่มีเสียงของคำใกล้เคียงกัน หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่เหมือนกันเกือบทุกประการ จะต่างกันเฉพาะเสียงของคำใดคำหนึ่งหรือสองคำ แต่เสียงของคำที่แตกต่างกันก็ยังคงใกล้เคียงกันมาก สำนวนที่มีเสียงของคำใกล้เคียงกันนี้ แบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

1.1 สำนวนที่ต่างกันเฉพาะเสียงสระ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงเสียงสระของคำใดคำหนึ่งหรือสองคำเท่านั้น เช่น

สำนวนเดิม	สำนวนปัจจุบัน
ขนมพอสมน้ำยา	ขนมผสมน้ำยา
ผู้จั้นเย็บตา	ผู้จั้นยิบตา

1.2 สำนวนที่ต่างกันเฉพาะเสียงพยัญชนะ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงเสียงพยัญชนะของคำใดคำหนึ่งหรือสองคำเท่านั้น เช่น

สำนวนเดิม	สำนวนปัจจุบัน
ถนนราคา	สนนราคา (ต่างกันที่เสียงพยัญชนะต้น)
ไฟจุดตุ๊ด	ไฟจุกตุ๊ด (ต่างกันที่เสียงตัวสะกด)

1.3 สำนวนที่ต่างกันเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงเสียงวรรณยุกต์ของคำใดคำหนึ่งหรือสองคำเท่านั้น เช่น

สำนวนเดิม	สำนวนปัจจุบัน
เบียร์รรษ	เบียร์หวัด
ฤกษ์พานาที่	ฤกษ์ผานาที่

---

¹ ไซลิริ ปราโมช ณ อยุธยา. การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย. 2534. 244 หน้า.

1.4 ส่วนวนที่ต่างกันทั้งเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ หมายถึง ส่วนวน 2 ส่วนวนที่เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงเสียงของคำใดคำหนึ่งหรือสองคำเท่านั้น และเสียงที่ต่างกันจะต่างกันที่เสียงสระ พยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ เช่น

ส่วนวนเดิม	ส่วนวนปัจจุบัน
กุกะมะเท็ง	อะอะมะเท็ง
ติดหลังแห	ติดร่างแห

2. ส่วนวนที่มีความหมายของคำเหมือนหรือใกล้เคียงกัน หมายถึง ส่วนวน 2 ส่วนวนที่เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเฉพาะคำใดคำหนึ่งเท่านั้น และคำที่ต่างกันไม่มีเสียงคล้ายคลึงกันเลย เช่น

ส่วนวนเดิม	ส่วนวนปัจจุบัน
จับหัวเข้าพุด	จับเข้าคู่กัน(คำต่างกันมีความหมายเหมือนกัน)
พายเรือในหนอง	พายเรือในอ่าง(คำต่างกันความหมายใกล้เคียงกัน)

3. ส่วนวนที่มีการเปรียบเทียบทำนองเดียวกัน หมายถึง ส่วนวน 2 ส่วนวนที่มีความหมายเหมือนกัน ต่างกันเพียงบางคำเท่านั้น โดยคำที่ต่างกันจะมีความหมายเชิงเปรียบเทียบ เช่น

ส่วนวนเดิม	ส่วนวนปัจจุบัน
ฝ่าหาบเม็ยคอน	หญิงหาบชายคอน
ผู้ตีว่าจี้เข้าพลอย	นายว่าจี้เข้าพลอย

4. ส่วนวนที่มีการเพิ่มคำ ตัดคำ และลำดับคำใหม่ หมายถึง ส่วนวน 2 ส่วนวนที่มีความหมายเหมือนกัน มีการเปรียบเทียบแบบเดียวกัน มีการใช้คำส่วนใหญ่เหมือนกัน ต่างกันที่การเพิ่มคำ ตัดคำ หรือลำดับคำใหม่ เช่น

ส่วนวนเดิม	ส่วนวนปัจจุบัน
ชักหน้า	ชักสีหน้า
เอาปูนหมายหัว	หมายหัว
ผ่อนผันสั้นยาว	ผ่อนสั้นผ่อนยาว

ผู้วิจัยยังได้กล่าวถึงส่วนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายว่า หมายถึง ส่วนวนที่ปัจจุบันมีความหมายผิดไปจากความหมายที่เคยใช้มาก่อน ซึ่งแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

1. ความหมายเปลี่ยนเป็นความหมายอื่น
2. ความหมายตรงข้ามกับความหมายเดิม
3. ความหมายแคบลง
4. ความหมายขยายกว้างขึ้น

ในส่วนสำนวนต่างสมัยที่มีความหมายเหมือนกันพบว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สำนวนเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคม เช่น

สำนวนเดิม	สำนวนปัจจุบัน
ตีท้ายครัว	เข้าหลังบ้าน

2. สำนวนเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เช่น

สำนวนเดิม	สำนวนปัจจุบัน
บนข้าวผีตีข้าวพระ	บนบานศาลกล่าว

3. สำนวนเกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติส่วนตัว เช่น

สำนวนเดิม	สำนวนปัจจุบัน
ต่อยามความไถ	ต่อความยาวสาวความยืด

ส่วนสำนวนเก่าที่เลิกใช้ไปแล้วสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สำนวนที่มีเสียงสัมผัส กับสำนวนที่ไม่มีเสียงสัมผัส

สุปราณี ธีระวัฒนสุข¹ ได้ศึกษาวิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของคำซ้อน พบว่า ลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียดของคำซ้อนในแต่ละสมัยทางด้านโครงสร้างของคำซ้อน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของคำซ้อนแต่เดิมจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการสูญเสีย และการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเพิ่มศัพท์ ในลักษณะต่าง ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านหน้าที่ของคำซ้อน พบว่า ประเภทของคำซ้อนทางไวยากรณ์แต่ละช่วงสมัย ไม่มีลักษณะแตกต่างกัน ส่วนที่แตกต่างก็คือ คำบางคำที่เคยมีหน้าที่ของคำในช่วงสมัยหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำในอีกช่วงสมัยหนึ่ง หรือในช่วงสมัยปัจจุบัน

---

¹ สุปราณี ธีระวัฒนสุข. วิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์. 2541. 208 หน้า.

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงความหมายจากช่วงสมัยที่ 1 ถึงช่วงสมัยที่ 3 ในลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก และการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่

ปรีชา ช้างขวัญยืน¹ ศึกษาการใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา เปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบัน พบความแตกต่างในด้านการใช้ภาษาของภาษาไทยสมัยอยุธยากับภาษาไทยสมัยปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องการใช้คำและการใช้สำนวน สรุปได้ ดังนี้

1. คำบางคำและสำนวนบางสำนวนมีใช้เฉพาะในภาษาสมัยอยุธยา
2. คำบางคำและสำนวนบางสำนวน ภาษาสมัยอยุธยาใช้ต่างความหมายกับสมัยปัจจุบัน หรือมีความหมายเพี้ยนกับสมัยปัจจุบัน
3. คำคล้อง คำคู่ คำประกอบ และสำนวน ซึ่งภาษาสมัยอยุธยาใช้คล้ายกับสมัยปัจจุบัน ประกอบด้วยคำมากหรือน้อยกว่ากัน
4. การเรียงลำดับคำใน คำคล้อง คำคู่ คำประกอบ และสำนวนสมัยอยุธยาต่างกับสมัยปัจจุบัน
5. บางครั้ง คำคล้อง คำคู่ คำประกอบ และสำนวน ในภาษาสมัยอยุธยาและสมัยปัจจุบัน ประกอบด้วยคำบางคำซึ่งมีรูปต่างกัน แต่ความหมายคล้ายกัน
6. คำที่มีรูปเหมือนกันบางคำ สมัยอยุธยากับสมัยปัจจุบันถือเป็นคำในหมวดคนละหมวด
7. คำบางคำสมัยอยุธยามีความหมายกว้างกว่าสมัยปัจจุบัน บางคำมีความหมายแคบกว่าสมัยปัจจุบัน และบางคำสมัยอยุธยาใช้เข้าคู่ได้กับคำบางคำ แต่สมัยปัจจุบันใช้เข้าคู่กับคำนั้นไม่ได้
8. คำบางคำสมัยอยุธยาใช้เป็นคำคำเดียว แต่สมัยปัจจุบันใช้คู่กับคำอื่น หรือใช้เป็นคำซ้อน

วัลยา วิมุทธะลพ² ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำ ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 จนถึงปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 เรื่อง คือ

¹ ปรีชา ช้างขวัญยืน. การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา. 2514. 475 หน้า.

² วัลยา วิมุทธะลพ. การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์. 2513. 233 หน้า.

1. การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ มีลักษณะดังนี้
  - 1.1 คำบางคำมีรูปเหมือนกันทั้งในภาษาสมัยก่อนและภาษาปัจจุบัน แต่มีใช้ในความหมายทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน
  - 1.2 คำบางคำใช้ในความหมายเหมือนกันทั้งในภาษาสมัยก่อนและภาษาปัจจุบัน แต่มีรูปต่างกัน
  - 1.3 คำบางคำมีใช้ในภาษาสมัยก่อนแต่ในปัจจุบัน ไม่มีใช้ในภาษาธรรมดา หรือปัจจุบันมีใช้ในภาษาถิ่น โดยมีความหมายคล้ายกัน
  - 1.4 การใช้คำบางคำในหมวดบุพพทและลักษณนามในภาษาสมัยก่อนแตกต่างกับปัจจุบัน
2. การเปลี่ยนแปลงความหมายของสำนวน มีลักษณะดังนี้
  - 2.1 สำนวนบางสำนวนยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่มีบางส่วนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ถ้อยคำหรือความหมาย
  - 2.2 สำนวนบางสำนวนไม่มีใช้ในปัจจุบัน
3. ลำดับของคำ ในภาษาสมัยก่อนมีความแตกต่างกับภาษาสมัยปัจจุบันดังนี้
  - 3.1 ลำดับของคำกริยาที่เป็นส่วนประกอบของคำกริยาผสม และลำดับของคำกริยากับคำนำหน้ากริยาหรือคำหลังกริยา
  - 3.2 ตำแหน่งของคำว่า จึง, ควร และจง ที่ปรากฏในประโยค
  - 3.3 ตำแหน่งของคำว่า ไม่ได้ ที่บอกความปฏิเสธในประโยคปฏิเสธ

ณัฐจิการ์ แสงคำ¹ ได้ศึกษาสำนวนที่ใช้ในวงการศึกษาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารมวย โดยศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ใช้ในวงการศึกษา ในแง่ลักษณะส่วนประกอบของโครงสร้างและความหมายของสำนวนที่ใช้ในวงการศึกษา ในส่วนของความหมายพบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำเมื่อใช้เป็นสำนวน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
  - 1.1 ประเภทที่มีความหมายเปลี่ยนทั้งหมด เป็นความหมายที่เปลี่ยนจากความหมายเดิมหรือความหมายรวมเดิมทุกคำ ทั้งวลี ทั้งประโยค เช่น

หมู ความหมายเดิม	: สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์กับคู่ ตัวอ้วน
ความหมายเมื่อเป็นสำนวน	: ง่าย/คนที่หลอกได้ง่าย/ไม่เก่ง

---

¹ ณัฐจิการ์ แสงคำ. สำนวนที่ใช้ในวงการศึกษาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารมวย. 2538. 307 หน้า.

สด ความหมายเดิม : ใหม่/ไม่เหี่ยวแห้ง/ชัดเจน

ความหมายเมื่อเป็นสำนวน : แข็งแรง/ กระปรี้กระเปร่า

1.2 ประเภทที่ความหมายเปลี่ยนเฉพาะบางส่วน เป็นความหมายที่เปลี่ยนจากความหมายเดิมเฉพาะบางส่วนของคำหรือเฉพาะคำบางคำในวลี หรือประโยค เช่น

หมาหู่ ความหมายเมื่อเป็นสำนวน เป็นความหมายที่เปลี่ยนไปเฉพาะส่วนหนึ่งของคำนี้คือ คำ หมา ซึ่งเปรียบเทียบคนที่ทำร้ายผู้ที่ไม่มีทางสู้ ส่วนคำ หู่ ยังคงมีความหมายเดิมตามปกติ แต่เมื่อรวมกันแล้ว หมาหู่ ถือว่าเป็นคำที่ใช้เป็นสำนวน ซึ่งหมายถึงพวกที่รุมกัน ทำร้ายผู้อื่น

ชกละเอียด ความหมายเมื่อเป็นสำนวน เป็นความหมายที่เปลี่ยนไปเฉพาะส่วนหนึ่งของคำนี้คือ คำ ละเอียด ซึ่งความหมายเปลี่ยนจากเดิมว่า เล็กเป็นผง เป็นรอบคอบ ส่วนคำ ชก ยังคงมีความหมายเดิมตามปกติ แต่เมื่อรวมกันแล้ว ชกละเอียด ถือว่าเป็นคำที่ใช้เป็นสำนวน ซึ่งหมายถึง การชกอย่างรอบคอบ

2. ความเกี่ยวข้องระหว่างความหมายเดิมกับความหมายเมื่อใช้เป็นสำนวน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

2.1 ประเภทที่เป็นความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง การนำถ้อยคำนั้นมาใช้ในความหมายใหม่ ซึ่งเป็นความหมายเปรียบเทียบกับความหมายเดิม หรือความหมายรวมเดิมของวลีหรือประโยค ที่นำมาใช้เป็นสำนวนนั้น ความหมายใหม่เกิดขึ้นจากการมองภาพพจน์ มี 3 วิธี คือ 1) การเปรียบเทียบแบบอุปมา 2) การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ และ 3) การเปรียบเทียบจากนามธรรมเป็นรูปธรรม

2.2 ประเภทที่เป็นความหมายเกี่ยวเนื่อง หมายถึง ความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน มีความเกี่ยวข้องกับความหมายเดิม หรือความหมายรวมเดิม ไม่ใช่ในเชิงเปรียบเทียบ แต่จะมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ทางความหมาย แบ่งออกเป็น 11 สิ่ง เช่น เกี่ยวเนื่องกับสิ่งของเครื่องใช้ เกี่ยวเนื่องกับสัตว์ เกี่ยวเนื่องกับอาชีพ เป็นต้น

2.3 ประเภทที่เป็นความหมายที่ได้จากเรื่องราว ลักษณะตัวละคร วิธีการ ฯลฯ จากประเพณี วรรณคดี การละเล่น และอื่น ๆ หมายถึง การนำถ้อยคำที่ใช้ในเรื่องราว ลักษณะตัวละคร วิธีการ ฯลฯ จากประเพณี วรรณคดี การละเล่นและอื่น ๆ มาใช้ในความหมายที่สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับวงการกีฬา มวย มีการเปรียบเทียบ แสดงถึงความเกี่ยวข้องกัน, เลียนเสียงที่คล้ายกันอยู่อย่างใดอย่างหนึ่ง

ภัสรา สงวนพิว¹ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำสแลงในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านวงศัพท์ และความหมายของคำสแลงในหนังสือพิมพ์รายวัน ในปี พ.ศ. 2521-2525 ปีพ.ศ. 2528 และปีพ.ศ. 2541 ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงวงศัพท์ของคำสแลง แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ การเพิ่มวงศัพท์ การสูญวงศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงภายในวงศัพท์ซึ่งจำแนกเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในวงศัพท์โดยสร้างคำเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงภายในวงศัพท์โดยลดคำลง และการเปลี่ยนแปลงภายในวงศัพท์โดยเปลี่ยนคำใช้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงวงศัพท์ของคำสแลง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงโดยการเพิ่มวงศัพท์และเพิ่มคำศัพท์ในวงศัพท์เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงอิสระในการสร้างคำขึ้นใช้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงวงศัพท์ของคำสแลงมีความสัมพันธ์กับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และค่านิยมของสังคม

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำสแลง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความหมายจากคำที่สร้างขึ้นใหม่ ปรากฏคำสแลงที่มีความหมายสื่ออารมณ์ความรู้สึกในทางที่ไม่ดีเป็นจำนวนมาก และความหมายจากการนำคำเดิมมาเปลี่ยนแปลงรูปคำ ปรากฏคำสแลงที่เปลี่ยนรูปคำแล้ว ความหมายเปลี่ยนจากความหมายเดิมเป็นจำนวนมาก โดยคำสแลงที่สร้างขึ้นหรือเปลี่ยนรูปคำจากคำเดิมมักนำคำที่เป็นภาษาพูด หรือภาษาต่างประเทศมาใช้ เป็นการแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำสแลงมีความสัมพันธ์กับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และการติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับสังคมอื่น ๆ

พรชนก ลำภาเงิน² ได้ศึกษาวิเคราะห์ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานในด้านวิธีการสร้างคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์บัญญัติ และการเปลี่ยนแปลงความหมายของศัพท์บัญญัติ ผลการศึกษาพบว่า วิธีการสร้างศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การคิดศัพท์ขึ้นใหม่จำนวน 4,843 คำ การทับศัพท์จำนวน 161 คำ การทับศัพท์และการคิดศัพท์ขึ้นใหม่จำนวน 52 คำ และ การใช้คำมูลในการบัญญัติจำนวน 779 คำ

การเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์บัญญัติ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเพิ่มศัพท์ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ 3,490 คำ การสูญศัพท์ที่มีจำนวน 3,120 คำ และการปรับเปลี่ยนศัพท์ที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 435 คำ

¹ ภัสรา สงวนพิว. การเปลี่ยนแปลงของคำสแลงในหนังสือพิมพ์รายวัน. 2542. 191 หน้า.

² พรชนก ลำภาเงิน. วิเคราะห์ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน. 2540. 843 หน้า.

การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของศัพท์บัญญัติ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้ามามากที่สุด จำนวน 472 คำ ความหมายกว้างออกมามีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 21 คำ และ ความหมายย้ายที่มีจำนวน 65 คำ

จิระภา พึ่งกริม¹ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย วิเคราะห์คำใหม่และสำนวนใหม่ในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปีพุทธศักราช 2541 ผลการศึกษาพบว่าคำใหม่มีลักษณะเป็นคำภาษาต่างประเทศ คำสแลง คำสมญานาม และคำที่เกิดจากการประสมขึ้นใหม่ กลวิธีการสร้างคำใหม่มี 7 ประเภท คือ ประสมคำ ซ้อนคำ ซ้ำคำ สมมติคำ การเปลี่ยนแปลงเสียงและอักษรวิธี การประสมเสียงขึ้นใหม่เพื่อให้เกิดความรู้สึก และการนำคำปกติมาใช้ในความหมายใหม่ การใช้คำใหม่มี 4 ลักษณะ คือ การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำสแลง การใช้คำสมญานาม การใช้คำประสมขึ้นใหม่และความหมายของคำใหม่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย

สำนวนใหม่มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะคำที่เปลี่ยนความหมายไปจากเดิมและลักษณะถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ กลวิธีการสร้างสำนวนใหม่มี 5 ประเภท คือ สร้างจากคำเดี่ยว สร้างเป็นคำประสม สร้างเป็นคำซ้ำ สร้างเป็นวลี และสร้างเป็นประโยค การใช้สำนวนมี 5 ลักษณะ คือ ใช้คำเดี่ยวที่เปลี่ยนความหมายจากคำเดิม ใช้คำประสมเดิมหรือคำประสมขึ้นใหม่ที่เปลี่ยนความหมาย ใช้คำซ้ำ ใช้เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่สร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายใหม่และใช้เป็นประโยคที่ประกอบด้วยข้อความที่สื่อความหมายเฉพาะ

การวิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่ พบการเปลี่ยนแปลง 2 ลักษณะ คือ ความหมายเปลี่ยนทั้งหมดและความหมายเปลี่ยนเฉพาะบางส่วน ความหมายของถ้อยคำเมื่อเป็นสำนวนใหม่จะมีลักษณะมีความหมายโดยนัยและความหมายเชิงเปรียบเทียบ

คณิงนิจ ปัทมปราณี² ได้ศึกษาคำยืมภาษาจีนที่ใช้ในภาษาไทยถิ่น ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยศึกษาลักษณะ โครงสร้างและความหมายของคำยืมภาษาจีนที่ใช้ในภาษาไทยถิ่น ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ในส่วนการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงใน 4 ลักษณะ คือ

¹ จิระภา พึ่งกริม. การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย วิเคราะห์คำใหม่และสำนวนใหม่ในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปีพุทธศักราช 2541. 2543. 451 หน้า.

² คณิงนิจ ปัทมปราณี. ศึกษาคำยืมภาษาจีนที่ใช้ในภาษาไทยถิ่น ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. 2542. 181 หน้า.

1. ความหมายคงเดิม
2. ความหมายแคบเข้า
3. ความหมายกว้างออก
4. ความหมายย้ายที่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา ผู้ศึกษาได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่อง การศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ ด้าน

1. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม
2. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน

บทที่ 3

ความแตกต่างด้านจำนวนคำ

การปรับปรุงพจนานุกรมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือปริมาณของคำศัพท์ซึ่งมีทั้งคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นและสูญหายไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นธรรมดาของภาษาที่มีคนใช้อยู่ซึ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะธรรมดาของภาษาที่ยังไม่ตาย ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงความแตกต่างของจำนวนคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงระหว่างพจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับ ในประเด็นต่อไปนี้

1. การเพิ่มคำศัพท์
2. การสูญคำศัพท์

การเพิ่มคำศัพท์

ในการปรับปรุงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแต่ละครั้ง สิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจน คือการเพิ่มของจำนวนของคำศัพท์ ซึ่งลักษณะการเพิ่มของคำศัพท์หากยึดตามหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะการเพิ่มคำศัพท์อย่างกว้าง ๆ ออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือการเพิ่มคำศัพท์เก่า เป็นการเพิ่มของคำศัพท์ที่แต่เดิมในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำย่อหรือคำอนุพจน์ แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการแยกตัวออกมาเป็นคำเต็ม หรือเมื่อมีการปรับปรุงก็มีการเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การประวิสรรชนีย์ท้ายคำ การซ้ำเสียงของคำ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

กระแทก   ก. กระทบโดยแรง, กระทุ้ง; พูดกระชากเสียงให้ดังผิดปกติ แสดงว่าไม่พอใจหรือโกรธ เช่น กระแทกเสียง, ใช้เข้าคู่กับคำ กระทบ เป็นกระทบกระแทก. กระแทกกระทั้น   ว. กระแทกเสียงหรือกระแทกสิ่งของให้รู้ว่าไม่พอใจหรือโกรธ

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 35)

กระแทกกระทั้น   ว. กระแทกเสียงหรือกระแทกสิ่งของให้รู้ว่าไม่พอใจหรือโกรธ

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 44)

กระแทกกระทั้น ที่ปรากฏเป็นคำเต็มในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นั้น ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นเพียงคำย่อหรือคำอนุพจน์ของ กระแทก

ดังนั้นการแยกตัวออกมาดังกล่าวจึงเป็นลักษณะการเพิ่มของคำศัพท์โดยที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำย่อ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. มีการแยกตัวออกมาเป็นคำตั้ง

คัก, คัก   ว. เสียงอย่างฝนตกหนัก; เสียงหัวเราะ
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 179)

คัก, คัก, คัก ๆ   ว. เสียงอย่างฝนตกหนัก; เสียงหัวเราะ
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 238)

คัก ๆ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นการเพิ่มของคำศัพท์โดยการซ้ำเสียงของคำ ซึ่งเป็นการซ้ำเสียงของ คัก ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 การซ้ำเสียงดังกล่าวนี้มีผลทำให้คำศัพท์เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ตุ้มพ (แบบ)   น. ชื่อมาตราดวงอย่างโบราณ; หม้อน้ำมีพวย (ป.; ส. ตุมฺร)
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 355)

ตุ้มพะ (แบบ)   น. ชื่อมาตราดวงอย่างโบราณ; หม้อน้ำมีพวย (ป.; ส. ตุมฺร)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 472)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการเขียนคำว่า ตุ้มพะ แตกต่างกันที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่มีการประวิสรรชนีย์ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการประวิสรรชนีย์ ลักษณะดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้น

ลักษณะที่สอง คือ การเพิ่มคำศัพท์ใหม่ เป็นคำตั้งที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษา ไม่เคยมีปรากฏอยู่ในคำย่อหรือคำอนุพจน์ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยคำตั้งที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาในสังคมหรือวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยี หรือ วิชาการต่าง ๆ รวมทั้งการเพิ่มคำที่มีใช้อยู่แต่ไม่ได้รวบรวมไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ดังตัวอย่าง

นวัตกรรม   น. สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น (ป. นวต + ส. กรฺม; อ. innovation)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 565)

- สเต็ก น. ชื่ออาหารคาวชนิดหนึ่งตามแบบตะวันตก ทำด้วยเนื้อสันหรือปลาเป็นต้น หั่นชิ้นใหญ่ ๆ มักปรุงรส แล้วนำไปย่างหรือทอด กินกับมันฝรั่งทอด บดหรือต้ม และผักบางชนิด ใส่เครื่องปรุงรสตามชอบ. (อ. steak).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1116)
- สปอร์ น. หน่วยขยายพันธุ์ขนาดเล็ก ทำหน้าที่คล้ายเมล็ดพืชแต่ไม่มีเอ็มบริโอ เมื่อสิ่งแวดล้อมเหมาะสมจะเจริญเป็นต้นใหม่ได้. (อ. spore).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1122)
- เฮอริเคน น. ชื่อพายุที่มีความเร็วลมเช่นเดียวกับพายุไต้ฝุ่น แต่เกิดในมหาสมุทรแอตแลนติก ทะเลแคริบเบียนอ่าวเม็กซิโก และภาคตะวันออกของมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ, ลมสลาตัน ก็เรียก. (อ. hurricane)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1407)
- ปั้มน้ำมัน (ปาก)น. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกสั้น ๆ ว่า ปั้ม.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 529)
- ปั้ม ก. ใช้เครื่องที่เป็นแบบแม่พิมพ์ตอกลงหรือกดลงบนกระดาษหรือโลหะเป็นต้น ให้มีรูปหรือลวดลายตามแบบพิมพ์นั้น เช่น ปั้มตรา ปั้มกระดุม, โดยปริยายหมายถึงอาการที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ปั้มแบงก์ ปั้มเงิน; ใช้เครื่องสูบหรือดูดของเหลวหรือแก๊ส เช่น ปั้มน้ำ ปั้มลม, ใช้เครื่องช่วยทำให้หัวใจกลับเต้นเป็นปกติ เรียกว่า ปั้มหัวใจ. น. เรียกเครื่องยนต์สำหรับสูบน้ำว่า เครื่องปั้มน้ำ, เรียกเครื่องยนต์สำหรับสูบลมหรือแก๊สว่า เครื่องปั้มลม, เรียกเครื่องอุปกรณ์ที่ช่วยทำให้หัวใจกลับเต้นเป็นปกติว่า เครื่องปั้มหัวใจ; (ปาก) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกเต็ม ๆ ว่า ปั้มน้ำมัน. ปั้มน้ำมัน (ปาก) น. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกสั้น ๆ ว่า ปั้ม.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 690)

ปั้มน้ำมัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ปรากฏ มีการใช้ คำว่า ปั้ม แต่ไม่มีสถานะเป็นคำตั้งหรือคำย่อ เป็นแต่เพียงตัวอย่างคำศัพท์ที่อยู่ในบทนิยาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปั้ม เป็นคำที่มีใช้อยู่ในภาษาแต่ไม่ได้รวบรวมไว้เป็นคำตั้ง

จากลักษณะการเพิ่มของคำตั้ง เมื่อนำคำตั้งที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เปรียบเทียบกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยเรียงตามลำดับตัวอักษร ก – ฮ พบว่าจำนวนคำตั้งที่เพิ่มขึ้นมีจำนวนทั้งสิ้น 1,042 คำ จากจำนวนคำตั้งที่เพิ่มขึ้น ในบทนี้จะศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่องการเพิ่มคำศัพท์ ใน 5 ประเด็นดังนี้

1. ชนิดของคำศัพท์
2. ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง
3. ที่มาของคำศัพท์
4. การสร้างคำศัพท์ใหม่
5. สาเหตุการเพิ่มคำศัพท์

1. ชนิดของคำศัพท์

การศึกษาเกี่ยวกับชนิดของคำศัพท์ จะศึกษาโดยจำแนกคำตั้งที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะจำแนกชนิดของคำศัพท์ตามหลักไวยากรณ์ ตามที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้จำแนกชนิดของคำออกเป็น 8 ชนิด คือ

1. คำกริยา	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	ก.
2. คำนาม	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	น.
3. คำนิบาต	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	นิ.
4. คำบุรพบท	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	บ.
5. คำวิเศษณ์	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	ว.(คุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์)
6. คำสรรพนาม	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	ส.
7. คำสันธาน	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	สัน.
8. คำอุทาน	อักษรย่อหน้าบทรนิยามคือ	อ.

คำตั้งที่เพิ่มขึ้นหากมีการระบุชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์มากกว่า 1 ชนิด ในการศึกษาจะเรียงลำดับชนิดของคำโดยยึดหลักการนิยามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ความว่า “การนิยามคำที่มีความหมายหลายนัย โดยปกติเรียงบทรนิยามที่ใช้อยู่เสมอและที่เห็นว่ามีควมหมายเด่นไว้ก่อน”¹ ดังตัวอย่าง

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า(8).

เจี๊ยะ๑ (ปาก) ก. ส่งเสียงดังแข็งแ่งก่อให้เกิดความรำคาญ โดยมากมักเป็นเสียงผู้หญิงหรือเด็ก, เจี๊ยะจ้าว กั๊ว ; ก่อเรื่องวุ่นวาย, เอะอะอาละวาด ว. อาการที่ส่งเสียงดังแข็งแ่งก่อให้เกิดความรำคาญ โดยมากเป็นเสียงผู้หญิงหรือเด็ก, เจี๊ยะจ้าว กั๊ว.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 327)

จากตัวอย่างคำตั้ง “เจี๊ยะ ๑” ปรากฏชนิดของคำ 2 ชนิด คือ คำกริยา และคำวิเศษณ์ ผู้ศึกษาจะยึดชนิดคำตามหลักไวยากรณ์ของคำ “เจี๊ยะ” ในลำดับแรกคือคำกริยา เพราะปรากฏเป็นลำดับแรก และลำดับที่สองคือ วิเศษณ์

เมื่อนำจำนวนคำตั้งที่เพิ่มขึ้นจำนวน 1,042 คำ มาพิจารณาตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ พบว่าชนิดของคำที่เพิ่มขึ้นมีทั้งหมด 6 ชนิด และไม่ระบุชนิดของคำ 1 ชนิด ดังนี้

1. คำกริยา	เพิ่มขึ้น	100	คำ
2. คำนาม	เพิ่มขึ้น	671	คำ
3. คำวิเศษณ์	เพิ่มขึ้น	301	คำ
4. คำสรรพนาม	เพิ่มขึ้น	1	คำ
5. คำสันธาน	เพิ่มขึ้น	5	คำ
6. คำอุทาน	เพิ่มขึ้น	6	คำ
7. ไม่ระบุชนิดของคำ	เพิ่มขึ้น	1	คำ

เมื่อพิจารณาคำตั้งที่เพิ่มขึ้นตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,085 คำ* ชนิดของคำที่เพิ่มขึ้นมากคือคำนาม จำนวน 671 คำ โดยคำที่เพิ่มขึ้นมาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับ ชื่อพรรณไม้ต้นไม้อื่นต่าง ๆ ชื่อสัตว์ ชื่อเพลงไทย ชื่ออาหาร ความเชื่อ ฯลฯ คำตั้งที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นคำที่เปลี่ยนแปลงสถานะจากคำย่อยหรือคำอนุพันธ์เป็นคำตั้ง เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาหรือสังคมไทย หรือเป็นคำที่มีอยู่ในภาษาแต่ไม่ได้มีการรวบรวมไว้ในพจนานุกรมลฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เช่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

ชื่อพรรณไม้ ต้นไม้อื่นต่าง ๆ

กระพีนางนวล น. ชื่อไม้ต้นชนิด *Dalbergia cana* Grah. Ex Kurz ในวงศ์

Leguminosae ใบเป็นใบประกอบ ใบย่อยรูปไข่ ปลายเรียวแหลม

* คำตั้งบางคำมีการระบุชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์มากกว่า 1 ชนิด ทำให้จำนวนชนิดของคำตั้งตามหลักไวยากรณ์มีมากกว่าคำตั้งที่เพิ่มขึ้น

ดอกรูปดอกถั่ว กลีบเลี้ยงสีม่วงดำ กลีบดอกสีขาวอมเหลือง ฝักแบนมีขน มี 2 เมล็ด, จักจั่น ก็เรียก.

คว่ำตายหงายเป็น คู่ *ต้นตายใบเป็น*.

ต้นตายใบเป็น น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Kalanchoe pinnata* Pers. ในวงศ์ Crassulaceae, คว่ำตายหงายเป็น โคนตายปลายเป็น หรือ ส้มเช้า ก็เรียก, ปักข์ได้เรียก กะเร.

ดอกพอน น. ชื่อไม้พุ่มชนิด *Buddleja asiatica* Lour. ในวงศ์ Buddlejaceae, พายัพเรียก ดอกค้าย.

ตุมกา น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ Strychnaceae คือ ตุมกาขาวหรือมะติง (*S. nux-blanda* A.W. Hill) เมล็ดไม่เป็นพิษ, และตุมกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica* Linn.) เมล็ดเป็นพิษ.

เนียมสวน *ดู เนียม ๑ (๒)*

เนียม ๑ น. (๑) ชื่อไม้พุ่มขนาดเล็กชนิด *Chloranthus spicatus* (Thunb.) Makino ในวงศ์ Chloranthaceae ดอกเล็ก สีขาว กลิ่นหอม, พายัพเรียก เนียมอ้ม. (๒) ชื่อไม้พุ่มชนิด *Strobilanthes nivea* Craib ในวงศ์ Acanthaceae ดอกเล็ก สีม่วงอ่อน ใบมีกลิ่นหอมใช้ประสมปูนกินกับหมาก, เนียมสวน ก็เรียก, อีสานเรียก อ้ม.

มะนาวไม่รู้โห่ *ดู หนามแดง (๒)*

หนามแดง น. (๑) ชื่อไม้เถาเนื้อแข็งชนิด *Maytenus marcanii* Ding Hou ในวงศ์ Celastraceae ใช้ทำยาได้. (๒) ชื่อไม้พุ่มชนิด *Carissa carandas* L. ในวงศ์ Apocynaceae ดอกสีขาว หลอดดอกสีชมพู กลิ่นหอม ผลสีขาว สุกสีแดงคล้ำ กินได้, มะนาวไม่รู้โห่ ก็เรียก.

ยางกราด *ดู กราด ๔*

กราด ๔ น. ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่ชนิด *Dipterocarpus intricatus* Dyer ในวงศ์ Dipterocarpaceae ขึ้นในป่าเต็งรัง ต้นมียางเหนียว เาะเอา น้ำมันยางได้, ยางกราด เหียงกราด ตะแบง หรือสะแบง ก็เรียก.

ฤๅษีผสม ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Plectranthus scutellarioides* (L.) R. Br. ในวงศ์ Labiatae ใบมีสีต่าง ๆ ขอบใบจักเป็นรูปฟันปลา, ฤๅษีผสมแล้ว หรือฤๅษีผสมเสร็จ ก็เรียก.

ชื่อสัตว์ต่าง ๆ

กคขาว	ดู กคเหลือง.
กคเหลือง	น. ชื่อปลาน้ำจืดชนิด <i>Mystus nemurus</i> ในวงศ์ Bagriidae ไม่มีเกล็ด หัวแบน หนวดยาวถึงครีบกัน ข้างลำตัวสีเหลือง ด้านหลังสีน้ำตาลดำ มีชุกชุมทั่วไปแม้ในเขตน้กร่อยใกล้ปากแม่น้ำ, กคขาว หรือ ชงโลง ก็เรียก.
จาบคา	น. ชื่อนกขนาดเล็กในวงศ์ Meropidae ลำตัวเรียวยาว สีออกเขียว ปากสีดำ ขนหางอาจสั้นหรือยาวแล้วแต่ชนิด สร้างรังเป็นโพรงในดินหรือตามหน้าผาเป็นกลุ่ม กินแมลง มีหลายชนิด เช่น จาบคาเคราแดง (<i>Nyctyornis amictus</i>) จาบคาหัวเขียว (<i>Merops philippinus</i>) ซึ่งเดิมเรียก คับคา.
คำแก้มขาว	ดู เต่าดำ ที่ เต่า ๑
เต่าดำ	น. ชื่อเต่าน้ำจืดชนิด <i>Siebenrockiella crassicolis</i> ในวงศ์ Emydidae อาศัยตามโคลนเลนใต้น้ำ กระจกหลังสีดำกว่าชนิดอื่น ๆ หัวดำมีแต้มขาวที่ขมับ, คำแก้มขาว ก็เรียก.
ทิงถ่วง	ดู หิงห้อย, หิ่งห้อย.
หิงห้อย, หิ่งห้อย	น. ชื่อแมลงปีกแข็งขนาดเล็กหรือขนาดกลางหลายชนิดในวงศ์ Lampyridae สามารถเปล่งแสงกะพริบเห็นได้ชัดเจนในเวลากลางคืน ความถี่และช่วงของแสงนั้นแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิด ลำตัวยาวเป็นรูปทรงกระบอก สันหลังปล้องอกมักจะขยายเป็นขอบออกไปคลุมหัว, ทิงถ่วง ก็เรียก.
รากกล้วย	น. ชื่อปลาน้ำจืดชนิด <i>Gyrinocheilus aymoneri</i> และชนิด <i>G. pennocki</i> ในวงศ์ Gyrinocheilidae มีหัวยาว ลำตัวยาวเพรียว ที่สำคัญคือมีปากซึ่งใช้ดูดเกาะติดกับวัตถุใต้น้ำได้ดี ไม่มีหนวด พื้นลำตัวสีน้ำตาลคล้ำ ข้างตัวมีจุดดำเรียงสลับกันตามยาวอยู่ ๒ แถว พบทั่วไปตามลำธาร บนภูเขา และที่ลุ่ม กินสาหร่ายและพืชน้ำอื่น ๆ ขนาดยาวได้ถึง ๒๘ เซนติเมตร, ผึ่ง น้ำผึ่ง ลูกผึ่ง หรือ สร้อยน้ำผึ่ง ก็เรียก.
ละอง	ดู ละองละมั่ง

ละองละมั่ง น. ชื่อกวางขนาดกลางชนิด *Cervus eldi* ในวงศ์ Cervidae ตัวสีน้ำตาลอ่อน คอยาวกว่ากวางชนิดอื่น ตัวผู้เขาโค้งปลายชี้ไปด้านหลัง ตัวเมียไม่มีเขา ลูกเกิดใหม่มีจุดขาว กินหญ้าและใบไม้ เป็นสัตว์ป่าสงวนของไทย, บ้างเรียกเพศผู้ว่า ละอง เรียกเพศเมียว่า ละมั่ง.

อ้ายแอ๊ด น. ชื่อจิ้งหรีดขนาดเล็กหลายชนิดในวงศ์ Gryllidae, จิ้งหรีดผี ก็เรียก. (ดู แอ๊ด ๑), โดยปริยายเรียกสิ่งที่มีขนาดเล็กหรือน้ำหนักน้อยกว่าปรกติ เช่น รถถังอ้ายแอ๊ด มวยรุ่นอ้ายแอ๊ด.

ชื่ออาหาร

จับกิม น. ชื่อขนมของจีนชนิดหนึ่ง มี ๑๐ อย่าง เช่น ฟักเชื่อม ถั่วตัด งาตัด ข้าวพอง มักใช้เป็นของไหว้เจ้า. (จ.).

จ๋ามงกุฏ น. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง คล้ายกะละแมขาว มีไส้เป็นถั่วลิสงเม็ด ห่อด้วยใบตองอ่อนนียบ เช่น งามจริงจ๋ามงกุฏ ไส้ชื่อคุจมงกุฏทอง. (แห่ชมเครื่องคาวหวาน).

ปะจ่าง น. ชื่ออาหารคาวของจีนชนิดหนึ่ง ทำด้วยข้าวเหนียวนำมาผัดน้ำมัน มีไส้หมูเค็มหรือหมูพะไล่ กุนเชียง ไข่เค็มเฉพาะไข่แดง กุ้งแห้ง เห็ดหอม เป็นต้น ห่อด้วยใบไม้แล้วต้มให้สุก. (จ.).

โป๊ะแตก น. ชื่ออาหารอย่างหนึ่ง ใช้ของทะเล เช่น หอย แมลงภู่สด ปลา กะพง ปูม้า ปลาหมึก กุ้ง ต้มในน้ำเดือดซึ่งมีตะไคร้ ใบมะกรูด หัวหอม รากผักชี ปุ้งรสเปรี้ยวเค็มด้วยมะขามหรือมะนาว น้ำปลา พริกขี้หนู พริกแห้งเผา.

มักกะโรนี น. ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง ทำจากแป้งสาลีเป็นเส้นกลวงยาวหรือเป็นรูปอื่น ๆ เวลาจะนำมาปรุงต้องต้มให้สุก มักใช้ผัดหรือทำแกงจืด, มักกะโรนี ก็เรียก. (อ. macaroni).

สเต็ก น. ชื่ออาหารคาวชนิดหนึ่งตามแบบตะวันตก ทำด้วยเนื้อสันหรือปลาเป็นต้น หั่นชิ้นใหญ่ ๆ มักปรุงรส แล้วนำไปย่างหรือทอด กินกับมันฝรั่งทอด บดหรือต้ม และผักบางชนิด ใส่เครื่องปรุงรสตามชอบ. (อ. steak).

ชื่อเพลงไทย

ชกมวย	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.
บางขุนนนท์	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.
ประเสบัน	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง. (ช.).
สังขารา	น. ชื่อทำนองเพลงไทย ใช้ขับร้องในการเล่นหุ่นกระบอก.
สาธิตาแก้ว	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.
สาธิตาชมเดือน	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.

รองจากค่านามคือคำวิเศษณ์ เป็นคำตั้งที่เพิ่มขึ้นตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์จำนวน 301 คำ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในการแต่งคำ ขยายคำ เพื่อเพิ่มความสละสลวยของภาษา เช่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

คำวิเศษณ์

กระชีกกระหยัก	ว. อาการที่ลั้งเล ไม่กล้าตัดสินใจ, ยึกยัก ก็ว่า.
ขยุบขยิบ	ว. กระดุก ๆ, เต็นดุก ๆ อย่างเนื้อเต็น.
จ๊ก	ว. มาก เช่น แก้งก หนาวงก.
ตะแหงว	ว. รบเร้าออกอ้อนเรื่อยไปจนน่ารำคาญ.
แน่นบ	ว. อาการที่วิ่งอย่างรวดเร็วไม่เหลือวหลัง เช่น โภยแน่นบ.
ปรี๊ด	ว. อาการที่น้ำหรือของเหลวเป็นต้นพุ่งออกจากช่องแคบ โดยเร็วแรง.
โมะ	ว. เสียงอย่างเสียงเรียกสุนัขมากินข้าว.
ไร ๆ	ว. อาการที่มองเห็นอยู่ไกลลิบ ๆ ไม่ชัด เช่น เห็นทิวไม้ที่อยู่ไร ๆ; เริ่มนึกออกได้เล็กน้อย เช่น เรื่องที่มาปรึกษาเห็นทางออกได้ไร ๆ, ไรไร ก็ว่า.
สะพริบพริบ	ว. พริบพริบอยู่มากมายอย่างเต็มที่ เช่น พากันมาพริบพริบสะพริบมากันสะพริบพริบ.
อ่อย ๆ	ว. ค่อย ๆ เบา ๆ, เช่น เสียงอ่อยพุดอ่อย ๆ.

อันดับต่อมา คือ คำกริยา เป็นคำตั้งที่เพิ่มขึ้นตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์จำนวน 100 คำ ถัดมาคือคำอุทาน 6 คำ คำสันธาน 5 คำ คำสรรพนาม 1 คำ และไม่ระบุชนิดของคำ 1 คำ ดังตัวอย่างดังนี้

คำกริยา (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กะเตง	ก. พาหรือเอาไปด้วย เช่น จะกะเตงกระเป๋าก็ให้กะกะทำไม้กะเตงลูกไปตามหาพ่อ.
เจือจาน	ก. เผื่อแผ่, อุดหนุน, จานเจือ ก็ว่า.
ตั้งต่าง	ก. ต่างว่า, สมมุติว่า, ตีต่าง ตีต่าง หรือตีต่าง ก็ว่า.
บังหวน	ก. ทำให้คว้นหวนตลบขึ้น.
เปียร์แซร์	ก. ประมุขแซร์จะให้ดอกเบ็ญเท่าใด ผู้ลงหุ้นที่ให้ดอกเบ็ญสูงสุดจะได้รับเงินก่อน เวียนไปจนครบจำนวนผู้เล่น.
รังค์รังแก	ก. ตั้งข้อรังเกียจ เช่น ต่างฝ่ายต่างก็คอยแต่จะรังค์รังแกกัน ลูกคนละแม่มีก็จะรังแกรังค์กัน.
ลั่นลา	ก. ไปอย่างนวยนาด. (เพี้ยนมาจาก ป., ส. ลีลา).
โลดเต้น	ก. อาการที่กระโดดขึ้นลงหลายครั้งหลายหน เพราะความคือกดีใจเป็นต้น, มักใช้เข้าคู่กับคำ กระโดด เป็น กระโดดโลดเต้น.
สะเด็คน้ำ	ก. ทำให้น้ำหยุดหยดหรือหยุดไหลโดยวิธีรินหรือสงเป็นต้น เช่น เช็ดน้ำข้าวให้สะเด็คน้ำ สงถ่วงอกให้สะเด็คน้ำ.
แอม	ก. กระแอม.

อุทาน

เหม่ ๆ (กลอน)	อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความโกรธเพื่อขู่หรือตวาด, อุเหม่ ก็ว่า.
เหวย ๆ	อ. คำร้องเรียกแสดงว่ามีอำนาจหรือแสดงความดูหมิ่นเหยียดหยามเป็นต้น เช่น เหวย ๆ เจ้าเด็กน้อย.
อ้อฮ้อ	อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความแปลกใจเป็นต้น.
เอ	อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความแปลกใจ สงสัย เป็นต้น.
เฮ้ย	อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความขัดแย้งไม่เห็นด้วยหรือเห็นว่าไม่สำคัญเป็นต้น.
เฮ้อ	อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความดูแคลนหรือไม่เชื่อถือ.

สันธาน

ชิสา, <u>ชิส</u>	สัน. แม้ว่า เช่น ชิสาท่าน โอนเอา ดีต่อ ก็ดี. (ชวนพ่าย).
แม้วะ	สัน. แม้ว่า.
รังแต่	สัน. มีแต่, ล้วนแต่, เป็นที่, (มักใช้ในทางไม่ดี) เช่น รังแต่คนจะนินทา รังแต่เขาจะหัวเราะเยาะ.

หรือ (ปาก) คำที่เพี้ยนมาจากคำว่า หรือ.
 หรือะ(ปาก) คำที่เพี้ยนมาจากคำว่า หรือ.

สรรพนาม

ใคร ๆ ส. ผู้ใดผู้หนึ่ง, คนใดคนหนึ่ง, (ซึ่งมิได้กำหนดแน่นอนลงไป)
 เช่น ฉันไม่อยากจะพึ่งใคร ใคร ๆ ก็ช่วยอะไรเขาไม่ได้.

ไม่ระบุชนิดของคำ

อุปะ* คำประกอบหน้าศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่า
 เข้าไป, ใกล้เคียง, รอง, เช่น อุปราช อุปนายก. (ป., ส.).

จากจำนวนคำตั้งที่เพิ่มขึ้น 1,042 คำ เมื่อจำแนกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ พบชนิด
 ของคำ 6 ชนิด คือ คำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ คำสรรพนาม คำสันธาน คำอุทาน และไม่ระบุชนิด
 ของคำ ชนิดของคำที่พบบ่อย คือ คำนาม รองลงมา คือคำวิเศษณ์ คำกริยา คำอุทาน คำสันธาน และ
 คำสรรพนาม ตามลำดับ

---

* เมื่อพิจารณาหน้าที่และความหมายแล้ว ได้แก่คำอุปสรรคในภาษาบาลี-สันสกฤต
 นั่นเอง.

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนคำดั่งที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนกตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ

ชนิด ของคำ ลำดับ ตัวอักษร	กริยา	นาม	วิเศษณ์	สรรพ นาม	สันธาน	อุทาน	ไม่ระบุ	รวม
ก	7	49	19	-	-	-	-	75
ข	-	11	5	-	-	-	-	16
ฃ	-	-	-	-	-	-	-	-
ค	9	24	7	1	-	-	-	41
ก	-	-	-	-	-	-	-	-
ฅ	-	4	1	-	-	-	-	5
ง	1	-	5	-	-	-	-	6
จ	4	21	10	-	-	-	-	35
ฉ	-	3	2	-	-	-	-	5
ช	2	15	2	-	1	-	-	20
ฌ	-	8	1	-	-	-	-	9
ฉ	-	-	-	-	-	-	-	-
ญ	-	-	-	-	-	-	-	-
ฎ	-	-	-	-	-	-	-	-
ฏ	-	-	-	-	-	-	-	-
ฐ	1	-	-	-	-	-	-	1
ฑ	-	-	-	-	-	-	-	-
ฒ	-	-	-	-	-	-	-	-
ณ	-	-	-	-	-	-	-	-
ด	1	15	2	-	-	-	-	18
ต	4	24	7	-	-	-	-	35
ถ	1	3	1	-	-	-	-	5
ท	2	24	8	-	-	-	-	34
ธ	-	5	1	-	-	-	-	6

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชนิด ของคำ ลำดับ ตัวอักษร	กริยา	นาม	วิเศษณ์	สรรพ นาม	สันธาน	อุทาน	ไม่ระบุ	รวม
น	1	23	5	-	-	-	-	29
บ	2	11	5	-	-	-	-	18
ป	3	35	23	-	-	-	-	61
ผ	-	7	8	-	-	-	-	15
ฝ	-	-	-	-	-	-	-	-
พ	3	20	12	-	-	-	-	35
ฟ	2	2	4	-	-	-	-	8
ภ	5	18	3	-	-	-	-	26
ม	2	71	16	-	1	-	-	90
ย	6	18	7	-	-	-	-	31
ร	7	16	16	-	1	-	-	40
ฤ	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤๅ	-	1	-	-	-	-	-	1
ล	10	19	17	-	-	-	-	46
ภ	-	-	-	-	-	-	-	-
ภา	-	-	-	-	-	-	-	-
ว	2	26	16	-	-	-	-	44
ศ	2	33	5	-	-	-	-	40
ษ	-	-	2	-	-	-	-	2
ส	8	69	30	-	-	-	-	107
ห	6	15	31	-	2	2	-	56
ฬ	-	-	-	-	-	-	-	-
อ	5	75	25	-	-	2	1	108
ฮ	4	6	5	-	-	2	-	17
รวม	100	671	301	1	5	6	1	1085

2. ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงอักษรย่อบอกลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง ความว่า

อักษรย่อในวงเล็บบอกลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง เช่น (โบ) (แบบ) (กฎ) ถ้าอยู่หน้าคำบอกชนิดไวยากรณ์ หมายความว่า ทุกบทนิยามเป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่งตามที่ระบุไว้ในวงเล็บ เช่น เข้า ๒ (โบ) น. ข้าว ; ขวบปี. ถ้าอยู่หลังคำบอกชนิดไวยากรณ์ เฉพาะบทนิยามที่อยู่หน้าเครื่องหมายอัฒภาคเท่านั้น เป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่งตามที่ระบุไว้ในวงเล็บ เช่น ข้าราชการ น. (โบ) คนที่ทำราชการตามทำเนียบ; ผู้ปฏิบัติราชการในส่วนราชการ; ...¹

คำบอกลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง คือ อักษรย่อในวงเล็บหลังคำตั้ง หน้าบทนิยาม เพื่อบอกลักษณะการใช้เฉพาะของคำ เช่น

หมวน (ถิ่น-ปักข์ได้)   ว. ชุ่น

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1254)

(ถิ่น-ปักข์ได้) หลังคำตั้ง หน้าบทนิยาม คือคำบอกลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งของ หมวน ว่าใช้เฉพาะในภาษาไทยถิ่นใต้ หมายถึง ชุ่น ในภาษาไทยมาตรฐาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดคำย่อในวงเล็บหน้าบทนิยามบอกลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง ดังนี้

(กฎ)	คือ	คำที่ใช้ในกฎหมาย
(กลอน)	คือ	คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง
(การทูต)	คือ	คำที่ใช้ในวงการทูต
(การเมือง)	คือ	คำที่ใช้ในวงการเมือง
(การศึกษา)	คือ	คำที่ใช้ในวงการศึกษา
(เกษตร)	คือ	คำที่ใช้ในการเกษตรกรรม
(คณิต)	คือ	คำที่ใช้ในคณิตศาสตร์
(คอม)	คือ	คำที่ใช้ในวิชาคอมพิวเตอร์
(เคมี)	คือ	คำที่ใช้ในเคมี

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า (๘) – (๙).

(จริย)	คือ	คำที่ใช้ในจริยศาสตร์
(ชีว)	คือ	คำที่ใช้ในชีววิทยา
(ดาราศาสตร์)	คือ	คำที่ใช้ในดาราศาสตร์
(ถิ่น)	คือ	คำที่ใช้เป็นภาษาเฉพาะถิ่น เช่น (ถิ่น-ปักข์ใต้) คือคำที่เป็นภาษาถิ่นใต้ (ถิ่น-พายัพ) คือ คำที่เป็นภาษาถิ่นภาคพายัพ (ถิ่น-อีสาน) คือ คำที่เป็นภาษาถิ่นอีสาน
(ธรรมเนียม)	คือ	คำที่ใช้ในธรรมเนียมวิทยา
(บัญญัติ)	คือ	คำที่ใช้ในการบัญญัติ
(แบบ)	คือ	คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป เช่น กนก ลุปล์ ลุพธ์
(โอบ)	คือ	คำโบราณ
(ปรัชญา)	คือ	คำที่ใช้ในปรัชญา
(ปาก)	คือ	คำที่เป็นภาษาปาก
(พฤกษ)	คือ	คำที่ใช้ในพฤกษศาสตร์
(แพทย์)	คือ	คำที่ใช้ในแพทยศาสตร์
(ฟิสิกส์)	คือ	คำที่ใช้ในฟิสิกส์
(ไฟฟ้า)	คือ	คำที่ใช้ในวิชาไฟฟ้า
(ภูมิ)	คือ	คำที่ใช้ในภูมิศาสตร์
(มานุษย)	คือ	คำที่ใช้ในมานุษยวิทยา
(แม่เหล็ก)	คือ	คำที่ใช้ในวิชาแม่เหล็กไฟฟ้า
(ราชา)	คือ	คำที่ใช้ในราชาศัพท์ (ถ้าไม่มีอธิบายเป็นอย่างอื่น ให้หมายความว่า ใช้เฉพาะของเจ้านาย)
(เรข)	คือ	คำที่ใช้ในเรขาคณิต
(เล็ก)	คือ	คำที่เลิกใช้แล้ว
(วิทยา)	คือ	คำที่ใช้ในวิทยาศาสตร์
(วรรณ)	คือ	คำที่ใช้ในวรรณกรรม
(โว)	คือ	คำที่ใช้ในไวยากรณ์
(ศาสน)	คือ	คำที่ใช้ในศาสนศาสตร์
(เศรษฐ)	คือ	คำที่ใช้ในเศรษฐศาสตร์
(สถิติ)	คือ	คำที่ใช้ในสถิติศาสตร์

(สรีร)	คือ	คำที่ใช้ในสรีรวิทยา
(สังคม)	คือ	คำที่ใช้ในสังคมศาสตร์
(ตำ)	คือ	คำที่ใช้เป็นสำนวน
(สัตว)	คือ	คำที่ใช้ในสัตวศาสตร์
(แสง)	คือ	คำที่ใช้ในวิชาแสง
(โหร)	คือ	คำที่ใช้ในโหราศาสตร์
(อุตุ)	คือ	คำที่ใช้ในอุตุนิยมวิทยา

จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่า จากคำดั่งที่เพิ่มขึ้นจำนวน 1,042 คำ มีคำดั่งที่แสดงลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง จำนวน 239 คำ เมื่อนำมาจำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง สามารถแบ่งออกได้เป็น 10 ลักษณะ ดังนี้

1. กลอน	เพิ่มขึ้น	27	คำ
2. ถิ่น	เพิ่มขึ้น	34	คำ
2.1 ถิ่น	เพิ่มขึ้น	2	คำ
2.2 ถิ่นปีกษ์ไต้	เพิ่มขึ้น	6	คำ
2.3 ถิ่นพายัพ	เพิ่มขึ้น	15	คำ
2.4 ถิ่นอีสาน	เพิ่มขึ้น	11	คำ
3. แบบ	เพิ่มขึ้น	100	คำ
4. โบ	เพิ่มขึ้น	22	คำ
5. ปาก	เพิ่มขึ้น	41	คำ
6. ภูมิ	เพิ่มขึ้น	1	คำ
7. ราชา	เพิ่มขึ้น	2	คำ
8. วรรณ	เพิ่มขึ้น	2	คำ
9. สำนวน	เพิ่มขึ้น	1	คำ
10. โหร	เพิ่มขึ้น	9	คำ

ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป จำนวน 100 คำ รองลงมา คือ คำที่ใช้เป็นภาษาปาก จำนวน 41 คำ คำที่ใช้เป็นภาษาเฉพาะถิ่น 34 คำ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง 27 คำ คำโบราณ 22 คำ คำที่ใช้ในโหราศาสตร์ 9 คำ คำที่

ใช้ในราชาศัพท์ 2 คำ คำที่ใช้ในวรรณกรรม 2 คำ คำที่ใช้ในภูมิศาสตร์ 1 คำ และคำที่ใช้เป็นสำนวน 1 คำ ตัวอย่างคำที่ตั้งที่จำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง

คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง (กลอน) (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กรรปุระ (กลอน)	น. สอก.
จรลลาด (กลอน)	น. ตลาด, ที่ชุมนุมซื้อขายของต่าง ๆ, เช่น จบจรลลาดแลทาง ท้าวคำว, (นิ. นรินทร์), จรลลาดเลขคนหนา ผังงเฝ้า. (กำสรวล).
ฉับน้ำ (กลอน)	ว. ไพเราะ, เสนาะหู, เช่น ละครก็พื่อนร้อง สุรศัพท์กลับขาน ฉับน้ำที่ตำนาน อนิรุทธกินรี. (บุญโณวาท).
ตาเหลว (กลอน)	น. เฉลว เช่น ตาหลังตาเหลวปีก ปัดไว้. (นิ. นรินทร์).
ทรหู, ทรฐ (กลอน)	ก. คின்றนอยากรู้, ร้องคัง, เช่น ในเมื่อภูให้ทรหูร่าร้อง. (ม. คำหลวง ชูชก).
พระน้อม (กลอน)	น. จอมเขาหรือที่มีพุ่มไม้, พนมม กี่ว่า.
สระเหนาะ (กลอน)	ว. เสนาะ, ไพเราะ; ว่างเวงใจ, เศร้าใจ, เช่นสระเหนาะนิรายน่อง ลงเรือ. (โคลงกำสรวล), สระเหนาะน้ำคว่างคว่าง คิวแด. (โคลงกำสรวล). (ข. สุรโณะ ว่า นึกสังเวชสงสาร ว่างเวงใจ อาลัยถึง).
สาข่า (กลอน)	น. ผู้หญิง, นางผู้มีโฉมงาม, เช่น สาข่าอยู่ในถนน ถามข่าว รยมฤฯ. (กำสรวล).
หือรือโหด (กลอน)	ก. หฤโหด, ชั่วร้าย, เลวทราม, เช่น แม้อันว่าแต่่าหือรือโหดหีนชาติทาสเมถุน. (ม. ร่ายยาวชูชก).
อสุรา (กลอน)	น. อสุร, ยักษ์. (ป.).

คำที่ใช้เป็นเฉพาะภาษาถิ่น (ถิ่น) (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กำเบื้อ (ถิ่น-พายัพ)	น. ผีเสื้อกลางวัน.
ค่อ (ถิ่น-อีสาน)	น. ปลาช่อน.
จะแคง (ถิ่น)	ว. ตะแคง.
ชำ (ถิ่น-อีสาน)	น. ที่น้ำซับ, ซับ.
ตลุก (ถิ่น)	น. ปลักควาย, แอ่งน้ำตามลำห้วยที่ขาดเป็นช่วง ๆ ในหน้าแล้ง. (ข. ฤกษ์)
บอกหัว (ถิ่น-ปักษ์ใต้)	น. กะโหลกหัว.

มดสัง (ถิ่น-ปักข์ใต้)	น.อีเห็น.
เลิง (ถิ่น-อีสาน)	น. หนองน้ำ.
หัวเทียม (ถิ่น-ปักข์ใต้)	น.หัวกระเทียม.
อีเบ้อ (ถิ่น-พายัพ)	น. ฝี่เสื่อกลางวัน.

คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่ภาษาพูดทั่วไป (แบบ) (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กาคะ (แบบ)	น. กา (นก). (ป., ส.).
คฤชระ (แบบ)	น. แร้ง, ในบทประพันธ์ใช้ว่า คฤชระ ก็มี เช่น เกิดเป็น ภิกษุแก่กังกโกโรจจคฤชระกา บินมาว่อนร้อนก็ร้อง. (สมุทรโฆษ).
ฉาปะ (แบบ)	น. ลูกสัตว์, แปลงเป็น ฉาปะ ก็มี. (ป.; ส. สาว).
คนยา (แบบ)	น. ลูกหญิง. (ป., ส. คนย).
ติระ (แบบ)	น. ฝั่ง. (ป., ส.).
ถละ (แบบ)	น. ที่บึก, ที่ดอน. (ป.).
ทีปะ (แบบ)	น. เกาะ; แสงไฟ. (ป., ส.).
ภณะ (แบบ)	ก. กล่าว, พูด, บอก. (ป., ส.).
วฤษละ (แบบ)	น. คนชั่ว. ส. วฤษล; ป. วสล).
สดีรวาท (แบบ)	น. ชื่อนิกายหนึ่งของฝ่ายเถรวาท เรียกว่า นิกายสดีรวาท หรือ สดีวีระ.

คำโบราณ (โบ) (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กระกัถิ (โบ)	ก. กระกัถ, ไคร, อยาก, ยินดี, เช่น อย่ายัถม์ลัถกัถิธาถล ค้ำอำเภอพลถการกระกัถิกามา. (สรรพสิทธิ์).
กระเพลิด (โบ)	ก. ตะเพิด. (ปรัดเล).
กรีกถอง (โบ)	ว. มากมาย, ตรีถอง ก็ใช้.
กระวี (โบ)	ก. แกว่ง, กระวี ก็ว่า.
จตุลัถคบาท (โบ)	น. เจ้ากรมพระตำรวจหลวงประจำ ๔ เ้าข้างทรงของ พระมหากษัตริย์หรือพระมหาอุปราชในเวลาสงคราม เช่น จตุลัถคบาทบริรักษ พิทักษ์เ้ากฤษ. (ตะเลงฟ่าย). จตุลัถคบาท ก็ว่า.
เชิงกอบ (โบ)	ก. ผูก, มัด, จังกอบ ก็เรียก.

ทานบน (โบ)	น. ถ้อยคำหรือหนังสือสัญญาว่าจะไม่ประพฤติละเมิดตามเงื่อนไขที่ได้ให้ไว้, ทัญบน ก็ว่า.
นิง (โบ)	น. ลูกชายคนที่ ๑๑, นิง ก็ว่า.
ฟีก (โบ)	ก. แฝง; อิง; หลีก.
เมาลี (โบ)	น. เมาลี.

คำที่เป็นภาษาปาก (ปาก) (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

มอเตอร์ไซด์ (ปาก)	น. จักรยานยนต์, รถที่มีล้อ ๒ ล้อเหมือนกับรถจักรยานขับเคลื่อนด้วยกำลังเครื่องยนต์, รถเครื่อง ก็ว่า.
โมเอ (ปาก)	ว. จี๊เมา.
ยาไส้ (ปาก)	ก. ประทังความหิว เช่น หากินไม่พอยาไส้.
ลุ้น (ปาก)	ก. เอาใจช่วยเต็มที่ เช่น นั่งลุ้นฟุตบอลอยู่ข้างสนาม, สนับสนุน เช่น ลุ้นให้ได้ตำแหน่ง.
วิไลสมาหรา (ปาก)	ว. หรรษา เช่น แต่งตัววิไลสมาหรา.
โวย (ปาก)	ก. ส่งเสียงแสดงความไม่พอใจเกินกว่าเหตุ เช่น เรื่องเล็กน้อยก็โวยเสียงเป็นเรื่องใหญ่โต, ประท้วงด้วยการส่งเสียงอะอะ เช่น เขาโวยว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม; เปิดเผยให้รู้ทั่วไป เช่น อย่าโวยเรื่องนี้ให้ใคร ๆ รู้เดี๋ยวเขาเสียหาย.
สวะ ๆ (ปาก)	ว. เลว, ไร้ประโยชน์, เช่น คนสวะ เรื่องสวะ ๆ; คายคั้น, มีมาก, เช่น ของสวะ ๆ.
สุข (ปาก)	ว. เป็นสุข เช่น นอนหลับอย่างสุข.
แหง ๆ (ปาก)	ว. แน่, แน่นนอน, เช่น ชนะแหง ตายแหง ๆ.
ฮั่ว (ปาก)	น. รวมหัวกัน, ร่วมกันกระทำการ, สมยอมกันในการเสนอราคาเพื่อมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม. (จ.).

คำที่ใช้ในภูมิศาสตร์ (ภูมิ)

เมริเดียน (ภูมิ)	น. ขอบของครึ่งวงกลมใหญ่ที่ผ่านขั้วเหนือและขั้วใต้ของโลก ใช้เป็นเครื่องกำหนดแนวเหนือ-ใต้ของโลกซึ่งเรียกว่า เหนือจริง ได้จริง หรือเหนือภูมิศาสตร์ ได้
------------------	---

ภูมิศาสตร์ ตำแหน่งเส้นเมริเดียนบนผิวโลกแต่ละเส้น กำหนดได้ด้วยค่าลองจิจูดของเมริเดียนนั้น.

คำที่ใช้ในราชาศัพท์ (ราชา)

ศิราภรณ์ (ราชา)

น. เครื่องประดับศีรษะ เช่น พระมาลา มงกุฎ กรอบหน้า
ผ้าโพกหัว.

อนามิกา (ราชา)

น. นี้วนาง

คำที่ใช้ในวรรณกรรม (วรรณ)

ถ่อมไส้ (วรรณ)

ก. กินอาหารน้อย ๆ เช่น อาหารถ่อมถ่อมไส้ รัคบรัศไว้
ด้วยผ้า. (ม. คำหลวง).

สระสม (วรรณ)

ว. สวย เช่น พิศดูทิวสระสม. (ลอ).

คำที่ใช้เป็นสำนวน (สำ)

คมในฝัก ๑ (สำ)

ว. มีความรู้ความสามารถแต่เมื่อยังไม่ถึงเวลาก็ไม่แสดง
ออกมาให้ปรากฏ.

คำที่ใช้ในโหราศาสตร์ (โหร)

จันทา (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.

จีโว (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.

พุทะ (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.

พุโธ (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.

ภุมมะ (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.

ภุมโม (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.

ศุกระ (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.

ศุโกร (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.

โสโร (โหร)

น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะ คำ ลำดับ ตัวอักษร	กลอน	ถิ่น	ถิ่น ปักย ใต้	ถิ่น พายัพ	ถิ่น อีสาน	แบบ	โบ	ปาก	ภูมิ	รา ชา	วรรณ	สำ นวน	โหร	รวม
น	-	-	-	1	-	10	1	-	-	-	-	-	-	12
บ	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
ป	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-	-	-	7
ผ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฝ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พ	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	4
ฟ	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
ภ	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	2	6
ม	-	-	1	1	-	5	3	3	1	-	-	-	-	14
ย	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	4
ร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤๅ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ล	1	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	5
ภ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภๅ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ว	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	-	-	6
ศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	3
ษ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ส	6	-	-	-	1	5	-	3	-	-	1	-	1	17
ห	3	-	2	2	1	-	-	5	-	-	-	-	-	13
พ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ	3	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	7
ฮ	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
รวม	27	2	6	15	11	100	22	41	1	2	2	1	9	239

3. ที่มาของคำศัพท์

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเขียนที่มาของคำความว่า

1. ที่มาของคำได้บอกไว้ท้ายคำนั้น ๆ โดยเขียนไว้ในวงเล็บเป็นอักษรย่อ เช่น **สทิง** [สะ-] น.แม่น้ำ, ใช้ว่า จทิง ฉทิง ชทิง ชรทิง สทิง หรือสรทิง ก็มี. (ข. สทิง ว่า คลอง). **การะบุหนึ่ง** น. ดอกแก้ว. (ข).
2. คำใดที่บอกว่ามาจากภาษาใดนั้น โดยข้อเท็จจริงก็ไม่ตรงกับภาษาเดิมทีเดียว เพราะคำภาษาอื่น ๆ เช่น บาลี สันสกฤต เขมร ที่นำมาใช้ในภาษาไทยโดยมากลดพยางค์ลงบ้าง เปลี่ยนอักษรบ้าง เปลี่ยนเสียงบ้าง เช่น **ธมฺม** (บาลี) **ธรรม** (สันสกฤต) ไทยใช้ว่า **ธรรม โปรส** (เขมร) ไทยใช้ว่า **โปรด** ในการบอกที่มา บางที่ได้ให้รูปตรงตามภาษาเดิมไว้ด้วย เช่น **ธรรม** ก็บอกว่า (ธ. ; **ธรรม; ป. ธมฺม**) หรือ **โปรด** ก็บอกว่า (ข. **โปรด**) เพื่อให้เทียบเคียงดูว่า รูปเดิมของคำเป็นอย่างไรและไทยนำมาใช้อย่างไร หรือคำบางคำที่นำมาใช้มีรูปไม่ต่างกับคำเดิมมากนัก ก็บอกแต่เพียงว่าเป็นภาษาอะไร เช่น **กฏุก** บอกแต่ว่า (ป.) **คิขร** บอกแต่ว่า (ส.) ถ้าเป็นทั้งบาลีและสันสกฤตก็บอกทั้ง 2 อย่าง เช่น **รจนา** บอกว่า (ป., ส.) ถ้าใช้เป็นรูปทั้งบาลีทั้งสันสกฤต ก็ให้รูปทั้งที่เป็นบาลีและสันสกฤตไว้ เช่น **ปราโมทย์** บอกว่า (ส. **ปุโรหิต; ป. ปาโมชช**) ถ้าเป็นรูปบาลีแต่มีรูปใกล้เคียงกับสันสกฤต เช่น **หทัย** ก็บอกว่า (ป.; ส. **หฤทัย**) หรือถ้าเป็นรูปสันสกฤตแต่มีรูปใกล้เคียงกับบาลี เช่น **สัทม์** ก็บอกว่า (ส. **สัทมฺภ, สัทมฺพ; ป. ฌมภ**)
3. คำใดที่ยังไม่แน่ใจว่ามาจากภาษาใด แต่มีรูปคล้ายภาษาใดภาษาหนึ่งก็บอกไว้ในวงเล็บว่า เทียบภาษานั้นภาษานี้ เช่น **กำป็น** น. เรือเดินทะเลขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง... (เทียบมลายู หรือฮินดู **สตานี** ว่า **capel**)¹

การศึกษวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จะยึดหลักการใช้อักษรย่อบอกที่มาของคำตามแบบของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า(9) – (10).

ข.	=	เขมร	ต.	=	ตะเลง	ด.	=	ละติน
จ.	=	จีน	บ.	=	เบงกาลี	ส.	=	สันสกฤต
ช.	=	ชวา	ป.	=	पालิ (บาลี)	อ.	=	อังกฤษ
ญ.	=	ญวน	ฝ.	=	ฝรั่งเศส	ฮ.	=	ฮินดี
ฉ.	=	ญี่ปุ่น	ม.	=	มลายู			

เมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดจำนวน 1,042 คำ พบว่ามี 2 ลักษณะ คือคำศัพท์ที่มีการบอกที่มาและคำศัพท์ที่ไม่บอกที่มาของคำศัพท์ คำศัพท์ที่มีการบอกที่มาของคำศัพท์นั้นปรากฏว่ามีที่มาจากภาษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาษาบาลี
2. ภาษาสันสกฤต
3. ภาษาเขมร
4. ภาษาจีน
5. ภาษาอังกฤษ
6. ภาษาชวา
7. ภาษาทมิฬ

คำศัพท์ที่ไม่บอกที่มาของคำศัพท์บางคำสามารถสืบหาที่มาของคำได้ บางคำก็ไม่สามารถจะระบุเจาะจงไปได้ แต่ก็มีกรบอกลักษณะการใช้เฉพาะของคำศัพท์ทำให้ทราบลักษณะของคำเหล่านั้น เช่น คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง คำโบราณ คำที่ใช้เป็นภาษาปาก คำที่ใช้ในราชาศัพท์ เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวสามารถแบ่งคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำศัพท์เก่า หมายถึง คำศัพท์ที่มีอยู่เดิมในภาษา แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้รวบรวมไว้ เมื่อมีการปรับปรุงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จึงมีการรวบรวมไว้ ซึ่งได้แก่ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ คำที่เป็นภาษาเฉพาะถิ่น คำที่ใช้ในโหราศาสตร์ ฯลฯ คำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะจากเดิมในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำย่อหรือคำอนุพจน์ แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เปลี่ยนสถานะมาเป็นคำตั้ง หรือคำที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 คำที่เป็นภาษาเฉพาะถิ่น เช่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

จีโป่ง (ถิ่น-อีสาน)

น. จิ้งโกร่ง

ตุลุก (ถิ่น)

น. ปลักควาย , แอ่งน้ำตามลำห้วยที่ขาดเป็นช่วง ๆ ในหน้าแล้ง. (ข. ตูลุก)

โต๊ะคริม (ถิ่น-ปักข์ใต้)	น. การเล่นบุษาครุหมอตายายเพื่อให้มาเข้าทรงเมื่อมีคนเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะเชื่อว่าการป่วยนั้นเกิดจากตายายที่ล่วงลับไปแล้วมาทำโทษ.
เนียมอ้ม (ถิ่น-พายัพ)	น. ต้นเนียม.
บอกหัว (ถิ่น-ปักข์ใต้)	น. กะโหลกหัว.
บุดู (ถิ่น-ปักข์ใต้)	น. น้ำที่ได้จากการหมักปลาจนเปื่อย ต้มสุกแล้วปรุงรส มี ๒ ชนิด คือ บุดูแบบเค็ม เป็นเครื่องจิ้มกับผักสด และบุดูแบบหวาน สำหรับคลุกกับข้าวยาปักข์ใต้.
มดสัง (ถิ่น-ปักข์ใต้)	น. อีเห็น.
แมงกาย (ถิ่น-พายัพ)	น. ผีเสื้อกลางคืน.
เลิง (ถิ่น-อีสาน)	น. หนองน้ำ.
หมวน (ถิ่น-ปักข์ใต้)	ว. ชุ่น.
1.2 คำที่ใช้ในโหราศาสตร์ เช่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)	
จันทา (โหร)	น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.
ชีโว (โหร)	น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.
พุทธะ (โหร)	น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.
พุโธ (โหร)	น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.
ภุมมะ (โหร)	น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางวัน.
ภุมโม (โหร)	น. ชื่อยาม ๑ ใน ๘ ยามในเวลากลางคืน.
1.3 คำที่ใช้ในราชาศัพท์ คำที่ใช้ในวรรณกรรม คำที่เป็นสำนวน ดังตัวอย่าง	
คมในฝัก ๑ (สำ)	ว. มีความรู้ความสามารถแต่เมื่อยังไม่ถึงเวลาก็ไม่แสดงออกมาให้ปรากฏ.
ถ่อมไส้ (วรรณ)	ก. กินอาหารน้อย ๆ เช่น อาหารถ่อมถ่อมไส้ รัศบรีศไว้ด้วยผ้า. (ม. คำหลวง).
สระสม (วรรณ)	ว. สวย เช่น พิศดูคางสระสม. (ลอ).
ศิริภรณ์ (ราชา)	น. เครื่องประดับศีรษะ เช่น พระมาลา มงกุฎ กรอบหน้าผ้าโพกหัว.
อนามิกา (ราชา)	น. นี้วนาง

1.4 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะ จากเดิมพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำย่อหรือคำอนุพจน์แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เปลี่ยนสถานะเป็นคำตั้งเช่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

ขยุบ	ว. กระจุบ ๆ. <u>ขยุบขยิบ</u> ว. กระจุบ ๆ, เต็มคูป ๆ อย่างเนื้อเต็น.
	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 129)
ขยุบ, <u>ขยุบขยิบ</u>	ว. กระจุบ ๆ, เต็มคูป ๆ อย่างเนื้อเต็น.
	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 167)
ชก	ก. ต่อยด้วยหมัดหรือกำปั้น. <u>ชกมวย</u> น. ชื่อเพลงไทยชนิดหนึ่ง.
	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 253)
ชก	ก. ต่อยด้วยหมัดหรือกำปั้น.
<u>ชกมวย</u>	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.
	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 343)
โบย	ก. เขี่ยด้วยหวายเป็นต้นเป็นการลงโทษ. <u>โบยบิน</u> ก. บินร่อนไปมาอย่างผีเสื้อเป็นต้น.
	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 491)
โบย	ก. เขี่ยด้วยหวายเป็นต้นเป็นการลงโทษ.
<u>โบยบิน</u>	ก. บินร่อนไปมาอย่างผีเสื้อเป็นต้น.
	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 642)
รัง ๔	ก. แต่ง, สร้าง, ตั้ง. <u>รังเกียจ</u> ก. ตั้งเกียดกัน, ไม่พอใจ, เกียด. <u>รังรักษ์</u> ก. สร้าง; คุ่มครอง. <u>รังเรข</u> ว. มีลวดลาย, งดงาม. <u>รังแรก</u> ว. แรกตั้ง, ก่อน, แรกเริ่ม, เป็นเอก. <u>รังสรรค</u> ก. สร้าง, แต่งตั้ง. <u>รังสร้ง</u> ก. ตั้งหน้าวิ้ง, ออกวิ้ง. <u>รังสฤษฎ์</u> ก. สร้าง, แต่งตั้ง.
	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 694)
รัง ๓	ก. แต่ง, สร้าง, ตั้ง. <u>รังรักษ์</u> ก. สร้าง; คุ่มครอง. <u>รังเรข</u> ว. มีลวดลาย, งดงาม. <u>รังแรก</u> ว. แรกตั้ง, ก่อน, แรกเริ่ม, เป็นเอก. <u>รังสรรค</u> ก. สร้าง, แต่งตั้ง. <u>รังสร้ง</u> ก. ตั้งหน้าวิ้ง, ออกวิ้ง. <u>รังสฤษฎ์</u> ก. สร้าง, แต่งตั้ง.

รังเกียจ

ก. เกล็ดเพราะรู้สึกขยะแขยงหรือไม่ชอบใจเป็นต้น.
 รังเกียจเดียดฉันท์ ก. ลำเอียงด้วยความรังเกียจ. รังเกียจรัง
 งอน ก. ตั้งแง่ตั้งงอนทำเป็นรังเกียจเพราะไม่ชอบใจ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 939)

จากตัวอย่างคำตั้ง ขยุบขยิบ, ชกมวย, โบยบิน และรังเกียจ พจนานุกรมฉบับ
 ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ระบุเป็นคำตั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับพจนานุกรมฉบับ
 ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จะเห็นได้ว่าคำตั้งดังกล่าวเป็นคำย่อของ ขยุบ, ชก, โบย และรัง ๔
 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นการเปลี่ยนสถานะของคำได้อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถือ
 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้มีมีคำตั้งเพิ่มมากขึ้น

1.5 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียน เช่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

ทัพน (แบบ) น. แวนส่องหน้า, ทรรปณ์ หรือ ทรรปณะ ก็ใช้. (ป.ทปฺปน; ส.
 ทรฺปณ).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 393)

ทัพนะ (แบบ) น. แวนส่องหน้า, ทรรปณ์ หรือ ทรรปณะ ก็ใช้. (ป.ทปฺปน; ส.
 ทรฺปณ).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 521)

พสน น. เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม. (ป., ส. วสน).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 588)

พสนะ น. เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม. (ป., ส. วสน).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 774)

มกส น. ยูง. (ป.; ส. มสก).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 626)

มกสะ น. ยูง. (ป.; ส. มสก).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 829)

จากตัวอย่างคำตั้ง ทัพนะ, พสนะ, และมกสะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
 2542 ระบุเป็นคำตั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คำทั้ง 3 มี
 การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนที่แตกต่างจากคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คือ
 มีการประวิสรรชนีย์ ทำให้คำดังกล่าวกลายเป็นคำตั้งที่เพิ่มขึ้น

2. คำศัพท์ใหม่ หมายถึง คำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาและมีใช้อยู่ในสังคม คำศัพท์ดังกล่าวอาจเป็นคำที่เกี่ยวกับความคิด หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาในสังคมไทย และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายจนกระทั่งเป็นที่ยอมรับในภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่รับเข้ามาในสังคมไทย (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

ซิงเกิล	น. ชื่อทรงผมผู้หญิงที่ซอยผมด้านหลังไล่ระดับกันลงมาถึงต้นคอ เรียกว่า ผมซิงเกิล. (อ. shingle)
ทอร์นาโด	ชื่อพายุประจำถิ่นขนาดเล็ก แต่มีความรุนแรงมาก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๓ กิโลเมตร บริเวณศูนย์กลางพายุมีความกดอากาศต่ำมาก จึงทำให้อากาศรอบนอกที่พัดเข้าหาศูนย์กลางพายุมีความเร็วสูงมาก เมื่อเริ่มเกิดเมฆจะม้วนตัวเป็นรูปกรวยหรือวงเวียนออกมาจากฐานเมฆ ส่วนมากเกิดในบริเวณตอนกลางของสหรัฐอเมริกา และทางตะวันตกของออสเตรเลีย, ลมวง หรือลมวงช้าง ก็เรียก. (อ. tornado).
โปสต์การ์ด	น. แผ่นกระดาษหนาพอประมาณด้านหนึ่งมักเป็นภาพ อีกด้านหนึ่งสำหรับเขียนข้อความ และติดไปรษณียากรเพื่อส่งทางไปรษณีย์ โดยไม่ต้องบรรจุซอง. ว. เรียกขนาดภาพถ่ายเป็นต้น ที่มีความกว้างยาวประมาณ ๓"X๕" ว่า ขนาดโปสต์การ์ด. (อ. postcard).
เฮอริเคน	น. ชื่อพายุที่มีความเร็วลมเช่นเดียวกับพายุไต้ฝุ่น แต่เกิดในมหาสมุทรแอตแลนติก ทะเลแคริบเบียนอ่าวเม็กซิโก และภาคตะวันออกเฉียงของมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ, ลมสลาตัน ก็เรียก. (อ. hurricane)

2.2 คำศัพท์ทางวิชาการต่าง ๆ (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

ราชาธิปไตย	น. ระบอบการปกครองแบบหนึ่งที่มีพระราชาเป็นใหญ่. (ป. ราช+อธิปไตย). (อ. monarchy)
สัทวิทยา	น. วิชาว่าด้วยการศึกษาระบบเสียงของแต่ละภาษาโดยพิจารณาหน้าที่ของเสียงและการประกอบเสียงในภาษานั้น. (อ. phonology).
สัทอักษร	น. อักษรและเครื่องหมายที่กำหนดใช้แทนเสียงประเภทต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์แทนเสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายพิเศษแทนการออกเสียงอื่น ๆ. (อ. phonetic alphabet)

2.3 คำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

เมทานอล	น. เมทิลแอลกอฮอล์. (อ. methanol).
ไวรัส	น. เชื้อจุลินทรีย์ที่เล็กมาก ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์ธรรมดา ไม่จัดเป็นเซลล์ มีทั้งที่ก่อโรคและไม่ก่อโรค เช่น เชื้อไขหวัดใหญ่เป็นไวรัสชนิดหนึ่ง. (อ. virus).
สปอร์	น. หน่วยขยายพันธุ์ขนาดเล็ก ทำหน้าที่คล้ายเมล็ดพืชแต่ไม่มีเอ็มบริโอ เมื่อสิ่งแวดล้อมเหมาะสมจะเจริญเป็นต้นใหม่ได้. (อ. spore).

4. การสร้างคำศัพท์ใหม่

คำตั้งที่เพิ่มขึ้นระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เมื่อพิจารณาคำตั้งที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นคำศัพท์ใหม่ สามารถจำแนกวิธีการสร้างคำศัพท์ใหม่ขึ้นมาใช้ในภาษาในลักษณะของการยืมภาษาได้ 2 ลักษณะดังนี้

4.1 การบัญญัติศัพท์

กุธ	น. มาตรฐานับจำนวน เท่ากับ ๑๒ โหล หรือ ๑๔๔. (อ. gross).
นวัตกรรม	น. สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการหรืออุปกรณ์ เป็นต้น (ป. นวต + ศ. กรุม; อ. innovation).
ราชาธิปไตย	น. ระบอบการปกครองแบบหนึ่งที่มีพระราชาเป็นใหญ่. (ป. ราช+ อธิปไตย). (อ. monarchy)
วิจักษ์	น. ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของศิลปกรรมและวรรณกรรม, ความนิยม, ความซาบซึ้ง, เช่น วรรณคดีวิจักษ์. (อ. appreciation)
วิทัศน์	น. การมองการณ์ไกล, วิสัยทัศน์. (อ. vision)
วิสัยทัศน์	น. การมองการณ์ไกล, วิทัศน์. (อ. vision)
สัญญานิยม	น. การปฏิบัติหรือธรรมเนียมทั่วไปที่ใช้กันอยู่ในกลุ่มสังคมในขณะนั้น เช่น การไหว้เป็นสัญญานอย่างหนึ่งของคนไทย การใช้ตะเกียบคีบอาหารเป็นสัญญานิยมในการกินอาหารของคนจีน. (อ. convention).
สัทวิทยา	น. วิชาว่าด้วยการศึกษาระบบเสียงของแต่ละภาษาโดยพิจารณาหน้าที่ของเสียงและการประกอบเสียงในภาษานั้น. (อ. phonology).

ศัพท์อักษร น. อักษรและเครื่องหมายที่กำหนดใช้แทนเสียงประเภทต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์แทนเสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายพิเศษแทนการออกเสียงอื่น ๆ. (อ. phonetic alphabet)

4.2 การทับศัพท์

ช็อก น. สภาวะที่ร่างกายเสียเลือดจนความดันเลือดต่ำมาก หรือถูกกระทบจิตใจอย่างรุนแรง หรือถูกกระแสไฟฟ้าไหลผ่าน เป็นต้น จนทำให้เป็นลมหรือหมดสติในทันที. (อ. shock).

ซิงเกิล น. ชื่อทรงผมผู้หญิงที่ซอยผมด้านหลังไว้ระดับก้นลงมาถึงต้นคอ เรียกว่า ผมซิงเกิล. (อ. shingle)

แชสซี น. โครงของรถยนต์ตามความยาวตัวถังรถ ทำด้วยโลหะแข็งแรง ซึ่งมียวมตัวถัง เครื่องยนต์ และล้อ, คัสซี ก็ว่า (อ. chassis).

ทอร์นาโด ชื่อพายุประจำถิ่นขนาดเล็ก แต่มีความรุนแรงมาก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๓ กิโลเมตร บริเวณศูนย์กลางพายุมีความกดอากาศต่ำมาก จึงทำให้อากาศรอบนอกที่พัดเข้าหาศูนย์กลางพายุมีความเร็วสูงมาก เมื่อเริ่มเกิดเมฆจะม้วนตัวเป็นรูปกรวยหรือวงยื่นออกมาจากฐานเมฆ ส่วนมากเกิดในบริเวณตอนกลางของสหรัฐอเมริกา และทางตะวันตกของออสเตรเลีย, ลมวงว หรือลมวงช้าง ก็เรียก. (อ. tornado).

โป๊ป น. สันตะปาปา. (อ. Pope).

โปรแกรม น. กำหนดการ; รายการแสดง. (อ. program).

โปรแทรกเตอร์ น. เครื่องมือวัดมุม มักทำเป็นรูปครึ่งวงกลม, ถ้าเป็นไม้บรรทัด ใช้วัดมุมได้เรียกว่า ไม้โปรแทรกเตอร์. (อ. protractor).

โปสต์การ์ด น. แผ่นกระดาษหนาพอประมาณด้านหนึ่งมักเป็นภาพ อีกด้านหนึ่งสำหรับเขียนข้อความ และติดไปรษณียากรเพื่อส่งทางไปรษณีย์ โดยไม่ต้องบรรจุซอง. ว. เรียกขนาดภาพถ่ายเป็นต้น ที่มีความกว้างยาวประมาณ ๓"X๕" ว่า ขนาดโปสต์การ์ด. (อ. postcard).

ฟิต ว. คับจนรัดรูป เช่น เสื้อฟิต กางเกงฟิต; แข็งแรง, กระปรี้กระเปร่า, เช่น ร่างกายกำลังฟิต. (อ. fit) ก. ฝึกซ้อม เช่น ฝึกเต็มที่

ฟุตบอล น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายละ ๑๑ คน รวมทั้งผู้รักษาประตู ผู้เล่นแต่ละฝ่ายต้องเตะลูกฟุตบอลให้เข้าประตูของ

	ฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายที่ได้ประตุมากกว่าเป็นฝ่ายชนะ, เรียกลูกกลมทำด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น หนัง ยาง พลาสติก ภายในมีลมอัด ใช้ในการเล่นฟุตบอลว่า ลูกฟุตบอล. (อ. football).
มองโกเลีย	น. ชื่อประเทศอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของจีน มีเมืองหลวงชื่อ อุลานบาตอร์ เดิมเรียกว่ามองโกเลียนอก ส่วนมองโกเลียในปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน, เรียกประชากรในประเทศนั้นว่า ชาวมองโกเลีย. (อ. Mongolia).
มัคกะโรนี	น. ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง ทำจากแป้งสาลีเป็นเส้นกลวงยาวหรือเป็นรูปอื่น ๆ เวลาจะนำมาปรุงต้องต้มให้สุก มักใช้ผัดหรือทำแกงจืด, มะกะโรนี ก็เรียก. (อ. macaroni).
มิเตอร์	น. เครื่องสำหรับวัดขนาด จำนวน เวลา และมุม เช่น มิเตอร์น้ำ มิเตอร์ไฟฟ้า, เมตร ก็ว่า. (อ. meter).
เมทานอล	น. เมทิลแอลกอฮอล์. (อ. methanol).
ลอตเตอรี่	น. สลากกินแบ่ง. (อ. lottery).
ไวน์	น. เหล้าองุ่น (อ. wine).
ไวรัส	น. เชื้อจุลินทรีย์ที่เล็กมาก ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์ธรรมดา ไม่จัดเป็นเซลล์ มีทั้งที่ก่อโรคและไม่ก่อโรค เช่น เชื้อไข้หวัดใหญ่เป็นไวรัสชนิดหนึ่ง. (อ. virus).
สเต็ก	น. ชื่ออาหารคาวชนิดหนึ่งตามแบบตะวันตก ทำด้วยเนื้อสันหรือปลาเป็นต้น หั่นชิ้นใหญ่ ๆ มักปรุงรส แล้วนำไปย่างหรือทอด กินกับมันฝรั่งทอด บดหรือต้ม และผักบางชนิด ใส่เครื่องปรุงรสตามชอบ. (อ. steak).
สปอร์	น. หน่วยขยายพันธุ์ขนาดเล็ก ทำหน้าที่คล้ายเมล็ดพืชแต่ไม่มีเอ็มบริโอ เมื่อสิ่งแวดล้อมเหมาะสมจะเจริญเป็นต้นใหม่ได้. (อ. spore).
เอดส์	น. กลุ่มอาการและอาการแสดงที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันเสื่อมเหตุไวรัส HIV, กลุ่มอาการภูมิคุ้มกันเสื่อม ก็ว่า. (อ. acquired immune deficiency syndrome, acquired immunodeficiency syndrome, AIDS).

5. สาเหตุการเพิ่มคำศัพท์

การศึกษาการเพิ่มคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับ อันเป็นสาเหตุที่มีผลทำให้คำศัพท์เพิ่มปริมาณมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์สามารถสรุปสาเหตุการเพิ่มคำศัพท์ได้ดังนี้

5.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์

การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณของคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้คำศัพท์ซึ่งเป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความแตกต่างกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่องการเพิ่มของคำศัพท์ พบว่า การเปลี่ยนทางเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงโดยพบการประวิสรรชนีย์ท้ายคำศัพท์ ซึ่งเป็นลักษณะการเขียนคำที่แตกต่างไปจากเดิม คือแต่เดิมพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เขียนโดยไม่ประวิสรรชนีย์ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เขียนประวิสรรชนีย์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้ปริมาณของคำเพิ่มขึ้นไปโดยปริยาย ดังตัวอย่าง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
กรรปूर	กรรปุระ
ขยীর	ขยีระ
เคจณ	เคจณะ
จัตตาพีส	จัตตาพีสะ
ฉาทน	ฉาทนะ
โชตก	โชตกะ
ฐิต	ฐิตะ
คารก	คารกะ
ตุรค	ตุรกะ
ถน	ถนะ
ทัพห	ทัพพะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

โชน	โชนะ
นักร	นักระ
ประกีรณก	ประกีรณกะ
ผิต	ผิตะ
พิจย	พิจยะ
ภิงสร	ภิงสระ
มกส	มกสะ
ยกน	ยกณะ
รจน	รจนะ
ลปน	ลปนะ
วรรชก	วรรชกะ
ศกฏ	ศกฏะ
ศฐ	ศฐะ
ยัษฐ	ยัษฐะ
โยทศ	โยทสะ
ศฐ	ศฐะ
สต	สตะ
สตก	สตกะ
สชน	สชนะ
สนิก	สนิกะ
สมิป	สมิปะ
สมිර	สมิระ
สรก	สรกะ
สรพ	สรพะ
สริต	สริตะ
สโรช	สโรชะ
สลด	สลดะ
สวร	สวระ
สวาคต	สวาคตะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
สัจจาร	สัจจระ
สันเทห	สันเทหะ
หาส	หาสะ
อฆ	อฆะ
องคุล	องคุละ
อจร	อจระ
อช	อชะ
อชिर	อชิระ
อนิล	อนิละ
อนิจ	อนิจะ
อภูต	อภูตะ

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แตกต่างกันแต่เพียงรูปเขียนที่มีการประวิสรรชนีย์เท่านั้น ส่วนอื่นก็ยังคงเขียนเหมือนกัน ลักษณะดังกล่าวนี้เองที่เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้คำตั้งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

5.2 การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำย่อหรือคำอนุพจน์เป็นคำตั้ง

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณของคำตั้งเพิ่มขึ้น คือการเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์ กล่าวคือ คำศัพท์บางคำในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีสถานะเป็นคำย่อหรืออนุพจน์ แต่ปรากฏเป็นคำตั้ง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ดังตัวอย่าง

เจือ ก. เอาส่วนน้อยประสมลงไปในส่วนมากให้ระคนปนกัน, ตามปกติใช้กับของเหลว เช่น เอาน้ำเย็นเจือน้ำร้อน. ว. ไม่แท้ไม่บริสุทธิ์เพราะมีสิ่งอื่นปนอยู่ด้วย เช่น เงินเจือ. เจือจาง ว. เข้มข้นน้อยลงเพราะเดิมตัวทำละลาย เช่นน้ำเพิ่มลงไป, มีตัวทำละลายมาก มีตัวถูกละลายน้อย เช่น สารละลายกรดเจือจาง, (ใช้แก่สารละลาย). เจือจาน ก. เผื่อแผ่, อุดหนุน. เจือปน ก. เอาส่วนน้อยประสมลงไปในส่วนมากเพื่อให้ระคนปนเป็นอันเดียวกัน

(พจนานุกรมฯ 2525, หน้า 241)

เจือ ก. เอาส่วนน้อยประสมลงไปในส่วนมากให้ระคนปนกัน, ตามปกติใช้กับของเหลว เช่น เอาน้ำเย็นเจือน้ำร้อน. ว. ไม่แท้ไม่บริสุทธิ์เพราะมีสิ่งอื่น

ปนอยู่ด้วย เช่น เงินเจือ. เจือจาง ว. ไม่เข้มข้น, เข้มข้นน้อยลงเพราะเติม
ตัวทำละลายเช่นน้ำเพิ่มลงไป, มีตัวทำละลายมาก มีตัวถูกละลายน้อย เช่น
สารละลายกรดเจือจาง, (ใช้แก่สารละลาย). เจือปน ก. เอาส่วนน้อย
ประสมลงไปในส่วนมากเพื่อให้ระคนปนเป็นอันเดียวกัน

เจือจาง ก. ผือแผ่, อุคหนูน, จานเจือ ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 327)

เจือจาง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีสถานะเป็นคำตั้ง แยกออกมา
จากคำตั้ง เจือ ซึ่งมีคำ เจือจาง และ เจือเป็นคำย่อย แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
ไม่ได้เป็นคำตั้งเป็นเพียงคำย่อยหรือคำอนุพจน์ของคำ เจือ ซึ่งมีคำย่อย เจือจาง และเจือปน รวมอยู่
ด้วยเช่นกัน

คป ๑ น. ง่ามต้น ไม้ที่กิ่งใหญ่กับต้นแยกกัน, คำคป ก็ว่า. คปเพลิง, คป
ไฟ น. ของใช้สำหรับจุดไฟให้สว่างทำด้วยของแห้งเช่นใบไม้
และจี้กบเป็นต้น เอามามัดเป็นคุ่นยาว, มัดเชื้อเพลิง ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 166)

คป ๑ น. ง่ามต้น ไม้ที่กิ่งใหญ่กับลำต้นแยกจากกัน, คาคป หรือ คำคป
ว่า.

คป ๒, คปไฟ, คปเพลิง น. ของใช้สำหรับจุดไฟให้สว่าง ทำด้วยของแห้งเช่นใบไม้และจี้
กบเป็นต้น เอามามัดเป็นคุ่นยาว, มัดเชื้อเพลิง ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 217)

คปไฟ, คปเพลิง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นคำตั้ง ซึ่งแยกออกมา
เป็นคำตั้งรวมอยู่กับ คป ๒ โดย คป ๑ ยังคงเป็นคำตั้งเหมือนเดิม แต่คปไฟ, คปเพลิง ในพจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 เป็นเพียงคำย่อยหรือคำอนุพจน์ของคำ คป ๑ เท่านั้น

5.3 การเพิ่มคำศัพท์ที่ไม่ได้รวบรวมไว้

การเพิ่มคำศัพท์ที่ไม่ได้รวบรวมไว้ เป็นการเพิ่มคำศัพท์ที่มีใช้อยู่แต่พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้รวบรวมไว้ ซึ่งคำดังกล่าวอาจเป็นคำที่มีอยู่เดิมในภาษา หรือคำ
ที่เกี่ยวข้องกับคำเดิมที่มีใช้อยู่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ลักษณะของการ
เพิ่มดังกล่าวสอดคล้องกับคำกล่าวของประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรมความว่า
“นอกจากนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขคำนิยามที่ยังคลาดเคลื่อน ซึ่งกรรมการชำระพจนานุกรมสอบพบและ

ที่มีผู้รู้แจ้งมาให้ทราบ เพิ่มคำบางคำที่เกี่ยวข้องกับคำซึ่งได้เก็บลงไว้เพื่อให้ครบสมบูรณ์ และเพิ่มคำอีกจำนวนหนึ่งซึ่งมีความจำเป็นต้องเก็บไว้”¹ คำที่เก็บรวบรวมเพิ่ม ดังตัวอย่าง

ตาล น. ชื่อต้นไม้ชนิด *Borassus flabellifer* Linn. ในวงศ์ Palmae ใบใหญ่ ดอกเพศผู้และเพศเมียแยกกันอยู่คนละต้น ตาลตัวผู้ออกดอกเป็นวงคล้ายมะพร้าว ไม่มีผล ตาลตัวเมียออกดอกเป็นช่อเดี่ยว ๆ ผลใหญ่กลมโตเป็นทะลาย น้ำหวานที่ออกจากวงของตาลตัวผู้เรียกว่า น้ำตาลสด ใช้ทำน้ำตาลได้ ตอนหัวของผลอ่อนเรียกว่า หัวตาล ต้มแกงกินได้ เมื่อเตี้ยยังอ่อน เรียกว่าลอนตาล นิยมกินสดหรือกินกับน้ำเชื่อม จาวที่เกิดจากเมล็ดแก่ที่งอกแล้ว เรียกว่า จาวตาล เชื่อมกินได้, ตาลโตนด ก็เรียก; เรียกขนมที่ทำด้วยแป้งผสมน้ำคั้นจากลูกตาลสุกว่า ขนมตาล. ตาลปัตร น. พัดใบตาล มีด้ามยาว สำหรับพระใช้ในพิธีกรรม เช่น ในเวลาให้ศีล ต่อมาอนุโลมเรียกพัดที่ทำด้วยผ้าหรือไหมซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้นว่า ตาลปัตร ด้วย, ตาลิปัตร ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 345-346)

ตาลิปัตร น. ตาลปัตร.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 461)

ตาลิปัตร ซึ่งเป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ปรากฏเป็นคำตั้งหรือคำย่อ เป็นเพียงคำที่ปรากฏอยู่ในนิยามของคำศัพท์กล่าวถึงการเรียกตาลปัตรอีกอย่างหนึ่งว่า ตาลิปัตร ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ตาลิปัตร เป็นคำที่มีใช้อยู่เดิม แต่ยังไม่ได้มีการบันทึกเป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

ป้มน้ำมัน (ปาก)น. สถานิบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกสั้น ๆ ว่า ป้ม.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 529)

ป้ม ก. ใช้เครื่องที่เป็นแบบแม่พิมพ์ตอกลงหรือกดลงบนกระดาษหรือโลหะ เป็นต้นให้มีรูปหรือลวดลายตามแบบพิมพ์นั้น เช่น ป้มตรา ป้มกระดุม, โดยปริยายหมายถึงอาการที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ป้มเบงก์ ป้มเงิน; ใช้เครื่องสูบหรือดูดของเหลวหรือแก๊ส เช่น ป้มน้ำ ป้มลม, ใช้เครื่องช่วยทำให้หัวใจกลับเต้นเป็นปกติ เรียกว่า ป้มหัวใจ. น. เรียกเครื่องยนต์สำหรับ

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ๗.

สูบน้ำว่า เครื่องปั้มน้ำ, เรียกเครื่องยนต์สำหรับสูบลมหรือแก๊สว่า เครื่องปั้ลม, เรียกเครื่องอุปกรณ์ที่ช่วยทำให้หัวใจกลับเต้นเป็นปรกติว่า เครื่องปั้หัวใจ; (ปาก) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกเต็ม ๆ ว่า ปั้มน้ำมัน, ปั้มน้ำมัน (ปาก) น. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกสั้น ๆ ว่า ปั้ม.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 690)

ปั้ม พจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ปรากฏเป็นคำตั้ง เป็นแต่เพียงตัวอย่างคำศัพท์ที่อยู่ในบทนิยามของ ปั้มน้ำมัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปั้ม เป็นคำที่มีใช้ในภาษา แต่พจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ ปั้ม เป็นคำตั้ง และจะมีความหมายกว้างกว่าเดิม มีผลให้ ปั้มน้ำมัน ซึ่งแต่เดิมเป็นคำตั้งในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กลายเป็นคำย่อยของ ปั้ม

5.4 การยืมคำภาษาต่างประเทศ

การยืมคำในภาษาต่างประเทศมาใช้เป็นกระบวนการเพิ่มคำศัพท์ในภาษาที่ง่ายที่สุด เพราะเมื่อมีการติดต่อกับชาติใด ก็ต้องมีการแลกเปลี่ยนกันทางภาษาตามมาด้วยเสมอ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ได้กล่าวถึงการยืมคำความว่า “คำเป็นสิ่งที่ภาษายืมกันได้ง่ายที่สุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อวัฒนธรรมต่างกันเริ่มมีการติดต่อกันเมื่อใด การยืมคำก็จะเริ่มขึ้น จนเราแทบจะกล่าวได้ว่า ถ้าจะดูว่าคนไทยติดต่อกับคนชาติใดบ้างก็ดูได้จากคำยืมที่ปรากฏอยู่ในภาษา”¹ การยืมคำถือเป็นลักษณะทั่วไปของทุกภาษา อาจกล่าวได้ว่าไม่มีภาษาใดในโลกที่ไม่มีคำยืม

เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่องสาเหตุของการเพิ่มของคำศัพท์ พบว่าคำยืมส่วนใหญ่จะเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยหากไม่นับ ภาษาบาลี สันสกฤต และเขมรแล้ว คำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ จีน มลายู และชวา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาอังกฤษ

ซิงเกิล	น. ชื่อทรงผมผู้หญิงที่ซอยผมด้านหลังไล่ระดับกันลงมาถึงต้นคอ เรียกว่าผมซิงเกิล. (อ. shingle)
เทอร์นาโด	ชื่อพายุประจำถิ่นขนาดเล็ก แต่มีความรุนแรงมาก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๓ กิโลเมตร บริเวณศูนย์กลางพายุมีความกดอากาศต่ำมาก จึงทำให้อากาศรอบนอกที่พัดเข้าหาศูนย์กลางพายุมีความเร็วสูงมาก เมื่อ

¹ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. ภาษาและภาษาศาสตร์. 2527. หน้า 125.

	เริ่มเกิดเมฆจะม้วนตัวเป็นรูปกรวยหรือวงยื่นออกมาจากฐานเมฆ ส่วนมากเกิดในบริเวณตอนกลางของสหรัฐอเมริกาและทางตะวันตกของ ออสเตรเลีย, ลมวง หรือลมวงข้าง ก็เรียก. (อ. tornado).
โปรแทรกเตอร์	น. เครื่องมือวัดมุม มักทำเป็นรูปครึ่งวงกลม, ถ้าเป็น ไม้บรรทัด ใช้วัดมุม ได้เรียกว่า ไม้โปรแทรกเตอร์. (อ. protractor).
มองโกเลีย	น. ชื่อประเทศอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของจีน มีเมืองหลวงชื่อ อูลานบาตอร์ เดิมเรียกว่ามองโกเลียนอก ส่วนมองโกเลียใน ปัจจุบันเป็น ส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน, เรียกประชากรใน ประเทศนั้นว่า ชาวมองโกเลีย. (อ. Mongolia).
มิเตอร์	น. เครื่องสำหรับวัดขนาด จำนวน เวลา และมุม เช่น มิเตอร์น้ำ มิเตอร์ ไฟฟ้า, เมตร ก็ว่า. (อ. meter).
ลอตเตอรี่	น. สลากกินแบ่ง. (อ. lottery).
ไวรัส	น. เชื้อจุลินทรีย์ที่เล็กมาก ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์ ธรรมดา ไม่จัดเป็นเซลล์ มีทั้งที่ก่อโรคและไม่ก่อโรค เช่น เชื้อไข้หวัด ใหญ่เป็นไวรัสชนิดหนึ่ง. (อ. virus).
สเต็ก	น. ชื่ออาหารคาวชนิดหนึ่งตามแบบตะวันตก ทำด้วยเนื้อสันหรือปลาเป็น ชิ้น หั่นชิ้นใหญ่ ๆ มักปรุงรส แล้วนำไปย่างหรือทอด กินกับมันฝรั่งทอด บดหรือต้ม และผักบางชนิด ใส่เครื่องปรุงรสตามชอบ. (อ. steak).
สปอร์	น. หน่วยขยายพันธุ์ขนาดเล็ก ทำหน้าที่คล้ายเมล็ดพืชแต่ไม่มีเอ็มบริโอ เมื่อสิ่งแวดล้อมเหมาะสมจะเจริญเป็นต้นใหม่ได้. (อ. spore).
เฮอริเคน	น. ชื่อพายุที่มีความเร็วลมเช่นเดียวกับพายุไต้ฝุ่น แต่เกิดในมหาสมุทร แอตแลนติก ทะเลแคริบเบียนอ่าวเม็กซิโก และภาคตะวันออกของ มหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ, ลมสลาตัน ก็เรียก. (อ. hurricane)
ภาษาจีน	
จับกิม	น. ชื่อขนมของจีนชนิดหนึ่ง มี ๑๐ อย่าง เช่น ฟักเชื่อม ถั่วตัด งาตัด ข้าว พอง มักใช้เป็นของไหว้เจ้า. (จ.).
ซีอิ้ว, ซีอิ้ว	น. เครื่องปรุงรสอย่างน้ำปลา ทำด้วยถั่วเหลือง, น้ำปลาถั่วเหลือง ก็เรียก, อย่างใสเรียกว่า ซีอิ้วขาว, อย่างข้นเรียกว่า ซีอิ้วดำ, ถ้าใส่น้ำตาลทรายแดง เรียกว่า ซีอิ้วหวาน. (จ.).
ตู้	ก. ประทัง, พอถูไถ, ชดเชย, เช่น พอตู้ ๆ กันไป. (จ.).

หลงจู้	น. ผู้จัดการ. (จ.).
ฮ้อยจ้อ	น. ชื่ออาหารแบบจีนชนิดหนึ่ง ใช้น้ำมันหมูแข็งต้มสุก ผสมกับแป้งมันและเครื่องปรุงรส บดหรือโขลกจนเหนียวและห่อด้วยฟองเต้าหู้เป็นท่อนกลม ๆ ยาว ๆ มัดเป็นเปลาะ ๆ หนึ่งแล้วทอดให้สุก กินกับน้ำจิ้ม. (จ.).

ภาษามลายู

ละหาร	น. ห้วงน้ำ. (เทียบมลายู ว่า lahar).
-------	-------------------------------------

ภาษาชวา

อะหนะ	น. ลูก, น้อง, (ใช้เป็นเรียกแสดงความรู้สึกรักและเอ็นดู) เช่น อันอะหนะ บุษบาบังอร. (อิเหนา), อานะ ก็ว่า. [ช. Anak ว่า ลูก (ใช้ได้ทั้งลูกคนและลูกสัตว์)].
-------	--

การสูญคำศัพท์

การศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในด้านจำนวนคำที่แตกต่างกันนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อมีจำนวนคำที่เพิ่มขึ้น ก็ย่อมจะมีจำนวนคำส่วนหนึ่งสูญหายไป ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในการศึกษาการสูญคำศัพท์ ผู้ศึกษาในแบ่งประเด็นในการศึกษาออก ดังนี้

1. ชนิดของคำศัพท์ที่สูญ
2. ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญ
3. สาเหตุการสูญของคำศัพท์

1. ชนิดของคำศัพท์ที่สูญ

การศึกษาเกี่ยวกับชนิดของคำศัพท์ที่สูญ ได้จำแนกชนิดของคำศัพท์ตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้จำแนกชนิดของคำออกเป็น 8 ชนิด จากการศึกษาพบว่าคำศัพท์ที่สูญมีจำนวน 427 คำ เมื่อนำจำนวนคำศัพท์ที่สูญจำนวน 427 คำ มาพิจารณาตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ พบว่าชนิดของคำศัพท์ที่สูญมีทั้งหมด 3 ชนิด และไม่ระบุชนิดของคำอีก 1 ชนิด ดังนี้

1. คำกริยา	สูญจำนวน	34	คำ
2. คำนาม	สูญจำนวน	284	คำ
3. คำวิเศษณ์	สูญจำนวน	113	คำ

4. ไม่ระบุชนิดของคำ   สูญจำนวน   4   คำ*

เมื่อพิจารณาคำตั้งที่เพิ่มขึ้นตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ ชนิดของคำที่เพิ่มขึ้นมากคือคำนาม รองลงมาคือ คำวิเศษณ์ คำกริยา และไม่ระบุชนิดของคำตามลำดับ โดยคำที่เพิ่มขึ้นมาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับ ชื่อพรรณไม้ ต้น ไม้ต่าง ๆ ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น คำตั้งที่สูญอาจเป็นคำที่เปลี่ยนแปลงสถานะจากคำตั้งเป็นคำย่อหรือคำอนุพจน์ หรือเป็นคำที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียน หรือเป็นคำที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ดังตัวอย่างดังนี้

คำนาม (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

ก่นนโถง (โบ)	น. กูบหรือสัปคับ.
จุ่นจ้าน	ก. เข้าไปยุ่งเกี่ยวในสถานที่หรือในเรื่องที่ไม่ใช่หน้าที่ของตัวจนหน้าเกลียด.
ซั้ม (ถิ่น)	ก. ซึ่ม, กำซาบ.
เถมิน	น. พวก, ทหาร, เหล่า, พรานป่า. (เทียบ ข. เถมิร ว่า ผู้เดิน).
เปือเหลอ	ว. เซ่อ, ไม่คมคาย (ใช้แก้หน้า).
รมย์	ว. นำบันเทิงใจ, นำสนุก ฟังใจ, งาม, มักใช้ประกอบคำอื่น เช่น รื่นรมย์ เริงรมย์. (ส.).
ระฟ้า	ว. สูงมาก.
เล่อล่า	ว. แสดงอาการมีสีหน้าตาคิดปรกติเพราะตกใจ ดีใจ หรือแปลกใจ, เซ่อซ่า, เรือร่า กะเล่อกะล่า หรือ กะเล่อกะล่า ก็ว่า.
ว้าห่วย	ก. เปลี่ยวใจ.
อวก	ก. ราก, อาเจียน. ว. เสี่ยงราก, เสี่ยงอาเจียน.

คำวิเศษณ์ (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

งามแะ	ว. ลักษณะที่เห็นแล้วชวนยินดีชวนฟังใจ; มีลักษณะสมบูรณ์ เช่น ฝนงาม; ดี, มาก, เช่น กำไรงาม.
ติดติก (แบบ)	ว. มีรสขม. (ป.).

---

* คำตั้งบางคำมีการระบุชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์มากกว่า 1 ชนิด ทำให้จำนวนชนิดของคำตั้งตามหลักไวยากรณ์มีมากกว่าคำตั้งที่สูญ.

เปศล	ว. ซึ่งประดับตกแต่งด้วยฝีมือช่าง; งาม, สวย, น่ารัก, น่าชอบใจ, อ่อน, นุ่ม, ละมุนละม่อม; เก่ง, ชำนาญ, เชี่ยวชาญ, มีเล่ห์กล, มีอุบาย. (ส.).
พึมพำ	ว. เสียงอย่างเสียงคนพูดหรือบ่นค่อย ๆ , พำพึม หรือ พำ ๆ พึม ๆ ก็ว่า.
มัดสร	ว. ตระหนี่, เห็นแก่ตัว, ริษยา. (ส. มัดสร; ป. มจจร).
ยิบ ๆ	ว. อาการที่เปิดปิดถี่ ๆ อย่างกะพริบตา; วาบ ๆ อย่างแสงแดด.
โกล	ว. โกล, เหลวไหล, เหลาะแหละ, ไม่นั่นอน. (ป., ส.).
แวบ ๆ	ว. ปรากฏให้เห็นชั่วพริบตา.
เอ๊ก	ว. เสียงอย่างเสียงไก่ขัน.

คำกริยา (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

คลุกคลาน	ก. ใช้เข้าคู่กับคำ ล้มลุก เป็น ล้มลุกคลุกคลาน หมายความว่า คลานตัวมเตี้ยม ตั้งตัวไม่ติด.
ประพรม	ก. ประโปรยด้วยน้ำ.
กัญช	ก. กิน, กินอาหาร. (ป.).
ช่างทำ	ก. ยกเท้าก้าวไป.
ล้วงมือ	ก. เอามือสอดเข้าไปในที่ซึ่งเป็นช่องเป็นรู, ตามปรกติมักใช้เพื่อเอาสิ่งซึ่งอยู่ในช่องในรูออกมา; โดยปริยายหมายความว่า หยั่งเอาความรู้ความคิด.
ว่อง	ก. รวดเร็ว, คล่องแคล่ว, ปราดเปรียว, ปราดเปรื่อง.
สะทก	ก. รู้สึกเกรงกลัว, มักใช้เข้าคู่กับคำ สะท้าน เป็น สะทกสะท้าน หมายความว่า รู้สึกเกรงกลัวจนตัวสั่น.
สูน (แบบ)	ก. เกิด, เป็นขึ้น; บาน, ผลิ, (ใช้แก่ดอกไม้). (ส.).
เหน็ด	ก. อ่อนเพลียเพราะทำงาน, มักใช้เข้าคู่กับคำ เหนื่อย เป็น เหน็ดเหนื่อย หรือ เหนื่อยเหน็ด.

คำไม่ระบุชนิดของคำ

กนน (โบ)	กัน.
คูชิ, คูณะ	คำกล่าวเพื่อให้ผู้พูดด้วยรู้ตัว, คำเตือนให้รู้ตัว.
อุปะ	คำประกอบหน้าศัพท์ที่มาจากบาลีและสันสกฤต แปลว่า เข้าไป, ไกล, รong, เช่น อุปราช อุปนายก (ป., ส.).

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนคำตั้งที่สูญในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนกตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ

ชนิดของ คำ ลำดับ ตัวอักษร	กริยา	นาม	วิเศษณ์	ไม่ระบุ	รวม
ก	-	20	6	1	27
ข	-	5	3	-	8
ฃ	-	-	-	-	-
ค	6	3	1	-	10
ก	-	-	-	-	-
ฅ	-	1	-	-	1
ง	-	-	2	-	2
จ	3	8	4	-	15
ฉ	-	3	-	-	3
ช	-	6	-	-	6
ฌ	1	1	-	-	2
ฎ	-	-	-	-	-
ญ	-	-	-	-	-
ฎ	-	-	-	-	-
ฏ	-	-	-	-	-
ฐ	1	-	-	-	1
ฑ	-	-	-	-	-
ฒ	-	-	-	-	-
ณ	-	-	-	-	-
ด	-	7	-	2	9
ต	-	13	1	-	14
ถ	-	2	1	-	3
ท	-	5	4	-	9
ธ	-	4	-	-	4

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชนิดของ คำ ลำดับ ตัวอักษร	กริยา	นาม	วิเศษณ์	ไม่ระบุ	รวม
น	-	8	1	-	9
บ	-	2	-	-	2
ป	2	20	8	-	30
ผ	-	-	3	-	3
ฝ	-	-	-	-	-
พ	1	10	1	-	12
ฟ	1	-	-	-	1
ภ	3	11	2	-	16
ม	-	42	9	-	51
ย	3	9	3	-	15
ร	-	4	7	-	10
ฤ	-	1	-	-	1
ฤา	-	-	-	-	-
ล	1	5	4	-	10
ภ	-	-	-	-	-
ภา	-	-	-	-	-
ว	2	18	10	-	30
ศ	2	20	3	-	25
ษ	-	-	2	-	2
ส	5	22	14	-	41
ห	2	10	5	-	17
ฬ	-	-	-	-	-
อ	1	24	19	1	44
ฮ	-	-	-	-	-
รวม	34	284	113	4	435

2. ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญ

จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่า จากคำตั้งที่สูญจำนวน 427 คำ คำตั้งที่แสดงลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง มีจำนวน 104 คำ เมื่อนำมาจำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. กลอน	จำนวนที่สูญ	6	คำ
2. ถิ่น	จำนวนที่สูญ	10	คำ
2.1 ถิ่น	จำนวนที่สูญ	3	คำ
2.2 ถิ่นปักยี่ได้	จำนวนที่สูญ	1	คำ
2.3 ถิ่นพายัพ	จำนวนที่สูญ	4	คำ
2.4 ถิ่นอีสาน	จำนวนที่สูญ	2	คำ
3. แบบ	จำนวนที่สูญ	76	คำ
4. โบ	จำนวนที่สูญ	8	คำ
5. ปาก	จำนวนที่สูญ	2	คำ
6. สำนวน	จำนวนที่สูญ	2	คำ

ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญมากที่สุด คือ คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป จำนวน 76 คำ รองลงมา คือคำที่ใช้ในภาษาเฉพาะถิ่น 10 คำ คำโบราณ 8 คำ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง 6 คำ คำที่ใช้เป็นภาษาปาก 2 คำ และคำที่ใช้เป็นสำนวน 2 คำ ตัวอย่างคำตั้งที่จำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งได้ดังนี้

คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กังสะ (แบบ)	น. สัมฤทธิ์ เช่น คั้งตามพะกังสกถ่อมเกลา. (สมุทรโฆษ). (ป.).
จีร (แบบ)	น. น้านม. (ป.).
คัจฉ (แบบ)	น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม. น. ๔).
ตาท (แบบ)	น. ลูกกุญแจ, กลอนประตู่, ลูกดาล. (ป., ส.).
ธารณ (แบบ)	น. การทรงไว้. (ส.).
บิตุล (แบบ)	น. ลุง, อา, (พี่น้องผู้ชายข้างพ่อ). (ป. บิตุล).
ปัจจุส (แบบ)	น. เข้ามืด, ใจล้รุ่ง. (ป.).
ภานก (แบบ)	น. ผู้สวด, ผู้กล่าว, ผู้บอก. (ป.).

มาธูร (แบบ)   ว. มาธูร, หวาน, ไพเราะ, เช่น ฝั่งผาควรงเรียงแย้ม ยอดขี้มาธูร.
(เฉลิมพระเกียรติพระนารายณ์).

วรุณ (แบบ)   น. การป้องกัน, ที่ป้องกัน, ที่พัก; เครื่องป้องกัน; เกราะ, โล่. (ส.).

คำที่ใช้ในภาษาเฉพาะถิ่น (ตัวอย่างเพียงบางส่วน)

กระจ๊อนกระแจ้น (ถิ่น-พายัพ)   ว. คดไปคดมา, งอไปงอมา.

แก้งเคง (ถิ่น-พายัพ)   น. ต้นกระเจียวเปรี้ยว.

คอกอวแดง (ถิ่น-พายัพ)   น. ต้นกระเจียว.

ตะหลุก (ถิ่น)   น. ปลักควาย, แอ่งน้ำตามลำห้วยที่ขาดเป็นช่วง
ๆ ในหน้าแล้ง.

ปู่กะลา (ถิ่น-ปักข์ใต้)   น. ต้นกะลา.

หางค้อ (ถิ่น-อีสาน)   น. ปลาช่อน.

คำโบราณ

กั้ง (โบ)   น. กั้ง.

กนน (โบ)   ก้น.

กนนเซอ (โบ)   น. กระเซอ เช่น กนนเซอหาบ โหงตจากบ่าพอกหัดพลาย. (ม.
คำหลวง มัทรี). (ข.).

ก่นนโงง (โบ)   น. กูบหรือสัปคับ.

กีกดอง (โบ)   ว. มากมาย, ตรีกดอง ก็ว่า.

ขยীর (โบ)   น. น้านม เช่น ขยীরแปรรูปา. (สมุทรโฆษ). (ส. กุยীর; ป. จีร).

จัมพล (โบ)   น. จอมพล, นายทัพ, ผู้เป็นใหญ่กว่าพล.

มณทริ (โบ)   น. มณฑลทริ, (ป., ส. มนทริ).

คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง

กนนเหิม (กลอน)   ก. เหิม

กรรปूर (กลอน)   น. สอก.

กลมภ (กลอน)   ว. หลายอย่างรวมกัน เช่น จำหลักจำหลอกกลม-
ภบังอวจจำหลักกราย. (สมุทรโฆษ). (ทมพิพ กลมป).

โกญจน (กลอน)   ย่อจาก โกญจนาท เช่น เสียงซ่างก้องโกญจนสำเนียง.
(สมุทรโฆษ).

ถน (แบบ:กลอน)   น. ถัน, เต้านม. (ป.).

สรณะ (กลอน)   ว. เสนาะ, ไพเราะ.

คำที่ใช้เป็นภาษาปาก

จ้งหนับ (ปาก)

ว. เต็มที่, เต็มแรง, จ้ง จ้งหนับ หรือ จ้งหนับ กี้ว่า.

ปี้มน้ำมัน (ปาก)

น. สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง, เรียกสั้น ๆ ว่า ปี้ม.

คำที่ใช้เป็นสำนวน

ขมึ้นกับปุน (สำ)

ว. ชอบวิวาทกันอยู่เสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน, ไม่ถูกกัน.

ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด (สำ)

ว. มีความรู้มากแต่ไม่รู้จักใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์.

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญ ในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จำแนกตามลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่ง เรียงลำดับตั้งแต่ ก-ฮ

ลักษณะ คำ ลำดับ ตัวอักษร	กลอน	ถิ่น	ถิ่น ปักษ์ใต้	ถิ่น พายัพ	ถิ่น อีสาน	แบบ	โบ	ปาก	สำ นวน	รวม
ก	4	-	-	2	-	6	5	-	-	17
ข	-	-	-	-	-	3	1	-	1	5
ฃ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ค	-	-	-	-	-	3	-	-	1	4
ค	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฅ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
จ	-	1	-	-	-	4	1	1	-	7
ฉ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
ช	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4
ช	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
ฌ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ญ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฎ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฏ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฐ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
ฑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฒ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ณ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด	-	-	-	1	-	4	-	-	-	5
ด	-	1	-	-	-	10	-	-	-	11
ถ	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2
ท	-	-	-	-	-	7	-	-	-	7
ธ	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะ คำ ลำดับ ตัวอักษร	กลอน	ถื่น	ถื่น ปักษ์ใต้	ถื่น พายัพ	ถื่น อีสาน	แบบ	โบ	ปาก	สำ นวน	รวม
น	-	-	-	-	-	7	-	-	-	7
บ	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
ป	-	-	1	-	-	4	-	1	-	6
ผ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฝ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภ	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
ม	-	-	-	-	-	5	1	-	-	6
ย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤๅ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฤๅ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ว	-	-	-	1	1	2	-	-	-	4
ศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ษ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ส	1	-	-	-	-	6	-	-	-	7
ห	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ฬ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฮ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	6	3	1	4	2	76	8	2	2	104

3. สาเหตุการสูญของคำศัพท์

การศึกษาการสูญของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับ อันเป็นสาเหตุที่มีผลทำให้เกิดการสูญของคำศัพท์ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์สามารถสรุปสาเหตุการสูญของคำศัพท์ได้ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์

การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของศัพท์ เป็นสาเหตุการสูญของคำศัพท์ เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้คำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความแตกต่างกันทางด้านเสียงและรูปเขียน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบ 2 ประการ คือ ทำให้เกิดการเพิ่มของคำศัพท์ และเกิดการสูญของศัพท์

จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในเรื่องสาเหตุการสูญของคำศัพท์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ ที่มีผลให้เกิดการสูญของคำศัพท์ นั้น มีลักษณะการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

3.1.1 การประวิสรรชนีย์ท้ายคำศัพท์ เป็นลักษณะของการเขียนคำที่แตกต่างกันไปจากเดิม คือ แต่เดิมพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เขียนคำศัพท์โดยไม่ได้ประวิสรรชนีย์ แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีประวิสรรชนีย์ ดังตัวอย่าง

กรรปรุ (กลอน)	น. สอก	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 12)
กรรปุระ (กลอน)	น. สอก	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 15)
คัจฉ (แบบ)	น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม. ร. ๔). (ป.)	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 179)
คัจฉะ (แบบ)	น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม. ร. ๔). (ป.)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 238)
เปศ (แบบ)	น. สถาปนิก, ช่างออกแบบ, ช่างไม้. (ส.)	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 545)
เปสะ (แบบ)	น. สถาปนิก, ช่างออกแบบ, ช่างไม้. (ส.)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 712)

3.1.2 การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ เป็นลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของคำศัพท์เกิดการเปลี่ยนแปลงมีผลทำให้รูปเขียนเกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ผลดังกล่าวทำให้คำศัพท์เดิมในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เกิดการสูญหายไปด้วย ดังตัวอย่าง

แก้งเคง (ถิ่น-พายัพ) น. ต้นกระเจี๊ยบเปรี้ยว.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 107)

แกงเคง (ถิ่น-พายัพ) น. ต้นกระเจี๊ยบเปรี้ยว.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 138)

งอกแงก ว. โยกคลอนไปมา, ไม่แน่นอน, ไม่มั่นคง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 205)

ง่อกแงก ว. โยกคลอนไปมา, ไม่แน่นอน, ไม่มั่นคง.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 275)

3.2 การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำตั้งเป็นคำอนุพจน์หรือคำย่อ

การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำตั้งเป็นคำอนุพจน์หรือคำย่อ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดการสูญของคำศัพท์ กล่าวคือแต่เดิมในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำตั้ง แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีสถานะเป็นเพียงคำอนุพจน์หรือคำย่อเท่านั้น ดังตัวอย่าง

ขมึ้นกับปูน (สำก). ชอบวิวาทกันอยู่เสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน, ไม่ถูกกัน.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 128)

ขมึ้น ๑ น. ชื่อ ไม้ล้มลุกชนิด *Curcuma Longa* L. ในวงศ์ Zingiberaceae เหง้าสีเหลือง ใช้ปรุงอาหาร ทำยา ทำผงทาตัว และใช้ย้อมผ้า, ขมึ้นชัน ก็เรียก, อีสานและปักข์ใต้เรียก ขมึ้น. ขมึ้นกับปูน (สำ) ว. ชอบวิวาทกันอยู่เสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน, ไม่ถูกกัน. ขมึ้นขาว น. ชื่อ ไม้ล้มลุกในสกุล *Curcuma* ในวงศ์ Zingiberaceae เหง้าสีขาวอมเหลืองอ่อน ใช้เป็นผัก. ขมึ้นอ้อย น. ชื่อ ไม้ล้มลุกในสกุล *Curcuma* ในวงศ์ Zingiberaceae เหง้าสีเหลือง บางส่วนไหลพันดินขึ้นมา ใช้ปรุงอาหารและทำยา, ขมึ้นจิ้น หรือ ขมึ้น หัวจิ้น ก็เรียก, ปักข์ใต้เรียก กะตุมุ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 165)

ทิวธรรม (แบบ) น. ภพนี้, ชาตินี้. (ป. ทิวธรรม).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 399)

ทิวณะ, ทิว- (แบบ) ว. อันบุคคลเห็นแล้ว, ทันทาเห็น. (ป. ทิวณะ; ส. ทฤษฏ). ทิวธรรม
(แบบ) น. กพนี้, ขาตินี้. (ป. ทิวธรรม).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 529)

บางครั้งการเปลี่ยนแปลงสถานะจากคำตั้งเป็นคำอนุพจน์หรือคำย่อ คำตั้งก็มีการ
เปลี่ยนแปลงรูปเขียน ดังตัวอย่าง

โกญจน (กลอน) ย่อจากโกญจนาท เช่น เสียงข้างก้องโกญจนสำเนียง.(สมุทรโฆษ).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 120)

โกญจ- (แบบ), โกญจา (กลอน) น. นกกระเรียน เช่น แยกเต้าคูเหว่าแก้ว โกญจา.(โลกนิติ).

(ป.) โกญจนะ (กลอน) ย่อมาจากโกญจนาท เช่น เสียงข้างก้อง

โกญจนสำเนียง.(สมุทรโฆษ). โกญจนาท น. การบันลือเสียง

เหมือนนกกระเรียน, ความกึกก้อง, (โดยมากใช้แก่เสียงข้าง). (ป.)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 154)

จากตัวอย่าง โกญจนะ ที่ปรากฏเป็นคำอนุพจน์ในพจนานุกรมล้นรัชสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2542 มีการเปลี่ยนแปลงรูปเขียนที่แตกต่างจากพจนานุกรมล้นรัชสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2525 คือเดิมนั้นไม่ปรากฏสระอะ แต่การเขียนที่ปรากฏในพจนานุกรมล้นรัชสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2542 มีการเพิ่มสระอะ เข้าไปในการเขียน

3.3 การแก้ไขคำศัพท์ที่รวบรวมไว้ไม่ถูกต้อง

การแก้ไขคำศัพท์ที่รวบรวมไว้ไม่ถูกต้อง เป็นการแก้ไขคำศัพท์ที่แต่เดิม พจนานุกรมล้นรัชสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2525 มีการบันทึกไว้ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพืช ดังคำกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพืชความว่า

เรื่องชื่อพืชและสัตว์ ราชบัณฑิตยสถานได้ขอให้คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืช และคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานสัตว์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินโครงการจัดทำตำราธรรมชาติวิทยา เป็นผู้พิจารณาแก้ไข และโดยที่พจนานุกรมล้นรัชสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๕ นี้ เป็นพจนานุกรมทั่วไป มิใช่พจนานุกรมพืชและสัตว์ ดังนั้นแม้จะมีชื่อพืชและสัตว์ที่เป็นที่รู้จักอีกหลายชนิดซึ่งยังมีได้เก็บลงไว้ คณะกรรมการฯ ก็มิได้เก็บเพิ่มเติมอีก เว้นแต่จะเป็นชื่อที่พิจารณาว่าสำคัญและจำเป็น หรือเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับชื่อที่เก็บไว้แล้ว จึงจะเก็บเพิ่มไว้ ชื่อใดที่สามารถหาเอกสารและวินิจฉัยได้ว่าเป็นชื่อที่ไม่ถูกต้องก็ตัดออกไป ยกเว้นชื่อที่ไม่

สามารถจะหาหลักฐานยืนยันได้ว่าคลาดเคลื่อน จึงจะเก็บไว้ตามเดิม แต่จะวงเล็บกำกับที่ท้ายคำนิยามนั้นให้ทราบว่ามาแต่พจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕¹

จากข้อความทำให้ทราบว่าคำศัพท์บางส่วนที่สูญคำศัพท์ โดยการตัดคำศัพท์เหล่านั้นออกไป เพราะสามารถยืนยันได้ว่าเป็นคำที่ไม่ถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ตุ้มกา น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ *Strychnaceae* คือ ตุ้มกาขาว หรือมะตึ่ง (*S. nux-blanda* A.W. Hill) เมล็ดไม่เป็นพิษ, และตุ้มกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica* Linn.) เมล็ดเป็นพิษ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 354)

ตุ้มกา น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ *Strychnaceae* คือ ตุ้มกาขาว หรือมะตึ่ง (*S. nux-blanda* A.W. Hill) เมล็ดไม่เป็นพิษ, และตุ้มกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica* Linn.) เมล็ดเป็นพิษ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 473)

ฤทธิผสมแล้ว ชื่อ ไม้ล้มลุกชนิด *Coleus blumei* Benth. ในวงศ์ *Labiatae* ใบมีสีต่าง ๆ ขอบใบจักเป็นรูปฟันปลา.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 716)

ฤทธิผสม ชื่อ ไม้ล้มลุกชนิด *Plectranthus scutellarioides* (L.) R. Br. ในวงศ์ *Labiatae* ใบมีสีต่าง ๆ ขอบใบจักเป็นรูปฟันปลา, ฤทธิผสมแล้ว หรือฤทธิผสมเสร็จ ก็เรียก.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 983)

3.4 ยังหาข้อสรุปของการสูญคำศัพท์ไม่ได้

การศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่สูญทั้งหมดพบว่า คำศัพท์ที่สูญส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปเขียน หรือ เปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำตั้งเป็นคำย่อ หรือคำอนุพจน์

ยังมีคำศัพท์อีกส่วนหนึ่งไม่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงรูปเขียน หรือเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์ แต่ก็ไม่ปรากฏเป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ทั้งที่ในปัจจุบันก็มีการใช้อยู่ เมื่อพิจารณาหาหลักเกณฑ์ในการตัดคำศัพท์ให้เป็นคำที่สูญ ก็ไม่พบว่า

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ข.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้แต่อย่างใด ตัวอย่างคำที่มีใช้ใน
ปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

คลุกคลาน ก. ใช้เข้าคู่กับคำลุ่มลูก เป็น ลุ่มลูกคลุกคลาน หมายความว่า
คลานตัวมดเต็ม ตั้งตัวไม่ติด.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 173)

ลุ่มลูกคลุกคลาน ก. ชวคเซ, ไม่มั่นคง, ตั้งตัวไม่ติด.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 719)

ลุ่มลูกคลุกคลาน ก. หกลุ่มหกลูก เช่น ฝนตกหนักถนนเป็นโคลน เขาต้องวิ่งหนีฝน
ลุ่มลูกคลุกคลานไปตลอดทาง สะดุดตอไม้ลุ่มลูกคลุกคลาน, โดย
ปริยายหมายความว่า ชวคเซ, ไม่มั่นคง, ตั้งตัวไม่ติด, เช่น ชีวิต
ของเขาต้องลุ่มลูกคลุกคลานอยู่ตลอดเวลา เขาลุ่มลูกคลุกคลาน
มาหลายปีกว่าจะตั้งตัวได้
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 990)

คลุกคลาน เป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ใช้คู่กับคำลุ่มลูก
ซึ่งเป็นคำย่อย ของคำตั้ง “ลุ่ม”

แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏเป็นคำตั้ง ใดๆ ที่ คลุกคลาน
ยังคงปรากฏเป็นคำที่ใช้คู่กับลุ่มลูก ซึ่งเป็นคำย่อย ของคำตั้ง “ลุ่ม” เช่นเดียวกัน

ยังมีคำศัพท์อีกจำนวนหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในบทนิยามของคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และมีการกล่าวถึงคำศัพท์ที่สูญ ว่าเป็นคำที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน ดัง
ตัวอย่าง

กระอมน้ำ น. ชื่อดาวฤกษ์สว่าง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 49)

สว่างติ ๑, สวางติ, สวางติ น. ดาวฤกษ์ที่ ๑๕ มี ๕ ดวง เห็นเป็นรูปข้างฟ้ง เหนียงผูกคอสุนัข
ดวงแก้วหรือกระอมน้ำ, ดาวข้างฟ้ง หรือดาวงูเหลือม ก็เรียก.
(ส. สวางติ)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 809)

สว่างติ, สวางติ น. ดาวฤกษ์ที่ ๑๕ มี ๕ ดวง เห็นเป็นรูปข้างฟ้ง เหนียงผูกคอสุนัข
ดวงแก้วหรือ กระอมน้ำ, ดาวข้างฟ้ง หรือดาวงูเหลือม ก็เรียก.
(ส. สวางติ)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1144)

กระอมน้ำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำตั้ง และปรากฏอยู่ในนิยามของคำตั้ง “สวาติ ๑, สวาตี, สวัสติ” แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏเป็นคำตั้งหรือคำย่อ พบอยู่ในนิยามของคำตั้ง “สวัสติ, สวาตี” ซึ่งมีลักษณะการอธิบายเช่นเดียวกับคำตั้ง “สวาติ ๑, สวาตี, สวัสติ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

เกีย น. กลอุปรกรณ์ที่ส่งผ่านกำลังและการเคลื่อนที่จากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งของเครื่องกล; ส่วนหนึ่งของรถยนต์ เรือยนต์ เป็นต้น ต่อจากคลัตช์ ทำหน้าที่เปลี่ยนอัตราส่วนการทดรอบระหว่างเครื่องยนต์กับล้อ, เขียนเป็นเกียร์ ก็มี. (อ. gear).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 114)

เกียร์ ดู เกีย

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 114)

เกียร์ น. กลอุปรกรณ์ที่ส่งผ่านกำลังและการเคลื่อนที่จากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งของเครื่องกล; ส่วนหนึ่งของรถยนต์ เรือยนต์ เป็นต้น ต่อจากคลัตช์ ทำหน้าที่เปลี่ยนอัตราส่วนการทดรอบระหว่างเครื่องยนต์กับล้อ, เขียนเป็นเกีย ก็มี. (อ. gear).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 147)

เกีย และเกียร์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำตั้ง และนิยามของเกีย ก็ปรากฏ เกียร์ แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏ เกีย เป็นคำตั้งหรือคำอนุพจน์ พบอยู่ในนิยามของ เกียร์ ซึ่งก็มีความหมายเช่นเดียวกับ เกีย ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

คร่ำเงิน ก. เอาเงินฝังเป็นลวดลายลงในโลหะ

คร่ำทอง ก. เอาทองฝังเป็นลวดลายลงในโลหะ

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 169)

คร่ำ ๔ ก. เอาเส้นเงินหรือเส้นทองกดแตะต่อกันให้ติดบนผิวเหล็ก ทำเป็นลวดลาย, ถ้าเป็นลวดลายเงินเรียก คร่ำเงิน, ถ้าเป็นลวดลายทอง เรียก คร่ำทอง

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 223)

คร่ำเงิน และ คร่ำทอง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำตั้ง แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏ คร่ำเงิน และคร่ำทอง เป็นคำตั้งหรือคำย่อ พบอยู่ในนิยามของ คร่ำ ๔

- อ้ายเข้   คู จระเข้
- (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 942)
- จระเข้   น. ชื่อสัตว์เลื้อยคลานขนาดใหญ่ในวงศ์ Crocodylidae ชอบอาศัยบริเวณ
ป่าริมน้ำ ผิวหนังแข็งเป็นเกล็ด ปากยาวและปลายปากนูนสูงชันเป็นช่อง
เปิดของรูจมูก เรียกว่า ก้อนจี๋หมา หางแบนยาวใช้โบกว่ายน้ำเพราะชอบ
หากินในน้ำ ในประเทศไทยมี 3 ชนิด คือ จระเข้บึง หรือ จระเข้ น้ำจืด
(*Crocodylus siamensis*) จระเข้อ้ายเคี่ยม หรือ จระเข้ น้ำเค็ม (*C. porosus*)
และ จระเข้ปากกระทุงเหว หรือ ตะโงง (*Tomistoma schlegelii*), ตะเข้
หรือ อ้ายเข้ ก็เรียก, อีสานเรียก เข้, ปักษ์ใต้เรียก เข้; ชื่อดาวฤกษ์กลุ่มหนึ่ง;
เรียกธงพื้นผ้ามีรูปจระเข้ตรงกลาง มักปักไว้ที่หน้าหน้าวัดแสดงว่า
ทอดกฐินแล้ว ว่า ธงจระเข้. จระเข้ปากกระทุงเหว คูตะโงง. จระเข้หาง
ยาว น. ชื่อเพลงไทยชนิดหนึ่ง.
- (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 215)
- จระเข้   น. ชื่อสัตว์เลื้อยคลานขนาดใหญ่ในวงศ์ Crocodylidae ชอบอาศัยบริเวณ
ป่าริมน้ำ ผิวหนังแข็งเป็นเกล็ด ปากยาวและปลายปากนูนสูงชันเป็นช่อง
เปิดของรูจมูก เรียกว่า ก้อนจี๋หมา หางแบนยาวใช้โบกว่ายน้ำเพราะชอบ
หากินในน้ำ ในประเทศไทยมี 3 ชนิด คือ จระเข้บึง จระเข้ น้ำจืด หรือ
จระเข้สยาม (*Crocodylus siamensis*) จระเข้อ้ายเคี่ยม หรือ จระเข้ น้ำเค็ม
(*C. porosus*) และ จระเข้ปากกระทุงเหว หรือ ตะโงง (*Tomistoma*
schlegelii), ตะเข้ หรือ อ้ายเข้ ก็เรียก, อีสานเรียก เข้, ปักษ์ใต้เรียก เข้; ชื่อ
ดาวฤกษ์กลุ่มหนึ่ง; เรียกธงพื้นผ้ามีรูปจระเข้ตรงกลาง มักปักไว้ที่หน้า
หน้าหน้าวัดแสดงว่าทอดกฐินแล้ว ว่า ธงจระเข้. จระเข้ขวางคลอง (ลำ) น.
ผู้ที่ชอบกันทำหรือขัดขวางไม่ให้ผู้อื่นทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้สะดวก
เหมือนจระเข้ที่ขึ้นมาขวางคลองทำให้เรือผ่านไปมาไม่สะดวก. จระเข้คับ
คลอง (ลำ) น. ผู้ที่ชอบวางตัวใหญ่โตเกินไปข่มขู่อุปสรรคในการดำรง
ตนในสังคม. จระเข้ปากกระทุงเหว คูตะโงง. จระเข้หางยาว น. ชื่อเพลง
ไทยชนิดหนึ่ง.
- (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 290)

อ้ายเข้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำตั้ง หมายถึง จระเข้ เมื่อดูคำ
ว่า จระเข้ ในพจนานุกรมฉบับเดียวกัน พบ อ้ายเข้ อยู่ในนิยามความหมายด้วย แต่ในพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏ อ้ายเซ็ เป็นคำตั้งหรือคำอนุพจน์ พบอยู่ในนิยามของ
จระเข้ เท่านั้น

คำบางคำแม้ไม่มีใช้ในปัจจุบัน แต่พจนานุกรมที่ผ่านมาก็ยังคงเก็บรวบรวมไว้ แต่จะบอก
ลักษณะการใช้เฉพาะไว้ให้ผู้อ่านได้ทราบ เช่น

กรรกง (เล็ก) น. ที่ล้อมวง เช่น จำเนียรกรรกงรอบนั้น. (ม. คำหลวง นครกัณฑ์), ใช้เป็น
กกรร ก็มี เช่น แลสับสังกัตกกรร. (สมุทรโฆษ).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 13)

จากตัวอย่าง กรรกง แม้เป็นคำที่ปัจจุบันไม่มีใช้ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2542 ก็ยังคงเก็บรวบรวมไว้ และระบุลักษณะการใช้เฉพาะไว้ให้ผู้อ่านได้รับทราบ

พจนานุกรมฉบับเดียวกันปรากฏว่าคำที่สูญไปบางส่วน ได้ระบุว่าเป็นคำที่ไม่มีใช้แล้ว แต่
กลับไม่ได้เก็บรวบรวมไว้เป็นคำตั้ง ดังตัวอย่าง

กระแหมบ ว. แจม็บ เช่น กระแหมบกระเหม่นทรวง. (อนิรุทธ์),
หายใจแผ่ว ๆ แสดงว่าจวนจะหมดกำลัง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 49)

กระแหม็บ, กระแหม็บ ๆ ว. แจม็บ, หายใจแผ่ว ๆ แสดงว่าจวนจะหมดกำลัง, (โบ)
เขียนเป็นกระแหมบ ก็มี เช่น กระแหมบกระเหม่นทรวง.
(อนิรุทธ์). (แปลงมาจาก แจม็บ)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 62)

กระแหมบ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525เป็นคำตั้ง ไม่ได้ระบุ
ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง เมื่อค้นหาในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่
ปรากฏเป็นคำตั้ง แต่กลับอยู่ในนิยามของคำว่า “กระแหม็บ, กระแหม็บ ๆ” ซึ่งได้ระบุลักษณะของ
คำที่ใช้เฉพาะแห่งว่า เป็นคำโบราณ (โบ) แสดงให้เห็นว่าคำดังกล่าวมิใช่ในอดีต แต่ปัจจุบันแม้จะ
ไม่มีใช้ พจนานุกรมก็ยังคงระบุลักษณะของคำที่ใช้ เพื่อให้ทราบว่าเป็นคำโบราณ แต่ก็ไม่ปรากฏ
เป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แต่อย่างใด

สิ่งที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้
ระบุหลักเกณฑ์ในการตัดคำศัพท์ให้เป็นคำสุญ ทำให้ไม่ทราบว่าสาเหตุใดกันแน่ที่ทำให้คำศัพท์
เหล่านี้หายไป แต่เมื่อค้นหาในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พบว่าได้มีการ
กล่าวถึงหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

“อนึ่ง ปทานุกรมฉบับตีพิมพ์ พ.ศ. 2470 ของกระทรวงธรรมการนั้น มีคำที่ไม่มีใช้ในภาษาไทยปนอยู่มาก โดยเฉพาะคำภาษาบาลีและสันสกฤต คำเหล่านี้ ถ้าคณะกรรมการแน่ใจว่าไม่มีที่ใช้ในภาษาไทย ก็ตัดออก ถ้ามีใช้ในภาษาไทย ก็เอาตัวอย่างที่ใช้ในนั้น ๆ มาลงให้ไว้ หรือคำใดยังหาตัวอย่างที่ใช้ไม่ได้ แต่รูปของคำน่าจะมีในภาษาไทยก็ให้คงไว้”¹

หากยึดหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ก็ไม่สามารถอธิบายสาเหตุคำศัพท์ที่สูญทั้งหมดได้ ดังนั้นการสูญของคำศัพท์ส่วนหนึ่ง จึงไม่สามารถหาข้อสรุปที่แน่ชัดได้ว่า เกิดจากสาเหตุใด จนเป็นเหตุผลให้ไม่มีคำศัพท์ดังกล่าวบันทึกไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

การศึกษาวเคราะห์ความแตกต่างระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในด้านความแตกต่างด้านจำนวนคำ พบว่าจำนวนคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นมีจำนวน 1,042 คำ โดยชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์พบ 6 ชนิด คือ คำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ คำสรรพนาม คำสันธาน และคำอุทาน นอกจากนี้ยังปรากฏคำที่ไม่บอกชนิดของคำ 1 คำ ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งแบ่งออกเป็น 10 ลักษณะคือ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง (กลอน) คำที่ใช้เป็นภาษาเฉพาะถิ่น (ถิ่น) คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ (แบบ) คำโบราณ (โบ) คำที่เป็นภาษาปาก (ปาก) คำที่ใช้ในภูมิศาสตร์ (ภูมิ) คำที่ใช้ในราชาศัพท์ (ราชา) คำที่ใช้ในวรรณกรรม (วรรณ) คำที่ใช้เป็นสำนวน (สำ) และคำที่ใช้ในโหราศาสตร์ (โหร) คำที่เพิ่มมีทั้งศัพท์เก่า และศัพท์ใหม่ การสร้างคำศัพท์ใหม่ มี 2 ลักษณะคือ การบัญญัติศัพท์และการทับศัพท์ ด้านสาเหตุที่ทำให้คำศัพท์เพิ่มมากขึ้น พบว่าเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำย่อหรือคำอนุพจน์เป็นคำคำตั้ง การเพิ่มคำศัพท์ที่ไม่ได้รวบรวมไว้ และการยืมคำภาษาต่างประเทศ

คำศัพท์ที่สูญมีพบว่ามีจำนวน 427 คำ ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ที่สูญที่พบ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำนาม และคำวิเศษณ์ นอกจากนี้ปรากฏคำที่ไม่ระบุชนิดของคำอีก 1 ชนิด ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งแบ่งออกเป็น คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง (กลอน) คำที่ใช้เป็นภาษาเฉพาะถิ่น (ถิ่น) คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ (แบบ) คำโบราณ (โบ) คำที่เป็นภาษาปาก (ปาก) และ คำที่ใช้เป็นสำนวน (สำ) สาเหตุการสูญของคำศัพท์พบว่ามีเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำตั้งเป็นคำย่อหรือคำอนุพจน์ การแก้ไขคำศัพท์ที่

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ๘.

รวบรวมไว้ไม่ถูกต้อง และ ยังมีคำศัพท์อีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปของการสุญศัพท์
ได้

บทที่ 4

ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์

การศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผู้ศึกษาได้แบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น

1. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม
2. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน

บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม

การศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในส่วนของบทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิมนั้น จะนำคำศัพท์ที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์นิยามของคำศัพท์ และแยกลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบทนิยามของคำศัพท์ ซึ่งคำศัพท์หนึ่งคำนั้นสามารถที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในหลายลักษณะ ดังตัวอย่าง

กระจาบ น. ชื่อนกขนาดเล็กในวงศ์ Ploceidae มี ๓ ชนิด คือ กระจาบธรรมดา (Ploceus philippinus) กระจาบอกกลาย (P. manyar) และกระจาบทอง (P. hypoxanthus) ทำรังด้วยหญ้า ห้อยอยู่กับกิ่งไม้ ปากรังอยู่ด้านล่าง มักอยู่ร่วมกันเป็นหมู่ กินเมล็ดพืช.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 19)

กระจาบ น. ชื่อนกขนาดเล็กในวงศ์ Ploceidae มี ๓ ชนิด คือ กระจาบธรรมดา หรือ กระจาบอกริย (Ploceus philippinus) กระจาบอกกลาย (P. manyar) ทำรังด้วยหญ้าห้อยอยู่กับกิ่งไม้ หรือพืชน้ำ ปากรังอยู่ด้านล่าง และกระจาบทอง (P. hypoxanthus) ทำรังด้วยหญ้า โอบหุ้มกิ่งไม้หรือใบพืชน้ำ ปากรังอยู่ด้านล่าง มักอยู่ร่วมกันเป็นหมู่ กินเมล็ดพืช.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 23-24)

จากตัวอย่าง กระจาบ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการเปลี่ยนแปลงบทนิยาม หรือคำอธิบาย ที่แตกต่างจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ในลักษณะต่อไปนี้เป็น การเพิ่มตัวอย่าง คือ กระจาบอกริย และการอธิบายโดยให้รายละเอียดเพิ่มเติม คือ ทำ

รังด้วยหญ้าห้อยอยู่กับกิ่งไม้ หรือพืชน้ำ ปากครึ่งอยู่ด้านล่าง ในการศึกษาจะปรากฏคำศัพท์
กระจาย อยู่ทั้งในลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้งการเพิ่มตัวอย่างคำศัพท์และการอธิบายโดยให้
รายละเอียดเพิ่มเติม

จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมลब्
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลब्ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 สามารถจำแนก
การเปลี่ยนแปลงด้านบทนิยาม แต่ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิมออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การเพิ่มตัวอย่าง

การเพิ่มตัวอย่างเป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยาม ระหว่างพจนานุกรมลब्
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลब्ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เนื่องจากมีการเพิ่ม
ตัวอย่างการใช้คำ หรือบริบทของการใช้คำศัพท์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงลักษณะการใช้คำ
หรือบริบทของคำที่ปรากฏใช้ในภาษาได้ง่ายขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีผลต่อความหมาย
ของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง

กรรม น. หู, ไบหู, กลอนใช้เป็น กรรมา ก็มี. (ส. ทรณ).

(พจนานุกรมลब् 2525. หน้า 11)

กรรม, น. หู, ไบหู, กลอนใช้เป็น กรรมา ก็มี. เช่น กรรมาคือกลีบกาญจ- นปีทม์.
(สมุทร โฉม), ราชาศัพท์ใช้ว่า พระกรรม. (ส. ทรณ).

(พจนานุกรมลब् 2542. หน้า 14)

กระเจี๊ยว (ปาก)น. อวัยวะสืบพันธุ์เด็กชายเล็ก ๆ, อ้ายเจี๊ยว ก็ว่า.

(พจนานุกรมลब् 2525. หน้า 20)

กระเจี๊ยว (ปาก)น. อวัยวะสืบพันธุ์เด็กชายเล็ก ๆ, เจี๊ยว หรือ อ้ายเจี๊ยว ก็ว่า.

(พจนานุกรมลब् 2542. หน้า 25)

กระลุมพาง น. กลองหน้าเดียว. (ม. คำหลวง มหาราช).

(พจนานุกรมลब् 2525. หน้า 43)

กระลุมพาง น. กลองหน้าเดียว, โบราณเขียนเป็น กระลุมพาง ก็มี.

(พจนานุกรมลब् 2542. หน้า 55)

ตระบอง น. ตะบอง, ตะบอง ก็ว่า.

(พจนานุกรมลब् 2525. หน้า 319)

ตระบอง น. ตะบอง เช่น ครั้นพันขึ้นมาเปนปรตถือตระบองเหล็กกลุเปนแปลว
เพลิง. (สามดวง), ตะบอง ก็ว่า.

(พจนานุกรมลब् 2542. หน้า 427)

- เถลิก ว. เถิก, เถิกขึ้นไป.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 373)
- เถลิก ว. เถิก, เถิกขึ้นไป, เช่น ขากางเกงเถลิกขึ้นไป.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 495)
- โน่น ส. คำที่ใช้แทนนามที่อยู่ไกลออกไป.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 456)
- โน่น ส. คำที่ใช้แทนนามที่อยู่ไกลออกไป เช่น ที่โน่นมีอากาศดี.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 599)
- บริวาร น. เครื่องใช้สอยของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มี ๘ อย่าง คือ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มัดโกนหรือมัดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว กระบอกกรองน้ำ เรียกว่า อัฐบริวาร. (ป. ปริกฺขาร).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 463)
- บริวาร น. เครื่องใช้สอยของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มี ๘ อย่าง คือ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มัดโกนหรือมัดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว กระบอก กรองน้ำ (ชมกรก) เรียกว่า อัฐบริวาร, สมณบริวาร ก็เรียก. (ป. ปริกฺขาร).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 607)
- เป้ง ว. พองขึ้นหรือนูนขึ้นเต็มที่.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 541)
- เป้ง ว. พองขึ้นหรือนูนขึ้นเต็มที่ เช่น บวมเป้ง ท้องเป้ง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 705)
- ผจง น. ความตั้งใจ. ก. ตั้งใจทำให้ดี, บรรจง. (ข. ผุจง)
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 553)
- ผจง น. ความตั้งใจ. ก. ตั้งใจทำให้ดี, บรรจง, เช่น ผจงแต่ง ผจงจัด. (ข. ผุจง)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 725)
- ฝึก ก. ทำ (เช่นบอก แสดง หรือปฏิบัติ เป็นต้น) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ จนเป็นหรือมีความชำนาญ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 571)
- ฝึก ก. ทำ (เช่นบอก แสดง หรือปฏิบัติ เป็นต้น) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ จนเป็นหรือมีความชำนาญ เช่น ฝึกทหาร ฝึกการบริหาร ฝึกงาน.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 751)

- พญา (โบ) น. เจ้าแผ่นดิน, ผู้เป็นใหญ่, หัวหน้า, (มักใช้นำหน้านามอื่น).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 573)
- พญา (โบ) น. เจ้าแผ่นดิน เช่น พญาธิไทย; ผู้เป็นใหญ่, หัวหน้า, (มักใช้นำหน้านามอื่น) เช่น พญานาค พญาหงส์.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 753-754)
- พฐ ว. อาการที่เคลื่อนไหวมาพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก, ร่วงลงมาพร้อมกันมาก ๆ เช่น ดอกพิกุลร่วงพฐ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 583)
- พฐ ว. อาการที่เคลื่อนไหวมาพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก เช่น วิ่งพฐกันเข้ามา, ร่วงลงมาพร้อมกันมาก ๆ เช่น ดอกพิกุลร่วงพฐ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 768)
- มะรุมมะตุ้ม ว. กลุ่มรุมทำให้เกิดรำคาญ, มารุมมาตุ้ม กี่ว่า.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 639)
- มะรุมมะตุ้ม ว. กลุ่มรุมทำให้เกิดรำคาญ เช่น เข้าหีนี่มามะรุมมะตุ้มทวงหนี้กัน, มารุมมาตุ้ม กี่ว่า.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 848)
- มิ่ง น. สิ่งเป็นสิริมงคล.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 648)
- มิ่ง น. สิ่งเป็นสิริมงคล เช่น มิ่งเมือง เมียมิ่ง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 860)
- ยิง ก. ทำให้อาวุธเช่นลูกศรหรือลูกปืนเล่นออกไปโดยแรงด้วยกำลังส่ง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 674)
- ยิง ก. ทำให้อาวุธเช่นลูกศรหรือลูกปืนเล่นออกไปโดยแรงด้วยกำลังส่ง เช่น ยิงธนู ยิงปืน.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 905)
- ระเบียน ทะเบียน, แบบ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 691)
- ระเบียน ทะเบียน, แบบ, เช่น ระเบียนประจำตัวนักเรียน.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 935)

วิไล	ว. งาม.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 770)
วิไล	ว. งาม <u>เช่น งามวิไล</u> .	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1080)
สทิง	น. แม่น้ำ, ใช้ว่า สรทิง ฉทิง หรือ ชรทิง ก็มี. (ข.)	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 793)
สทิง	น. แม่น้ำ, ใช้ว่า <u>จทิง ฉทิง ชทิง ชรทิง สทิง</u> หรือ สรทิง ก็มี. (ข. สทิง ว่า คลอง)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1118)

2. การอ้างอิง

การอ้างอิงเป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ โดยมีการกล่าวถึงการอ้างอิงที่แตกต่างกันระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ พบการเปลี่ยนแปลงดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่มาของคำ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดจากการได้แก้ไขข้อมูลใหม่หรือข้อผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับที่มาของคำศัพท์นั้น ๆ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้อ้างที่มาของคำ แตกต่างจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อความถูกต้องในการอ้างอิงที่มาของคำ ดังตัวอย่าง

กฏ	ก. จดไว้เป็นหลักฐาน เช่น ให้นายกกระบัตรกฏปากหลากคำไว้. (กฎหมายอาชญากรรม); ตรา เช่น ตรัสแก่ขุนศรีสุริยปริชาให้กฏเป็นตำราไว้. (อัยการเบ็ดเสร็จ), “พระมหาธรรมราชาที่ตรัสให้กฏลงมาให้อาพระยา รามเป็นพระยาพิชัย”. (พงศ. ๑๑๓๖). (<u>เทียบ ข. กฏตรา = ก. จดหมายเหตุ; จด เช่น กฏบัญญัติ</u>). น. คำบังคับ เช่น จึงสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้า แผ่นดินที่ตรัสให้ทำตามกฏให้ลงมานั้นทุกประการ. (พงศ. ๑๑๓๖); (กฏ) ข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติที่บังคับให้ต้องมีการปฏิบัติตาม เช่น กฏกระทรวง กฏหมาย; (วิทยา) ข้อกำหนดในเรื่องธรรมชาติตามที่ค้นคว้า ได้. (อ. law).
----	--

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 3)

กฎ ก. จดไว้เป็นหลักฐาน เช่น ให้นายกกระบัตรกฎปากหลากคำไว้.
(กฎหมายอาชญากรรม); ตรา เช่น ตรัสแก่ขุนศรีภูริปริชาให้กฎเป็นตำราไว้.
(อัยการเบ็ดเสร็จ), “พระมหาธรรมราชาที่ตรัสให้กฎลงมาให้อาพระยา
รามเป็นพระยาพิชัย”. (พงศ. ๑๑๓๖). (เทียบ ข. กตฺ ว่า จด). น. คำบังคับ
เช่น จึงสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดินก็ตรัสให้ทำตามกฎให้ลงมา
นั้นทุกประการ. (พงศ. ๑๑๓๖); (กฎ) ข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติที่บังคับ
ให้ต้องมีการปฏิบัติตาม เช่น กฎกระทรวง กฎหมาย; (วิทยา) ข้อกำหนด
ในเรื่องธรรมชาติตามที่ค้นคว้าได้. (อ. law).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 3)

จากตัวอย่าง กฎ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้กล่าวอ้างอิงที่มา
ของคำ กฎ เทียบกับภาษาเขมร ว่า กฎตรา = ก. จดหมายเหตุ; จด เช่น กฎบัญญัติ แต่พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อ้างอิงที่มาของคำ กฎ เทียบกับภาษาเขมร ว่า กตฺ ว่า จด เป็นการ
แก้ไขที่มาของคำเท่านั้น แม้การอ้างอิงที่มาของคำที่ใช้อ้างอิงจะแตกต่างกัน แต่ก็ไม่ได้ทำให้
ความหมายของคำที่ใช้ในภาษาไทยแตกต่างไปด้วย

รณค น. คราด. (เทียบ ข. รนัส).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 684)

รณค น. คราด. (เทียบ ข. รนาส).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 924)

จากตัวอย่าง รณค ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้อ้างอิงที่มาของ
รณค ว่ามีที่มาจากภาษาเขมร ในคำว่า รนัส แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้มี
การอ้างอิงที่มาของคำรณคที่แตกต่างกัน คืออ้างอิงที่มาจากภาษาเขมรเหมือนกันแต่ต่างที่มาจากคำ
ว่า รนาส แม้ที่มาของคำที่ใช้อ้างอิงที่มาของคำจะต่างกัน แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความหมายของคำ
แตกต่างกันแต่อย่างใด

คอนแวนต์ น. สำนักชีในคริสต์ศาสนา, เรียกโรงเรียนซึ่งชีในสำนักนั้น ๆ ตั้งขึ้นและ
เป็นผู้ดำเนินการสอนว่า โรงเรียนคอนแวนต์. (อ. Convent).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 178)

คอนแวนต์ น. สำนักชีในคริสต์ศาสนา, เรียกโรงเรียนซึ่งชีในสำนักนั้น ๆ ตั้งขึ้นและ
เป็นผู้ดำเนินการสอนว่า โรงเรียนคอนแวนต์. (ฝ. Convent).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 236)

จากตัวอย่าง คอนเวนต์ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้อ้างอิงที่มาของ คอนเวนต์ว่ามาจากภาษาอังกฤษ (อ.) แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ทำการอ้างอิงที่มาของคำแตกต่างกัน คืออ้างอิงที่มาจากภาษาฝรั่งเศส (ฝ.) เป็นการอ้างอิงเพื่อความถูกต้องของที่มาของคำในภาษาไทย การอ้างอิงที่มาของคำที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ความหมายของคำแตกต่างกันแต่อย่างใด

จรวง (แบบ) ก. ผุคขึ้น เช่น จรวงมัน ว่า มันผุคขึ้น คือแตกมัน. (ยวนพ่าย). (ข. โรมจรวง ว่า ขนชั้น).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 215)

จรวง (แบบ) ก. ผุคขึ้น เช่น ลางลำจรวงมันมันมายมั่ว.(ยวนพ่าย). (ข. จรวง ว่า ตั้งขึ้น, ขนชั้น).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 290)

จากตัวอย่าง จรวง เป็นคำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้อ้างอิงที่มาจากภาษาเขมรจากคำว่า โรมจรวง หมายความว่า ขนชั้น แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อ้างอิงที่มาแตกต่างกัน คือมาจากคำว่า จรวง ในภาษาเขมร หมายความว่า ตั้งขึ้น, ขนชั้น การอ้างอิงที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ความหมายของคำแตกต่างกันแต่อย่างใด

2.2 การระบุที่มาของคำ การอ้างอิงโดยการระบุที่มาของคำ ทำให้ทราบประวัติของคำ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้ระบุไว้ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ระบุที่มาของคำไว้ สาเหตุที่มีการระบุที่มาของคำ อาจจะมาจากการทราบประวัติของคำที่ชัดเจน หรือเพิ่มที่มาจากคำที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้ระบุไว้ ดังตัวอย่าง

กึ่ง (ปาก) ก. คีม (ใช้แก้เหล็ก) เช่น กึ่งเหล็ก. น. หน่วยดวงเหล็กโรงเป็นต้นตามวิธีประเพณี ๑ กึ่ง เท่ากับ ๕๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 2)

กึ่ง (ปาก) ก. คีม (ใช้แก้เหล็ก) เช่น กึ่งเหล็ก. น. หน่วยดวงเหล็กโรงเป็นต้นตามวิธีประเพณี ๑ กึ่ง เท่ากับ ๕๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร. (จ.).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 3)

กระยาหัง น. วิมาน, สวรรค์ชั้นฟ้า, เช่น อวยชัยให้พรแล้วเทวัญ กลับคืนกระยาหังชั้นฟ้า. (อิเหนา).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 42)

- กระยาหัง น. วิมาน, สวรรค์ชั้นฟ้า, เช่น อวยชัยให้พรแล้วทวัญ กลับคืนกระยาหัง
ชั้นฟ้า. (อิเหนา). (ม. กะยงัน ว่า สวรรค์, ที่อยู่ของเทวดา).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 54)
- คอสติกโซดา น. โซดาเผาผลาญ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 179)
- คอสติกโซดา น. โซดาเผาผลาญ. (อ. caustic soda)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 237)
- คาราวาน น. หมู่คนหรือยานพาหนะเป็นต้นซึ่งเดินทางไกลร่วมกันเป็นขบวนยาว.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 185)
- คาราวาน น. หมู่คนหรือยานพาหนะเป็นต้นซึ่งเดินทางไกลร่วมกันเป็นขบวนยาว.
(อ. caravan)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 247)
- ปฏิกรรมสงคราม น. การชดใช้ค่าเสียหายที่ฝ่ายชนะสงครามเรียกร้อยเอาจากฝ่าย
พ่ายแพ้.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 494)
- ปฏิกรรมสงคราม น. การชดใช้ค่าเสียหายที่ฝ่ายชนะสงครามเรียกร้อยเอาจากฝ่าย
พ่ายแพ้. (อ. reparation)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 646)
- เปรอ ก. บ่าเรือ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 543)
- เปรอ ก. บ่าเรือ. (ข. เปรี่ ว่า ไร่)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 709)
- โป๊ ก. ส่งเสริมสิ่งที่บกพร่อง เช่น ยาโป๊, ทำสิ่งยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ เช่น
เอาสีโป๊ตรงที่เป็นช่องเป็นรู ก่อนทาสีเอาปูนโป๊รอยที่ชำรุด. (ปาก) ว.
เปลือยหรือค่อนข้างเปลือย เช่น รูปโป๊, มีเจตนาเปิดเผยอวัยวะบางส่วนที่
ควรปกปิด เช่น แต่งตัวโป๊.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 449-450)
- โป๊ ก. ส่งเสริมสิ่งที่บกพร่อง เช่น ยาโป๊, ทำสิ่งยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ เช่น
เอาสีโป๊ตรงที่เป็นช่องเป็นรู ก่อนทาสีเอาปูนโป๊รอยที่ชำรุด. (จ. โป๊ว ว่า
ปะชุนเสื้อผ้า, ซ่อมแซม, บำรุงร่างกาย). (ปาก) ว. เปลือยหรือค่อนข้าง

เปลือย เช่น รูปโป๊, มีเจตนาเปิดเผยอวัยวะบางส่วนที่ควรปกปิด เช่น แต่งตัวโป๊.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 720)

ฝรั่งเศส น. ชาวยุโรป มีประเทศตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกภาคพื้นยุโรป, ชื่อภาษาของชนชาตินั้น.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 568)

ฝรั่งเศส น. ชาวยุโรป มีประเทศตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกภาคพื้นยุโรป, ชื่อภาษาของชนชาตินั้น. (ฝ. Francaise).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 747)

พเยี่ย น. พวงดอกไม้. (ข.)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 577)

พเยี่ย น. พวงดอกไม้. (ข. ภญ)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 758)

ระเลิง ก. โคน. (ข.)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 692)

ระเลิง ก. โคน. (ข. ร้เลิง)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 936)

ละหาน ๑ น. ห้วงน้ำ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 725)

ละหาน ๑ น. ห้วงน้ำ. (เทียบเขมร ว่า รหาล)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1000)

วัสสานะ น. ฤดูฝน, หน้าฝน. (ป.).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 760)

วัสสานะ น. ฤดูฝน, หน้าฝน. (ป. วัสสาน ว่า ฤดูฝน).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1063)

สดับ ก. ตั้งใจฟัง เช่น สดับพระธรรมเทศนา, มักใช้เข้ากับคำ สดับฟัง เป็น สดับรับฟัง; (วรรณ) ได้ยิน เช่น ถึงแม้ว่าจะสนธิทนิทรา ก็สวาเมื่อสดับ ศัพท์เสียงพี. (วิวาท์พระสมุทร). (ข.)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 791)

สดับ	ก. ตั้งใจฟัง เช่น สดับพระธรรมเทศนา, มักใช้เข้ากับคำ ดับฟัง เป็น สดับตรับฟัง; (วรรณ) ได้ยิน เช่น ถึงแม้ว่าจะสนิทธิทรา ก็ผวาเมื่อสดับ ศัพท์เสียงพี. (วิวาท์พระสมุทร). (ข. สดฺบาย)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1114)
สดำ	ว. ขวา. (ข.)	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 791)
สดำ	ว. ขวา. (ข. สดฺดำ)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1114)
สรุก	น. เมือง. (ข.)	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 805)
สรุก	น. เมือง. (ข. สรฺก)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1137)

2.3 การอ้างอิงที่มาของเอกสารที่ใช้อ้างอิง เป็นการกล่าวอ้างอิงที่มาของคำที่นำมา อ้างอิง ให้รู้ว่คำดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในเอกสารใด เช่นคำที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้กล่าวไว้อ้างอิงที่มาของเอกสารที่ใช้อ้างอิง แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กล่าวไว้เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับทราบ ดังตัวอย่าง

กระจับบก	น. ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่งขึ้นในป่าต่ำตามที่น้ำท่วม มักขึ้นปะปนกับเถากรด ซึ่งคูผาด ๆ คล้ายคลึงกัน ใบคู่ ขอบใบตอนบนที่ใกล้หรือติดกับก้านมีต่อม ข้างละต่อม ผลนัยว่าแบน ๆ รูปสามเหลี่ยม ไม้ใช้ทำฟืน.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 18)
กระจับบก	น. ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่งขึ้นในป่าต่ำตามที่น้ำท่วม มักขึ้นปะปนกับเถากรด ซึ่งคูผาด ๆ คล้ายคลึงกัน ใบคู่ ขอบใบตอนบนที่ใกล้หรือติดกับก้านมีต่อม ข้างละต่อม ผลนัยว่าแบน ๆ รูปสามเหลี่ยม ไม้ใช้ทำฟืน. (พจน. ๒๕๕๓)	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 23)

หรือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้มีการอ้างอิงที่มาเอกสาร แต่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กล่าวอ้างอิงที่มาของเอกสาร ดังตัวอย่าง

ทวอย	น. ชื่อเพลงร้องร่าอย่างหนึ่ง. (ดึกดำบรรพ์).	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 382)
ทวอย	น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 506)

3. การอธิบาย

การอธิบายเป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ โดยการอธิบายความหมายของคำศัพท์ที่แตกต่างกัน ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่แตกต่างกันคือใช้วิธีการอธิบายคำศัพท์อย่างละเอียดทำให้เข้าใจได้ทันที กับการอธิบายโดยใช้คำศัพท์อีกคำหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อความหมาย ซึ่งหากต้องการเข้าใจความหมายอย่างแท้จริงก็ต้องหาความหมายของคำศัพท์ที่ยกมา จึงจะเข้าใจ ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้ไม่มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง

กรรไกร น. เครื่องมือสำหรับตัดโดยใช้หนีบมี ๒ ขา; ลักษณะนามว่า เล่ม, เขียนเป็นกรรไกร หรือ ตะไกร ก็มี. (ข. กนฺไทร; ศ. กรฺตริ).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 12)

กรรไกร น. ตะไกร. (ข. กนฺไทร; ศ. กรฺตริ).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 15)

ตะไกร ๑ น. เครื่องมือสำหรับตัดโดยใช้หนีบมี ๒ ขา, ลักษณะนามว่า เล่ม, เขียนเป็นกรรไกร หรือ กรรไกร ก็มี.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 440)

กรรไกร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้นิยามความหมายโดยการอธิบายไว้ทำให้เข้าใจทันทีว่าหมายถึง เครื่องมือสำหรับตัดโดยใช้หนีบมี 2 ขา และใช้เป็นลักษณะนามว่า เล่ม แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้มีการอธิบายแต่ได้มีการนิยามโดยการให้คำศัพท์ไว้ว่า ตะไกร ซึ่งถ้าไม่รู้จักความหมายก็ต้องเปิดไปดูความหมายของคำว่าตะไกร และเมื่อค้นหาความหมายของ ตะไกร ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็พบว่าความหมายไม่ได้แตกต่างจากความหมายของ กรรไกร

พ้อคำดีเมีย น. ชื่อเฟินชนิด *Selaginella argentea* (Wall. Ex Hook. et. Grev.) Spreng. ในวงศ์ Selaginellaceae ใช้ทำยาได้ ใบอ่อนกินได้ เรียก ผักพ้อคำดีเมีย.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 589)

พ้อคำดีเมีย คู กับแก๊ ๑
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 777)

กับแก๊ ๑ (ถิ่น-พายัพ) น. ชื่อไม้ล้มลุกไร้ดอกชนิด *Selaginella argentea* (Wall. Ex Hook. et. Grev.) Spreng. ในวงศ์ Selaginellaceae ใช้ทำยาได้ ใบอ่อนใช้เป็นผัก, พ้อคำดีเมีย ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 106)

พื่อคำตีเมีย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ใช้วิธีการนิยามโดยการอธิบายความหมายทำให้สามารถเข้าใจได้ทันที แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้มีการนิยาม แต่ใช้วิธีการให้ความหมายจากคำศัพท์คำอื่นที่มีความเดียวกัน คือ กับแก้ ๑ เมื่อค้นหาความหมายของ กับแก้ ๑ ก็พบว่าแม้จะมีการอธิบายรายละเอียดบางส่วนที่แตกต่างกันบ้าง แต่เมื่อก็ยังคงรักษาความหมายที่เดิมไว้ ความแตกต่างของการนิยามที่เกิดขึ้นนี้ไม่มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด

ระลวง	ก. ระลวง.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 691)
ระลวง	ก. ใจห้วงถึง, เป็นทุกข์ถึง, ระลวง ก็ใช้.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 692)
ระลวง	ก. ระลวง, ใจห้วงถึง, เป็นทุกข์ถึง.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 936)
ระลวง	ก. ใจห้วงถึง, เป็นทุกข์ถึง, ระลวง ก็ใช้.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 936)

ระลวง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้นิยามคำศัพท์โดยการอธิบายแต่เป็นการให้ คำศัพท์ที่คิดว่าผู้ค้นหาความหมายของคำศัพท์น่าจะรู้ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้วิธีการอธิบายความหมายของคำศัพท์ทำให้เข้าใจความหมายได้ทันที การที่จะเข้าใจความของระลวง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ก็ต้องค้นหาความหมายของ ระลวง และเมื่อค้นหา ก็พบว่า ไม่ได้มีความหมายแตกต่างกันกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แต่ประการใด

ไรย์	น. ชื่อ ไม้ล้มลุกชนิด <i>Secale cereale</i> Linn. ในวงศ์ Gramineae เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ เมล็ดใช้ทำอาหารและเลี้ยงสัตว์. (อ.rye).	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 714)
ไรย์	น. ข้าวไรย์. (ดู ข้าวไรย์ ที่ข้าว).	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 981)
ข้าวไรย์	น. ชื่อ ไม้ล้มลุกชนิด <i>Secale cereale</i> Linn. ในวงศ์ Gramineae เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ เมล็ดใช้ทำอาหารและเลี้ยงสัตว์. (อ.rye).	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 186)

ไรย์ ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ มีการอธิบายนิยามของคำศัพท์ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.

2542 ไม่ได้อธิบาย เป็นเพียงแต่การให้คำศัพท์ ข้าวไรย์ ไว้เท่านั้น ซึ่งเมื่อค้นหาความหมายของ ข้าวไรย์ ก็พบว่า เป็นความหมายที่ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่อย่างนี้อาจเนื่องมาจากการที่ ความหมายของ ไรย์ เคยได้มีการอธิบายไว้ใน ข้าวไรย์ จึงทำให้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการอธิบายซ้ำอีกก็เป็นได้

การอธิบายนิยามของคำศัพท์อีกประการหนึ่งที่แตกต่างกันคือ การนิยามคำที่ความหมายหลายนัยจะมีการลำดับความสำคัญที่แตกต่างกัน โดยการนิยามความหมายมีหลักคือ “การนิยามคำที่มีความหมายหลายนัย โดยปรกติเรียงบทนิยามที่ใช้อยู่เสมอและที่เห็นว่ามีความหมายเด่นไว้ก่อน แต่มียกเว้นบางคำซึ่งประสงค์จะแสดงประวัติความหมาย ก็อาจเรียงบทนิยามที่เห็นว่าเป็นความหมายเดิมไว้ก่อน”¹ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้มีการลำดับความหมายที่แตกต่างกัน คือ ความหมายที่เคยใช้เป็นความหมายที่ใช้อยู่เสมอหรือเป็นความหมายเด่นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กลับกลายมาเป็นความหมายรอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้มีผลต่อความหมายแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงความแตกต่างของการลำดับความสำคัญของการใช้เท่านั้น ดังตัวอย่าง

โจ่งครึม   ว. อย่างเปิดเผย, อย่างโจ่งแจ้ง, อย่างไม่เกรงกลัวใคร, ลักษณะเสียงอย่างหนึ่งคล้ายกับเสียงกลองแขกดัง เลยหมายความเลื่อนไปถึงทำการสิ่งไร ๆ ที่เป็นการเปิดเผย.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 242)

โจ่งครึม   ว. ลักษณะเสียงอย่างหนึ่งคล้ายกับเสียงกลองแขกดัง เลยหมายความเลื่อนไปถึงทำการสิ่งไร ๆ ที่เป็นการเปิดเผย, อย่างเปิดเผย, อย่างโจ่งแจ้ง, อย่างไม่เกรงกลัวใคร.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 328)

นม่า   ว. แม่น, ขลัง, ไม่ผิด.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 245)

นม่า   ว. แม่น, ไม่ผิด, ขลัง.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 332)

นุษ   ว. อาการที่คลื่นไส้มากกระทบจมูก; คล่องแคล่ว เช่น เดินนุษ; อาการของควันที่พุ่งขึ้นมาเรื่อย ๆ เช่น ควันนุษ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 249)

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า (8).

- นุษ ว. อาการที่กลืน โขยมากระทบจมูก; อาการของควันที่พุ่งขึ้นมาเรื่อย ๆ เช่น ควันนุษ; กล่องเกล้า เช่น เดินนุษ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 338)
- แฟ้ม น. ที่สำหรับเก็บแผ่นกระดาษ มีปกหน้าปกหลังทำด้วยกระดาษแข็งเป็นต้น มีหลายชนิด เช่น ชนิดเจาะข้าง ชนิดมีสปริงสำหรับหนีบกระดาษ ชนิดมีช่องสำหรับใส่เอกสาร, กระจาหัวสำหรับใส่เอกสาร, ภาชนะชนิดหนึ่งสานด้วยไม้ไผ่หรือหวาย รูปร่างคล้ายฝาหอยแครงประกบเป็นคู่ ขอบปากตอนบนมีหูสำหรับสอดไม้คานเพื่อหาบไป ได้หุมีห้วงและลูกสลักสำหรับขัดปาก ขอบด้านล่างถักพันให้ติดกันอย่างบานพับ ใช้ใส่เสียบยกรัง เช่น ปลาอย่าง เนื้อเค็ม พริกแห้ง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 616)
- แฟ้ม น. ภาชนะชนิดหนึ่งสานด้วยไม้ไผ่หรือหวาย รูปร่างคล้ายฝาหอยแครงประกบเป็นคู่ ขอบปากตอนบนมีหูสำหรับสอดไม้คานเพื่อหาบไป ได้หุมีห้วงและลูกสลักสำหรับขัดปาก ขอบด้านล่างถักพันให้ติดกันอย่างบานพับ ใช้ใส่เสียบยกรัง เช่น ปลาอย่าง เนื้อเค็ม พริกแห้ง, ที่สำหรับเก็บแผ่นกระดาษ มีปกหน้าปกหลังทำด้วยกระดาษแข็งเป็นต้น มีหลายชนิด เช่น ชนิดเจาะข้าง ชนิดมีสปริงสำหรับหนีบกระดาษ ชนิดมีช่องสำหรับใส่เอกสาร, กระจาหัวสำหรับใส่เอกสาร.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 815)
- เลนส์ น. แก้วตา; วัตถุโปร่งใสซึ่งมีพื้นหน้าเป็นผิวนูนหรือเว้า โดยทั่วไปมักทำด้วยแก้ว มีสมบัติหักลำแสงที่ผ่านไปให้ลู่เข้าหรือถ่างออกได้. (อ. lens).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 743)
- เลนส์ น. วัตถุโปร่งใสซึ่งมีพื้นหน้าเป็นผิวนูนหรือเว้า โดยทั่วไปมักทำด้วยแก้ว มีสมบัติหักลำแสงที่ผ่านไปให้ลู่เข้าหรือถ่างออกได้; (แพทย์) แก้วตา. (อ. lens).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1032)

4. การตัดตัวอย่าง

การตัดตัวอย่างเป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามระหว่างพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เนื่องจากมีการตัด

ตัวอย่างการใช้คำ หรือบริบทที่คำศัพท์เกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง

- ก็ ๑   สัน. แล้ว, จึง, ย่อม, เช่น พอหันหน้ามาก็พบเขา ทำดีก็ได้ดี ถ้าไม่ทำก็ไม่ได้
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า1)
- ก็ ๑   สัน. แล้ว, จึง, ย่อม, เช่น พอหันหน้ามาก็พบเขา ทำดีก็ได้ดี
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า1)
- คำพวด ๑   น. ส่วนประกอบของปีซึ่งทำให้เกิดเสียงเวลาเป่า สอดติดอยู่กับเกลี้ยง, ลิ้นปี ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 95)
- คำพวด ๑   น. ส่วนประกอบของปีซึ่งทำให้เกิดเสียงเวลาเป่า สอดติดอยู่กับเกลี้ยง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 122)
- ขยะ   น. หยากเยื่อ, มูลฝอย, ใช้ว่า กระจหะ ก็มี เช่น กระจหะและผงเรือดไร.
(จารึกวัดโพธิ์; ฉันทโฑธิบาทว์).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 129)
- ขยะ   น. หยากเยื่อ, มูลฝอย, ใช้ว่า กระจหะ ก็มี.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 166)
- ไดโนเสาร์   น. ชื่อสัตว์เลื้อยคลานยุคก่อนประวัติศาสตร์พวกหนึ่ง รูปร่างคล้ายกิ้งก่ายักษ์ แต่มีขนาดใหญ่กว่ามาก มีหลายชนิด บางชนิดกินพืช บางชนิดกินเนื้อสัตว์, ใช้ว่า ไดโนเสาร์ ก็มี. (อ. dinosaur).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 313)
- ไดโนเสาร์   น. ชื่อสัตว์เลื้อยคลานยุคก่อนประวัติศาสตร์พวกหนึ่ง รูปร่างคล้ายกิ้งก่ายักษ์ แต่มีขนาดใหญ่กว่ามาก มีหลายชนิด บางชนิดกินพืช บางชนิดกินเนื้อสัตว์. (อ. dinosaur).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 419)
- ตะกัก   ก. ตระกัก, ยินดี, เช่น ตะกักนี้แก่แล้ว. (ม. คำหลวง ชูชก).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 368)
- ตะกัก (กลอน) ก. ตระกัก, ยินดี.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 489)

- ประแดง น. คนเดินหมาย, คนนำข่าวสาร, ผู้สื่อข่าว, นักการ; พนักงานตามคน, เป็นตำแหน่งข้าราชการในสำนักพระราชวัง, โบราณใช้ว่า บาแดง ก็มี, คู่กับ
ปะขาว.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 504)
- ประแดง(โบ) น. คนเดินหมาย, คนนำข่าวสาร, ผู้สื่อข่าว, นักการ; พนักงานตามคน, เป็นตำแหน่งข้าราชการในสำนักพระราชวัง, บาแดง ก็ใช้.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 659)
- ปลิ้น ก. ใช้กำลังลอบมาหักโหมแย่งชิงเอาโดยไม่รู้ตัว เช่น ปลิ้นเมือง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 518)
- ปลิ้น ก. ใช้กำลังลอบมาหักโหมแย่งชิงเอาโดยไม่รู้ตัว.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 675)
- ว่าน น. ชื่อเรียกพืชบางชนิดที่มีหัวบ้าง ไม่มีหัวบ้าง ใช้ทำยาบ้าง หรือเชื่อกันว่า อยู่ยงคงกระพันและเป็นสิริมงคลบ้าง เช่น ว่านธรณีสาร ว่านนางล้อม ว่านเสน่ห์จันทร์แดง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 762)
- ว่าน น. ชื่อเรียกพืชบางชนิดที่มีหัวบ้าง ไม่มีหัวบ้าง ใช้ทำยาบ้าง หรือเชื่อกันว่า ทำให้อยู่ยงคงกระพันและเป็นสิริมงคลบ้าง เช่น ว่านนางล้อม ว่านเสน่ห์ จันทร์แดง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1067)
- แวนดา น. ชื่อกล้วยไม้ในสกุล Vanda วงศ์ Orchidaceae เช่น เอื้องสามปอย (V. denisoniana Bens. et Rchb.f.) เอื้องโมก (V. teres Lindl).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 776)
- แวนดา น. ชื่อกล้วยไม้ในสกุล Vanda วงศ์ Orchidaceae เช่น เอื้องสามปอย (V. denisoniana Bens. et Rchb.f.) .
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1089)
- ไว้ ก. เก็บเข้าที่, เอาเข้าที่, เช่น เอาของไปไว้ที่, วาง เช่น เอาไว้ตรงนั้นแหละ ไว้ของให้เป็นที, บางทีใช้ประกอบท้ายกริยาบางคำเพื่อให้ความหมาย สมบูรณ์หรือหนักแน่นยิ่งขึ้น เช่น เก็บไว้ รักษาไว้ ปลูกไว้; ให้มีอยู่, ให้ดำรงอยู่, รักษา, เช่น จุกไว้ ไว้หนวด ไว้ชีวิต ไว้ยศ
ไว้ปากไว้วากษ์วาทิ   ไว้วงศ์กวี

ไว้เกียรติและไว้นามกร.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 776)

- ไว้ ก. เก็บเข้าที่, เอาเข้าที่, เช่น เอาของไปไว้ที่, วาง เช่น เอาไว้ตรงนั้นแหละ
ไว้ของให้เป็นที่, บางทีใช้ประกอบท้ายกริยาบางคำเพื่อให้ความหมาย
สมบูรณ์หรือหนักแน่นยิ่งขึ้น เช่น เก็บไว้ รักษาไว้ ปลูกไว้; ให้อยู่, ให้อ
ดำรงอยู่, รักษา, เช่น ปลูกไว้ ไว้หนวด ไว้ชีวิต ไว้ยศ

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1090)

5. การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง

การเปลี่ยนแปลงตัวอย่างเป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตัวอย่างการใช้คำ หรือบริบทที่คำศัพท์เกิดขึ้น โดยการตัดตัวอย่างที่มีใช้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แล้วเปลี่ยนเป็นตัวอย่างใหม่ที่ไม่ซ้ำกับของเดิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง

- กระลาการ (โบ) น. ตุลาการ เช่น เมื่อกระลาการไปคุณันไซร์, มิได้ให้กระลาการ
ก้านันพันที่รู้อยู่มากา ฯลฯ. (อัยการเบ็ดเสร็จ).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 43)

- กระลาการ (โบ) น. ตุลาการ เช่น และผู้พิพากษากระลาการไต่ไปโดยคลองธรรมตั้ง
กล่าวมานี้. (สามดวง).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 55)

- กัลหยา ก. กรรหยา เช่น ครันนชลห้อยกัลหยา. (ม. คำหลวง วนปเวสน์).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 84)

- กัลหยา ก. กรรหยา เช่น ชายใดเคอร์รอนนจวนจวบสร้อยสรสวรรค์ก็หายกัลปี
หายหินหรรษ์. (ม. คำหลวง จุลพน).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 108)

- กำเสาะ ก. กระเสาะ, เสาะ, เช่น กำเสาะสยบชบเซา. (อุเทน).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 97)

- กำเสาะ ก. กระเสาะ, เสาะ, เช่น เลือกชบสยบสกลลงกำเสาะโสกระด้าวดาล,
(สุธน).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 125)

- กล่าว (กลอน) ก. ไหล, หลั่งไหล, เช่น รักษารักษาแล้ว กล่าวใน. (ทวาทศมาส).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 172-173)
- กล่าว (กลอน) ก. ไหล, หลั่งไหล, เช่น บางปรับคำคล้อง คำว่าน้ำตาคลอ. (นิ. นรินทร์).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 228)
- จำ ๓ ก. อาการที่ต้องฝืนใจทำ เช่น จำใจ จำไป.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 227)
- จำ ๓ ก. อาการที่ต้องฝืนใจทำ เช่น จำใจจากแม่ปลื้ม ปลื้มดอก อรเอย. (นิ. นรินทร์).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 307)
- คอม ๓ ว. ค้วย เช่น ลูกเขยแม่ยายจะไปคอม. (ขุนช้างขุนแผน).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 297)
- คอม ๓ ว. ค้วย เช่น พ่อแม่เป็นผู้ใหญ่จะไปคอม. (ขุนช้างขุนแผน).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 399)
- เป่า ๑ น. สิ่งที่กำหนดไว้เป็นจุดหมาย เช่น ยิงเป้า เอาคันไม้เป็นเป้า; โดยปริยายหมายความว่า เป็นที่พึงเล็ง เช่น เป็นเป้าสายตา.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 546)
- เป่า ๑ น. สิ่งที่กำหนดไว้เป็นจุดหมาย เช่น นักยิงปืนยิงถูกตรงเป้าทุกนัด เอาคันไม้เป็นเป้า; โดยปริยายหมายความว่า เป็นที่พึงเล็ง เช่น เป็นเป้าสายตา.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 713)
- พลี ๒ ก. เสียสละ เช่น พลีชีพเพื่อชาติ; บวงสรวงเชิญเอามา เช่น พลียาสมุนไพรมาใช้ หมายความว่า ขอแบ่งเอามา.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 587)
- พลี ๒ ก. เสียสละ เช่น พลีชีพเพื่อชาติ; บวงสรวงเชิญเอามา (ใช้แก่ยาสมุนไพรมานำไป) เช่น ไปพลียาที่ต้นเทียน คือ ไปบวงสรวงเก็บต้นเทียนหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นเทียนมาทำยารักษาโรค.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 772)

6. การเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์

การเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์ ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ความถูกต้อง ดังที่ได้กล่าวไว้ในคำนำ
 ประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ความว่า “การระบุชื่อสกุล ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific
 name) และวงศ์ พิจารณาใช้ชื่อที่เป็นที่ยอมรับของสถาบันระหว่างประเทศ หรือตามที่นักวิชาการ
 ส่วนใหญ่ยอมรับเท่านั้น”¹ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด
 ดังตัวอย่าง

กระซอน ๒ ชื่อแมลงชนิด Grylotalpa africana ในวงศ์ Grylotalpidae ลำตัวยาว
 ขนาดย่อมกว่านี้วก้อยเล็กน้อย สีน้ำตาล ปีกสั้น บินได้ในระยะใกล้ ขาคู่
 หน้าสั้นแบน รูปร่างคล้ายอุ้งมือ ปลายมีหนามแข็ง ใช้ขุดดิน อาศัยอยู่ใน
 ดิน กินรากพืชและแมลงเล็ก ๆ.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 21)

กระซอน ๒ ชื่อแมลงชนิด Grylotalpa orientalis ในวงศ์ Grylotalpidae ลำตัวยาว
 ขนาดย่อมกว่านี้วก้อยเล็กน้อย สีน้ำตาล ปีกสั้น บินได้ในระยะใกล้ ขาคู่
 หน้าสั้นแบน รูปร่างคล้ายอุ้งมือ ปลายมีหนามแข็ง ใช้ขุดดิน อาศัยอยู่ใน
 ดิน กินรากพืชและแมลงเล็ก ๆ.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 27)

กะเปียด น. ชื่อต้นไม้ขนาดกลางชนิด Premna tomentosa Willd. ในวงศ์
Verbenaceae ลักษณะคล้ายต้นสักแต่ใบเล็กกว่า รูปไข่หรือรี ปลายแหลม
 ก้านยาว เนื้อไม้ละเอียด ใช้ทำประ โยชน์ได้, พายัพเรียกสักจีโก้.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 74)

กะเปียด น. ชื่อต้นไม้ขนาดกลางชนิด Premna tomentosa Willd. ในวงศ์ Labiatae
 ลักษณะคล้ายต้นสักแต่ใบเล็กกว่า รูปไข่หรือรี ปลายแหลมก้านยาว เนื้อ
 ไม้ละเอียด ใช้ทำประ โยชน์ได้, พายัพเรียกสักจีโก้.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 95)

จี่อ้าย น. (๑) ชื่อต้นไม้ขนาดกลางชนิด Terminalia nigrovenulosa Pierre ex
Laness. ในวงศ์ Combretaceae เปลือกชั้นในสีเสด รสฝาด ใช้เกี่ยวกับ
 หมาก, กำจาย ก็เรียก. จันทบุรี เรียก หอมกราย. (๒) ชื่อต้นไม้ ๓ ชนิดใน

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า ๗.

สกุล *Walsura* วงศ์ *Meliaceae* คือ ชนิด *W. robusta* Roxb., *W. trichostemon* Miq. และ *W. villosa* Wall.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 148)

จี้ฮ้าย น. (๑) ชื่อต้นไม้ขนาดกลางชนิด *Terminalia triptera* Stapf. ในวงศ์ *Combretaceae* เปลือกชั้นในสีแสด รสฝาด ใช้เกี่ยวกับหมาก, กำาย ก็เรียก. จันทบุรี เรียก หอมกราย. (๒) ชื่อต้นไม้ ๓ ชนิดในสกุล *Walsura* วงศ์ *Meliaceae* คือ ชนิด *W. robusta* Roxb., *W. trichostemon* Miq. และ *W. villosa* Wall.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 193)

คันทามเลื้อย น. ชื่อไม้ต้นขนาดเล็ก ๒ ชนิด ในวงศ์ *Araliaceae* คือ ชนิด *Trevesia valida* Craib ขึ้นตามหินใกล้ลำธารในป่า ลำต้นมีหนามห่าง ๆ และชนิด *Aralia armata* Seem. ลำต้นและใบมีหนาม ใบเป็นใบประกอบ ยาวประมาณ ๑ เมตร.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 181)

คันทามเลื้อย น. ชื่อไม้ต้นขนาดเล็ก ๒ ชนิด ในวงศ์ *Araliaceae* คือ ชนิด *Trevesia valida* Craib ขึ้นตามหินใกล้ลำธารในป่า ลำต้นมีหนามห่าง ๆ และชนิด *Aralia montana* Blume. ลำต้นและใบมีหนาม ใบเป็นใบประกอบ ยาวประมาณ ๑ เมตร.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 240)

ช้องนาง น. ชื่อไม้พุ่มชนิด *Thunbergia erecta* T. Anders. ในวงศ์ *Thunbergiaceae* ดอกสีม่วงน้ำเงินเข้มหรือขาว หลอดดอกด้านในสีเหลืองเข้ม.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 258)

ช้องนาง น. ชื่อไม้พุ่มชนิด *Thunbergia erecta* T. Anders. ในวงศ์ *Acanthaceae* ดอกสีม่วงน้ำเงินเข้มหรือขาว หลอดดอกด้านในสีเหลืองเข้ม.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 349)

7. การเพิ่มรายละเอียดของนิยามคำศัพท์

การเพิ่มรายละเอียดของนิยามคำศัพท์เป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยการเพิ่มรายละเอียดของคำศัพท์ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้กล่าว

ไว้ การเพิ่มรายละเอียดดังกล่าวทำผลทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง

- ก้นขบ น. ชื่อชนิด *Cylindrophis ruffus* ในวงศ์ Aniliidae สีดำแกมม่วง มีลายขาวเป็นปล้อง ๆ ไม่มีพิษ แต่เข้าใจกันว่ามีพิษข้างหางเพราะชอบชูและแผ่หางซึ่งปลายมีสีแดงส้ม.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 6)
- ก้นขบ น. ชื่อชนิด *Cylindrophis ruffus* ในวงศ์ Aniliidae หรือ *Uropeltidae* สีดำแกมม่วง มีลายขาวเป็นปล้อง ๆ ไม่มีพิษ แต่เข้าใจกันว่ามีพิษข้างหางเพราะชอบชูและแผ่หางซึ่งปลายมีสีแดงส้ม.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 7-8)
- จอม ๑ น. ชื่ออาหารหมักเค็มอย่างหนึ่ง ทำด้วยปลาเป็นต้น เรียกว่า ปลาจอม.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 218)
- จอม ๑ น. ชื่ออาหารอย่างหนึ่ง ทำด้วยปลาหรือกุ้งตัวเล็ก ๆ หมักเกลือไว้ระยะหนึ่ง แล้วใส่ข้าวสารคั่วปน ทำด้วยปลาเรียกว่า ปลาจอม ทำด้วยกุ้งเรียกว่า กุ้งจอม ใช้เป็นเครื่องจิ้ม.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 294)
- ปลา น. เครื่องกับข้าวชนิดหนึ่ง คล้ายยำ แต่ใช้เนื้อดิบ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 586)
- ปลา น. เครื่องกับข้าวชนิดหนึ่ง คล้ายยำ มักใช้เนื้อดิบ ทำให้สุกด้วยของเปรี้ยว เช่นมะนาว.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 771)
- ไฟ น. เครื่องเล่นการพนันทำเป็นแผ่นบาง ๆ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 609)
- ไฟ น. เครื่องเล่นการพนันอย่างหนึ่ง ทำด้วยกระดาษก่อนข้างแข็งหรือพลาสติกเป็นต้น เป็นแผ่นสีเหลี่ยมผืนผ้าบาง ๆ มีลวดลายและเครื่องหมายแสดงแต้มต่าง ๆ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 807)
- พังคาน น. ช้างศึกพวกหนึ่ง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 591)

- พังกา น. ช้างศึกพวกหนึ่ง มีหน้าที่ทำลายค่ายข้าศึก, บางทีก็เรียกว่า ช้างล้อมวัง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 779)
- มะตะบะ น. ชื่ออาหารอย่างมุสลิมชนิดหนึ่ง คล้ายโรตีสแตมีไส้ทำด้วยเนื้อและ
หอมหัวใหญ่เป็นต้น.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 638)
- มะตะบะ น. ชื่ออาหารอย่างมุสลิมชนิดหนึ่ง คล้ายโรตีสแตมีไส้ทำด้วยเนื้อหรือไก่ผัด
หับหอมหัวใหญ่ใส่เครื่องเทศ กินกับอาจาต.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 846)
- มัสมั่น น. ชื่อแกงชนิดหนึ่ง เป็นแกงเผ็ดอย่างมุสลิม ประุงด้วยเครื่องเทศ น้ำแกง
ข้น มีรสเค็ม หวาน และออกเปรี้ยวเล็กน้อย.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 644)
- มัสมั่น น. ชื่อแกงชนิดหนึ่ง น้ำแกงข้น เป็นแกงอย่างมุสลิม ใช้เนื้อหรือไก่เป็นชิ้น
โต ๆ ประุงด้วยเครื่องเทศ มีรสเค็ม หวาน และออกเปรี้ยวเล็กน้อย.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 854)
- ม้าทลายโรง น. ชื่อไม้เถาเนื้อแข็งชนิด *Neuropeltis racemosa* Wall. ในวงศ์
Convolvulaceae.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 646)
- ม้าทลายโรง น. ชื่อไม้เถาเนื้อแข็งชนิด *Neuropeltis racemosa* Wall. ในวงศ์
Convolvulaceae ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผลเล็ก มีปีกบางล้อมรอบเป็น
แผ่นกลม.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 856-857)
- มิด น. เครื่องมือสำหรับฟัน ฟ่า จัก เหลา ฯลฯ, มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น มิดโกน
มิดดอก มิดพับ มิดชุย.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 650)
- มิด น. เครื่องใช้สำหรับฟัน ฟ่า จัก เหลา เป็นต้น ทำด้วยโลหะมีเหล็กเป็นต้น
ใบมิดมีลักษณะเป็นแผ่น รูปยาวรี มีคมด้านหนึ่ง หรือมีคมทั้ง ๒ ด้าน
ปลายมิดรูปร่างแหลมก็มี ป้านก็มี โคนมิดเป็นก้านรูปเดือยเรียวยาวแหลม หรือ
เป็นแผ่นสอดติดอยู่ในด้ามซึ่งมักทำด้วยไม้หรือเขาสัตว์ มีชื่อเรียกต่าง ๆ
ตามลักษณะและวัตถุประสงค์ที่ใช้.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 862)

- ไม้ น. เครื่องบดชนิดหนึ่งทำด้วยหิน รูปคล้ายสี่เหลี่ยม ก. บดให้ละเอียดด้วย
ไม้.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 660)
- ไม้ น. เครื่องบดชนิดหนึ่งทำด้วยหิน รูปคล้ายสี่เหลี่ยม มี ๒ ส่วน ส่วนบนซึ่ง
เรียกว่าลูกม้วน มีมือถือสำหรับหมุน และมีรูสำหรับกรอกเมล็ดพืช เมื่อ
หมุนลูกม้วนจะบดเมล็ดพืชให้ละเอียดและไหลลงสู่ส่วนล่างซึ่งมีลักษณะ
เป็นรางสำหรับรองรับอยู่เกือบรอบลูกม้วน ด้านหนึ่งของส่วนล่างมีช่องเปิด
ให้สิ่งที่ไม่แล้วไหลลงสู่ภาชนะที่รองรับได้. ก. บดให้ละเอียดด้วยไม้.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 881)
- เลียงฟ้าย ชื่อ ไม้ต้นชนิด *Eriolaena candollei* Wall. ในวงศ์ Sterculiaceae,
ปอเลียงฟ้าย หรือ เลียงขาว ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 746)
- เลียงฟ้าย ชื่อ ไม้ต้นชนิด *Eriolaena candollei* Wall. ในวงศ์ Sterculiaceae, ใบรูปไข่
ป้อม ปลายมี ๓ แฉก ดอกสีเหลือง ผลมีพู่ตามยาว ๗-๑๐ พู, ปอเลียงฟ้าย
หรือ เลียงขาว ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1037)
- 8. การตัดรายละเอียดของนิยามคำศัพท์**
- การตัดรายละเอียดของนิยามคำศัพท์เป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ระหว่าง
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
โดยการตัดรายละเอียดของคำศัพท์ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้กล่าวถึง
รายละเอียดของคำศัพท์ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กล่าวไว้ การ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง
- พะแนง น. แกงคั่วไก่หรือเนื้อเป็นต้น มีชิ้นเนื้อโต น้ำแกงข้น.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 590)
- พะแนง น. แกงคั่วไก่หรือเนื้อเป็นต้น น้ำแกงข้น.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 777)
- มโหระทึก น. กลองโลหะชนิดหนึ่งของชาติที่อยู่ตอนใต้ประเทศจีน ใช้ตีเป็น
สัญญาณและประโคม.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 635)

- มโหระทึก น. กลองโลหะชนิดหนึ่ง ใช้ตีเป็นสัญญาณและประโคม.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 841)
- ลำพวน น. เศษฟางและข้าวลีบที่ใช้การไม่ได้.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 731)
- ลำพวน น. เศษฟางและข้าวลีบ
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1011)
- ลิงลม น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิด *Nycticebus coucang* ในวงศ์ Lorisidae หางสั้นมาก นิ้วชี้ของขาหน้าเป็นดั่ง แต่นิ้วชี้ของขาหลังมีเล็บยื่นยาวปลายแหลมเห็นได้ชัด ขาหน้าและขาหลังสั้นแต่แข็งแรง ตาโต ขนนุ่มมีลายสีน้ำตาล นอนและเคลื่อนไหวเชื่องช้าในเวลากลางวัน แต่จะเคลื่อนไหวได้รวดเร็วเมื่อออกหากินในเวลากลางคืน จับเหยื่อได้ไวมาก กินผลไม้ แมลง และสัตว์เล็ก ๆ, นางอาย หรือ ลิงจุ่น ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 733)
- ลิงลม น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิด *Nycticebus coucang* ในวงศ์ Lorisidae หางสั้นมาก นิ้วชี้ของขาหน้าเล็กมากคุด้ายดั่ง นิ้วชี้ของขาหลังมีเล็บยาวปลายแหลมเห็นได้ชัด ขาหน้าและขาหลังสั้นแต่แข็งแรง ตาโต ขนนุ่มมีลายสีน้ำตาล ออกหากินในเวลากลางคืน จับเหยื่อได้ไวมาก กินผลไม้ แมลง และสัตว์เล็ก ๆ, นางอาย หรือ ลิงจุ่น ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1013)
- วรรณพฤติ น. จันท์ที่กำหนดด้วยอักษรตามอักษรวิธีเป็นเสียงหนักเบาที่เรียกว่า ครูลหุ ในคัมภีร์วุดโตทัย มีทั้งหมดด้วยกัน ๘๑ จันท์.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 755)
- วรรณพฤติ น. จันท์ที่กำหนดด้วยอักษรตามอักษรวิธีเป็นเสียงหนักเบาที่เรียกว่า ครูลหุ เป็นสำคัญ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1055)

9. การใช้ภาษาอธิบายต่างกัน

การใช้ภาษาอธิบายต่างกันของการนิยามคำศัพท์เป็นการเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยการใช้ภาษาในการอธิบายนิยามของคำศัพท์ที่แตกต่างกัน ความ

แตกต่างกันดังกล่าวได้แก่การใช้ภาษาหรือเลือกสรรคำที่เป็นภาษาปัจจุบัน ซึ่งเข้าใจได้ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้มีผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด ดังตัวอย่าง

- กค ๑ น. ชื่ออักษรที่มีตัว จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ค ต ถ ท ธ ศ ษ ส สะ กค เรียกว่า แม่หรือมาตรา กค.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 5)
- กค ๑ น. เรียกคำหรือพยางค์ที่มีตัว จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ค ต ถ ท ธ ศ ษ ส สะกค ว่า แม่กค หรือมาตรากค.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 6)
- กวางชะมด น. ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กชนิด Moschus moschiferus ในวงศ์ Moschidae ตัวสั้นป้อมสีน้ำตาลแดง หูตั้ง หางสั้น มีแถบยาวสีขาว ๒ แถบ ขนานกันตามความยาวของลำคอ มีจุดขาวที่ตะโพกและหลังช่วงท้าย อยู่ตามป่าบนภูเขาสูงในประเทศจีนและเนปาล ชอบหากินตามลำพังเวลาเข้ามืดหรือพลบค่ำ ตัวผู้ไม่มีเขาแต่มีเขี้ยวบนยาวประมาณ ๗ เซนติเมตร โผล่ออกมาเห็นได้ชัด และมีต่อมกลิ่นอยู่ระหว่างสะดือกับ อวัยวะสืบพันธุ์ ขับสารคล้ายขี้ผึ้งออกมา เรียกว่า ชะมดเชียง ใช้แต่งกลิ่นเครื่องหอมและใช้ทำยาได้.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 65)
- กวางชะมด น. ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กในสกุล Moschus วงศ์ Moschidae ลำตัวป้อมหัวเล็กไม่มีเขา ขนหยาบมีสีแตกต่างกัน ตัวเมียเขี้ยวสั้นมาก ตัวผู้มีเขี้ยวยาวคล้ายใบมีดยื่นขึ้นริมฝีปาก และมีต่อมกลิ่นอยู่ระหว่างสะดือกับ อวัยวะเพศ ขับสารขี้ผึ้งออกมาเรียกว่า ชะมดเชียง ใช้แต่งกลิ่นเครื่องหอมและใช้ทำยาได้ มักอาศัยอยู่ตามป่าสนและป่าผลัดใบรกที่บนภูเขา มี ๔ ชนิด ได้แก่ กวางชะมดไซบีเรีย (M. moschiferus) กวางชะมดเขาสูง (M. chrysogaster) กวางชะมดดำ (M. fuscus) และกวางชะมดป่า (M. berezovskii) ไม่พบในประเทศไทย แต่ที่นำมาเลี้ยงในประเทศไทยได้แก่ กวางชะมดป่า.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 84)
- พวงแสด น. ชื่อไม้เถาขนาดเล็กชนิด Pyrostegia venusta Miers ในวงศ์ Bignoniaceae ดอกสีแสดรูปกระบอก ออกเป็น พวง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 588)

- พวงแสด น. ชื่อไม้เถาขนาดเล็กชนิด *Pyrostegia venusta* (Ker-Gawler) Miers ใน วงศ์ Bignoniaceae ดอกสีแสดรูปกระบอก ออกเป็นช่อดอก.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 774)
- เพชฌฆาต น. เจ้าหน้าที่ประหารชีวิตนักโทษที่ต้องโทษถึงตาย. (ป. วชฌฆาตค).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 603)
- เพชฌฆาต น. เจ้าหน้าที่ประหารชีวิตนักโทษที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต. (ป. วชฌฆาตค).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 797)
- ม้วน ก. หมุนพันเข้าไปให้เป็นวงกลม. น. ลักษณะนามเรียกสิ่งของที่ขดหรือพันห่อตัวอยู่ เช่น ผ้าหรือกระดาษ เช่น ผ้าม้วนหนึ่ง กระดาษ ๒ ม้วน.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 632)
- ม้วน ก. หมุนพันเข้าไปให้มีลักษณะกลมอย่างรูปทรงกระบอก. น. ลักษณะนามเรียกสิ่งของเช่นผ้าหรือกระดาษที่ขดหรือพันห่อตัวอยู่ เช่น ผ้าม้วนหนึ่ง กระดาษ ๒ ม้วน.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 632)
- มะเร็ง น. โรคนี้อุร้าย ทำให้เนื้อเน่าเปื่อย รักษาไม่ใคร่จะหาย มีหลายอย่าง. (อ. cancer)
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 639)
- มะเร็ง น. เนื้องอกชนิดร้าย เกิดขึ้นเพราะเซลล์แบ่งตัวอย่างรวดเร็ว ควบคุมไม่ได้ แล้วแทรกไปตามเนื้อเยื่อข้างเคียง และสามารถหลุดจากแหล่งเริ่มต้นไปแบ่งตัวเพิ่มจำนวนที่บริเวณอื่นๆ ได้ รักษาไม่ค่อยหาย. (อ. cancer).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 848)

ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่ทำให้ความหมายหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง แต่ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงของบทนิยามในลักษณะต่างกัน คือ มีการเพิ่มตัวอย่าง การอ้างอิง การอธิบาย การตัดตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์ การเพิ่มรายละเอียดของบทนิยาม การตัดรายละเอียดของบทนิยาม และการใช้ภาษาอธิบายต่างกัน การเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด

บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน

การเปลี่ยนแปลงของบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นอกจากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้ส่งผลต่อความหมาย คือความหมายของคำศัพท์ยังเหมือนเดิม แต่ก็ยังมีคำที่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบทนิยามทำให้ความหมายของคำศัพท์มีความแตกต่างกัน

จากการศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่า บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่มีเค้ายังมีเค้าความหมายเดิม

ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านบทนิยามของคำศัพท์นั้นส่งผลให้ความหมายของคำศัพท์มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงที่ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าของความหมายเดิม อาจเป็นลักษณะของความหมายที่ขยายกว้างออกไปมากกว่าเดิม หรือความหมายแคบกว่าเดิม ดังนี้

1.1 ความหมายกว้างออก

การศึกษาค้นคว้าความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่ามีคำศัพท์กลุ่มหนึ่งมีความหมายกว้างออก กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ หรือความคิดที่คำนั้นเคยอ้างถึงในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบทนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กลับมีความหมายใหม่เพิ่มเข้ามา หรือความหมายขยายออกไป ดังตัวอย่าง

ข่ม ก. ใช้กำลังกดลงไม่ให้ผยองขึ้น; โดยปริยายหมายความว่า แสดงกิริยาวาจาให้เห็นว่าเหนือกว่า หรือทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าจะด้อยกว่า เช่น แต่งตัวข่มเพื่อน พุดข่ม, บังคับ เช่น ข่มใจ ข่มอารมณ์.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 126-127)

ข่ม ก. ใช้กำลังกดลงไม่ให้ผยองขึ้น; सानลายด้วยการใช้เส้นตอกเป็นต้นที่เป็นเส้นสานขัดทับอยู่ข้างบนเส้นตอกที่เป็นเส้นยืน ตรงข้ามกับคำ ยก คือ ใช้เส้นลานลอคได้เส้นยืน เช่น ยก ๒ ข่ม ๒; โดยปริยายหมายความว่า แสดง

กิริยาอาจให้เห็นว่าเหนือกว่า หรือทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่ายึดกว่า เช่น แต่งตัวข่มเพื่อน พุดข่ม, บังคับ เช่น ข่มใจ ข่มอารมณ์; ครอบ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 163)

ข่ม จากบทนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพิ่มความหมายของการสาธยายเช่นการใช้ตอก กับความหมายครอบ ซึ่งเป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากบทนิยามของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

พากย์ น. คำพูด, ภาษา; คำกล่าวเรื่องราวเป็นทำนองเมื่อเวลาแสดงโขนหรือหนังใหญ่เป็นต้น, บทพากย์ ก็ว่า. (ป., ส. วากย).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 593)

พากย์ ก. พูดแทนผู้แสดงหรือตามบทบาทของผู้แสดงโขน หนัง หรือภาพยนตร์ เป็นต้น เช่น พากย์โขน พากย์หนังตะลุง พากย์หนังใหญ่ พากย์ภาพยนตร์ . บรรยายถ่ายทอดในการแข่งขันกีฬาหรือการแสดงบางอย่าง เช่น พากย์มวย พากย์ฟุตบอล. คำกล่าวเรื่องราวเป็นทำนองเมื่อเวลาแสดงโขนเล่นหนัง น. คำพูด, ภาษา; คำกล่าวเรื่องราวเป็นทำนองเมื่อเวลาแสดงโขนหรือหนังใหญ่เป็นต้น, บทพากย์ ก็ว่า. (ป., ส. วากย).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 782)

พากย์ จากบทนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แตกต่างจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยมีความหมายที่เป็นกริยาของการพูดแทนตัวแสดงไม่ว่าจะเป็นโขน ภาพยนตร์ และการบรรยายในการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ซึ่งความหมายดังกล่าวนี้เป็นความหมายที่ปัจจุบันมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย รวมถึงความหมายของการกล่าวเป็นเรื่องราวเมื่อแสดงโขนหรือหนัง อันเป็นความหมายที่กว้างออกจากความหมายเดิมที่มีอยู่

ฟู ว. เสียงดังเช่นนั้น.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 615)

ฟู ว. เสียงดังเช่นนั้น. น. เรียกเตาที่ใช้สูบลมพ่นน้ำมันให้ขึ้นไปถูกไฟถูก เป็นปลวว่า เตาฟู.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 814)

ฟู จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายเพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยความหมายเดิมนั้น เป็นแต่เพียงคำวิเศษณ์ที่หมายถึงเสียงที่ดังเช่นนั้น แต่ ฟู ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ขยายกว้างออกไปหมายถึงเตาที่ใช้สูบลมพ่นน้ำมันหรือที่เรียกว่า “เตาฟู”

มงกุฏ น. เครื่องสวมพระเศียร โดยเฉพาะพระเจ้าแผ่นดินมียอดสูง. ว. สูงสุด, ยอดเยี่ยม.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 626)

มงกุฏ น. เครื่องสวมพระเศียร โดยเฉพาะพระเจ้าแผ่นดินมียอดสูง, เครื่องสวมศีรษะ มีลักษณะต่าง ๆ กัน มักใช้เป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นผู้ชนะเลิศในการประกวดความงาม เช่น มงกุฏนางงามจักรวาล มงกุฏนางสาวไทย.
ว. สูงสุด, ยอดเยี่ยม.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 829)

มงกุฏ จากนิยามในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ความหมายได้ขยายออกไป โดยหมายถึงเครื่องสวมศีรษะที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งในปัจจุบันจะใช้เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของผู้ชนะเลิศในการประกวดความงามต่าง ๆ เช่น นางสาวไทย นางงามจักรวาล อันเป็นความหมายที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

ย้อม ก. ชุบด้วยสี, อาบด้วยสี.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 669)

ย้อม ก. ชุบด้วยสี, อาบด้วยสี, ทำให้ด้าย ไหม หรือผ้าเป็นด้นเป็นสีต่าง ๆ ด้วยการชุบลงไปในน้ำสี.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 895)

ย้อม จากบทนิยามในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายที่ขยายออกไป หมายถึงการทำให้ด้าย ไหม หรือผ้ามีสีต่าง ๆ ซึ่งความหมายที่ขยายออกไปนี้เป็นความหมายที่ใช้กันอยู่ในสังคมในปัจจุบัน ความหมายที่ดังกล่าวนี้เป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ซึ่งเดิมหมายรวมถึงแต่ การชุบหรืออาบด้วยสีเท่านั้น

ก้านยาว น. ชื่อทุเรียนพันธุ์หนึ่ง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 86)

ก้านยาว น. ชื่อทุเรียนพันธุ์หนึ่ง; (ปาก) ผู้ที่มีรูปร่างผอมสูงกว่าปรกติ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 111)

ก้านยาว ความหมายในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพิ่มความหมายที่เป็นลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งว่าเป็นภาษาปาก โดยใช้อธิบายลักษณะของผู้ที่มีรูปร่างผอมสูงกว่าปรกติ ซึ่งปัจจุบันพบการใช้บ่อย เช่น เรียกผู้ชายที่มีลักษณะดังกล่าวว่า ไอ้ก้านยาวเป็นต้น ความหมาย

ดังกล่าวเป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่หมายถึงชื่อพันธุ์ทุเรียนก้านยาวเพียงอย่างเดียว

ไข่ ๑ น. ตัวสืบพันธุ์ประกอบด้วยเซลล์สืบพันธุ์เพศเมียกับสิ่งห่อหุ้ม ซึ่งอาจจะเป็นไข่ขาว ไข่ เยื่อถุงไข่ หรือเปลือกก็ได้ ส่วนมากมีรูปร่างกลม, ฟอง ก็เรียก, ลักษณะนามเรียก ฟอง ลูก หรือ ใบ; เรียกสิ่งที่เป็นเม็ดกลม ๆ เล็ก ๆ ที่มีอยู่ตามใบไม้บางชนิด เช่น ไข่ชะอม ไข่ปรอง. ก. ตกฟอง เช่น ไข่ไก่.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 160)

ไข่ ๑ น. ตัวสืบพันธุ์ประกอบด้วยเซลล์สืบพันธุ์เพศเมีย อาหาร และสิ่งห่อหุ้ม ซึ่งอาจจะเป็นไข่ขาว ไข่ เยื่อถุงไข่ หรือเปลือก ส่วนมากมีรูปร่างกลม จะมีตัวอ่อนภายในหรือไม่ก็ได้, ฟอง ก็เรียก, ลักษณะนามเรียก ฟอง ลูก หรือ ใบ; เรียกสิ่งที่เป็นเม็ดกลม ๆ เล็ก ๆ ที่มีอยู่ตามใบไม้บางชนิด เช่น ไข่ชะอม ไข่ปรอง; (ปาก) ลูกอ๊อดทะเล. ก. ตกฟอง เช่น แม่ไก่ไข่ออกมา ๓ ฟอง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 209)

ไข่ ๑ ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพิ่มความหมายที่เป็นภาษาปากที่ใช้กันมาแต่อดีตและปัจจุบันก็ยังมีการใช้ยู่ นั่นคือลูกอ๊อดทะเล อันเป็นความหมายที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้นิยามไว้ เป็นความหมายที่ทำให้คำว่า ไข่ ๑ มีความหมายที่กว้างขึ้นกว่าแต่เดิม

คราบ น. หน้ำหรือเปลือกนอกของสัตว์บางชนิดที่ลอกออกได้ เช่น คราบงู คราบกุ้ง; รอยเปื้อนติดครั่งอยู่ เช่น คราบน้ำ คราบน้ำมัน.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 169)

คราบ น. หน้ำหรือเปลือกนอกของสัตว์บางชนิดที่ลอกออกได้ เช่น คราบงู คราบกุ้ง, โดยปริยายหมายถึงลักษณะการที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น คนบาปในคราบของนักบุญ; รอยเปื้อนติดครั่งอยู่ เช่น คราบน้ำ คราบน้ำมัน.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 222)

แจ้ว ว. มีเสียงดังกังวานแจ่มชัด, ไสมาก เช่น น้ำใสแจ้ว.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 242)

แจ้ว ว. มีเสียงดังกังวานแจ่มชัด, ไสมาก เช่น น้ำใสแจ้ว; (ปาก) ดีเยี่ยม เช่น ปาฐกถาวันนี้แจ้ว.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 328)

เซย ก. สัมผัสเบา ๆ หรือซ้อขึ้นเบา ๆ ด้วยความเอ็นดูหรือรักใคร่ เช่น เซย
แก้ม เซยคาง; โปรยปรายลงมา ในคำว่า ฝนเซย; พัดมาเฉื่อย ๆ (ใช้แก่ลม);
สกัดงาเอาน้ำมัน เรียกว่า เซยน้ำมันงา.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 274)

เซย ก. สัมผัสเบา ๆ หรือซ้อขึ้นเบา ๆ ด้วยความเอ็นดูหรือรักใคร่ เช่น เซย
แก้ม เซยคาง; โปรยปรายลงมา ในคำว่า ฝนเซย; พัดมาเฉื่อย ๆ (ใช้แก่ลม);
สกัดงาเอาน้ำมัน เรียกว่า เซยน้ำมันงา; (ปาก) ว. ไม่ทันสมัย, เป็น.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 369)

ทราบ ในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพิ่มความหมายโดยปริยาย
หมายถึง ลักษณะอาการที่คล้ายคลึงเช่นนั้น ซึ่งความหมายดังกล่าวปรากฏการใช้ในปัจจุบันโดย
เฉพาะงานเขียนประเภทวรรณกรรมต่าง ๆ ความหมายดังกล่าวเป็นสิ่งที่เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรม
ลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

นอกจากนี้ยังมีคำในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่มีความหมายกว้าง
ออก ไปจากพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อีกมาก ดังตัวอย่าง

จอ ๒ น. ผ้าที่ขึงไว้สำหรับเช็ดหนังหรือฉายภาพยนตร์เป็นต้น.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 217)

จอ ๒ น. ผ้าขาวที่ขึงไว้สำหรับเช็ดหนังหรือฉายภาพยนตร์เป็นต้น; โดยปริยาย
เรียกสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น จอโทรทัศน์.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 292)

จิ้มก้อง ก. เจริญทางพระราชไมตรีบรรณาการ เช่น แต่งทูตออกไปจิ้มก้อง. (พงศ.
ร. ๓).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 232)

จิ้มก้อง ก. เจริญทางไมตรีโดยนำเครื่องบรรณาการไปมอบให้ เช่น แต่งทูต
ออกไปจิ้มก้อง. (พงศ. ร. ๓), (ปาก) โดยปริยายหมายถึงนำสิ่งของเป็นต้น
ไปกำนัลเพื่อเอาใจ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 313-314)

ผนัง น. ฝาที่ก่ออิฐถือปูน, ฝาที่ตีโบกปูน.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 554)

ผนัง น. ฝาที่ก่ออิฐถือปูน, ฝาที่ตีที่โอบปูน, โดยปริยายหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ผนังถ้ำ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 725)

1.2 ความหมายแคบเข้า

การศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่ามีคำศัพท์กลุ่มหนึ่งมีความหมายแคบเข้า กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ หรือความคิดที่คำนั้นเคยอ้างถึงในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบทนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กลับมีความหมายลดลง หรือความหมายครอบคลุมน้อยลงกว่าเดิม ดังตัวอย่าง

กิริยา น. การกระทำ; อาการที่แสดงออกมามีด้วยกาย, มารยาท, บางทีใช้ในอาการที่ดี เช่น มีกิริยา หมายความว่า มีกิริยาดี; คำพูดส่วนหนึ่งในไวยากรณ์ที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม ใช้ “กิริยา” อย่างสันสกฤต. (ป.)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 100)

กิริยา น. การกระทำ; อาการที่แสดงออกมามีด้วยกาย, มารยาท, บางทีใช้ในอาการที่ดี เช่น มีกิริยา หมายความว่า มีกิริยาดี. (ป.)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 129)

กิริยา ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายที่แคบเข้า เพราะไม่ปรากฏความหมาย “คำพูดส่วนหนึ่งในไวยากรณ์ที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้นิยามความหมายนี้ไว้ ความแตกต่างที่ปรากฏนี้เองที่ทำให้ความหมายของ กิริยา มีความหมายแคบลง ไม่ครอบคลุมเหมือนแต่เดิม สาเหตุที่เป็นอย่างนี้อาจมาจากการที่คนในสังคมนิยมที่จะใช้ คำว่า กิริยา ในภาษาสันสกฤต แสดงอาการนามหรือสรรพนามมากกว่าการใช้ กิริยา ทำให้ความหมายดังกล่าวไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน

มีน ก. เม่าอ่อน ๆ, ฐีสีกิ่งเวียน เช่น มีนศิระษะ, ฐีสีกิ่งในสมอง เช่น อ่านหนังสือมากชักมีน; ไม่พอใจ, โกรธน้อย ๆ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 650)

มีน ก. เม่าอ่อน ๆ, ฐีสีกิ่งเวียน เช่น มีนศิระษะ, ฐีสีกิ่งในสมอง เช่น อ่านหนังสือมากชักมีน, มีนหัวก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 865)

มีน ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายถึง อากา
 เมา รู้สึกวิงเวียน รู้สึกสมองตื้อ และไม่พอใจ โกรธน้อย ๆ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
 พ.ศ. 2542 มีความหมายที่แคบกว่ามากเพราะ ไม่ปรากฏความหมายที่เกี่ยวข้องลักษณะอาการที่ไม่
 พพอใจ หรือโกรธน้อย ๆ แต่อย่างไรก็ดี สาเหตุที่ทำให้ความหมายดังกล่าวหายไป อาจเนื่องมาจาก
 ผู้คนในสังคมไม่นิยมใช้คำว่า มีน แสดงถึงอารมณ์โกรธทำให้ความหมายดังกล่าวเลือนหายไปจน
 ไม่เป็นที่รู้จักอีกต่อไป

รอ น. หลักปักกันกระแสน้ำ. ก. คอย เช่น รอรถ รอเรือ; ยับยั้ง เช่น รอการ
 พิจารณา รอการลงอาญา; เกือบจืด, จ่อ, เช่น เอาสำลือรอมูก เอามีดรอคอก;
โดยปริยายหมายความว่า เฝ้า เช่น รอหน้า.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 686)

รอ ๑ น. หลักปักกันกระแสน้ำ เช่น ทำรอกันตลิ่งพัง.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 927)

รอ ๒ ก. คอย เช่น รอรถ รอเรือ; ยับยั้ง เช่น รอการพิจารณาไว้ก่อน รอการลง
 อาญาไว้ก่อน; เกือบจืด, จ่อ, เช่น เอายาคมรอจูก เอามีดรอคอก.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 927)

รอ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายกว้างกว่าพจนานุกรม
 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพราะรวมความหมายโดยปริยายที่หมายถึง เฝ้า ด้วย ทำให้
 ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายที่แคบลง
 สาเหตุที่ทำให้ความหมายแคบลงอาจจะมาจาก ผู้คนในสังคม ไม่นิยมที่จะใช้ รอในความหมายของ
 เฝ้า แต่จะใช้คำว่าเฝ้าในความหมายดังกล่าว เช่น จะไม่ใช้ว่า รอหน้า แต่จะใช้ว่า เฝ้าหน้า
 แทน ทำให้ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ปรากฏใช้ใน
 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ปัก ก. ตั้งฝังลงให้ติดอยู่ เช่น ปักเสา ปักหลัก, โดยปริยายหมายถึงอาการที่
คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ปักหลักสู้; เอาหัวดิ่งลง เช่น ปักหัวลง; เสียบ เช่น
 ปักปืน, เอาด้ายไหม หรือด้นเป็นต้นสอดด้วยเข็มลงไปบนผืนผ้าให้เป็น
 ลวดลายต่าง ๆ เช่น ปักลวดลาย.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 525-526)

ปัก ก. ตั้งฝังลง เช่น ปักเสา, เอาหัวดิ่งลง เช่น นกปักหัวลง เครื่องบินปักหัวลง;
 เสียบ เช่น ปักปืน ปักดอกไม้, ใช้เข็มร้อยด้าย ไหม หรือด้นเป็นต้นแล้ว

แทงลงไปบนพื้นผ้าให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ปีกลวดลาย ปีกด้าย ปีกไหม.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 684)

ปีก พจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ปรากฏความหมายโดยปริยายซึ่งหมายถึงอาการที่คล้ายคลึงกับการตั้งฝั่งลงให้ติดอยู่ ทำให้ความหมายของพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายแคบลงกว่าพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ความหมายโดยปริยายที่หายไปนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ไม่ค่อยมีผู้นใช้ในความหมายดังกล่าว ทำให้ไม่ได้มีการใส่ไว้ในความหมายของคำว่า ปีก แต่ถ้าหากสังเกตให้จะเห็นว่า เราจะเห็นว่าไม่มีการใส่อยู่ เช่น เมื่อมีกาประทั่งผู้ประทั่งมักจะพูดกันว่า เราจะปีกหลักผู้ที่อยู่ที่นี่ไม่ถอยหนีไปไหน

1.3 ความหมายย้ายที่

การศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่ามีคำศัพท์กลุ่มหนึ่งมีความหมายย้ายที่ กล่าวคือ คำที่เคยอ้างถึงสิ่งต่าง ๆ หรือความคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีการเปลี่ยนแปลงบทนิยามในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยที่ยังมีเค้าของความหมายเดิม ดังตัวอย่าง

ครำ   น. น้ำใสโครกที่ขังอยู่ในแอ่งตามใต้ถุนครัวเป็นต้น เรียกว่า น้ำครำ, ไชเสนียด ก็เรียก.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 169)

ครำ   น. เรียกน้ำเสียที่ขังอยู่ในพื้นดินที่เป็นแอ่ง เช่น ใต้ถุนครัว ในท่อระบายน้ำเสีย ว่า น้ำครำ, ไชเสนียด ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 222)

ครำ ในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายถึง น้ำใสโครก แต่ในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายถึง น้ำเสีย ซึ่งเป็นการอธิบายลักษณะของน้ำที่ขังอยู่ตามต่าง ๆ เช่น ใต้ถุนบ้านเหมือนกัน แต่ความหมายมีการเปลี่ยนแปลงเพราะเมื่อดูความหมายของใสโครก ในพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายเหมือนกัน คือ

โสโครก   ว. สกปรก, เปื้อนเประอนำรังเกียจ. น. เรียกหินใต้น้ำที่เป็นอันตรายแก่
การเดินเรือว่า หินโสโครก.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 858)

โสโครก   ว. สกปรก, เปื้อนเประอนำรังเกียจ, โดยปริยายหมายความว่า เลว เช่น คน
โสโครก ของโสโครก เรื่องโสโครก.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1232)

ทำให้ ครำ ในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายถึงน้ำที่
สกปรก เปื้อนเประอนำรังเกียจ แตกต่างกับความหมายของ ครำ ในพจนานุกรมลัทธิ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่หมายถึงน้ำเสีย เมื่อดูความหมายของ เสีย ปรากฏว่าความหมายคือ
เสีย   ว. ที่ไม่ดี เช่น นิสัยเสีย น้ำเสีย.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1220)

บทนิยามของคำศัพท์ ครำ ที่ปรากฏในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
เรียกน้ำโสโครก เมื่อตรวจสอบความหมายกับพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
หมายถึง น้ำที่สกปรก, เปื้อนเประอนำรังเกียจ เป็นความหมายที่ไม่ดี แต่ความหมายของ ครำ ที่
ปรากฏในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือน้ำเสีย เมื่อตรวจสอบความหมายของ
น้ำเสีย กับพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง น้ำที่ไม่ดี ซึ่งลดน้ำหนักของ
ความหมายลงได้ ทำให้ความหมายของคำดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

กระเหียนกระหือรือ ก. แสดงอาการฮึดฮัดเข้าไปอย่างเอาจริงเอาจัง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 48)

กระเหียนกระหือรือ ก. แสดงความกระตือรือร้นเอาจริงเอาจังอย่างออกนอกหน้า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 62)

บทนิยามของ กระเหียนกระหือรือ ในพจนานุกรม ลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
และพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ต่างก็หมายถึงการแสดงอาการออกมาใน
รูปแบบที่ต่างกัน คือ พจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แสดงอาการฮึดฮัด ซึ่งเมื่อ
ตรวจสอบดูก็จะพบว่าฮึดฮัดมีความหมายคือ การแสดงท่าทางไม่พอใจที่ไม่ได้อย่างใจตนอย่างเอาจริง
เอาจัง

ฮึดฮัด   ก. แสดงท่าทางไม่พอใจเพราะไม่ได้้อย่างใจตนเป็นต้น.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 970)

แต่พจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กระเหียนกระหือรือ แสดงอาการ
กระตือรือร้น ซึ่งมีความหมายคือ การแสดงความริบร้อน เร่งรีบ หรือขมิขมัน

กระตือรือร้น ก. รีบร้อน, เร่งรีบ, ขมิขมัน, มีใจฝักใฝ่เร่งร้อน.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 37)

จะเห็นได้ว่าจากความหมายที่ได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ความหมายที่ได้นั้นมีลักษณะที่ดีขึ้นกว่าความหมายเดิมที่เคยปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นอย่างมาก

จ้อกวอก ว. ขาวเลอะเทอะ (ใช้แก่หน้าที่ผัดแป้งไว้เลอะเทอะ).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 217)

จ้อกวอก ว. ขาวมาก (มักใช้แก่หน้าที่ผัดแป้งไว้ขาวมากเกินไป)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 293)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของ จ้อกวอก ว่า หมายถึง ขาวเลอะเทอะ เมื่อดูความหมายของเลอะเทอะในพจนานุกรมฉบับเดียวกันก็พบว่ามีความหมายว่า

เลอะเทอะว. เประอะเปร้อน, เลอะเทอะ, เลเพลาดพาด, โบราณใช้ว่าเลอะเพอะ ก็มี.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 744)

ดังนั้นความหมายที่ได้จึงหมายถึงแป้งที่เประอะเปร้อนบนใบหน้า หรือแป้งที่ผัดหน้าจนเลอะเทอะไปหมด แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ จ้อกวอก ที่หมายถึง ขาวมาก ใช้แก่หน้าเช่นกัน แต่ความหมายที่ได้ให้ความหมายที่ส่อไปในทางที่ดีกว่าความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คือหมายถึงหน้าที่ผัดแป้งจนขาวมากเกินไปเท่านั้น

2. ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม

การศึกษาความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาความเปลี่ยนแปลงของบทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ ต่างกัน นอกจากจะปรากฏลักษณะการเปลี่ยนแปลงบทนิยามหรือคำอธิบายที่มีความหมายของ คำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าของความหมายเดิม แล้ว ยังพบการเปลี่ยนแปลงอีกลักษณะหนึ่งคือ บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม ซึ่งเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายที่แตกต่างไปจากความหมายของคำเดิมอย่างสิ้นเชิง ดังจะ นำเสนอตัวอย่างของคำศัพท์เหล่านั้นดังต่อไปนี้

กระว่า (โบ;กลอน)   ว. ราวกระว่า เช่น เสียงนกระว่ามาตีลาน. (มโนราห์), กระหว่า ก็
ใช้.

(พจนานุกรมฯ 2525.หน้า 43)

กระว่า (โบ;กลอน)   น. ชื่อนกชนิดหนึ่ง เช่น เสียงนกระว่ามาตีลาน นกกรงหงส์ห่าน
ร้องขานคู่. (มโนราห์), กระหว่า ก็

(พจนานุกรมฯ 2542.หน้า 55)

กระว่า เป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่ง คือคำที่ใช้ในบทร้อยกรองและคำโบราณ พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำวิเศษณ์ ใช้ในความหมาย ราวกระว่า แต่ในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายเปลี่ยนไป หมายถึงชื่อนกชนิดหนึ่ง เมื่อนำมา
เปรียบเทียบจะเห็นว่ามีความหมายที่แตกต่างกันโดยไม่มีเค้าของความหมายเดิม สาเหตุที่ทำให้
ความหมายของคำมีการเปลี่ยนแปลง อาจเนื่องมาจากคำดังกล่าวเป็นคำโบราณ และคำที่ใช้ในบท
ร้อยกรอง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายที่ไม่ถูกต้องมากนัก
เพราะจะเห็นว่ากรยกตัวอย่างการใช้คำ ระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับ ไม่ได้มีความแตกต่างกัน
คือ เสียงนกระว่ามาตีลาน นกกรงหงส์ห่านร้องขานคู่ แต่ความหมายที่ปรากฏกลับแตกต่างกัน
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จึงได้มีการแก้ไขให้ถูกต้อง ความหมายที่ได้จึง
แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าของความหมายเดิม

จงอร (แบบ)   ก. ชี้, ชี้ให้เห็น, เช่น บอกจงอรใจกู. (ม. คำหลวง ชุชก). (ข. จง
อุล).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 212)

จงอร (แบบ)   ก. จงทำให้ดีใจ,จงทำให้ปลายปลื้ม, เช่น ใครรู้แห่งพระแพศยันดร
บอกจงอรใจกู. (ม. คำหลวง ชุชก). (ข. อร ว่า ดีใจ, ปลายปลื้ม).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 285)

จงอร เป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่ง คือคำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำกริยาใช้ในความหมาย ชี้, ชี้ให้เห็น แต่ในพจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม โดยใช้ในความหมาย จงทำให้ดี
ใจ, จงทำให้ปลายปลื้มใจ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายที่ไม่มีเค้าของ
ความหมายเดิมเหลืออยู่ สาเหตุที่ทำให้ความหมายของคำศัพท์เปลี่ยนแปลงโดยไม่มีเค้าของ
ความหมายเดิมอยู่ อาจมีสาเหตุจากการอ้างอิงที่มาของคำที่แตกต่างกัน พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เทียบกับภาษาเขมรคำว่า จงอุล แต่พจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เทียบกับภาษาเขมรคำว่า อร แปลว่า ดีใจ, ปลาบปลื้มใจ เมื่อใช้ตัว
เปรียบเทียบที่แตกต่างกันก็ย่อมที่จะทำให้ความหมายของคำแตกต่างกันไปด้วย

จรวจ (แบบ)

ก. ตรวจ. (ข. จรวจ ว่า กรวดน้ำ)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 215)

จรวจ (แบบ)

ก. กรวด, หลั่งน้ำ. (เทียบ ข. จรวจทีก ว่า กรวดน้ำ).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 289)

จรวจ เป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่ง คือคำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำกริยา ใช้ในความหมาย ตรวจ ซึ่งเมื่อตรวจสอบคำว่า
ตรวจในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง การพิจารณาดูความเรียบร้อย,
พิจารณาว่าถูกหรือผิด ดีหรือร้าย, พิจารณาหาสมุฏฐาน แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2542 ใช้ในความหมาย กรวด, หลั่งน้ำ ความหมายดังกล่าวเป็นความหมายที่แตกต่าง โดยไม่มี
เค้าของความหมายเดิมเหลืออยู่

ประอุก (กลอน)

ก. อุก, อาจ, กล่าวหาญ, เช่น ประอุกและอุกอควาย. (จารีกวด
โพธิ์), ใ้ว่า กระจุก ก็มี เช่น กระจุกกระจิบร้อน.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 512)

ประอุก (กลอน)

ก. ระอุ, ร้อนรน เช่น หนึ่งอัคคีมีในเชงกราน บ่มีเป่าพัดพาน
ประอุกแลลูกกลมเลื่อน, ฝิโคเคียง เกวียนเคจรน ไปทันแก้ปรน
ประอุกแลอุกอควาย. (จารีกวดโพธิ์; อภิไชยโพธิบาทว์), ใช้เป็น
กระจุก หรือ กระจุก ก็มี.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 668)

ประอุก เป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่ง คือคำที่ใช้เฉพาะในบทร้อยกรอง พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำกริยา ใช้ในความหมาย อุก, อุกอาจ, กล่าวหาญ เป็นความหมาย
ที่แตกต่างจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อย่างสิ้นเชิง โดยพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้ในความหมายว่า ระอุ, ร้อนรน สาเหตุที่ทำให้ความหมายของ
คำศัพท์มีการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ระบุ
ความหมายที่ไม่ถูกต้อง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพจนานุกรมเป็นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2542 จึงมีการแก้ไขให้ความหมายถูกต้อง เพราะตัวอย่างการใช้คำไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง โดย
ยกตัวอย่างเหมือนกันทั้งสองฉบับ คือ ฝิโคเคียง เกวียนเคจรน ไปทันแก้ปรน ประอุกแลอุกอควาย

เปาะเปะ

ว. เสียงดังเช่นนั้น เช่น ฝนตกเปาะเปะ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 546)

เปาะเปะ

ว. อาการที่ฝนตกมีเม็ดห่าง ๆ แต่เล็กน้อย, เปราะเประ ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2542, หน้า 714)

เปาะเปะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำวิเศษณ์อธิบายว่าเป็นเสียงที่ดังอย่างนั้น แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้ในอธิบายลักษณะของฝนที่ตกมีเม็ดห่างกันเล็กน้อย สาเหตุที่ทำให้ความหมายของคำมีการเปลี่ยนแปลงอาจจะเนื่องมาจากการใช้เปาะเปะในความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะฝนเป็นจำนวนมาก จนนานเข้าทำให้ความหมายเดิมของคำ ไม่ได้ใช้อีกเลย

ความแตกต่างด้านบทรูปร่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่ทำให้ความหมายหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงคือ ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าความหมายเดิม แบ่งออกเป็น ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า ความหมายย้ายที่ และความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม

การศึกษาความแตกต่างด้านบทรูปร่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบความแตกต่างใน 2 ลักษณะ คือ บทรูปร่างหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ คือ การเพิ่มตัวอย่าง การอ้างอิง การอธิบาย การตัดตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์ การเพิ่มรายละเอียดของบทรูปร่าง การตัดรายละเอียดของบทรูปร่าง และการใช้ภาษาอธิบายต่างกัน การเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลต่อความหมายของคำศัพท์แต่อย่างใด อีกลักษณะคือ บทรูปร่างหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน แบ่งออกเป็นความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าความหมายเดิม ปรากฏ 3 ลักษณะคือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า ความหมายย้ายที่ และความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม

บทที่ 5

ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์

การศึกษาวเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 สิ่งที่สามารถวิเคราะห์ได้ชัดเจนที่สุดคือการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ที่แตกต่างกันระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับ ซึ่งแสดงออกมาในด้านความแตกต่างด้านจำนวนคำ และความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ แต่สิ่งที่น่าสนใจต่อไปคือ ผลที่เกิดจากความแตกต่างของพจนานุกรมทั้งสองฉบับว่ามีผลกระทบต่อสิ่งใดบ้าง ในการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์จะศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบทางไวยากรณ์
2. ผลกระทบทางความหมาย
3. ผลกระทบต่อจำนวนคำ
4. ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์

ผลกระทบทางไวยากรณ์

ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นผลกระทบทางไวยากรณ์นั้น ไม่ใช่ผลกระทบที่เกิดกับไวยากรณ์ทั้งระบบ เป็นแต่เพียงผลกระทบทางไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นกับลักษณะทางไวยากรณ์ของคำศัพท์บางคำเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่าผลกระทบทางไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นกับคำศัพท์ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ที่ได้ระบุไว้ในพจนานุกรม การเปลี่ยนแปลงประเภทของคำหรือการเปลี่ยนแปลงลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง

1. การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์

ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในด้านความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ มีผลกระทบทำให้ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เกิดการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ คำศัพท์คำหนึ่งมี

ชนิดของคำทางไวยากรณ์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อย่างหนึ่ง แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของคำทางไวยากรณ์ ดังตัวอย่าง

ครั้น	. เมื่อ.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 186)
ครั้น	สั้น. เมื่อ.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 221)
จี	น. ดอกไม้ตูม เช่น สงวนมิ่งมาลยจาวจี แกล่กล้า. (ทวาทศมาส), ทางพายัพใช้ว่า จี.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 232)
จี	ว. ตูม เช่น สงวนมิ่งมาลยจาวจี แกล่กล้า. (ทวาทศมาส), ทางพายัพใช้ว่า จี.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 314)
จี ๒(ถิ่น-พายัพ)	น. ดอกไม้ตูม	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 233)
จี ๒(ถิ่น-พายัพ)	ว. ตูม	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 314)
ชระมุ่น (กลอน)	ก. กัดคดคู้ม, มีคคคู้ม, กคู้มใจ.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 256)
ชระมุ่น (กลอน)	ว. มุ่น, นุ่ม, เช่น ลานโลมวิไลแดงชระมุ่น ออกเอย. (นิ. นรินทร์).	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 346)
คิม	ก. ลีค.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 306)
คิม	ว. ลีค.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 410)
ทะเล่อทะล่า(ปาก)	ก. เชื้อซ่าเข้าไปในที่ที่ตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง.	(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 389)
ทะเล่อทะล่า	ว. อาการที่ทำอะไรสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างพรวดพราดโดยไม่ถูกกาลเทศะหรืออย่างไม่มีระดับระวัง เช่น เดินทะเล่อทะล่าเข้าไปในที่ประชุม วังทะเล่อทะล่าออกไปที่ถนนเลขถูกรถชน.	(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 516)

พอง ว. บวมขึ้นมา, พูขึ้นมา, โป่งขึ้นมา, ตั้งขึ้น; โຕ เช่น ตาพอง ในความว่า ตาเหลือกตาพอง หมายความว่าตกใจกลัว, อยู่หน้านามแปลว่า เบ่ง เช่น พองตัว คือเบ่งตัว ทำให้โຕอย่างอึ่งอ่างในนิทานกะลาครอบ โดย หมายความว่า ทำอำนาจ แผลอำนาจ, แปลว่า ตั้ง เช่น พองขน คือ อาการที่ ขนตั้งอย่างขนแมวหรือเม่นเมื่อใกล้หมา, โดยสำนวนว่า จองหอง ได้ใน คำว่า จองหองพองขน, แปลว่าโป่งหรือป่อง เช่น พองลม คือ โป่งด้วยลม ป่องด้วยลม; อยู่หลังนามแปลว่าบวม เช่น ถูกไฟพอง เป็นแผลพอง ก็คือ ถูกไปบวม เป็นแผลบวม, แปลว่า พู เช่น ข้าวพองซึ่งฟูอยู่ข้างใน, แปลว่า ขึ้น เช่น สฟพอง ก็คือ สฟกำลังขึ้น, แปลว่า อืดขึ้น ในคำว่า ท้องพอง, แปลว่า ชัน เช่น ขนพอง คือ ขนชัน หมายความว่าสยอง ได้ในคำว่า ขน พองสยองเกล้า, แปลว่า ลูก เช่น ขนพอง คือ ขนลูก หมายความว่า กลัว ได้ในคำว่า ขนลูกขนพอง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 589)

พอง ก. อาการที่โป่งหรือฟูขึ้นมาเพราะมีอากาศหรือน้ำเป็นต้นอยู่ภายใน เช่น ลูกโป่งพองลม ถูกน้ำร้อนลวกหนังพอง เหยียบไฟเท้าพอง, ทำให้โป่ง ฟู หรือตั้งขึ้น เช่น อึ่งอ่างพองตัว เป่าลูกโป่งให้พอง เป่าปี่จนแก้มพอง ถึง พองขน แมวทำขนพอง; ขยายตัวให้โຕขึ้น เช่น เห็นหูหนูเมื่อแช่น้ำย้อม พองตัว ขำตั้งเมื่อเอาไปทอดก็จะพอง.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 777)

พอง ก. ลอยสูง, ลอยเด่น, ลอยอยู่ตามลำพัง, มักใช้เข้ากับคำ ลอย เป็น ลอย พอง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 612)

พอง ว. อาการที่ลอยสูง เเด่น หรืออยู่ตามลำพัง, มักใช้เข้ากับคำ ลอย เป็น ลอย พอง, เช่น หมายถึงลอยพอง ลูกโป่งลอยพองอยู่บนท้องฟ้า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 809)

ยาเอน (กลอน) ว. อะไรหรือ, เป็นอย่างไร.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 672)

ยาเอน (กลอน) ก. อย่าได้สงสัย, ไม่ต้องสงสัย, เช่น พิศပ်พรรบไอ้อ้า เทพไสรี่ ยาเอน.(ลอ).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 902)

- ร้าว ก. แตกเพียงเป็นรอย.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 702)
- ร้าว ว. มีรอยแตกเล็กเป็นทางลงไปในเรื่องของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น แก้วร้าว จานร้าว ผนังร้าว.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 955)
- ริษยา น. ความไม่ยอมให้คนอื่นได้ดี, นิสัยที่เห็นเขาได้ดีแล้วทนอยู่ไม่ได้. (ส. อธิบาย; ป. อธิสา)
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 704)
- ริษยา ก. อาการที่ไม่ยอมให้คนอื่นได้ดี, เห็นเขาได้ดีแล้วทนนิ่งอยู่ไม่ได้. (ส. อธิบาย; ป. อธิสา)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 958)
- รี ๆ รอ ๆ ก. แสดงอาการลังเลใจออกมา, ไม่แน่ใจที่จะทำลงไป.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 704)
- รี ๆ รอ ๆ ว. แสดงอาการลังเลใจ, ไม่แน่ใจที่จะทำลงไป, เช่น มั้วรี ๆ รอ ๆ อยู่ นั่นแหละ เมื่อไหร่จะตัดสินใจเสียที.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 959)
- รื่น ก. ชื่น, สบายใจ, เย็นใจ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 704)
- รื่น ว. ชื่น, สบาย, เช่น ฟังเสียงรื่นหู ดูทิวทัศน์รื่นตา เสียใจแต่ทำหน้ารื่น.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 959)
- เริง ก. แสดงอาการคึกคักในลักษณะสนุกหรือบันเทิงใจ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 708)
- เริง ว. ระเริง, ร่าเริง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 967)
- ละลนละลาน ก. ลนลาน.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 724)
- ละลนละลาน ว. ลนลาน เช่น ถูกดูเสียจนละลนละลาน.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 999)
- เล็ง (ปาก) ว. ชื่นเสียดัง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 742)

- เล็ง (ปาก) ก. ขึ้นเสียงดัง เช่น เมื่อเข้าถูกเจ้านายเล็ง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1030)
- สนเท่ห์ น. ความสงสัย, ความฉงน, ความไม่แน่ใจ. (ป., ส. สนุเทห).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 793)
- สนเท่ห์ ก. สงสัย, ฉงน, ไม่แน่ใจ, เช่น รู้สึกสนเท่ห์, มักใช้เข้าคู่กับคำ ฉงน เป็น ฉงนสนเท่ห์. (ป., ส. สนุเทห).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1119)
- สมาทาน น. การถือเอารับเอาเป็นข้อปฏิบัติ เช่น สมาทานศีล. (ป., ส.).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 800)
- สมาทาน น. รับเอาถือเป็นข้อปฏิบัติ เช่น สมาทานศีล. (ป., ส.).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1130)
- สยอง ก. ขนลุกขนชันเพราะความหวาดกลัว.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 802)
- สยอง ว. อาการที่ขนลุกขนชันเพราะความหวาดกลัว ในความว่า ขนพองสยองเกล้า.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1132)

2. ประเภทของคำเปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีผลทำให้ประเภทของคำศัพท์เกิดการเปลี่ยนแปลง คือการเปลี่ยนแปลงจากคำความหมายเดียวกลายเป็นคำหลายความหมาย ดังตัวอย่าง

- กระดุม ๆ ว. อาการที่เดินตุบ ๆ อย่างเนื้อเต้น.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 27)
- กระดุม ๆ ว. อาการที่เดินตุบ ๆ อย่างเนื้อเต้น, ตุบ ๆ ก็ว่า; อาการที่เคลื่อนที่ไปอย่างช้า ๆ เช่น เด็กกลานกระดุม ๆ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 33)
- กระต๊อด น. ช่อนขนาดเล็กในวงศ์ Estrildidae ใช้หญ้าทำรังเป็นรูปกลมอยู่บนต้นไม้ ปากรังอยู่ด้านล่าง มีหลายชนิด เช่น กระต๊อดเขียว หรือ ไข่

- (*Erythrura prasina*) กระจี๊ดแดง หรือ สีชมพูดง (*Amandava amandava*)
 กระจี๊ดท้องขาว (*Lonchura leucogastra*) กินเมล็ดพืช, กะทิ ก็เรียก.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 30)
- กระจี๊ด ๑ น. ชื่อนกขนาดเล็กในวงศ์ Estrildidae ใช้หญ้าทำรังเป็นรูปกลมอยู่บน
 ต้นไม้ ปากรังอยู่ด้านล่าง มีหลายชนิด เช่น กระจี๊ดเขียว หรือ ไผ่
 (*Erythrura prasina*) กระจี๊ดแดง หรือ สีชมพูดง (*Amandava amandava*)
 กระจี๊ดท้องขาว (*Lonchura leucogastra*) กินเมล็ดพืช, กะทิ ก็เรียก.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 37)
- กระจี๊ด ๒ (ปาก)ว. เล็กน้อย, เล็กนิดเดียว, เช่น เสื่อตัวนี้ติดกระดุมเม็ดกระจี๊ดเดียว ขอ
เกลือสักกระจี๊ดหนึ่ง, ติ๊ดเดียว หรือติ๊ดหนึ่ง ก็ว่า.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 37)
- กระทะ น. ภาชนะก้นตื้นปากผาย ใช้สำหรับหุงต้มและทอด.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 33)
- กระทะ ๑ น. ภาชนะก้นตื้นปากผาย ใช้สำหรับหุงต้มเป็นต้น.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 41)
- กระทะ ๒ ดู ตะกรับ ๓ (๑).
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 41)
- ตะกรับ ๓ น. (๑) ชื่อปลาทะเลหรือน้ำกร่อยชนิด *Scatophagus argus* ในวงศ์
Scatophagidae รูปร่างสั้น แบนข้างและกว้างมาก หัวทู่ ปากเล็ก หางมน
เกล็ดเล็กสากมือ สีพื้นลำตัวมีแตกต่างกันมาก อาจเป็นสีเขียว เทา หรือ
น้ำตาล ครีบบนของลำตัวสีเข้มกว่าและมีแถบสีเทาเข้มหรือดำพาดขวาง
หลายแนวและแตกเป็นจุดที่ด้านล่างหรือเป็นแต้มเป็นจุดทั่วตัว ครีบต่าง
ๆ มีสีเหลืองอ่อนอมเทา อยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและทะเล, กระทะ หรือ เสื่อดาว
ก็เรียก. (๒) ดูหมอข้างเหยียบ.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 438)
- กอลและ(ถิ่นปักชำไต้) น. ชื่อเรือประมงตามชายฝั่งทะเลทางภาคใต้ รูปร่างยาวเพรียว หัว
 และท้ายเรือแหลมสูง เขียนลวดลายสีสันต่าง ๆ ใ้สวยงาม.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 69)

กอลและ ๑ (ถิ่น-ปักข์ไต้) น. ชื่อเรือประมงตามชายฝั่งทะเลทางภาคใต้ รูปร่างยาวเพรียว หัว
และท้ายเรือแหลมสูง เขียนลวดลายสีสันต่าง ๆ ไว้อย่างสวยงาม.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 89)

กอลและ ๒ (ถิ่น-ปักข์ไต้) น. เรียกอาหารชนิดหนึ่ง ทำด้วยไถ่ที่ถอดกระดูก ชุบเครื่องปรุง
รส บั้งให้สุก ว่า ไถ่กอลและ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 89)

ดิง ก. ทักไว้, ท้วงไว้.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 348)

ดิง ๑ ก. ทักไว้, ท้วงไว้.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 463)

ดิง ๒ (ถิ่น-พายัพ,อีสาน) ก. ขยับเขยื้อน, ไหว.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 463)

สงกรานต์ น. เทศกาลเนื่องในการขึ้นปีใหม่อย่างเก่า ซึ่งกำหนดตามสุริยคติ ตกวันที่
๑๓-๑๔-๑๕ เมษายน. (ส. สงกรานต์).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 790)

สงกรานต์ ๑ น. เทศกาลเนื่องในการขึ้นปีใหม่อย่างเก่า ซึ่งกำหนดตามสุริยคติ ปรกติตก
วันที่ ๑๓-๑๔-๑๕ เมษายน วันที่ ๑๓ คือวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ คือ
วันเนา และวันที่ ๑๕ คือวันเถลิงศก. (ส. สงกรานต์).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1112)

สงกรานต์ ๒ ชื่อสัตว์พวกหอนทะเล มีหลายวงศ์ เช่น วงศ์ Phyllocidae ลำตัวยาว
เป็นปล้อง แต่ละปล้องมียางค์สี่รู้ง ๑ คู่อยู่ข้างลำตัว อาศัยอยู่ในทะเล ช่วง
ประมาณเดือนเมษายน ใกล้วันสงกรานต์จะพบอยู่ในบริเวณน้ำกร่อยหรือ
แม่น้ำลำคลองที่ติดต่อกับทะเลเพื่อผสมพันธุ์ จึงเรียกว่า ตัวสงกรานต์.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1112)

3. ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง คือ แต่เดิมพจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ได้มีการกำหนดลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งไว้ คำดังกล่าวอาจ
เป็นคำที่ใช้ทั่วไป หรือมีการระบุลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง แต่เมื่อมีการปรับปรุงพจนานุกรม
เป็นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คำดังกล่าวได้มีการระบุหรือเปลี่ยนแปลง

ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง ทำให้คำดังกล่าวกลายเป็นคำที่ไม่ใช่คำที่ใช้ทั่วไปหรือเปลี่ยนแปลง
ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งไป เช่น กลายเป็นคำโบราณ คำภาษาปาก เป็นต้น ดังตัวอย่าง

กระจุกกระจิบ ว. อาการที่กินพริ้วหรือที่ละเอียดละน้อย, จุกจิบ ก็ว่า.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 19)

กระจุกกระจิบ (โบ) ว. จุกจิบ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 24)

กระแต้ว (สำ) ก. หน้าเป็น เช่น แต่วันตัวต่อแหลกระแต้ว (อภัย).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 31)

กระแต้ว (วรรณ) ก. หน้าเป็น เช่น แต่วันตัวต่อแหลกระแต้ว (อภัย).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 39)

แฉะ ก. แคะ, สลัก, เจาะ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 158)

แฉะ (โบ) ก. แคะ, สลัก, เจาะ. น. กรรมวิธีในการสร้างงานประติมากรรมตกแต่ง
หรือวิธีการทางช่างอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง โดยใช้สมุกปั้นเป็นลวดลายหรือ
รูปภาพติดเข้ากับพื้นไม้หรือพื้นกระดาด เช่น ปั้นหน้ายักษ์หน้าลิงติดลง
บนกะโหลกปิดกระดาดทำเป็นหัวโขน, กระแฉะ ก็ว่า.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 206-207)

จุย ว. ซึม, เชื่อง, มินหัว.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 208)

จุย (โบ) ว. ซึม, เชื่อง, มินหัว.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 279)

จ้ง ว. ยิงนัก เช่น เก่งจ้ง ร้อนจ้ง ของสิ่งนี้ถูกจ้ง; เต็มที่เต็มแรง, เช่น ชนกันเข้า
อย่างจ้ง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 221)

จ้ง (ปาก) ว. ยิงนัก เช่น เก่งจ้ง ร้อนจ้ง ของสิ่งนี้ถูกจ้ง; เต็มที่เต็มแรง, เช่น ชนกันเข้า
อย่างจ้ง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 297)

จังกอบ น. ภาชนะขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น, ภาชนะผ่านด่าน, ภาชนะปากเรือ.
ก. ผูก, มัด, เชิงกอบ ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 221)

- จังกอบ (โบ) น. ภาษีผ่านด่าน, ภาษีปากเรือ, ภาษีที่เก็บเพื่อใช้บำรุงท้องถิ่น. ก. ผูก, มัด, เชิงกอบ ก็เรียก.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 297)
- ชะค้ำ อ. ชะค้ำ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 246)
- ชะค้ำ (โบ) อ. ชะค้ำ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 334)
- คั้นเหิม ก. คั้นเหิม, รื่นเริง, บันเทิงใจ, เช่น คั้นเหิมหั้นหรรษาโมทย์. (ม. คำหลวง จุลพน).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 298)
- คั้นเหิม (โบ; กลอน) ก. คั้นเหิม, รื่นเริง, บันเทิงใจ, เช่น คั้นเหิมหั้นหรรษาโมทย์. (ม. คำหลวง จุลพน).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 401)
- ถ่อง ว. งาม, อร่าม, แจ่มใส, รุ่งเรือง, ชัด, แน่, แท้, เทียง, จะแจ้ง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 367)
- ถ่อง (โบ) ว. งาม, อร่าม, แจ่มใส, รุ่งเรือง; ชัด, แน่, แท้, เทียง, จะแจ้ง, เช่น เร่งหาผู้รู้รอบ ทุกการ เฉลียวฉลาด ไหวหาร ถ่องถ้อย. (ลอ).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 488)
- ทะมัดทะแมง ว. ชิ่งขัง, เอาจริงเอาจัง, ทะมัดทะแมง ก็ใช้. (คึกค้ำบรรพ์).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 368)
- ทะมัดทะแมง(โบ) ว. ทะมัดทะแมง, ชิ่งขัง, เอาจริงเอาจัง. (คึกค้ำบรรพ์).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 489)
- พันเอิญ ว. เผลิญ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 592)
- พันเอิญ (โบ) ว. เผลิญ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 781)

- ล่อง น. ช่องตามพื้นที่ทำไว้สำหรับให้สิ่งของลอคลงได้. ก. ลงมาตามน้ำ เช่น ล่องเรือ, ไปตามลม เช่น ล่องลม; โดยปริยายหมายความว่า คืบคั้นไป เช่น ล่องป่า ล่องไพร. (ปาก) ว. อาการที่แล่นไปตามทางจากเหนือลงใต้ เช่น รถล่อง ขาล่อง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 721)
- ล่อง น. ช่องตามพื้นที่ทำไว้สำหรับให้สิ่งของลอคลงได้. ก. ลงมาตามน้ำ เช่น ล่องเรือ ล่องแพ, ไปตามลม เช่น ล่องลม; โดยปริยายหมายความว่า คืบคั้นไป เช่น ล่องป่า ล่องไพร. ว. อาการที่แล่นไปตามทางจากเหนือลงใต้ เช่น รถล่อง ขาล่อง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 994)
- ลูลาย น. ควาย. (ส.).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 717)
- ลูลาย (แบบ) น. ควาย. (ป., ส.).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1020)
- ลู่อี่ ว. มีโทสะร้ายไม่คิดแก่ชีวิต. (ปรัดเล).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 742)
- ลู่อี่ (โบ) ว. มีโทสะร้ายไม่คิดแก่ชีวิต. (ปรัดเล).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1030)

ผลกระทบทางความหมาย

ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในด้านการนิยามหรืออธิบายความหมายของคำศัพท์ที่แตกต่างกัน ในบางครั้งย่อมส่งผลให้ความหมายของคำศัพท์เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้อง กับผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ในด้านความหมาย พบว่า

1. การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายเพิ่มขึ้น

ผลกระทบทางด้านความหมายที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็คือการ

เปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ ที่ทำให้ความหมายของคำศัพท์กว้างออกนั้น ส่งผลกระทบในด้านการเลือกสรรความเพื่อใช้สื่อความหมายของผู้ใช้ภาษา ผลกระทบดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพราะทำให้คำศัพท์สามารถที่จะสื่อความหมายได้กว้างออกเป็นการเพิ่มประโยชน์ของคำศัพท์ ดังตัวอย่าง

กระดุม ๆ   ว. อาการที่เดินดุ่ม ๆ อย่างเนื้อเต้น.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 27)

กระดุม ๆ   ว. อาการที่เดินดุ่ม ๆ อย่างเนื้อเต้น, ดุ่ม ๆ ก็ว่า; อาการที่เคลื่อนที่ไปอย่างช้า ๆ เช่น เด็กคลานกระดุม ๆ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 33)

กระดุม ๆ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้เพียงอย่างเดียว คือ การอธิบายลักษณะการเดินดุ่ม ๆ อย่างเนื้อเต้น ซึ่งถ้าอาศัยความหมายที่ปรากฏนี้ กระดุม ๆ ก็จะมีความหมายเพียงอย่างเดียว และจะไม่สามารถใช้อธิบายลักษณะใดได้อีกเลย แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้เพิ่มความหมายให้กว้างออกไป โดยความหมายที่เพิ่มขึ้น คือ อาการที่เคลื่อนที่ไปอย่างช้า ๆ ความหมายที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นการเพิ่มคุณค่าหรือประโยชน์ให้กับคำว่า กระดุม ๆ และยังเป็นทางเลือกในการเลือกใช้ความหมายของคำศัพท์ของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย

กระโปรง   น. ใฝานุ่งผู้หญิงแบบสากล, กะโปรง ก็ใช้; เรียกฝากรอบเครื่องรถยนต์ว่า กระโปรงรถ; ภาชนะเย็บด้วยกาบหมากหรือใบไม้ สำหรับใส่ของต่าง ๆ เช่น ราชปุโรหิตก็ให้เอานางนกลีใส่ใส่กระโปรงขังไว้จนเพลารุ่งเช้า.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 40.)

กระโปรง   น. ใฝานุ่งผู้หญิงแบบสากล; ฝากรอบเครื่องรถยนต์หรือฝากรอบที่เก็บของข้างหน้าและข้างหลังรถยนต์; กระบุงรูปทรงกลม ปากผายมาก พื้นก้นเป็นสี่เหลี่ยมเล็กสอบลง ลักษณะคล้ายกระโปรงบานสำหรับขนข้าวเปลือกหรือมะพร้าว เป็นต้น; ภาชนะเย็บด้วยกาบหมากหรือใบไม้ สำหรับใส่ของต่าง ๆ เช่น ราชปุโรหิตก็ให้เอานางนกลีใส่ใส่กระโปรงขังไว้จนเพลารุ่งเช้า. (นพมาศ); กระโปรง ก็ใช้.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 50-51)

กระโปรง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ใช้ในความหมาย 3 ประการ คือ ใฝานุ่งผู้หญิงแบบสากล ฝากรอบเครื่องรถยนต์ และภาชนะเย็บด้วยกาบหมากหรือใบไม้สำหรับใส่ของ ดังนั้นเมื่อพูดถึงกระโปรง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เราจะหมายถึงอย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากความหมายทั้งสามประการนี้ แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. 2542 ได้เพิ่มความหมายอีกหนึ่งอย่าง คือ กระจุงสำหรับขนข้าวเปลือกหรือมะพร้าว ความหมายที่เพิ่มขึ้นหรือกว้างออกนี้ ทำให้ กระจโปรง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น และผู้ใช้ภาษาก็สามารถที่จะใช้คำศัพท์ กระจโปรง ได้กว้างมากขึ้นด้วย

กวาด ก. ทำให้เตียนหรือหมดฝุ่นละอองด้วยไม้กวาดเป็นต้น, โดยปริยาย หมายความว่า เอาไปให้หมดสิ้นเหมือนอย่างกวาด เช่น กวาดครว; อายา ป้ายในลำคอ เรียกว่ากวาดยา. น. สิ่งที่ใช้กวาด ทำด้วยทางมะพร้าวเป็นต้น มัดเป็นกำ ๆ เรียกว่า ไม้กวาด.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 65)

กวาด ก. ทำให้เตียนหรือหมดฝุ่นละอองด้วยไม้กวาดเป็นต้น, ทำให้ของเคลื่อนไปในทางเดียวกัน เช่น กวาดของลงจากโต๊ะ, โดยปริยายหมายความว่า เอาไปให้หมดสิ้นเหมือนอย่างกวาด เช่น กวาดครวเคลย โจรกวาด ทรัพย์สิ้น; อายาป้ายในลำคอ เรียกว่า กวาดยา. น. สิ่งที่ใช้กวาด ทำด้วย ดอกอ่อนของต้นเลาเป็นต้น มัดเป็นกำ ๆ เรียกว่า ไม้กวาด, ถ้าทำด้วย ทางมะพร้าว เรียกว่า ไม้กวาดทางมะพร้าว.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 84)

ความแตกต่างของคำศัพท์ กวาด ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็คือความหมายที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือความหมายที่หมายถึงอาการที่ทำให้ของเคลื่อนไปในทางเดียวกัน ความหมายที่กว้างออกนี้ มีผลกระทบทำให้ผู้ใช้ภาษามีทางเลือกในการเลือกใช้คำ กวาดใน ความหมายที่เพิ่มมากขึ้น และเป็นการเพิ่มคุณค่าของคำศัพท์ด้วย

เพศ น. รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย; (ไว) ประเภทคำในบาลีและสันสกฤต เป็นต้น, ตรงกับ ลิงค์ หรือ ลิงค์. (ป. เวส; ส. เวช).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 605)

เพศ น. รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย; (ไว) ประเภทคำในบาลีและสันสกฤต เป็นต้น, ตรงกับ ลิงค์ หรือ ลิงค์; เครื่องแต่งกาย; การประพฤติปฏิบัติตน เช่น สมณเพศ. (ป. เวส; ส. เวช).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 605)

เพศ ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีลักษณะความหมายร่วมกันอยู่ คือ รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย และเป็นที่มิลักษณะการใช้เฉพาะที่คือเป็นคำที่ใช้ในไวยากรณ์ หมายถึงประเภทคำในภาษาบาลีและ

สันสกฤต แต่ที่แตกต่างกันคือในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ปรากฏความหมายที่กว้างออกไปคือหมายถึง เครื่องแต่งกาย และการประพฤติปฏิบัติตนด้วย ความหมายที่เพิ่มขึ้นนี้ทำให้ผู้ใช้ภาษามีทางเลือกในการสื่อความหมายผ่านคำศัพท์ เพศ มากขึ้น และเป็นการเพิ่มคุณค่าของคำศัพท์ด้วย

นอกจากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีคำศัพท์อีกมากที่เข้าข่ายคำศัพท์ที่มีความแตกต่างกันทางความหมายแล้วส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ภาษา ดังตัวอย่าง

ล้าง ก. ทำให้หมดสิ้นไป โดยใช้สิ่งเช่นน้ำหรือไฟเป็นต้น และมีกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น กวาดล้าง ชะล้าง ชำระล้าง ล้างกลิ้ง ล้างควา ล้างโคตร ล้างชาติ ล้างถู ล้างบาป.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 728)

ล้าง ก. ทำให้หมดสิ้นไป โดยใช้สิ่งเช่นน้ำหรือไฟเป็นต้น และมีกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น กวาดล้าง ชะล้าง ชำระล้าง ล้างกลิ้ง ล้างควา ล้างถู, โดยปริยาย หมายถึงลักษณะที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ฆ่าล้างโคตร สงครามล้างชาติ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1005)

ลำเลียง ก. ขนถ่ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 723)

ลำเลียง ก. ขนถ่ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เช่น ลำเลียงอาหาร ลำเลียงอาวุธ. ว. ที่ขนถ่ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เช่น เรือลำเลียง.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1012)

เลินเล่อ ก. ขาดความระมัดระวังหรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 745)

เลินเล่อ ก. ขาดความระมัดระวังหรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ เช่น เด็กคนนี้ เลินเล่อ ทำกระเป๋าสตางค์หล่นหายโดยไม่รู้ตัว. ว. อาการที่ขาดความระมัดระวังหรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ เช่น นาย ก ทำงาน เลินเล่อ มีข้อผิดพลาดมาก.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1035)

2. การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายแคบลง

ผลกระทบทางด้านความหมายที่เกิดขึ้นระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นอกจากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ในลักษณะที่ความหมายกว้างออกแล้ว ยังปรากฏการเปลี่ยนแปลงอีกแบบหนึ่งควบคู่กันไปด้วย คือความหมายแคบลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ภาษาที่ยึดความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่สามารถที่จะใช้ความหมายได้ครอบคลุมเหมือนดังที่เคยปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ดังตัวอย่าง

จิม   น. ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี; ชื่อเพลงไทยจำพวกหนึ่ง มีชื่อต้นด้วยคำว่า จิม เช่น จิมเล็ก จิมใหญ่.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 145)

จิม   น. ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 189)

จิม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายใน 2 ลักษณะคือ หมายถึง ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง กับชื่อเพลงไทยจำพวกหนึ่ง ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่าจิม แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ความหมายถึงชื่อเพลงไทยจำพวกหนึ่งนั้น ไม่ปรากฏว่าเป็นความหมายที่มีใช้กัน ทำให้ความหมายดังกล่าวเกิดการสูญหายไป ส่งผลกระทบทำให้ผู้ใช้ภาษาเกิดความสับสนในการสื่อความหมายได้ เพราะถ้าไม่ทราบว่า จิม ไม่ได้มีความหมาย 2 ลักษณะเหมือนในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แล้วนำมาใช้ในความหมายดังกล่าว ก็ถือได้ว่าเป็นการใช้คำที่ไม่ตรงกับความหมาย

ครรไล   ก. ไคล, ไป. น. ยาน เช่น ครรไลหงส์. (เพลงมาจาก ไคล).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 167)

ครรไล   ก. ไคล, ไป. (เพลงมาจาก ไคล).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 219)

ครรไล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมาย 2 ลักษณะ คือ ไป และ ยาน (เครื่องนำไป, พาหนะต่าง ๆ) แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย คือความหมายแคบลง คือไม่ปรากฏความหมายของ ยาน ทำให้ความหมายเหลือเพียงความหมายเดียว มีผลทำให้ผู้ใช้ภาษาไม่สามารถใช้คำศัพท์นี้ในความหมายที่กว้างเหมือนแต่ก่อนได้อีกต่อไป

กระแลง   ก. แคลง, เอียง, โคลง, ลอยไป.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 168)

กระแลง ก. เอียง, ลอยไป. (แผลงมาจาก แคลง).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 220)

กระแลง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีลักษณะความหมายที่เหมือนกันคือ เอียงและลอยไป แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายที่กว้างกว่า คือมีความหมาย แคลงและโคลงด้วย ดังนั้นความหมายดังกล่าว ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ทำให้ความหมายของ กระแลง แคลง ส่งผลให้ผู้ใ้ภาษาไม่สามารถที่จะใช้กระแลงในการสื่อความหมายถึง แคลงและโคลงได้อีกต่อไป เพราะคำศัพท์ไม่ได้หมายถึงลักษณะดังกล่าวแล้ว

การม น. ถ้อยคำที่คมคาย, ฝีปาก, เหตุผลที่แสดงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อประเด็นที่พิจารณาอยู่.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 185)

การม น. ถ้อยคำที่คมคาย, ฝีปาก.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 247)

การม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายที่กว้างกว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือมีความหมายของเหตุผลที่แสดงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อประเด็นที่พิจารณาอยู่ ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้เองส่งผลกระทบต่อผู้ใ้ภาษาทำให้ใ้ภาษาในการสื่อความหมายได้ลดน้อยลง และไม่มี ความหลากหลายในการเลือกใ้คำในการสื่อความหมายด้วย

3. การนำคำศัพท์มาใช้ผิดความหมาย

เมื่อพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เกิดความแตกต่างในด้านของความหมายของคำศัพท์ซึ่งบางครั้งความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าเดิมอยู่ ย่อมส่งผลต่อการนำคำศัพท์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นมาใช้ในภาษา เพราะเมื่อความหมายของคำศัพท์แตกต่างกันทำให้อาจทำให้ผู้ใ้ภาษาเกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดในการใ้ภาษาได้หรือแปลความหมายผิดไปแปลกไปได้ ดังตัวอย่าง

กระว่า (โบ;กลอน) ว. ราวกระว่า เช่น เสียงนกกกระว่ามาตีลาน. (มโนราห์), กระหว่า ก็ใ้.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 43)

กระว่า (โบ;กลอน) น. ชื่อคนชนิดหนึ่ง เช่น เสียงนกระว่ามาตีลาน นกกรงหงส์ห่าน
ร้องขานคู่. (มโนราห์), กระหว่า ก็

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 55)

ความหมายของ กระว่า ในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ใช้ใน
ความหมายว่า รวกระว่า ซึ่งจากตัวอย่าง เสียงนกระว่ามาตีลาน หมายถึง เสียงนกร้องรวกระว่ามีคน
มาตีลาน แต่ในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน คือ
หมายถึง ชื่อคนชนิดหนึ่ง คือ นกกระว่า ดังนั้นความหมายในข้อความเดียวกันจึงแตกต่างกันไปโดย
สิ้นเชิง ซึ่งหากผู้ใช้ภาษาไม่ได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็อาจเข้าใจความหมายไม่ตรงกัน
ได้

เปาะเปะ ว. เสียงดังเช่นนั้น เช่น ฝนตกเปาะเปะ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 546)

เปาะเปะ ว. อาการที่ฝนตกมีเม็ดห่าง ๆ แต่เล็กน้อย, เปราะเประ ก็ว่า.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 714)

ความหมายของ เปาะเปะ ในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ใช้ใน
ความหมายอธิบายลักษณะของเสียงดังของฝนว่า เสียงดังเปาะเปะ แต่พจนานุกรมลัทธิ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้ในความหมายอธิบายลักษณะของฝนที่ตกลงมา ดังนั้นประโยค
ที่ว่า ฝนตกเปาะเปะ พจนานุกรมทั้งสองฉบับจึงมีความหมายที่แตกต่างกัน ผู้ที่ยังเข้าใจใน
ความหมายเดิมอยู่ก็จะใช้เปาะเปะผิดพลาด ทำให้ความหมายที่ใช้ไม่ถูกต้องตามหมายหมายที่
แท้จริง ที่ใช้ในปัจจุบัน

จงอร (แบบ) ก. ชี้, ชี้ให้เห็น, เช่น บอกจงอร ใจกู(ม.คำหลวง). (ข. จงอุล)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 212)

จงอร (แบบ) ก. จงทำให้ดีใจ, จงทำให้ปลาบปลื้ม เช่น ใครรู้แห่งพระแพศยัน
ดร บอกจงอรใจกู. (ม.คำหลวง). (ข. อร ว่าดีใจ, ปลาบปลื้ม)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 285)

จงอร ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งหากมีการแปลความหมายหรือใช้ความหมายของจงอร ใน
ความหมายถึง ชี้, ชี้ให้เห็น ตามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
2525 ความหมายก็จะเกิดเปลี่ยนแปลงไปทันที คือทำให้เนื้อความของ ใครรู้แห่งพระแพศยันดร
บอกจงอรใจกู แตกต่างไปจากความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
2542

ผลกระทบต่อจำนวนคำ

ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีผลกระทบต่อจำนวนคำ คือทำให้จำนวนคำใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีปริมาณคำศัพท์เพิ่มปริมาณมากขึ้น มีคำศัพท์ใหม่ๆ เกิดขึ้นใช้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และในขณะเดียวกันก็มีคำศัพท์ จำนวนหนึ่งสูญหายไปปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งจากความแตกต่างที่ปรากฏระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับนี้เองสามารถสรุปผลกระทบต่อจำนวนคำที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. เกิดคำศัพท์ใหม่ ขึ้นใช้ในภาษา

การเกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในภาษามีสาเหตุที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างนี้เองมีผลให้ ปริมาณของคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีปริมาณคำศัพท์ที่มากกว่า คำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ซึ่งสาเหตุที่พบเช่น การเปลี่ยนแปลงเสียง หรือรูปเขียนของคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำย่อเป็นคำตั้ง การเพิ่มคำศัพท์ ที่ไม่ได้รวบรวมไว้ และการยืมคำภาษาต่างประเทศ ดังตัวอย่าง

จ๊กเหล่น(ปาก)   ว. จวนเจียน, เกือบ, หวาดหวิด, เช่น จ๊กเหล่นจะไม่ทันทันไฟ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 221)

จ๊กเหล่น, จ๊กเหล่น (ปาก)ว. จวนเจียน, เกือบ, หวาดหวิด, เช่น จ๊กเหล่นจะไม่ทันทันไฟ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 297)

เจือ   ก. เอาส่วนน้อยประสมลงไปในส่วนมากให้ระคนปนกัน, ตามปกติใช้ กับของเหลว เช่น เอาน้ำเย็นเจือน้ำร้อน. ว. ไม่แท้ไม่บริสุทธิ์เพราะมีสิ่งอื่น ปนอยู่ด้วย เช่น เงินเจือ. เจือจาง   ว. เข้มข้นน้อยลงเพราะเติมตัวทำละลาย เช่นน้ำเพิ่มลงไป, มีตัวทำละลายมาก มีตัวถูกละลายน้อย เช่น สารละลาย กรดเจือจาง, (ใช้แก่สารละลาย). เจือจาน   ก. เผื่อแผ่, อุดหนุน. เจือปน   ก. เอาส่วนน้อยประสมลงไปในส่วนมากเพื่อให้ระคนปนเป็นอันเดียวกัน

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 241)

เจือ   ก. เอาส่วนน้อยประสมลงไปในส่วนมากให้ระคนปนกัน, ตามปกติใช้ กับของเหลว เช่น เอาน้ำเย็นเจือน้ำร้อน. ว. ไม่แท้ไม่บริสุทธิ์เพราะมีสิ่งอื่น ปนอยู่ด้วย เช่น เงินเจือ. เจือจาง   ว. ไม่เข้มข้น, เข้มข้นน้อยลงเพราะเติม ตัวทำละลายเช่นน้ำเพิ่มลงไป, มีตัวทำละลายมาก มีตัวถูกละลายน้อย เช่น

- สารละลายกรดเจือจาง, (ใช้แก่สารละลาย). เจือปน ก. เอาส่วนน้อย
ประสมลงไปในส่วนมากเพื่อให้ระคนปนเป็นอันเดียวกัน
- เจือจาง ก. เพื่อแผ่, อุดหนุน, จานเจือ กี่ว่า.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 327)
- ตาล น. ชื่อต้นไม้ชนิด *Borassus flabellifer* Linn. ในวงศ์ *Palmae* ใบใหญ่ ดอก
เพศผู้และเพศเมียแยกกันอยู่คนละต้น ตาลตัวผู้ออกดอกเป็นวงคล้าย
มะพร้าว ไม่มีผล ตาลตัวเมียออกดอกเป็นช่อเดี่ยว ๆ ผลใหญ่กลมโตเป็น
ทะลาย น้ำหวานที่ออกจากวงของตาลตัวผู้เรียกว่า น้ำตาลสด ใช้ทำ
น้ำตาลได้ ตอนหัวของผลอ่อนเรียกว่า หัวตาล ต้มแกงกินได้ เมื่อเตี้ยยัง
อ่อน เรียกว่าลอนตาล นิยมกินสดหรือกินกับน้ำเชื่อม จาวที่เกิดจากเมล็ด
แก่ที่งอกแล้ว เรียกว่า จาวตาล เชื่อมกินได้, ตาลโตนด ก็เรียก; เรียกขนมที่
ทำด้วยแป้งผสมน้ำคั้นจากลูกตาลสุกว่า ขนมตาล. ตาลปัตร น. พัด
ใบตาล มีด้ามยาว สำหรับพระใช้ในพิธีกรรม เช่น ในเวลาให้ศีล ต่อมา
อนุโลมเรียกพัดที่ทำด้วยผ้าหรือไหมซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้นว่า
ตาลปัตร ด้วย, ตาลปัตร กี่ว่า.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 345-346)
- ตาลปัตร น. ตาลปัตร.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 461)
- โปรแทรกเตอร์ น. เครื่องมือวัดมุม มักทำเป็นรูปครึ่งวงกลม, ถ้าเป็นไม้บรรทัด ใช้วัดมุม
ได้เรียกว่า ไม้โปรแทรกเตอร์. (อ. protractor).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 721)
- มองโกเลีย น. ชื่อประเทศอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของจีน มีเมืองหลวงชื่อ
อูลานบาตอร์ เดิมเรียกว่ามองโกเลียนอก ส่วนมองโกเลียใน ปัจจุบันเป็น
ส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน, เรียกประชากรใน
ประเทศนั้นว่า ชาวมองโกเลีย. (อ. Mongolia).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 842)
- มิเตอร์ น. เครื่องสำหรับวัดขนาด จำนวน เวลา และมุม เช่น มิเตอร์น้ำ มิเตอร์
ไฟฟ้า, มาตรฐาน กี่ว่า. (อ. meter).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 861)

- ลอตเตอรี่ น. สลากกินแบ่ง. (อ. lottery).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 994)
- ไวรัส น. เชื้อจุลินทรีย์ที่เล็กมาก ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์
ธรรมดา ไม่จัดเป็นเซลล์ มีทั้งที่ก่อโรคและไม่ก่อโรค เช่น เชื้อไขหวัด
ใหญ่เป็นไวรัสชนิดหนึ่ง. (อ. virus).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1091)
- สเต็ก น. ชื่ออาหารคาวชนิดหนึ่งตามแบบตะวันตก ทำด้วยเนื้อสันหรือปลาเป็น
ชิ้น หั่นชิ้นใหญ่ ๆ มักปรุงรส แล้วนำไปย่างหรือทอด กินกับมันฝรั่งทอด
บดหรือต้ม และผักบางชนิด ใส่เครื่องปรุงรสตามชอบ. (อ. steak).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1116)
- จับกิม น. ชื่อขนมของจีนชนิดหนึ่ง มี ๑๐ อย่าง เช่น พักเชื่อม ถั่วตัด งาตัด ข้าว
พอง มักใช้เป็นของไหว้เจ้า. (จ.).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 302)
- ซีอิ้ว, ซีอิ้ว น. เครื่องปรุงรสอย่างน้ำปลา ทำด้วยถั่วเหลือง, น้ำปลาถั่วเหลือง ก็เรียก,
อย่างใสเรียกว่า ซีอิ้วขาว, อย่างข้นเรียกว่า ซีอิ้วดำ, ถ้าใส่น้ำตาลทรายแดง
เรียกว่า ซีอิ้วหวาน. (จ.).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 381)

2. เกิดการสูญของคำศัพท์

การเกิดการสูญคำศัพท์จากสาเหตุที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างนี้เองมีผลให้คำศัพท์ที่
เคยปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งสาเหตุที่พบเช่น การเปลี่ยนแปลงเสียงหรือรูปเขียนของคำศัพท์
การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำตั้ง เป็นคำย่อ การแก้ไขคำศัพท์ที่ไม่ถูกต้อง และคำศัพท์
บางส่วนก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ ดังตัวอย่าง

- คัจฉ (แบบ) น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม. ร. ๔). (ป.)
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 179)
- คัจฉะ (แบบ) น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม. ร. ๔). (ป.)
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 238)
- เปศ (แบบ) น. สถาปนิก, ช่างออกแบบ, ช่างไม้. (ส.).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 545)

- เปราะ (แบบ)   น. สถาปนิก, ช่างออกแบบ, ช่างไม้. (ส.).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 712)
- งอกแงก   ว. โยคคลอนไปมา, ไม่แน่นอน, ไม่มั่นคง.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 205)
- งอกแงก   ว. โยคคลอนไปมา, ไม่แน่นอน, ไม่มั่นคง.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 275)
- ขมึ้นกับปุ่น (สำ)ก. ชอบวิวาทกันอยู่เสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน, ไม่ถูกกัน.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 128)
- ขมิ้น ๑   น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Curcuma Longa L.* ในวงศ์ *Zingiberaceae* เหง้าสีเหลือง ใช้ปรุงอาหาร ทำยา ทำผงทาตัว และใช้ย้อมผ้า, ขมิ้นชัน ก็เรียก, อีสานและปักข์ใต้เรียก ขมิ้น. ขมิ้นกับปุ่น (สำ) ว.ชอบวิวาทกันอยู่เสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน, ไม่ถูกกัน. ขมิ้นขาว น. ชื่อไม้ล้มลุกในสกุล *Curcuma* ในวงศ์ *Zingiberaceae* เหง้าสีขาวอมเหลืองอ่อน ใช้เป็นผัก. ขมิ้นอ้อย น. ชื่อไม้ล้มลุกในสกุล *Curcuma* ในวงศ์ *Zingiberaceae* เหง้าสีเหลือง บางส่วนโผล่พ้นดินขึ้นมา ใช้ปรุงอาหารและทำยา, ขมิ้นจีน หรือ ขมิ้น หัวจีน ก็เรียก, ปักข์ใต้เรียก กะตุมุ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 165)
- ตุ้มกา   น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ *Strychnaceae* คือ ตุ้มกาขาว หรือมะตัง (*S. nux-blanda A.W. Hill*) เมล็ดไม่เป็นพิษ, และตุ้มกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica Linn.*) เมล็ดเป็นพิษ.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 354)
- ตุ้มกา   น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ *Strychnaceae* คือ ตุ้มกาขาว หรือมะตัง (*S. nux-blanda A.W. Hill*) เมล็ดไม่เป็นพิษ, และตุ้มกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica Linn.*) เมล็ดเป็นพิษ.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 473)

ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์

ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์ คือปัญหาการใช้คำศัพท์ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้ภาษา การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนของคำศัพท์ที่แตกต่างกันระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลทำให้ผู้ใช้เกิดความผิดพลาดในการเขียนคำเหล่านั้น ดังตัวอย่าง

สเปกโทรสโกป   น. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์สเปกตรัม. (อ. spectroscope).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 795)

สเปกโทรสโกป   น. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์สเปกตรัม. (อ. spectroscope).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1122)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เกิดความแตกต่างในการเขียนคำศัพท์ สเปกโทรสโกป โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เขียนเป็น สเปกโทรสโกป แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เขียน สเปกโทรสโกป ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปเขียนของพยัญชนะต้นในคำว่า สโกป ซึ่งเขียนแตกต่างกัน กล่าวคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เขียน สโกป (ใช้อักษร ค) แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เขียน สโกป (ใช้อักษร ก) ผู้ที่ไม่สังเกต สับสน หรือยังจดจำรูปเขียนแบบเดิม ๆ ที่ผิดพลาดอยู่ก็อาจเขียน สเปกโทรสโกป ผิดพลาดได้

ก๊อช   น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้าก๊อช. (อ. gauze).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 68)

ก๊อช   น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้าก๊อช. (อ. gauze).
(พจนานุกรมฯ 2542ฯ หน้า 88)

ก๊อช ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการกำหนดรูปเขียนของคำศัพท์ที่แตกต่างกัน โดย ก๊อช ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นคำศัพท์ที่สูญในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพราะมีการกำหนดให้รูปเขียนใหม่ โดยการเพิ่มเครื่องหมายวรรณยุกต์ตรี (้) ลงไปในคำว่าก๊อช ด้วย ดังนั้นผู้ที่คุ้นเคยกับการการเขียนก๊อช โดยไม่ได้ใส่รูปวรรณยุกต์ตรีเข้าไป ก็อาจเกิดความสับสนในการใช้ จนนำไปสู่การเขียนคำศัพท์ที่ผิดพลาดได้

แก๊งเคง (ถิ่น-พายัพ)   น. ตื่นกระเจี๊ยบเปรี้ยว.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 107)

เกงเคง (ถิ่น-พายัพ) น. ต้นกระเจี๊ยบเปรี้ยว.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 138)

เกงเคง ที่หมายถึงต้นกระเจี๊ยบเปรี้ยว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เขียนโดยมีรูปวรรณยุกต์จัตวา คือ เก็งเคง แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้เขียน เกงเคงโดยไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์จัตวาแต่อย่างใด ลักษณะดังกล่าว หากผู้ใช้ไม่ได้ทราบถึงลักษณะคำศัพท์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือคุ้นเคยกับการเขียนตามแบบพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ก็อาจที่จะใช้คำศัพท์ผิดพลาดได้

บางครั้งการกำหนดรูปเขียนของคำศัพท์ที่แตกต่างกันก็อาจทำให้เกิดความสับสนได้อย่างมากมายเช่น การเพิ่มประวิสรรชนีย์ในคำศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ยังคงเขียนคำศัพท์โดยไม่ได้มีการประวิสรรชนีย์ ทำให้การเขียนคำศัพท์ดังกล่าวอาจเกิดข้อผิดพลาดในการเขียนคำศัพท์เหล่านั้นได้ ดังตัวอย่าง

กลมก (กลอน) ว. หลายอย่างรวมกัน เช่น จำหลักจำหลอกกลม- ภวังอวงจำหลักกราย.

(สมุทรโฆษ). (ทมิฬ กลมป).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 58)

กลมกะ (กลอน)ว. หลายอย่างรวมกัน เช่น จำหลักจำหลอกกลม- ภวังอวงจำหลักกราย.

(สมุทรโฆษ). (ทมิฬ กลมป).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 74)

เกศว ว. ผู้มีผมงาม, ใช้เป็นนามของพระนารายณ์หรือพระกฤษณะ. (ส.)

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 112)

เกศวะ ว. ผู้มีผมงาม, ใช้เป็นนามของพระนารายณ์หรือพระกฤษณะซึ่งเป็น
อวตารปางหนึ่งของพระนารายณ์. (ส.)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 144)

ซัซก (แบบ) น. อาหารควรเคี้ยว เช่น ตั๋งซัซกโภชนาหาร. (ม. ร่ายยาว ชูชก). (ป. ขชช, ขชชก).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 136)

ซัซกะ (แบบ) น. อาหารควรเคี้ยว เช่น ตั๋งซัซกโภชนาหาร. (ม. ร่ายยาว ชูชก). (ป. ขชช, ขชชก).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 176)

คัจฉ (แบบ) น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม.ร. ๔). (ป.).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 179)

คัจฉะ (แบบ) น. ไม้ก้อ เช่น คัจฉลดาชาติ. (ม.ร. ๔). (ป.).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 238)

จัมปก (แบบ) น. ต้นจำปา เช่น จัมปกตระการกรร- ฉีกาแก้วอยู่ก็แกม. (สมุทรโฆษ).
(ป., ส.).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 224)

จัมปกะ (แบบ) น. ต้นจำปา เช่น จัมปกตระการกรร- ฉีกาแก้วอยู่ก็แกม. (สมุทรโฆษ).
(ป., ส.).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 303)

ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ทั้งสองฉบับ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่งผลกระทบทางด้านไวยากรณ์ เป็นผลกระทบที่เกิดกับไวยากรณ์แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งผลกระทบที่พบคือ มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ ประเภทของคำเปลี่ยน และลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป ประการที่สองผลกระทบทางความหมาย คือ การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายเพิ่มขึ้น การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายแคบลง และการนำคำศัพท์มาใช้ผิดความหมาย ประการที่สามผลกระทบต่อจำนวนคำทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในภาษา เกิดการสูญญาคำศัพท์ ประการที่สี่เกิดผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นมาทั้งหมดเป็นผลกระทบที่เป็นผลมาจากความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

บทที่ 6

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การศึกษาวិเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในประเด็นต่อไปนี้

1. ความแตกต่างด้านจำนวนคำ
2. ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์
3. ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำศัพท์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พจนานุกรมที่ผ่านมา รวมถึงการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย
2. รวบรวมคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และรวบรวมคำศัพท์ที่สูญหายไปจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แล้วนำคำศัพท์ที่ได้มาจัดเรียงลำดับตามตัวอักษร ก - ฮ
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด

สรุปผล

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 สรุปได้ดังนี้

ความแตกต่างด้านจำนวนคำระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แบ่งการศึกษา 2 ประเด็น คือ

1. การเพิ่มคำศัพท์ แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็นดังนี้

1.1 ชนิดของคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้น พิจารณาตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ พบว่า ชนิดของคำที่เพิ่มขึ้นมีทั้งหมด 6 ชนิด ได้แก่

1.1.1 คำกริยา เช่น กะเตง โลดเต็น

1.1.2 คำนาม เช่น กระจี๊นังนาง ดอกฟอน

1.1.3 คำวิเศษณ์ เช่น ขยุบขยับ แนบ

1.1.4 คำสรรพนาม เช่น ไคร ๆ

1.1.5 คำสันธาน เช่น แม้วะ รังแต่

1.1.6 คำอุทาน เช่น หวย ๆ อื้อฮือ

1.1.7 ไม่ระบุชนิดของคำ 1 ชนิด คือ อุปะ

1.2 ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่เพิ่มขึ้น สามารถจำแนกตามลักษณะ ออกเป็น 10 ลักษณะ คือ

1.2.1 กลอน คือ คำที่ใช้ในบทหรือกรอง เช่น ตาเหลว พระน้อม

1.2.2 ถิ่น คือ คำที่ใช้เป็นภาษาเฉพาะถิ่น แบ่งออกเป็น

1.2.2.1 ถิ่น คือ คำที่เป็นภาษาถิ่นเช่น จะแคง ตลุก

1.2.2.2 ถิ่นปักษ์ใต้ คือ คำที่เป็นภาษาถิ่นใต้ เช่น บอกห้วมดสัง

1.2.2.3 ถิ่นพายัพ คือ คำที่เป็นภาษาถิ่นภาคพายัพ เช่น ก่าเบื้อ อีเบื้อ

1.2.2.4 ถิ่นอีสาน คือ คำที่เป็นภาษาถิ่นอีสาน เช่น ซ่า เลิง

1.2.3 แบบ คือ คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ เช่น คนยา สติรวาท

1.2.4 โบ คือ คำโบราณ เช่น กระจี๊นัง นาง

1.2.5 ปาก คือ คำที่เป็นภาษาปาก เช่น โมเย ยาไส้

1.2.6 ภูมิ คือ คำที่ใช้ในภูมิศาสตร์ เช่น เมริเดียน

1.2.7 ราชา คือ คำที่ใช้ในราชาศัพท์ เช่น ศิราภรณ์ อนามิกา

1.2.8 วรรณ คือ คำที่ใช้ในวรรณกรรม เช่น ถ่อมไส้ สระสม

1.2.9 สำนวน คือ คำที่ใช้เป็นสำนวน เช่น คมในฝัก๑

1.2.10 โหร คือ คำที่ใช้ในโหราศาสตร์ เช่น จันเททา สุโคร

1.3 ที่มาของคำศัพท์ คำศัพท์ที่มีการบอกที่มาของคำศัพท์นั้นปรากฏว่ามีที่มาจาก ภาษา ต่าง ๆ คือ

- 1.3.1 ภาษาบาลี
- 1.3.2 ภาษาสันสกฤต
- 1.3.3 ภาษาเขมร
- 1.3.4 ภาษาจีน
- 1.3.5 ภาษาอังกฤษ
- 1.3.6 ภาษาชวา
- 1.3.7 ภาษาทมิฬ

จากที่มาของคำศัพท์ทั้งหมดสามารถแบ่งลักษณะออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. คำศัพท์เก่า แบ่งออกเป็น

- 1.1 คำที่เป็นภาษาเฉพาะถิ่น เช่น จีโป่ง(ถิ่น-อีสาน) โต้ะครีม (ถิ่น-ปักษ์ใต้)
- 1.2 คำที่ใช้ในโหราศาสตร์ เช่น ชีโว ภูมมะ
- 1.3 คำที่ใช้ในราชาศัพท์ วรรณกรรม ลำนวน เช่น ถ่อมไม้ สระสม
- 1.4 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะ จากเดิมพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. 2525 เป็นคำย่อหรือคำอนุพจน์แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เปลี่ยนสถานะเป็นคำตั้ง ดังตัวอย่าง

ชก ก. ต่อยด้วยหมัดหรือกำปั้น. ชกมวย น. ชื่อเพลงไทยชนิดหนึ่ง.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 253)

ชก ก. ต่อยด้วยหมัดหรือกำปั้น.

ชกมวย น. ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 343)

1.5 การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียน ดังตัวอย่าง

พสน น. เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม. (ป., ส. วสน).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 588)

พสนะ น. เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม. (ป., ส. วสน).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 774)

2. คำศัพท์ใหม่ แบ่งออกเป็น

- 2.1 คำศัพท์ที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่รับเข้ามาในสังคมไทย เช่น ทอร์นา

โด เฮอร์เคน

- 2.2 คำศัพท์ทางวิชาการ เช่น สัทวิทยา สัทอักษร

- 2.3 คำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ไวรัส สปอร์

1.4 การสร้างคำศัพท์ใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.4.1 การบัญญัติศัพท์ เช่น นวัตกรรม วิสัยทัศน์

1.4.2 การทับศัพท์ ชิงเกิล แซสซี

1.5 สาเหตุการเพิ่มคำศัพท์ มีสาเหตุมาจาก

1.5.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ เช่น กรรปุระ เป็น กรรปุระ

1.5.2 การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำย่อหรือคำอนุพจน์เป็นคำตั้ง
เช่น เจือ เป็น เจือจาน

1.5.3 การเพิ่มคำศัพท์ที่ไม่ได้รวบรวมไว้ เช่น ตาลปัตร ป้อม

1.5.4 การยืมคำภาษาต่างประเทศ เช่น มองโกเลีย ลอตเตอรี่

2. การสูญเสียคำศัพท์ แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ชนิดของคำศัพท์ที่สูญ พิจารณาตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ พบว่าชนิด
ของคำที่สูญมีทั้งหมด 3 ชนิด และไม่ระบุชนิดของคำ 1 ชนิดได้แก่

2.1.1 กริยา เช่น คลุกคลาน ประพรม

2.1.2 คำนาม เช่น ก่นน โถง ชัม

2.1.3 คำวิเศษณ์ เช่น พืมฟ้า เอ็ก

2.1.4 ไม่ระบุชนิดของคำ เช่น ดูชิ อุปะ

2.2 ลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งที่สูญ สามารถจำแนกตามลักษณะออกเป็น 6
ลักษณะ คือ

2.2.1 กลอน คือ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง เช่น ก่นนเหิม สรณะ

2.2.2 ถิ่น คือ คำที่ใช้เฉพาะภาษาถิ่น แบ่งเป็น

2.2.2.1 ถิ่น คือ คำที่ใช้เฉพาะภาษาถิ่น เช่น ตะหลุก

2.2.2.2 ถิ่นปักษ์ใต้ คือ คำที่ใช้ในภาษาถิ่นปักษ์ใต้ เช่น ปุดกะลา

2.2.2.3 ถิ่นพายัพ คือ คำที่ใช้ในภาษาถิ่นพายัพ เช่น เก้งเคง ดอกอาวแดง

2.2.2.4 ถิ่นอีสาน คือ คำที่ใช้ในภาษาถิ่นอีสาน เช่น หางค้อ

2.2.3 แบบ คือ คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ เช่น ชีร ภาณก

2.2.4 โบ คือ คำโบราณ เช่น กั้ง ก่นนเซอ

2.2.5 ปาก คือ คำที่ใช้เป็นภาษาปาก เช่น จังหนับ ปุ่มน้ำมัน

2.2.6 สำนวน คือ คำที่ใช้เป็นสำนวน เช่น ขมื่นกับปูน ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่

รอด

2.3 สาเหตุการสูญคำศัพท์ มีสาเหตุมาจาก

2.3.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง รูปเขียนของคำศัพท์ แบ่งเป็น

2.3.1.1 การประวิสรรชนีย์ท้ายคำ เช่น คัจฉ เป็น คัจฉะ

2.3.1.2 การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ เช่น งอกแงก เป็น ง่อกแงก

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงสถานะของคำศัพท์จากคำตั้งเป็นคำอนุพนธ์หรือคำย่อ

ดังตัวอย่าง

ทิวธรรม (แบบ)

น. ภพนี้, ชาตินี้. (ป. ทิวธรรม).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 399)

ทิวระ, ทิว- (แบบ)

ว. อันบุคคลเห็นแล้ว, ท้นตาเห็น. (ป. ทิวระ; ส. ทฤษฏ). ทิวธรรม (แบบ) น. ภพนี้, ชาตินี้. (ป. ทิวธรรม).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 529)

2.3.3 การแก้ไขคำศัพท์ที่รวบรวมไว้ไม่ถูกต้อง เช่น ตุมกา เป็น ตุมกา

2.3.4 ยังหาข้อสรุปของการสูญคำศัพท์ไม่ได้

ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แบ่งการศึกษา 2 เป็นประเด็น คือ

1. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิม สามารถแบ่งออกเป็น 9 ลักษณะ คือ

1.1 การเพิ่มตัวอย่าง เป็นการเพิ่มตัวอย่างการใช้คำ หรือบริบทของการใช้คำศัพท์ ดังตัวอย่าง

กรรม

น. หู, ไบหู, กลอนใช้เป็น กรรมา ก็มี. (ส. กรรม).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 11)

กรรม,

น. หู, ไบหู, กลอนใช้เป็น กรรมา ก็มี. เช่น กรรมาคือกลีบกาญจนาปัทม์ (สมุทโรโฆษ), ราชศัพท์ใช้ว่า พระกรรม. (ส. กรรม).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 14)

1.2 การอ้างอิง แบ่งเป็น

1.2.1 การเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่มาของคำ เป็นแก้ไขข้อมูลใหม่หรือข้อผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับที่มาของคำศัพท์นั้น ๆ ดังตัวอย่าง

รณค

น. คราด. (เทียบ ข. รณัส).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 684)

รณค น. คราด. (เทียบ ข. รุนาส).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 924)

1.2.2 การระบุที่มาของคำ ทำให้ทราบประวัติของคำ ดังตัวอย่าง

กึ่ง (ปาก) ก. คีม (ใช้แก้เหล็ก) เช่น กึ่งเหล็ก. น. หน่วยตวงเหล็กโรง
เป็นต้นตามวิธีประเพณี ๑ กึ่ง เท่ากับ ๕๐ ลูกบาศก์
เซนติเมตร.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 2)

กึ่ง (ปาก) ก. คีม (ใช้แก้เหล็ก) เช่น กึ่งเหล็ก. น. หน่วยตวงเหล็กโรง
เป็นต้นตามวิธีประเพณี ๑ กึ่ง เท่ากับ ๕๐ ลูกบาศก์
เซนติเมตร. (จ.).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 3)

1.2.3 การอ้างอิงที่มาของเอกสารที่ใช้อ้างอิง เป็นการกล่าวอ้างอิงที่มาของคำที่
นำมาอ้างอิง ให้รู้ว่าคำดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในเอกสารใด ดังตัวอย่าง

กระจับบก น. ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่งขึ้นในป่าต่ำตามที่น้ำท่วม มักขึ้น
ปะปนกับเถากรด ซึ่งดูผาด ๆ คล้ายคลึงกัน ใบคู่ ขอบใบ
ตอนบนที่ใกล้หรือติดกับก้านมีต่อมข้างละต่อม ผลนัยว่า
แบน ๆ รูปสามเหลี่ยม ไม้ใช้ทำฟืน.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 18)

กระจับบก น. ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่งขึ้นในป่าต่ำตามที่น้ำท่วม มักขึ้น
ปะปนกับเถากรด ซึ่งดูผาด ๆ คล้ายคลึงกัน ใบคู่ ขอบใบ
ตอนบนที่ใกล้หรือติดกับก้านมีต่อมข้างละต่อม ผลนัยว่า
แบน ๆ รูปสามเหลี่ยม ไม้ใช้ทำฟืน. (พจน. ๒๔๕๑)

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 23)

1.3 การอธิบาย เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่าง

กรรไกร น. เครื่องมือสำหรับตัดโดยใช้หนิบมี ๒ ขา; ลักษณะนามว่า เล่ม,
เขียนเป็น กรรไกร หรือ ตะไกร ก็มี. (ข. กนฺไทร; ศ. กรฺตริ).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 12)

กรรไกร น. ตะไกร. (ข. กนฺไทร; ศ. กรฺตริ).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 15)

1.4 การตัดตัวอย่าง การตัดตัวอย่างการใช้คำ หรือบริบทที่คำศัพท์เกิดขึ้น ดังตัวอย่าง
 กระจก ก. กระจก, ยินดี, เช่น กระจกนี้แก่แล้ว. (ม. คำหลวง ชูชก).
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 368)

กระจก (กลอน) ก. กระจก, ยินดี.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 489)

1.5 การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง เป็นการเปลี่ยนแปลงตัวอย่างการใช้คำ หรือบริบทที่
 คำศัพท์เกิดขึ้น ดังตัวอย่าง

เคราะห์ (โบ) น. เคราะห์ เช่น เมื่อเคราะห์ไปคุณไชร์ มิได้ให้
เคราะห์กำนันพันที่รู้ยู่มาหา ฯลฯ. (อัยการเบ็ดเสร็จ).
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 43)

เคราะห์ (โบ) น. เคราะห์ เช่น แลผู้พิพากษาเคราะห์ได้ไปโดยคลอง
ธรรมดั่งกล่าวมานี้. (สามดวง).
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 55)

1.6 การเปลี่ยนแปลงชื่อวงศ์ ชื่อสกุลของพืชและสัตว์ เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้
 ความถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ชื่องาน น. ชื่อไม้พุ่มชนิด *Thunbergia erecta* T. Anders. ในวงศ์
Thunbergiaceae ดอกสีม่วงน้ำเงินเข้มหรือขาว หลอดดอกด้านใน
 สีเหลืองเข้ม.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 258)

ชื่องาน น. ชื่อไม้พุ่มชนิด *Thunbergia erecta* T. Anders. ในวงศ์
Acanthaceae ดอกสีม่วงน้ำเงินเข้มหรือขาว หลอดดอกด้านในสี
 เหลืองเข้ม.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 349)

1.7 การเพิ่มรายละเอียดของนิยามคำศัพท์ ดังตัวอย่าง

ไฟ น. เครื่องเล่นการพนันทำเป็นแผ่นบาง ๆ.
 (พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 609)

ไฟ น. เครื่องเล่นการพนันอย่างหนึ่ง ทำด้วยกระดาษค่อนข้างแข็ง
หรือพลาสติกเป็นต้น เป็นแผ่นสีเหลี่ยมผืนผ้าบาง ๆ มีลวดลาย
และเครื่องหมายแสดงแต้มต่าง ๆ.
 (พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 807)

1.8 การตัดรายละเอียดของนิยามคำศัพท์ ดังตัวอย่าง

มโหระทึก น. กลองโลหะชนิดหนึ่งของชาติที่อยู่ตอนใต้ประเทศจีน ใช้ตีเป็นสัญญาณและประโคม.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 635)

มโหระทึก น. กลองโลหะชนิดหนึ่ง ใช้ตีเป็นสัญญาณและประโคม.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 841)

1.9 การใช้ภาษาอธิบายต่างกัน ดังตัวอย่าง

เพชรฆาต น. เจ้าหน้าที่ประหารชีวิตนักโทษที่ต้องโทษถึงตาย. (ป. วุฒฒาตค).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 603)

เพชรฆาต น. เจ้าหน้าที่ประหารชีวิตนักโทษที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต. (ป. วุฒฒาตค).

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 797)

2. บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน แต่ยังมีเค้าความหมายเดิม แบ่งเป็น

2.1.1 ความหมายกว้างออก ดังตัวอย่าง

ฟู่ ว. เสียงดังเช่นนั้น.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 615)

ฟู่ ว. เสียงดังเช่นนั้น. น. เรียกเตาที่ใช้สูบลมพ่นน้ำมันให้ขึ้นไปถูกไฟลุกเป็นเปลวว่าเตาฟู่.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 814)

2.1.2 ความหมายแคบเข้า ดังตัวอย่าง

มีน ก. เม่าอ่อน ๆ, ฐีสีกวิงเวียน เช่น มีนศิรชะ, ฐีสีกตื้อในสมอง เช่น อ่านหนังสือมากชักมีน; ไม่พอใจ, โกรธน้อย ๆ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 650)

มีน ก. เม่าอ่อน ๆ, ฐีสีกวิงเวียน เช่น มีนศิรชะ, ฐีสีกตื้อในสมอง เช่น อ่านหนังสือมากชักมีน, มีนหัวกั้ว.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 865)

2.1.3 ความหมายย่ำที่ ดังตัวอย่าง

โสโครก ว. สกปรก, เปื้อนเประอะน่ารังเกียจ. น. เรียกหินใต้น้ำที่เป็น
อันตรายแก่การเดินเรือว่า หินโสโครก.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 858)

โสโครก ว. สกปรก, เปื้อนเประอะน่ารังเกียจ, โดยปริยายหมายความว่า
เลว เช่น คนโสโครก ของโสโครก เรื่องโสโครก.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 1232)

2.2 ความหมายของคำศัพท์แตกต่างกัน โดยไม่มีเค้าความหมายเดิม ดังตัวอย่าง

กระว่า (โบ; กลอน) ว. รวกระว่า เช่น เสียงนกกกระว่ามาตีลาน. (มโนราห์),
กระหว่า ก็ใช้.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 43)

กระว่า (โบ; กลอน) น. ชื่อนกชนิดหนึ่ง เช่น เสียงนกกกระว่ามาตีลาน นกกรง
หงส์ห่านร้องขานคู่. (มโนราห์), กระหว่า ก็

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 55)

ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมลฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับ พจนานุกรมลฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แบ่งการศึกษา 3
เป็นประเด็น คือ

1. ผลกระทบทางไวยากรณ์ เกิดผลกระทบ 3 ลักษณะ คือ

1.1 การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ ดังตัวอย่าง

กรััน ว. เมื่อ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 186)

กรััน สัน. เมื่อ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 221)

1.2 ประเภทของคำเปลี่ยนไป ดังตัวอย่าง

กระดุม ๆ ว. อาการที่เด่นดุม ๆ อย่างเนื้อเด่น.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 27)

กระดุม ๆ ว. อาการที่เด่นดุม ๆ อย่างเนื้อเด่น, ดุม ๆ ก็ว่า; อาการที่เคลื่อนที่
ไปอย่างช้า ๆ เช่น เด็กคลานกระดุม ๆ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 33)

1.3 ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป ดังตัวอย่าง

กระแต้ว (ลำ) ก. หน้าเป็น เช่น แต่ล้วนตัวต่อแหลกระแต้ว (อภัย).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 31)

กระแต้ว (วรรณ) ก. หน้าเป็น เช่น แต่ล้วนตัวต่อแหลกระแต้ว (อภัย).
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 39)

2. ผลกระทบทางความหมาย เกิดผลกระทบ 3 ลักษณะ คือ

2.1 การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายเพิ่มขึ้น ดังตัวอย่าง

เพศ น. รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย; (ไว) ประเภทคำในบาลีและสันสกฤตเป็นต้น, ตรงกับ ลิงค์ หรือ ลิงค์. (ป. เวส; ส. เวช).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 605)

เพศ น. รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย; (ไว) ประเภทคำในบาลีและสันสกฤตเป็นต้น, ตรงกับ ลิงค์ หรือ ลิงค์; เครื่องแต่งกาย; การประพฤติปฏิบัติตน เช่น สมณเพศ. (ป. เวส; ส. เวช).
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 605)

2.2 การนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายแคบลง ดังตัวอย่าง

จิม น. ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี; ชื่อเพลงไทยจำพวกหนึ่ง มีชื่อต้นด้วยคำว่า จิม เช่น จิมเล็ก จิมใหญ่.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 145)

จิม น. ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี.
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 189)

2.3 การนำคำศัพท์มาใช้ผิดความหมาย ดังตัวอย่าง

กระว่า (โบ;กลอน) ว. ราวกระว่า เช่น เสียงนกกกระว่ามาตีลาน. (มโนราห์), กระหว่า ก็ใช้.
(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 43)

กระว่า (โบ;กลอน) น. ชื่อนกชนิดหนึ่ง เช่น เสียงนกกกระว่ามาตีลาน นกกรงหงส์ห่านร้องขานคู่. (มโนราห์), กระหว่า ก็
(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 55)

3. ผลกระทบต่อจำนวนคำ เกิดผลกระทบ 2 ลักษณะ คือ

3.1 เกิดคำศัพท์ใหม่ ขึ้นใช้ในภาษา ดังตัวอย่าง

จ๊กเหล่น(ปาก)   ว. จวนเจียน, เกือบ, หวาดหวิด, เช่น จ๊กเหล่นจะไม่ทัน
ทันไฟ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 221)

จ๊กเหล่น, จ๊กเหล่น (ปาก)ว. จวนเจียน, เกือบ, หวาดหวิด, เช่น จ๊กเหล่นจะไม่
ทันทันไฟ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 297)

3.2 เกิดการสูญของคำศัพท์ ดังตัวอย่าง

ตุ้มกา   น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ *Strychnaceae* คือ
ตุ้มกาขาวหรือมะติง (*S. nux-blanda* A.W. Hill) เมล็ดไม่เป็นพิษ,
และตุ้มกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica* Linn.) เมล็ดเป็นพิษ.

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 354)

ตุ้มกา   น. ชื่อต้นไม้ ๒ ชนิดในสกุล *Strychnos* วงศ์ *Strychnaceae* คือ
ตุ้มกาขาวหรือมะติง (*S. nux-blanda* A.W. Hill) เมล็ดไม่เป็นพิษ,
และตุ้มกาแดง หรือแสลงใจ (*S. nux-vomica* Linn.) เมล็ดเป็นพิษ.

(พจนานุกรมฯ 2542. หน้า 473)

4. ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์ ดังตัวอย่าง

กอช น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้ากอช. (อ. gauze).

(พจนานุกรมฯ 2525. หน้า 68)

ก้อช น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้ากอช. (อ. gauze).

(พจนานุกรมฯ 2542ช หน้า 88)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมลฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมลฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยพบว่า
การเพิ่มของคำศัพท์เมื่อแบ่งตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ ชนิดของคำที่เพิ่มมาก
ที่สุดคือคำนาม รองลงมาคือคำวิเศษณ์ และคำกริยา สาเหตุที่คำนามเพิ่มมากเพราะคำนามเป็นคำที่
ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันมาก ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้มากกว่าคำชนิดอื่น ๆ หากสังเกต
การเพิ่มของศัพท์ที่รับมาจากภาษาต่างประเทศจะเห็นได้ว่าคำที่เพิ่มขึ้นที่รับมาจากต่างประเทศที่

เพิ่มมากที่สุด คือคำภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ทำให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีความสำคัญในโลกปัจจุบัน

ชนิดของคำศัพท์ที่สูญเมื่อแบ่งตามชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ปรากฏ 3 ชนิด คือ กริยา คำนาม และคำวิเศษณ์ คำนามเป็นคำที่มีการสูญมากที่สุด สาเหตุที่คำเหล่านี้เกิดการสูญก็น่าจะมีสาเหตุมาจากคำทั้ง 3 ชนิด เป็นคำชนิดของคำที่จำเป็นขั้นพื้นฐานของการใช้ภาษาในสังคม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาจึงสามารถเกิดการสูญได้ง่ายกว่าคำชนิดอื่น ๆ ชนิดของคำที่เพิ่มและสูญเมื่อเรียงตามลำดับพบว่า มีความสอดคล้องกัน คือเมื่อคำนาม ซึ่งเป็นคำที่ใช้สื่อสารกันมากที่สุดเพิ่มขึ้นมากที่สุด ก็เกิดการสูญมากที่สุดไปด้วย

การสูญของคำศัพท์ที่บางส่วน ไม่สามารถหาสาเหตุของการสูญได้นั้น ต้องยอมรับว่ากระบวนการในการตัดคำใดออกนั้นไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าสาเหตุที่ทำให้คำเหล่านั้นไม่ปรากฏเป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพราะคำบางคำแม้จะไม่มีการใช้แล้วก็ยังปรากฏอยู่ แต่มีการระบุลักษณะของคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะแห่งเพื่อให้ทราบว่า ใช้คำเหล่านั้นในลักษณะใด เช่น (เลิก) คือคำที่เลิกใช้แล้ว การที่คำเหล่านั้นไม่ปรากฏอาจสันนิษฐานได้ว่า ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากความผิดพลาดในการรวบรวม ปรับปรุง หรือการจัดพิมพ์เอกสารจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็เป็นได้ ลักษณะของข้อสันนิษฐานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ โลกัตถจริยา ที่ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 5 และ พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2 ในส่วนการสูญคำหน้า 63 สรุปได้ว่าอาจจะมีสาเหตุมาจากคำศัพท์นั้นเป็นคำล้าสมัย ไม่มีใช้ในภาษา หรือจากสาเหตุอื่น เช่น ความผิดพลาดในการรวบรวมปรับปรุงหรือการจัดพิมพ์ ซึ่งยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด

การเปลี่ยนแปลงบทนิยามของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมทั้งสองฉบับ โดยส่วนใหญ่เกิดผลดีกับผู้ใช้พจนานุกรมเป็นอย่างมาก เพราะการให้รายละเอียดของคำนิยามของคำศัพท์ที่เพิ่มมากขึ้น หรือการใช้ภาษาในการอธิบายที่แตกต่างกันนั้น เป็นการปรับปรุงเพื่อให้ภาษาที่ใช้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับปัจจุบัน ทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมสามารถที่จะเข้าใจความหมายของคำศัพท์เหล่านั้นได้ทันที แต่การนิยามที่มีตัดรายละเอียดคำนิยามของคำศัพท์ก็ให้ผลที่ตรงข้ามเช่นเดียวกันในการเขียนบทนิยามจึงไม่ควรที่จะมีการตัดบทนิยามของคำศัพท์ออก ยกเว้นแต่เป็นการให้คำนิยามที่มีการซ้ำซ้อนกัน

ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของพจนานุกรมทั้งสองฉบับ ส่วนใหญ่นั้นจะกระทบกับไวยากรณ์ ความหมาย จำนวนคำ และการนำไปใช้ ของผู้ใช้ภาษาในสังคมมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะเป็นผู้ที่นำคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยส่วนที่จะเห็นได้ชัดก็

คือ การเขียนคำศัพท์ที่แตกต่างกันอาจทำให้ผู้ใช้สับสนก็อาจทำให้มีความผิดพลาดในการเขียนคำศัพท์เหล่านั้นได้ หรือความหมายของคำศัพท์ที่เปลี่ยนไปอย่างไม่มีเค้าของคำเดิมอยู่ หากผู้ใช้ไม่ทราบความหมายของคำศัพท์ที่เปลี่ยนแปลง ไปก็อาจนำคำศัพท์เหล่านั้นมาใช้ผิดความหมาย ซึ่งก็ให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้ภาษาเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพจนานุกรมครั้งต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้บทนิยามของคำศัพท์ หรือการเก็บรวบรวมคำศัพท์

1.2 ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำศัพท์ ของอาจารย์และนักเรียน นักศึกษาในระดับต่าง ๆ

1.3 ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจสามารถจะใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องตามรูปเขียนที่เปลี่ยนแปลงไป และเลือกใช้คำศัพท์ได้ตรงตามความหมายที่แท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบพจนานุกรมทั้ง 3 ฉบับ คือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2593 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ที่เกิดขึ้นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กับพจนานุกรมฉบับมติชนเพื่อทราบถึงความแตกต่างของพจนานุกรมทั้งสองฉบับ

2.3 การเพิ่มและการสูญของคำศัพท์เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ควรมีการศึกษาเฉพาะในเรื่องการเพิ่มและการสูญของคำศัพท์ ในพจนานุกรมว่ามีกระบวนการเพิ่มหรือสูญของคำศัพท์ที่แตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล การกุศล. ทักษะและความรู้ทางภาษาไทย. พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2529.
- กฤตยวรรณ บัวชู. คำสร้างใหม่ : ศึกษาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535. ถ่ายเอกสาร.
- ไขลิริ ปราโมช ณ อยุธยา. การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- คณิงนิจ ปัทมปราณี. ศึกษาคำยืมภาษาจีนที่ใช้ในภาษาไทยถิ่น ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2542. ถ่ายเอกสาร.
- จันทนา บุญแทน. คำยืมจากภาษาอังกฤษ : ศึกษาเฉพาะลักษณะการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำทับศัพท์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536. ถ่ายเอกสาร.
- จีระภา พึ่งกริม. การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย วิเคราะห์คำใหม่และสำนวนใหม่ในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปีพุทธศักราช 2541. ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2543. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐสิการ์ แสงคำ. สำนวนที่ใช้ในวงการกีฬาผจญจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารมวย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538. ถ่ายเอกสาร.
- ศุขการณณ์ กรณท์แสง. การวิเคราะห์การนิยามคำศัพท์ภาษากฎหมาย : กฎหมายครอบครัวและมรดก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรงาม ประมวลศิลป์ชัย. วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2532. อัดสำเนา.
- ธวัช ปุณโณทก. วิวัฒนาการภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
- ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. รายงานวิจัยการทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- นิชรา อัสววิบูลย์. การเพิ่มคำ การสูญคำ และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยาในช่วง พ.ศ. 2416-2525. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2533. ถ่ายเอกสาร.

- บรรจบ พันธุเมธา. ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2530.
- ประทีป แสงแก้ว. คำร่วมสมัยนอกพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2535. ถ่ายเอกสาร.
- ประยูร ทรงศิลป์. การเปลี่ยนแปลงของภาษา : คำยืมในภาษาไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูธนบุรี, 2526.
- ปราณี กุลฉิมชัย และคนอื่น ๆ. ภาษาที่สนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.
- เปลื้อง ณ นคร. ภาษารรรณา : วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2540.
- พรชนก ลำเภากเงิน. วิเคราะห์ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- ภัศรา สงวนพิว. การเปลี่ยนแปลงของคำสแลงในหนังสือพิมพ์รายวัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2539.
- _____. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546.
- ราตรี ธีนวารชร. วิวัฒนาการของภาษาไทย. มปท, 2539.
- ลักขณา ดาวรัตน์หงษ์. การเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย. มปท, มปป.
- วัลยา วิมุทธะลพ. การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.
- วาสนี กุศลรัตน์. คำยืมในพจนานุกรมอีสาน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2535. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- _____. ภาษาและภาษาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

- วีระ ภาณุदानนท์. คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษจากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541. ถ่ายเอกสาร.
- สมปอง คาลเพชร. การเปลี่ยนแปลงของคำวิเศษณ์ : ศึกษาจากอักษราภิธานศรับท์ของหมอปรัดเล และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก ; มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- สาโรจน์ มณีรัตน์. “21 ปีที่รอคอย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ชุมนุมช่างวิจิตรอักษร,” ใน ศิลปวัฒนธรรม. 24 : 34 ; กรกฎาคม 2547.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- สุปราณี ชีระวัฒนสุข. วิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- แสงเทียน เฟ็งคุ่ม. วิเคราะห์คำประสมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535. ถ่ายเอกสาร.
- อนุমানราชชน, พระยา. นิรุกติศาสตร์ ภาค 2. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, 2516.
- อรไท ใหญ่แทนคุณ. การวิเคราะห์ศัพท์โบราณจากวรรณคดีไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ โลกัตถจริยา. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 5 และพ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก ก

บัญชีคำตั้งที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จัดเรียงลำดับตามตัวอักษรตั้งแต่ ก - ฮ โดยมีรายละเอียดของตามตารางดังนี้

1. ลำดับที่	หมายถึง	ลำดับที่ของคำตั้งเรียงตามลำดับตัวอักษร
2. คำตั้ง	หมายถึง	คำตั้งที่เพิ่มขึ้น เรียงลำดับตามตัวอักษร
3. หน้า	หมายถึง	เลขที่หน้าของคำตั้งที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
4. ชนิดของคำ	หมายถึง	ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำตั้งที่เพิ่มขึ้น
5. ลักษณะการใช้เฉพาะ	หมายถึง	ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งของคำตั้งที่เพิ่มขึ้น
6. ที่มาของคำ	หมายถึง	บอกที่มาของคำตั้งที่มาจากภาษาอื่น ซึ่งจะแสดงเฉพาะคำที่ปรากฏที่มาในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เท่านั้น
7. ความหมาย	หมายถึง	ความหมายของคำตั้งจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยสังเขป

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
1	กดขาว	6	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง มีอยู่ชุกชุมทั่วไป
2	ก้นปูด	8	น.	ถิ่น-พายัพ	-	นกกะปูด
3	กปณก	9	น.	-	ป.	ผู้อนาถา, ผู้นำสงสาร
4	กรกัถิ	10	ก.	โบ	-	ไคร้, อยาก, ยินดี
5	กรรเชียงปู	14	น.	-	-	เรียกขาคู่สุดท้ายของปู
6	กรรปุระ	15	น.	กลอน	-	ศอก
7	กรลุมพาง	18	น.	โบ	-	กลองหน้าเดียว
8	กริ้วบ	18	ว.	-	-	เสียงเคียวถูกของแข็ง
9	กระสานต์	18	ว.	โบ : กลอน	-	กระสานต์, สงบ
10	กระสาปน	18	น.	แบบ	ส.	กระยาปณ์
11	กระกัถิ	21	ก.	โบ	-	ไคร้, อยาก, ยินดี
12	กระจองง	22	ว.	-	-	เสียงร้องเช่นนั้น
13	กระจองง ๆ	22	ว.	-	-	เสียงร้องเช่นนั้น
14	กระชุน	28	น.	-	-	ชื่อแมลงพวกแมลงปอ
15	กระเชียงปู	29	น.	-	-	เรียกขาคู่สุดท้ายของปู
16	กระแซง	30	น.	-	-	เชือกหรือลวดหนังใช้ ผูกกับสายสำอองอยู่ทาง สันหลังช้าง
17	กระเดือก ๆ	35	ว.	-	-	กระเสือกกระสน
18	กระโดงคาง	35	น.	-	-	ปลายคาง
19	กระตืดเดียว	37	ว.	ปาก	-	เล็กนืดเดียว
20	กระตืดหนึ่ง	37	ว.	ปาก	-	เล็กนืดเดียว
21	กระเต็นปีกหลัก	38	น.	-	-	ชื่อนกกระเต็น
22	กระแตเวียน	39	น.	-	-	อุปกรณ์สำหรับช่วยให้ เด็กหัดเดิน
23	กระทุน	43	น.	-	-	ชื่อแมลงพวกแมลงปอ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
24	กระแทกกระทั้น	44	ว.	-	-	กระแทกเสียงหรือของ ให้รู้ว่าไม่พอใจ
25	กระเนาะกระแหน	45	ก.	-	-	พูดกระทบเสียดสี
26	กระเบนเนื้อดำ	48	น.	-	-	ชื่อปลากระเบนทะเล
27	กระพีนางนวล	52	น.	-	-	ชื่อต้นไม้
28	กระเพลิด	52	ก.	โบ	-	ตะเพิด
29	กระยี้กกระหยัก	54	ว.	-	-	ลึงเลไม่กล้าตัดสินใจ
30	กระลาพิม	55	น.	-	-	ผู้หญิง
31	กระลาศรี	55	น.	-	-	ผู้หญิง
32	กระเส่า ๆ	59	ว.	-	-	ล้อครี้อและเบา
33	กระหยาง	61	น.	-	-	ขาหยั่ง
34	กระเหมีบ	62	ว.	-	-	แหมีบ, หายใจแผ่ว ๆ
35	กระเหมีบ ๆ	62	ว.	-	-	แหมีบ, หายใจแผ่ว ๆ
36	กรีกถอง	70	ว.	โบ	-	มากมาย
37	กรึบ	70	ว., ก.	ปาก	-	1. เสียงกลืนของเหลว 2. ค่อม
38	กรุ่ม	70	ว.	-	-	อาการเมาตลอดทั้งวัน
39	กฤดายุค	72	น.	-	ส.	ยุคแรกของจตุรยุค
40	กลมกะ	74	ว.	กลอน	ทมิฬ	หลายอย่างรวมกัน
41	กลั่นทะ	78	น.	แบบ	ป.; ส.	กระแตก, กระรอก
42	กวางผา	84	น.	-	-	ชื่อสัตว์
43	กษีระ	86	น.	แบบ	ส.	น้ำนม
44	ก้อช	88	น.	-	อ.	ผ้าบาง ๆ ใช้ปิดแผล
45	กะจ้องกะแจ้ง	91	ว.	ถิ่น-พายัพ	-	คดไปคดมา
46	กระตึก	92	น.	ปาก	-	กองใหญ่, จำนวนมาก
47	กระตึก ๆ	92	น.	ปาก	-	กองใหญ่, จำนวนมาก
48	กะเตง	92	ก.	-	-	พาหรือเอาไปด้วย
49	กะพอง	96	น.	-	-	ปุ่มที่นูนสองข้างศีรษะ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
50	กะสัง	99	น.	ถิ่น-อีสาน	-	ต้นมะสัง
51	กะหลี่กัญชา	100	น.	-	-	ใบและช่อดอกเพศเมีย ของกัญชาที่แห้ง
52	กั้งกะ	101	น.	แบบ	-	เหยี่ยว
53	กั้งตักแตน	102	น.	-	-	ชื่อสัตว์น้ำ
54	กั้งสะ	102	น.	แบบ	ป.	สัมฤทธิ์
55	กั้นฉิ่ง	104	น.	-	-	เครื่องเข้ากระบวนแห่
56	กั้นกัยมหิดล	105	น.	-	-	ชื่อไม้เถา
57	กากะ	109	น.	แบบ	ป., ส.	กา
58	กางเกียง	110	ก.	-	-	ไม้ลงรูป, ไม้ลงรอย
59	กานท	111	น.	โบ	-	บทกลอน
60	กาบหอยแครง	112	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุก
61	การัด	116	น.	ปาก	-	บัตรเชิญ
62	กาแล	118	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ชื่อไม้เครื่องเรียนต่อ จากปิ่นลม
63	กำเบื้อ	122	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ผีเสื้อกลางวัน
64	กี้	130	น.	-	-	เวลาที่ล่วงไปหยก ๆ
65	กुरระ	135	น.	แบบ	ป., ส.	นกเขา
66	กुरระ	135	น.	แบบ	ป., ส.	นกเขา
67	กुरुส	135	น.	-	อ.	มาตรานับจำนวน
68	เกงเคง	138	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ต้นกระเจี๊ยบเปรี้ยว
69	เกศวะ	144	ว.	-	ส.	ผู้มีผวมงาม
70	เกียงคำ	147	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ต้นลำเจียก
71	เกียรติมูข	147	น.	-	-	อมนุษย์บริวารพระศิวะ
72	แก้วกาหลง	153	น.	-	-	ต้นกระเบาใหญ่
73	โก้ห่าน	153	ว.	-	-	หรรษาภูมิฐาน
74	โกณะ	155	น.	แบบ	ป.	มูม, เหลี่ยม
75	ขนุนญวน	163	น.	-	-	ชื่อปลาทะเล

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
76	ขยุบขยิบ	167	ว.	-	-	กระดูบ ๆ
77	ขรรคะ	167	น.	แบบ	ป.; ส.	แรด
78	ขรรคา	167	น.	แบบ	ป.; ส.	แรด
79	ขลุ่ก ๆ	168	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงไอ
80	ขมิระ	171	น.	โบ	ส.; ป.	น้ำมัน
81	ขะน่อง	175	น.	ถิ่น-อีสาน	-	อวัยวะส่วนหลังลำแข็ง
82	ขาน่อง	175	น.	ถิ่น-อีสาน	-	อวัยวะส่วนหลังลำแข็ง
83	ขั้ชกะ	176	น.	แบบ	ป.	อาหารควรเคี้ยว
84	จี้กู่่ง	191	น.	ถิ่น-พายัพ	-	จิ้งโกร่ง
85	จีระ	192	น.	แบบ	ป.	น้ำมัน
86	ขุก ๆ	195	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงไอ
87	ขุทกนิกาย	195	น.	-	-	ชื่อคัมภีร์นิกายที่ 5 แห่ง พระสุตตันตปิฎก
88	เขากวาง	203	น.	-	-	1. สิ่งทิ้งออกจากหัวสัตว์ 2. ชื่อสัตว์ทะเล
89	เงิน ๆ	203	ว.	-	-	วางหน้าไม้สนิท
90	เขม็บ ๆ	207	ว.	-	-	หายใจแผ่ว ๆ
91	คณนะ	214	น.	แบบ	ป., ส.	นับ
92	คณานับ	214	ก.	-	-	แบบ
93	คณานุกรม	214	น.	-	-	ฐานานุกรมของเจ้าและ รองเจ้าคณะพระสงฆ์ จีนและญวน
94	คดช่าง	215	น.	-	-	โรงเรียนเล็ก สำหรับ พระสวดอภิธรรม
95	คดสร้าง	215	น.	-	-	คดช่าง
96	คบไฟ	217	น.	-	-	ของใช้สำหรับจุดไฟ
97	คบเพลิง	217	น.	-	-	ของใช้สำหรับจุดไฟ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
98	คำในฝึก	218	ว.,น.	สำนวน	-	1. มีความรู้ความสามารถ 2. ชื่อเพลงยาวกลบท
99	ครอบคร้ว	220	น.	-	-	สถาบันพื้นฐานของ สังคม
100	กระวี	220	ก.	โบ	-	แกว่ง
101	ครั้นครั้น	221	ก.	-	-	สะเทือน
102	ครืด	224	ว.	-	-	คายไป, เคลื่อนไป
103	ครือ ๆ	224	ว.	-	-	ไม่ค้ำไม่หลวม
104	คฤชระ	225	น.	แบบ	-	แรง
105	คล้อแคล้	225	ก.	-	-	ไม่ห่างออก, เคียงกัน
106	คล้ายคล้ายคล้าคลา	227	ก.	-	-	จำได้แต่ไม่แน่ใจ
107	คล้าย ๆ	228	ว.	-	-	เกือบเหมือน
108	ควัก	230	ว.	-	-	วุ่น, ชุลมุน
109	ความคิด	231	น.	-	-	สิ่งที่นี้กรู้ในใจ
110	ความรู้	232	น.	-	-	สิ่งที่สั่งสมมาจากการ ศึกษาเล่าเรียน
111	ความรู้สึกซ้า	232	น.	-	-	รับอารมณ์ต่าง ๆ ได้ช้า
112	ความรู้สึกไว	232	น.	-	-	รับอารมณ์ต่าง ๆ ได้เร็ว
113	คว่าตายหงายเป็น	233	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุก
114	ควิวคว้าง	233	ก.	-	-	รู้สึกหวาดหวิว
115	ค่อ	235	น.	ถิ่น-อีสาน	-	ปลาช่อน
116	ค่อมทอง	237	น.	-	-	ชื่อด้วงปีกแข็ง
117	คัก ๆ	238	ว.	-	-	เสียงฝนตกหนัก
118	คัจจะ	238	น.	แบบ	ป.	ไม้กอ
119	คันทา	240	ก.	-	-	คานขา
120	คันระ	240	ก.	แบบ	ป., ส.	กลิ่นหอม
121	คันธรรพเวท	240	น.	-	ส.	วิชาการดนตรี
122	คานธรรพเวท	240	น.	-	ส.	วิชาการดนตรี

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
123	คัสซี	241	น.	ปาก	-	แซสซี
124	คาคบ	241	น.	-	-	ง่ามที่กึ่งกับลำต้นแยกกัน
125	คิมหะ	251	น.	แบบ	ป.	ฤดูร้อน
126	คีตะ	251	น.	แบบ	ป., ส.	การขับร้อง
127	เคจละ	257	ก.	แบบ	ป.	ไป, ถึง
128	เค็ด	257	น.	-	-	ชื่อต้นไม้
129	โคร่งเคร่ง	270	ว.	-	-	ใหญ่โต, ไม่กะทัดรัด
130	ไกร ๆ	271	ส.	-	-	ผู้ใดผู้หนึ่ง
131	ฉนะ	272	น., ว.	-	ป., ส.	1. แท่า่ง, ก้อน 2. แน่น, ทึบ
132	ฉร	272	น.	-	ส.	เรื้อน
133	ฉระ	272	น.	-	ส.	เรื้อน
134	ฉานินทรีย์	273	น.	-	ป.	จุมุกซึ่งเป็นใหญ่ในการดม
135	งก ๆ	274	ว.	-	-	อาการทำงานอย่างขยัน
136	งัก ๆ	274	ว.	-	-	อาการทำงานอย่างขยัน
137	ง่อกแงก	275	ว.	-	-	โยกคลอนไปมา
138	งัก	276	ว.	-	-	มาก
139	งิ่ง่า	279	ว.	ปาก	-	โง่มาก
140	เงี้ย	282	ก.	-	-	เอียง, ตะแคง
141	จรหลาด	289	น.	กลอน	-	ตลาด
142	จรวดใจ	289	ก.	แบบ	-	ตรวจดู, พิจารณา
143	จ้อย ๆ	294	ว.	-	-	คล่อง, ไม่หยุดปาก
144	จะแคง	295	ว.	ถิ่น	-	ตะแคง
145	จ๊ะจำ	295	ว., ก.	-	-	1. เรียกอาการเด็กหัดพูด 2. อาการที่คู่รักคุยกัน
146	จะตุ่ง	296	น.	-	-	เสาดตะลุง
147	จักขุนทรีย์	296	น.	-	ป.	ดาซึ่งทำหน้าที่ดูรูป
148	จักรผาน	297	น.	-	-	ชื่อปลาชนิดหนึ่ง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
149	จึกແລ່ນ	297	ว.	ปาก	-	จวนเจียน, เกือบ
150	จัดตาฬิสะ	299	ว.	แบบ	ป.	สี่สิบ
151	จัดลั้งคบาท	299	น.	โบ	-	เจ้ากรรมพระตำรวจหลวง ประจำ 4 เท้าข้างทรง
152	จันทวาร	301	น.	-	-	วันจันทร์
153	จันเทา	301	น.	โหร	-	ชื่อยาม 1 ใน 8 ยามใน เวลากลางวัน
154	จับกิม	302	น.	-	จ.	ชื่อขนมชนิดหนึ่งของจีน
155	จับปกะ	303	น.	แบบ	ป., ส.	ต้นจำปา
156	จับปา	303	น.	-	-	จำปา
157	จาคะ	303	น.	-	ป.; ส.	การสละ, การให้ปัน
158	จางปาง	304	ว.	ปาก	-	สว่างจ้า, สว่างโล่ง
159	จาบคา	305	น.	-	-	ชื่อนกชนิดหนึ่ง
160	จ่ามกภู	305	น.	-	-	ชื่อขนมชนิดหนึ่ง
161	จั้งโกรง	311	น.	-	-	ชื่อจิ้งหรีดชนิดหนึ่ง
162	จั้งกู่ง	314	น.	ถิ่น-พายัพ	-	จั้งโกรง
163	จันายไม้	315	น.	ถิ่น-อีสาน	-	จั้งโกรง
164	จั้งป่ม	315	น.	ถิ่น-อีสาน	-	จั้งโกรง
165	จั้งโป่ง	315	น.	ถิ่น-อีสาน	-	จั้งโกรง
166	จั้ง	315	ว.	-	-	นาน, ยาวนาน
167	จุกตะ	318	ว.	แบบ	ป.; ส.	สิบสี่
168	จุกพาล้าพา	320	น.	-	-	โกฐจุกพาล้าพา
169	เจ้ง	320	ว.	ปาก	-	ยอดเยี่ยม, ดีเลิศ
170	เจ้าฟ้า	325	น.	-	-	ชื่อกุ้งและปูชนิดหนึ่ง
171	เจี้ยว	327	ก.,ว.,น.	ปาก	-	1. สั่งเสียงดัง 2. อาการสั่งเสียงดัง 3. กระจี้ว
172	เจือจาน	327	ก.	-	-	เพื่อแผ่, อุดหนุน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
173	ฉับฉ่ำ	335	ว.	กลอน	-	ไพเราะ, เสนาะหู
174	ฉาชนะ	336	น.	-	ป., ส.	เครื่องปิดคลุม
175	ฉาปะ	336	น.	แบบ	ป.; ส.	ลูกสัตว์
176	ฉุบ	338	ว.	-	-	แทงเข้าไปโดยเร็ว
177	ไฉยา	342	น.	กลอน	-	ผู้หญิง, นางผู้มีโฉมงาม
178	ชกมวย	343	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
179	ชร้งา	346	ว.	กลอน	-	กลุ่ม, มีด, ง่า
180	ชลาลัย	348	น.	-	-	ทะเล, แม่น้ำ
181	ชวระ	349	น., ก.	แบบ	ส.; ป.	1. ไข่ 2. เป็นไข่
182	ช็อก	349	น.	-	อ.	สภาวะที่ร่างกายขาด เลือดจนความดันต่ำมาก
183	ช่อลำควน	351	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
184	ชันตามระ	355	น.	แบบ	ป.	เรือนไฟ
185	ชันปะ	356	น.	แบบ	ป., ส.	การพุดพิมพ์
186	ชาकर	357	น.	แบบ	ป., ส.	ความเพียร
187	ชาระ	361	น.	แบบ	ป., ส.	ชายชู้, ชายที่รัก
188	ชิงเกิด	363	น.	-	อ.	ชื่อทรงผมผู้หญิง
189	ชีสา	364	สัน.	-	-	แม้ว่า
190	ชีระณะ	366	ว.	-	ป., ส.	เก่า, ชำรุด
191	ชีโว	366	น.	โหร	-	ชื่อยาม 1 ใน 8 ยามใน เวลากลางคืน
192	เชิงกอบ	371	ก.	โบ	-	ผูกมัด
193	เชียด	372	น.	ปาก	-	พ่อหรือแม่ของทวด
194	แชสซี	373	น.	-	อ.	โครงของรถยนต์
195	โชตกะ	373	น.	-	ป.	ผู้รุ่งเรือง
196	ไฉ้เท้า	374	น.	-	-	ผักกาดหัว
197	ชาน้ำ	379	น.	-	-	เครื่องกินกับขนมจีน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
198	ซาหริ่ม	379	น.	-	-	ชื่อขนมชนิดหนึ่ง
199	ซ่า	379	น.	ถิ่น-อีสาน	-	ที่น้ำซำ
200	ซิกซ์	380	น.	-	-	ชื่อศาสนาหนึ่งในอินเดีย
201	ซีกเดียว	381	น.	-	-	ชื่อปลาชนิดหนึ่ง
202	ซึ่ด	381	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงสูดปาก
203	ซื่อ่ว	381	น.	-	จ.	เครื่องปรุงรส
204	ซื่อ่ว	381	น.	-	จ.	เครื่องปรุงรส
205	เซื่อม	385	น.	-	-	ชื่อปลาชนิดหนึ่ง
206	ฐิตะ	392	ก.	แบบ	ป.	ยืนอยู่, ตั้งอยู่แล้ว
207	คนชะ	394	น.	แบบ	ป., ส.	ลูกชาย
208	คนยา	394	น.	แบบ	ป., ส.	ลูกหญิง
209	ดอกฟอน	398	น.	-	-	ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง
210	ดัก ๆ	400	ว.	โบ : กลอน	-	คืนอย่างทุนทุราย
211	ดักษณะ	400	น.	แบบ	ส.; ป.	เครื่องตัดและกราง สิ่งของ
212	ดากลิ้นเหยิว	402	น.	-	-	ชื่อแมลงพวกมวน
213	ดามระ	403	น.	แบบ	ส.; ป.	ทองแดง
214	ดาระ	404	น., ก.	แบบ	ป., ส.	1. เสียงดัง 2. ซ้ำม
215	ดาระกะ	404	น.	แบบ	ป., ส.	ดาว, ดวงดาว
216	ดาวทะเล	405	น.	-	-	ชื่อสัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง
217	ดำแก้มขาว	406	น.	-	-	ชื่อเต้าน้ำจืดชนิดหนึ่ง
218	ดิเรกคุณาภรณ์	408	น.	-	-	ชื่อเครื่องราชอิสริยาภรณ์
219	ดุรกะ	411	น.	แบบ	ป., ส.	ม้า
220	เดียรระ	415	น.	แบบ	ป., ส.	ฝั่ง
221	แคะแคะ	417	ว.	ปาก	-	คัดจริตคัดดิน
222	โดดแล่น	418	น.	-	-	ชื่อช่างศึกพวกหนึ่ง
223	โตรณะ	418	น.	แบบ	ป., ส.	ชุ่ม, ประดูชุ่ม

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
224	ตระหน่อง	427	ก.	โบ : กลอน	-	ขี้อง, คอยคู
225	ตระณะ	432	น., ว.	แบบ	ป., ส.	1. เต็กรุ่น, 2. อ่อน
226	ทรุษไทย	432	น.	-	-	เทศกาลเนื่องในการสิ้นปี
227	ตุลก	433	น.	ถิ่น	ข.	ปลักควาย
228	ตองตึง	436	น.	-	-	ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง
229	ตะเบ๊ะ	443	ก.	ปาก	-	ทำวันทยหัตถ์
230	ตะเพียนหางแดง	445	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง
231	ตะโล้ดโป๊ด	447	น.	-	-	ชื่อกลองสองหน้า ชนิดหนึ่ง
232	ตะแหง่ว	448	ว.	-	-	รบเรือออกอ่อน
233	ตักษณะ	449	น.	แบบ	ส.	เครื่องตัดและกราง สิ่งของ
234	ตัมฑุละ	450	น.	แบบ	ป., ส.	ข้าวสาร
235	ตานจอมทอง	458	น.	-	-	ชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง
236	ตาปี	459	ว.	-	-	ตลอดปี
237	ตาลปีตร	461	น.	-	-	ตาลปีตร
238	ตาเหลว	462	น.	กลอน	-	เหลว
239	ตาพะ	462	น.	แบบ	ป., ส.	ลูกกุญแจ, กลอนประตุ
240	ตำแยตัวผู้	462	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
241	ตำแยตัวเมีย	463	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
242	ตังต่าง	464	ก.	-	-	ต่างว่า, สมมติว่า
243	ตืดเดียว	465	ว.	ปาก	-	เล็กน้อย
244	ตืดหนึ่ง	465	ว.	ปาก	-	เล็กน้อย
245	ตืดติกะ	465	ว.	แบบ	ป.	มีรสขม
246	ตืดติระ	465	น.	แบบ	ป.	นกกระทา
247	ตืดทะ	465	น.	แบบ	ป.	ทำน้ำ
248	ติระ	466	น.	แบบ	ป., ส.	ฝั่ง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
249	ติละ	466	น.	แบบ	ป., ส.	พีชงา, เมถีดงา
250	ตุ่มพะ	472	น.	แบบ	ป.; ส.	ชื่อมาตราดวงอย่าง โบราณ, หม้อน้ำมีพวย
251	ตุรคะ	472	น.	แบบ	ป.; ส.	ม้า
252	ตุ้	473	ก.	-	จ.	ประทัง, พอญไถ
253	ตุ้มกา	473	น.	-	-	ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง
254	เตรตา	475	น.	-	ส.	ด้านของลูกศกาทิมี่ 3 แต้ม
255	เตาะ ๆ แตะ ๆ	477	ว.	-	-	อาการที่เด็กเริ่มสอนเดิน
256	โตะคริม	482	น.	ถิ่น-ปักยไต้	-	การละเล่นบุษาครุหมอ ตายาย
257	ไทรรงค์๒	484	น.	-	-	ชื่อปูน้ำจืดชนิดหนึ่ง
258	ถนะ	485	น.	แบบ : กลอน	ป.	เต้านม
259	ถเมิน	486	น.	-	ข.	พวก, ทหาร, พรานป่า
260	ถละ	486	น.	แบบ	ป.	ที่ดอน
261	ถ่อมไต้	489	ก.	วรรณ	-	กินอาหารน้อย ๆ
262	เถะ	496	ว.	-	-	ไม่มีอะไรปิดบัง
263	ทมนะ	500	น.	แบบ	ป., ส.	การทรมาน, การข่ม
264	ทมะ	500	น.	แบบ	ป., ส.	การข่มใจ, อาชญา
265	ทรนาว	502	ว.	-	-	ระนาว, มากมาย
266	ทรรศนาการ	502	น.	-	-	อาการดู
267	ทรสู	503	ก.	กลอน	-	คืนรนอนยากไต้
268	ทวิช	507	น.	แบบ	ป., ส.	นก, พราหมณ์
269	ทวิชชาติ	507	น.	-	ส.	ผู้เกิด 2 ครั้ง, นก
270	ทวตียะ	507	ว.	แบบ	ส.	ที่ 2
271	ทวิป	507	น.	-	ส.	ข้าง
272	ทวิระ	507	ว.	แบบ	ส.	สอง
273	ท้อใจ	508	ก.	-	-	ไม่มีกำลังใจจะสู้

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
274	ทองเครือ	512	น.	-	-	ชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง
275	ทอร์นาโด	514	น.	-	อ.	ชื่อพายุชนิดหนึ่ง
276	ทะเล็กทะเล็ก	516	ว.	-	-	อาการที่หน้าตื่น
277	ทันธ	520	ว.	แบบ	ป.	ช้า ๆ, เวลา
278	ทับนะ	521	น.	แบบ	ป.; ส.	แว่นส่องหน้า
279	ทัพพะ	522	ว.	-	ป.; ส.	มั่นคง, แข็งแรง
280	ทานบน	524	น.	โบ	-	ทัศน์บน
281	ทายิกา	525	น.	-	ป., ส.	ผู้ถวายจุดปัจจัยแก่ภิกษุ สามาเณรที่เป็นหญิง
282	ทิ้งถ่วง	529	น.	-	-	ชื่อเรียกหิ้งห้อย
283	ทิชะ	529	น.	แบบ	ป., ส.	ผู้เกิด 2 ครั้ง
284	ทิชากร	529	น.	-	ป.	ผู้เกิด 2 ครั้ง
285	ทิชาชาติ	529	น.	-	ป.	ผู้เกิด 2 ครั้ง
286	ทิวะ	530	น.	-	ป., ส.	วัน, สวรรค์
287	ทีปะ	532	น.	แบบ	ป., ส.	เกาะ, แสงไฟ
288	ทิมทีก	533	ว.	-	-	จวนแก่
289	ทุกขารมณ	534	น.	-	-	ความรู้สึกเจ็บปวด
290	ทุติยาสัพพะ	534	น.	แบบ	ป.	เดือน 8 ที่ 2
291	ทุพภิกขันดร	535	น.	-	ป.	ระยะเวลาที่กำหนดไว้ว่า เป็นตอนที่ขาดแคลน อาหาร
292	ทิวิระ	537	ว.	แบบ	ป.	2 อย่าง
293	ทูลกระหม่อม	537	น.	-	-	1. คำสำหรับเรียกเจ้าฟ้า 2. ชื่อผู้นำจิตชนิดหนึ่ง
294	เท้าแซร์	542	น.	-	-	ผู้เป็นหัวหน้าวงแซร์
295	เท็งบอง	542	น.	-	-	เสียงเถิดเทิง, กลองยาว
296	เทียด	542	น.	ปาก	-	พ่อหรือแม่ของทวด
297	ธชะ	551	น.	แบบ	ป.	ธง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
298	ชระณะ	552	น.	แบบ	ป., ส.	การถือไว้, การยึดไว้
299	ชังกะ	555	น.	แบบ	ป.	กา, เขี้ยว
299	ชีระ	557	น., ว.	-	ป., ส.	1. นักปราชญ์ 2. ฉลาด
300	โชวะนะ	558	น.	แบบ	ป.; ส.	การชำระล้าง
301	นกลปล่อย	559	น.	-	-	ลอดช่อง
302	นขะ	559	น.	แบบ	ป., ส.	เล็บ
303	นคะ	560	น.	แบบ	ป., ส.	ภูเขา
304	นรากร	563	น.	-	-	คน, หมู่คน
305	นราธิเบนท์	563	น.	-	ส.; ป.	พระมหากษัตริย์
306	นราธิเบศร์	563	น.	-	ส.; ป.	พระมหากษัตริย์
307	นวัตกรรม	565	น.	-	อ.	สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือ แปลกจากเดิม
308	นหानะ	566	น.	-	ป.; ส.	การอาบน้ำ
309	นพะ	566	น.	-	ป.	ไม้้อ, ไม้ไฟ
310	นัคนั้น	569	ว.	-	-	นุ่ม, อ่อน
311	นักระ	569	น.	แบบ	ส.; ป.	จระเข้
312	นัฎกะ	571	น.	แบบ	ป., ส.	ผู้พื่อนรำ
313	นันทวัน	571	น.	-	ป.	ชื่อสวนของพระอินทร์
314	นาโครคินทระ	573	น.	แบบ	ส.	พญานาค
315	นาฎกะ	576	น.	แบบ	ป., ส.	ผู้พื่อนรำ
316	น้ำเงิน	584	ว., น.	-	-	1. สีอย่างสีคราม 2. ชื่อปลาน้ำจืด
317	นึ่ง ๆ	587	ก.	-	-	เฉย, ไม่เคลื่อนไหว
318	นิทามะ	588	น.	แบบ	ป.	ความร้อน
319	นียยานะ	589	น.	แบบ	ป.; ส.	การนำออกไป
320	นิระ	591	น.	แบบ	ป., ส.	น้ำ
321	นิรุทกะ	591	ว.	แบบ	ป.	ไม่มีน้ำ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
322	นืด	593	น.	-	-	สีเขียว
323	นึ่ง	594	น.	โบ	-	ลูกชายคนที่ 11
324	เนมินทร	595	น.	-	ป., ส.	ชื่อภูเขาชั้นที่ 5 ในหมู่ เขาสัตตบริกัณฑ์
325	เนิบ ๆ	596	ว.	-	-	แหลมช้า
326	เนียมสวน	596	น.	-	-	ชื่อไม้พุ่ม
327	เนียมอ้อม	596	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ต้นเนียม
328	แนบ	598	ว.	-	-	อาการวิ่งอย่างรวดเร็ว
329	บื้อ	611	น.	-	-	ชื่อการพนันชนิดหนึ่ง
330	บอกหัว	611	น.	ถิ่น-ปักย์ใต้	-	กะโหลกหัว
331	บ๊ะจ่าง	612	น.	-	จ.	ชื่ออาหารคาวของจีน
332	บั้งหวน	614	ก.	-	-	ทำให้ควันหวนตกลงขึ้น
333	บัลเลต์	618	น.	-	-	ระบำปลายเท้า
334	บัวลอย	619	น.	-	-	1. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง 2. ชื่อเพลงไทยทำนอง หนึ่ง
335	บางขุนนนท์	621	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
336	ปานี่	624	ว.	-	-	อะไรนี่, ทำไมนี่
337	บิตุละ	627	น.	แบบ	ป.	ลุง, อา
338	บื้อ	628	ว.	-	-	เสียงร่งเครื่องยนต์
339	บู้งกี	630	น.	-	-	เครื่องสานสำหรับโกยดิน
340	บุญญาธิการ	630	น.	-	-	บุญที่ได้กระทำไว้มากยิ่ง
341	บุญญาธิสมภาร	630	น.	-	-	บุญที่ได้สั่งสมไว้มากยิ่ง
342	บุดู	634	น.	ถิ่น-ปักย์ใต้	-	น้ำที่ได้จากปลาหมักจน เปื่อย คัมสุกแล้วปรุงรส
343	บุรพ์	634	ว.	-	-	บุพ
344	บุรพะ	634	ว.	-	-	บุพ
345	เบญจะ	635	ว.	-	ป.; ส.	ห้า

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
346	โอบยบิน	642	ก.	-	-	บินร้อนไปมา
347	ปรนิมิตวสวัตดี	651	น.	-	-	ชื่อสวรรค์ชั้นที่ 6
348	ประกิรณกะ	653	ว.	-	ส.; ป.	เรียราย, เบ็ดเตล็ด
349	ประกิยรณกะ	653	ว.	-	ส.; ป.	เรียราย, เบ็ดเตล็ด
350	ประโดง	659	น.	-	-	ลำน้ำขนาดเล็ก
351	ประดาป	659	น.	-	-	ประดาป
352	ประติมากร	659	น.	-	-	ช่างปั้น, ช่างแกะสลัก
353	ประวิน	666	น.	-	-	ห่วงที่เกี่ยวข้องสำหรับ โยง สัปคับช้าง
354	ประเสบัน	667	น.	-	ช.	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
355	ประไหมสุหรี	668	น.	-	-	อัศรมเหสีของกษัตริย์ชวา
356	ปรีสสบท	669	น.	-	-	บทเพื่อผู้อื่น
357	ปรีบท	672	น.	-	-	บริบท
358	ปรียะ	673	ว.	-	ส.; ป.	ที่รัก
359	ปรี๊ด	674	ว.	-	-	อาการที่น้ำของเหลวพุ่ง ออกจากช่องแคบโดยเร็ว
360	ปลาดำปลาแดง	678	น.	-	-	เครื่องเล่นการพนัน อย่างหนึ่ง
361	ปห่งสนะ	681	น.	-	ป.	การรื่นเริง
362	ปห่งสะ	681	น.	-	ป.	การรื่นเริง
363	ปะงาบ	683	ว.	-	-	อาการที่หายใจทางปาก
364	ปะงาบ ๆ	683	ว.	-	-	อาการที่หายใจทางปาก
365	ปะไร	684	ว.	-	-	ใช้ในความหมายที่ ยืนยัน
366	ปัจจุสะ	686	น.	แบบ	ป.	เข้ามิด
367	ปัจจุกะ	687	น.	แบบ	ป.	เบญจก, หมวด 5
368	ปัม	690	ก., น.	ปาก	-	สถานีบริการน้ำมัน
369	ปาทะ	695	น.	-	ป.	บาท, ดิน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
370	ปาน ๆ	696	ว.	-	-	ทุ้, ไม่แหลม
371	ปารุสกวัน	697	น.	-	ป.	ชื่อสวนของพระอินทร์
372	ปาวกะ	697	น.	แบบ	ป., ส.	ไฟ
373	ป้าป้อ	697	ว.	-	-	มีรูปร่างเทอะทะ
374	ปีตุจฉาส	698	น.	-	ป.	อา, ป้า
375	ปีตุลละ	698	น.	-	ป.	ลุง, อา
376	ปีโยรส	699	น.	-	ป., ส.	ลูกที่รัก
377	ปีหกะ	699	น.	-	-	ม้าม
378	ปีกโก	700	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง
379	ปีพกะ	701	น.	-	ป.; ส.	ผี, ต่อม, ไฟ
380	ปีพะ	701	ก.	-	ป.; ส.	บิชา
381	ปุฎะ	702	น.	แบบ	ป.	ห่อ, หม้อ, กระจาด
382	ปุระ	703	น.	-	ป.	บุระ
383	เปลาะ ๆ	711	น.	-	-	ระยะที่มัดหรือขุดไว้ เป็นตอน ๆ
384	เปสะ	712	น.	แบบ	ส.	สถาปนิก
385	เปศละ	712	ว.	-	ส.	งาม, น่ารัก, ชำนาญ
386	เปสละ	712	ว.	-	ป.	ที่มีสิลเป็นที่รัก
387	เป้าะ	713	ว.	-	-	เสียงดังเช่นนั้น
388	เปี้ยแซร์	715	ก.	-	-	ประมุขแซร์ว่าได้ดอก- เบี้ยเท่าใด
389	เปี้ยบ	715	ว.	ปาก	-	ที่สุด
390	เปี้ยว	715	ว.	-	-	เสียงเป่าปากว่าพอใจ
391	แป็ดแป้	717	ว.	-	-	แบนราบเพราะถูกกด
392	แป้น	717	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงบีบแตร
393	แปรกบัง	718	น.	-	-	ไม้ยาวสำหรับประกับ หัวเพลลา 2 ข้างของเกวียน
394	แปร์น	718	ว.	-	-	แปร์น

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
395	แปร้น ๆ	718	ว.	-	-	แปร้น
396	แปลก ๆ	718	ว.	-	-	แตกต่างไปจากที่เคยคิด
397	แปลบ ๆ	719	ว.	-	-	ปลาบ, แวบ, วาบ
398	แปล็บ	719	ว.	-	-	ปลาบ, แวบ, วาบ
399	แปล็บ ๆ	719	ว.	-	-	ปลาบ, แวบ, วาบ
400	โป๊โป	721	น.	-	อ.	สันตะปาปา
401	โปรแกรม	721	น.	-	อ.	กำหนดการ
402	โปรแกรมเตอร์	721	น.	-	อ.	เครื่องมือวัดมุม
403	โปโล	722	น.	-	-	การเล่นแข่งขันอย่าง หนึ่ง, เสื้อคอเชิ้ต
404	โปสต์การ์ด	722	น., ว.	-	อ.	1.แผ่นกระดาษสำหรับ เขียนข้อความ 2.เรียกขนาดภาพถ่าย ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง
405	โป๊ะแตก	722	น.	-	-	ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง
406	พฉิ	725	น.	-	ป.; ส.	งู
407	พล็อย ๆ	727	ว.	-	-	อาการที่ร่วงไปโดยเร็ว
408	ฝ้อย ๆ	729	ว.	-	-	อาการที่ร่วงไปโดยเร็ว
409	ผักโขม	729	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
410	ผักคราด	729	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
411	ผักคราดหัวแหวน	729	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
412	ผักแพว	729	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
413	ผักโหม	730	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
414	ผักไห่	730	น.	-	-	ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง
415	ผ่าง ๆ	733	ว.	-	-	เสียงดังเช่นนั้น
416	ผาด ๆ	733	ว.	-	-	ผ่านหรือเคลื่อนไปเร็ว
417	ผิตะ	735	ว.	-	ป.	มั่งคั่ง, ฝั่งผาย
418	ผิตะ	735	ว.	-	ป.	มั่งคั่ง, ฝั่งผาย

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
419	เหยียบ ๆ	742	ว.	-	-	อาการที่ของแบนบาง กระพือขึ้น-ลงซ้ำ ๆ
420	เผาะ ๆ	742	ว.	-	-	เปราะ, เสียงดังเช่นนั้น
421	พนิด	756	ว.	-	ส.	หญิงสาว
422	พยชะ	756	ก.	-	ส.	ขับ, ชี้, พัด
423	พยามะ	758	น.	-	ป.; ส.	วา
424	พยุพยุง	758	ก.	ปาก	-	พยุง
425	พรอด ๆ	761	ว., น.	-	-	1. เสียงของเหลวปนกับ ลมไหลออกจากช่อง เล็ก ๆ 2. เรียกดินเลนที่โป่งขึ้น
426	พระน้อม	764	น.	กลอน	-	จอมเขาหรือที่มีพุ่มไม้
427	พราก ๆ	766	ว.	-	-	อาการที่น้ำไหลออกมาก ๆ
428	พรวด ๆ	766	ว.	-	-	เสียงดังเช่นนั้น
429	พราหฺมณะ	767	น.	-	ส.	ชื่อคัมภีร์ศาสนาในยุค พระเวท
430	พรีด	768	ว.	-	-	ครี๊ด, คายไป
431	พรีบ	768	ว.	-	-	กริยาที่ทำพร้อม ๆ กัน
432	พฤษฺษณะ	769	น.	-	-	วิฤษณะ
433	พฤษฺสปติวาร	769	น.	-	-	วันพฤษฺหฺสพดี
434	พลั่ง ๆ	771	ว.	-	-	หลังไหลออกมาไม่ขาด
435	พลชนะ	774	น.	-	ป., ส.	เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม
436	พสุธาถิ่นแสง	774	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
437	พังก้า	779	น.	-	-	เครื่องจักสานชนิดหนึ่ง
438	พัชระ	779	น.	-	ส.; ป.	เพชร
439	พาณิษย	782	น.	-	ส.; ป.	การค้าขาย
440	พาหุสัจจะ	785	น.	-	ป.	ความเป็นผู้ได้ยินได้ฟัง มาก

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
441	พิจยะ	786	น.	-	ป., ส.	การตรวจตรา
442	พิระ	790	น.	-	ป., ส.	ผู้เพียร, ผู้กล้า
443	พิเรนทร์	791	ว.	-	-	อุดรินอกกลุ่มนอกทาง
444	พื้พื้	793	ว.	-	-	ทันทีทันใด
445	พุทธาภิเษก	796	น.	-	-	พิธีปลุกเสกพระพุทธรูป
446	พุระ	796	น.	โหร	-	ชื่อยาม 1 ใน 8 ยามใน เวลากลางวัน
447	พูโร	796	น.	โหร	-	ชื่อยาม 1 ใน 8 ยามใน เวลากลางคืน
448	เพลฯ	800	ว.	-	-	เบาลง
449	เพลินฯ	800	ก.	-	-	ปล่อยอารมณ์กับสิ่งหนึ่ง จนลืมนึกถึงสิ่งอื่น
450	แพลึบ	804	ว.	-	-	ชั่วระยะเวลาเดียวเดียว
451	แพลึบฯ	804	ว.	-	-	ชั่วระยะเวลาเดียวเดียว
452	โปปราสาท	806	น.	-	-	ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง
453	โพศรีมหาโพธิ	806	น.	-	-	ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง
454	ไพศายะ	808	น.	-	ป.; ส.	เดือน 6
455	พกข้า	809	ว.	-	-	บวมข้า, บอบข้า
456	พิด	813	ว., ก.	-	อ.	1. คับจนรัดรูป 2. ฝีกซ้อม
457	พีก	813	ก.	โบ	-	แฝง, อิง, หลีก
458	พีดฟาด	813	ว.	-	-	เสียงหายใจแรง ๆ
459	ฟูฯ	813	ว.	-	-	ดู, ไม่นั่น
460	ฟุตบอ	813	น.	-	อ.	ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง
461	แฟน	815	น.	ปาก	-	ผู้นิยมชมชอบ, คู่รัก
462	ภคะ	817	น.	แบบ	ป., ส.	โชคดี
463	ภณะ	817	ก.	แบบ	ป., ส.	กล่าว, บอก
464	ภระ	817	ก.	-	ป.	เลี้ยงดู

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
465	ภาวะ	818	น.	-	ป., ส.	ความเกิด, ความมี
466	ภวัคระ	818	น.	-	ส.; ป.	พรหมชั้นสูง
467	ภัทระ	819	ว.	-	ส.; ป.	ดี, เจริญ
468	ภาณกะ	820	น.	แบบ	ป.	ผู้สวด, ผู้กล่าว
469	ภาตระ	820	น.	-	ส.	พี่ชายน้องชาย
470	ภาสุระ	823	ว.	-	ส.	สว่าง
471	ภิงสระ	823	น.	-	ป.; ส.	เหง้า, เหง้าบัว
472	ภิงสะ	823	น.	-	ป.; ส.	เหง้า, เหง้าบัว
473	ภิทะ	823	ก.	-	ป., ส.	แตก, ทำลาย
474	ภิสะ	824	น.	-	ป.; ส.	เหง้า, เหง้าบัว
475	ภิมะ	824	ว.	-	ป., ส.	น้ำกลั้ว
476	ภุชะ	824	ก.	-	ป., ส.	กิน
477	ภุชกะ	824	น.	-	ป., ส.	งู, นาค
478	ภุชกมะ	824	น.	-	ป., ส.	งู, นาค
479	ภุชชะ	824	ก.	-	ป.	กิน, กินอาหาร
780	ภุมมะ	824	น.	โหร	-	ชื่อยามในเวลากลางวัน
481	ภุมโม	824	น.	โหร	-	ชื่อยามในเวลากลางวัน
482	ภุมิธร	826	น.	-	ส.	พระเจ้าแผ่นดิน
483	ภุมินทร์	826	น.	-	ส.	พระเจ้าแผ่นดิน
484	ภุมินาท	826	น.	-	ส.	พระเจ้าแผ่นดิน
485	ภุมิบดี	826	น.	-	ส.	พระเจ้าแผ่นดิน
486	ภรวะ	827	น.	-	ป.	ความกลัว
487	โภชนียะ	828	น.	แบบ	ป., ส.	อาหารควรบริโภค
488	มกสะ	829	น.	-	ป.; ส.	ยุง
489	มกุละ	829	น., ว.	-	ป., ส.	1. กลุ่ม, พวง 2. ตูม
490	มณะ	829	น.	-	ป., ส.	ดาวโคมูตร
491	มงกล่อ	830	น.	-	-	โรคหลอดลมโป่งพอง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
492	มณฑิระ	830	น.	โบ	ป., ส.	มณฑิธร
493	มดสัง	831	น.	ถิ่น-ปักข์ได้	-	อิเห็น
494	มดหมอ	831	น.	ปาก	-	หมอทั่วไป
495	มดกะ	831	น., ว.	-	ป.; ส.	คนตายแล้ว
496	มทะ	831	น.	-	ป., ส.	ความเมา
497	มนฑิระ	832	น.	แบบ	ป., ส.	เรือนหลวง
498	มนินฑิรัช	832	น.	-	ป.	อารมณ์ที่เกิดทางใจ
499	มยุชะ	834	น.	-	ป., ส.	รัศมี
500	มรรตยะ	834	น.	-	ส.; ป.	ผู้ที่ต้องตาย
501	มัตยะ	834	น.	-	ส.; ป.	ผู้ที่ต้องตาย
502	มรรทนะ	834	น.	-	ส.; ป.	การบด, การทำให้เจ็บ
503	มรรษะ	835	น., ก.	-	ส.	1. ความเพียร 2. อดทน
504	มฤตกะ	835	น.	-	ส.; ป.	ซากศพ
505	มสารกะ	837	น.	-	ส.	แก้วมรกต
506	มหาขันธกะ	838	น.	-	ป.	ชื่อคัมภีร์พระวินัย
507	มหาภารตะ	839	น.	-	ส.	ชื่อบทประพันธ์เรื่องหนึ่ง
508	มหาศักราช	840	น.	-	-	ศักราชไทยที่ใช้ในสมัย สุโขทัย
509	มหาอุปราช	841	น.	โบ	-	ตำแหน่งรองพระเจ้า แผ่นดิน
510	มโหฆะ	841	น.	-	ส.	ทะเลใหญ่
511	มองโกเลีย	842	น.	-	อ.	ชื่อประเทศ
512	มอเตอร์ไซด์	843	น.	ปาก	-	จักรยานยนต์
513	มะเดื่อ	845	น.	-	-	มะเดื่อ
514	มะโต	846	น.	-	-	ตำแหน่งมหาลีที่ 3 ของ กษัตริย์ชวา
515	มะนาวไม่รู้โห่	846	น.	-	-	ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
516	มะลอกมะแลก	848	ว.	-	-	ม้อลอกม้อแลก
517	มะลิลอย	848	น.	-	-	ข้าวตอก
518	หมากหึ่ง	849	น.	ถิ่น-พายัพ ถิ่น-อีสาน	- -	ลูกกระพรวน
519	มักกะโรนี	849	น.	-	อ.	ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง
520	มัชชาระ	850	น.	-	ป.; ส.	แมว
521	มัญจกะ	851	น.	-	-	เตียง
522	มัญชิษฐะ	851	น.	-	ป., ส.	ฝาง
523	มัตถกะ	852	น.	-	ป.; ส.	หัว, ยอด
524	มัตสระ	852	ว.	-	ส.; ป.	ตระหนี่, เห็นแก่ตัว
525	มัททวะ	852	น.	-	-	ความอ่อนโยน
526	มันทีระ	853	น.	-	ป., ส.	เรือนหลวง
527	มัลกะ	853	น.	-	ป., ส.	ถ้วย, ขันน้ำ
528	มัว ๆ	853	ว.	-	-	ไม่แจ่ม, ไม่กระจ่าง
529	มาตังกะ	856	น.	-	ป.	ช่าง
530	มาติกะ	856	ว.	-	ป.	ของมารดา
531	มาทนะ	856	น.	-	ส.	เครื่องทำให้เมา
532	มาทะ	856	น.	-	ส.	เครื่องทำให้เมา
533	มาฐุระ	857	ว.	แบบ	-	หวาน, ไพเราะ
534	มาฐุระ	857	ว.	แบบ	-	หวาน, ไพเราะ
535	มาปกะ	858	น.	-	ป.	ผู้ก่อสร้าง
536	มิคะ	860	น.	-	ป.	สัตว์ป่า เช่น กวาง
537	มิเตอร์	861	น.	-	อ.	เครื่องสำหรับวัดเช่น มุม
538	มุกตลก	867	น.	-	-	วิธีทำให้ขบขัน
539	มุกุระ	867	น.	แบบ	ป., ส.	กระจกเงา
540	มุกุละ	867	น.	แบบ	ป., ส.	ดอกไม้ตูม
541	มุกุระ	867	น.	-	ป.; ส.	ไม้ค้อน
542	มูจนะ	868	น.	-	ป.	ความพ้นไป

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
543	มูญชะ	868	น.	-	ป., ส.	พืชจำพวกหญ้าปล้อง
544	มูณฑกะ	868	ว.	-	ป., ส.	เกลี้ยง, โล้น
545	มูณฑะ	868	ว.	-	ป., ส.	เกลี้ยง, โล้น
546	มุดะ	868	ก.	-	ป.	รู้แล้ว
547	มุดกะ	868	น.	-	ส.; ป.	ถั่วเขียว
548	มุดกระ	868	น.	-	ส.; ป.	ไม้ค้อน
549	มุย	870	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงฆ้อง
550	มูระชะ	870	น.	-	ป., ส.	ตะโพก
551	มูกะ	870	ว.	-	ส.; ป.	ใบ้, ไม่มีเสียง
552	มูกะ	870	ว.	-	ป.; ส.	ใบ้, ไม่มีเสียง
553	มูติกะ	871	น.	-	ป.	หนุ
554	เมทานอล	872	น.	-	อ.	เมทิลแอลกอฮอล์
555	เมริเดียน	873	น.	ภูมิ	-	ขอบของครึ่งวงกลมใหญ่ ที่ผ่านขั้วเหนือและขั้วใต้ ของโลก
556	เมลกะ	873	น.	-	ป., ส.	หมู่, ประชุม
557	เมหะ	874	น.	-	ป., ส.	น้ำมูตร
558	เมหนะ	874	น.	-	ป., ส.	ของลับชายหญิง
559	เมافی	874	น.	โบ	-	เมาลี
560	แมงกว้าง	878	น.	-	-	ชื่อด้วงปีกแข็งชนิดหนึ่ง
561	แมงกาย	878	น.	ถิ่น-พ่ายัพ	-	ผีเสื้อกลางคืน
562	แมงคา	878	น.	-	-	ชื่อตะเข็บชนิดหนึ่ง
563	แมงดาถ้วย	879	น.	-	-	ชื่อแมงดาทะเลชนิดหนึ่ง
564	แมงดาทะเล	879	น.	-	-	ชื่อสัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง
565	แมงดาทะเลหางกลม	879	น.	-	-	ชื่อแมงดาทะเลชนิดหนึ่ง
566	แมงดาไฟ	879	น.	-	-	ชื่อแมงดาทะเลชนิดหนึ่ง
567	แมลงเม่า	880	น.	-	-	เรียกปลวกในระยะมีปีก
568	แม้วะ	881	สัน.	-	-	แม้ว้า

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
569	ไม้ ๆ	881	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงเรียก สุนัขกินข้าว
570	โม๊ะ	881	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงเรียก สุนัขกินข้าว
571	โมนะ	882	น.	-	ป.; ส.	ความสงบ
572	โมเย	882	ว.	ปาก	-	จี๊เมา
573	โมษกะ	882	น.	-	ส.; ป.	โจร
574	โมษะ	882	น.	-	ส.; ป.	โจร
575	โมษณะ	882	น.	-	ส.	การปล้น, การขโมย
576	ยกนะ	891	น.	-	ป.; ส.	ดັบ
577	ยมะ	892	น., ก.	-	ป., ส.	1. สำรวม 2. คู่
578	ยวะ	892	น.	-	ป., ส.	ข้าว, ข้าวเหนียว
579	ย็อก ๆ แยก ๆ	893	ว.	-	-	ทำอย่างไม่เอาจริงเอาจ้ง
580	ยอดม่วง	894	น.	-	-	ชื่อปลาชนิดหนึ่ง
581	ยะวา	895	น.	โบ	-	ชวา
582	ยักษา	896	น.	กลอน	ส.	ยักษ์
583	ยัชนะ	897	น.	-	ป., ส.	พิธีสำหรับบูชาเทวดา
584	ยัวะ	898	ก., ว.	ปาก	-	1. เตือดดาล 2. ที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิด ความรุ่มร้อนใจ
585	ยาคะ	901	น.	-	ป., ส.	ยัญพิธี
586	ยางกราด	902	น.	-	-	ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง
587	ยางนะ	902	น.	-	ป., ส.	การขอ, การวิงวอน
588	ยาชกะ	902	น.	-	ป., ส.	ผู้ทำพิธีบูชาแทนผู้อื่น
589	ยานกะ	903	น.	-	ป., ส.	ยานพาหนะเล็ก ๆ
590	ยามะ	904	น.	-	ป.	ชื่อสวรรค์ชั้นที่ 3
591	ยามา	904	น.	-	-	ชื่อสวรรค์ชั้นที่ 3

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
592	ยาไส้	905	ก.	ปาก	-	ประทังความหิว
593	ยั่ว ๆ	905	ก., ว.	-	-	1. พุดหรือทำซ้ำ ๆ 2. อาการที่กัดเบา ๆ
594	ยิงลม	906	น.	-	-	ตัวไม้ประกอบเครื่องบิน หลังคาเรือน
595	ยิฐะ	906	น.	-	ป.; ส.	การบูชา
596	ยี่สกทอง	907	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง
597	ยึกยัก	908	ก., ว.	-	-	1. ขยุกขยิก 2. อาการลังเล
598	ยู่บ	912	ว.	-	-	อาการที่เคลื่อนไหว กระดุกกระดิก
599	ยู่บยับ	912	ว.	-	-	อาการที่เคลื่อนไหว กระดุกกระดิก
600	ยู่หงิด	912	น.	-	-	มูหงิด
601	เย็บ	915	ว.	-	-	อาการไหวตัวขึ้นลงเป็น จังหวะเนิบ ๆ
602	โยชกะ	918	ก.	-	ส.	ผู้ทำการประกอบ
603	รถปุงคพ	924	น.	-	ป., ส.	หัวหน้านักรบ
604	รถปุงควะ	924	น.	-	ป., ส.	หัวหน้านักรบ
605	รพะ	925	น.	-	ป., ส.	เสียงร้อง, เสียงเอ็กเกริก
606	รวงรัง	926	น.	-	-	รัง
607	รองทรง	929	น.	-	-	ทรงผมผู้ชาย
608	ร้อยลิน	931	ว., น.	-	-	1.อาการพุดกลับกลอก 2.ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง
609	รังกับ	939	น.	-	-	ชื่อปาล์มชนิดหนึ่ง
610	รังเกียจ	939	ก.	-	-	เกลียดเพราะไม่ชอบใจ
611	รังไก่อ	940	น.	-	-	ชื่อปาล์มชนิดหนึ่ง
612	รังคัดรังแก	940	ก.	-	-	ตั้งชื่อรังเกียจ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
613	รังแกรังคัต	940	ก.	-	-	ตั้งข้อรังเกียจ
614	รังแต่	940	สัน.	-	-	มีแต่, ล้วนแต่
615	รัตนารณ	943	น.	-	-	เหรียญบำเหน็จส่วน พระองค์ สำหรับ พระราชทานแก่ผู้ จงรักภักดี
616	ร้าว ๆ	945	ก., ว.	-	-	1. ตีหรือยิงเร็ว ๆ ทำให้ เกิดเสียงดังถี่ ๆ 2. ไม่ซัด
617	รัสเซียบ	946	น.	-	-	ชื่อประเทศ
618	รากกล้าย	947	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง
619	ราค	947	น.	-	ป., ส.	ความใคร่ในกามคุณ
620	ราง ๆ	948	ว.	-	-	ไม่กระจ่าง
621	ราชาธิปไตย	952	น.	-	อ.	ระบอบการปกครอง แบบหนึ่ง
622	ราว ๆ	955	ว.	-	-	ประมาณ
623	ร่ำร่ำ	957	ก., ว.	-	-	1. คิดหรือตั้งใจซ้ำ ๆ 2. จวนเจียน
624	รีบ ๆ	958	ก., ว.	-	-	1. อาการทำอย่างรวดเร็ว 2. รวดเร็ว
625	รุ่งรุ่ง	960	ว.	-	-	ขาดออกเป็นริ้ว ๆ
626	รุจนะ	960	น.	-	ป.	ความพอใจ
627	รุทธะ	960	ว., น.	-	ส.; ป.	1. นากล้วยิ่งนัก 2. เทวดาหมู่หนึ่ง
628	รุธิระ	961	น., ว.	-	ป., ส.	1. เลือด 2. สีแดง
629	รุ่ม ๆ	961	ว.	-	-	อาการที่คนเริ่มจะเป็นไข้
630	เร็ว ๆ	967	ว.	-	-	ไว, รีบ, ค่วน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
631	เรีย ๆ	968	ว.	-	-	เฉียดใกล้ในแนวนอน
632	เรีอง ๆ	975	ว.	-	-	มีแสงน้อย ๆ
633	เรีอย ๆ	976	ว.	-	-	อาการอันต่อเนื่องกันไป ไม่ขาดระยะ
634	โรทะ	980	ก.	-	ป., ส.	ร้องไห้
635	โรมัญจะ	980	ว.	-	ป.; ส.	ขนลุก, ขนชัน
636	ไร ๆ	981	ว.	-	-	อาการที่มองเห็นอยู่ไกล ลึบ ๆ
637	ฤยีสสม	983	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
638	ล่ก ๆ	984	ว.	-	-	อาการที่ทำอย่างรีบร้อน
639	ลปนะ	987	น.	-	ป., ส.	การพูด, ปาก
640	ลวก ๆ	990	ว.	-	-	อย่างหยาบ ๆ, มั่งง่าย
641	ล่วน ๆ	992	ว.	-	-	แท้, ไม่มีอะไรปน
642	ลือก	993	น., ก.	-	-	1. หมู่อาคารบ้านเรือน 2. ตัวยึดให้แน่น
643	ลอตเตอรี	994	น.	-	อ.	สลากกินแบ่ง
644	ละด้าละด้าง	999	ว.	-	-	หว่างหน้าหว่างหลัง
645	ละหาร	1000	น.	-	ม.	หว่างน้ำ
646	ละอง	1000	น.	-	-	ชื่อกวางชนิดหนึ่ง
647	ลักษณ์	1002	น.	กลอน-โบ	-	จดหมาย
648	ลัญจะ	1002	น.	-	ป.	รอย, เครื่องหมาย
649	ลาชะ	1006	น.	-	ป., ส.	ข้าวตอก
650	ลาดด	1009	ก.	-	-	อยาก, กระจาย
651	ลาดศ	1010	ก.	-	-	อยาก, กระจาย
652	ล้าลือก	1012	ก.	-	-	ลือกมากจนยากจะหยั่งถึง
653	ลิกู	1013	น.	-	-	ตำแหน่งพระมเหสีที่ 4 ของกษัตริย์ชวา
654	ลึนลา	1015	ก.	-	ป., ส.	ไปอย่างนวนาน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
655	ลิป ๆ	1016	ว.	-	-	สุดสายตา
656	ลิ้น ๆ	1018	ว.	-	-	เจ็บอาย, เสรี
657	ลุ่ม ๆ	1019	ว.	-	-	ด้วน, ห้วน
658	ลุ่ม	1019	ก.	ปาก	-	เอาใจช่วยเต็มที่
659	ลูกแก้ว	1029	น.	ถิ่น-พายุ	-	1. เรียกสิ่งที่เป็นรูปกลม ๆ ตามหัวเม็ด เป็นต้น 2. เด็กที่โกนหัวเตรียม บวชเป็นสามเณร
660	ลูกผึ้ง	1029	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง
661	ลูกไม้	1029	น.	-	-	1. ผลไม้ 2. เล่ห์เหลี่ยม
662	เลนะ	1030	น.	-	ป.	ที่แอบ, ที่พัก
663	เลนะ	1032	น.	-	-	ที่แอบ, ที่พัก
664	เลา ๆ	1034	ว.	-	-	พอเป็นรูปเค้า
665	เลาความ	1035	น.	-	-	รูปความหรือราวความ แต่ย่อพอเป็นเค้าเรื่อง
666	เลิง	1035	น.	ถิ่น-อีสาน	-	หนองน้ำ
667	เลือก ๆ	1038	ว.	-	-	เป็นเมือก, ลื่น ๆ
668	เลือน ๆ	1039	ว., ก.	-	-	1. มัว ๆ 2. บัง, กั้น
669	เล็กเกอร์	1041	น.	-	-	น้ำมันชักเงาประเภทหนึ่ง
670	โลกิย	1045	ว.	-	ป.; ส.	เกี่ยวกับโลก, ทางโลก
671	โลกิยวิสัย	1045	น.	-	-	เรื่องโลกิย์
672	โลกุตร	1045	ว.	-	-	พ้นวิสัยของโลก
673	โลกุตระ	1045	ว.	-	-	พ้นวิสัยของโลก
674	โลกุตรภูมิ	1045	น.	-	ส.; ป.	ภูมิที่พ้นจากโลก
675	โล่งใจ	1045	ว.	-	-	ล่อนจ้อน
676	โล่งโต้ง	1045	ว.	-	-	ล่อนจ้อน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
677	โอดเด่น	1045	ก.	-	-	อาการที่กระโดดขึ้นลง เพราะความดีอกดีใจ
678	โอดโผน	1045	ว.	-	-	แปลกพิศดาร
679	โอดลิ่ว	1045	ก.	-	-	อาการที่ไปอย่างเร่งรีบ
680	โอดแล่น	1045	ก.	-	-	อาการที่กระโดดกลาไป ด้วยความตื่นเต้นดีอกดีใจ
681	โอดละ	1046	ว.	-	ป., ส.	โอด
682	วุกละ	1050	น.	-	ป.; ส.	ต้นพิกุล
683	วธกะ	1053	น.	-	ป., ส.	เพชฌฆาต
684	วนาคร	1053	น.	-	-	ป่าสูง
685	วยามะ	1054	น.	-	ป.; ส.	มาตรวัดยาวเท่ากับ 1 วา
686	วรรธกะ	1055	น.	-	ส.; ป.	ผู้เจริญ
687	วรุณะ	1055	น.	แบบ	ส.	การป้องกัน
688	วฤษละ	1055	น.	แบบ	ส.; ป.	คนชั่ว
689	ว็อบแว็บ	1056	ว.	-	-	อาการที่เห็นชัดบ้างไม่ ชัดบ้าง
690	ว็อบ ๆ แว็บ ๆ	1056	ว.	-	-	อาการที่เห็นชัดบ้างไม่ ชัดบ้าง
691	วอมแวม	1056	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่มอง เห็นเรื่อง ๆ ในระยะไกล
692	วอม ๆ แวม ๆ	1056	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่มอง เห็นเรื่อง ๆ ในระยะไกล
693	ว็อมแวม	1056	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่มอง เห็นเรื่อง ๆ ในระยะไกล
694	ว็อม ๆ แวม ๆ	1056	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่มอง เห็นเรื่อง ๆ ในระยะไกล
695	วัคคิยะ	1057	ว.	-	ป.	อยู่ในพวก
696	วัน ๆ	1061	ว.	-	-	แต่ละวัน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
697	ว๊ปป	1062	น.	-	ป.; ส.	การหว่านพืช, ฝั่งน้ำ
698	ว๊มมิกะ	1062	น.	-	ป.; ส.	จอมปลวก
699	ว๊สสาน	1063	น.	-	ป.	ฤดูฝน
700	วาทกะ	1067	น.	-	ส.	ผู้บรรเลงดนตรี
701	วาทนะ	1067	น.	-	ส.	การบรรเลงดนตรี
702	ว๊านหอยแครง	1067	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
703	วาม ๆ	1068	ว.	-	-	เป็นแสงเรือง ๆ
704	ว๊จักษ์	1072	น.	-	อ.	ความเข้าใจและตระหนัก ในคุณของศิลปกรรม และวรรณกรรม
705	ว๊ทศน์	1076	น.	-	อ.	การมองการณ์ไกล
706	ว๊นตกะ	1077	น.	-	ป., ส.	ชื่อภูเขาชั้นที่ 6 ในหมู่ เขาตัดบริรักษ์
707	ว๊ลิศมาหระ	1080	ว.	ปาก	-	หรรษา
708	ว๊ลยทศน์	1082	น.	-	อ.	การมองการณ์ไกล
709	ว๊สารถะ	1082	ว.	-	ป.	แก่วัวกล้า, ช้างนาญ
710	วุทธวาร	1084	น.	-	-	วันพุธ
711	เวทลละ	1085	น.	-	ป.	ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธ- ศาสนา 1 ใน 9 ส่วน
712	เวยยาภระ	1086	น.	-	ป.	ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธ- ศาสนา 1 ใน 9 ส่วน
713	เวพุริยะ	1087	น.	-	ป.; ส.	แก้วไพฑูริย์
714	เวียด	1087	น.	-	-	ชนชาติเก่าแก่ใน เวียดนาม
715	เวียดนาม	1087	น.	-	-	ชื่อประเทศและชนชาติ
716	แว๊ด	1088	ว., ก.	ปาก	-	1. เสียงดังเช่นนั้น 2. ขึ้นเสียง
717	แวดว	1088	น.	ปาก	-	วงการ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
718	แว็บ	1089	ว.	-	-	ปรากฏให้เห็นชั่ว ประเดี๋ยวหนึ่ง
719	แวม ๆ	1089	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่เห็น เคลื่อนไหวอยู่เรื่อง ๆ
720	แวม ๆ	1089	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่เห็น เคลื่อนไหวอยู่เรื่อง ๆ
721	โวย	1090	ก.	ปาก	-	ส่งเสียงแสดงความไม่ พอใจเกินกว่าเหตุ
722	ไว ๆ	1090	ว., ก.	-	-	1.ลักษณะที่เคลื่อนไหว ได้คล่องแคล่ว 2.เคลื่อนไหวได้ คล่องแคล่ว
723	ไวน์	1091	น.	-	อ.	เหล้าองุ่น
724	ไวรัส	1091	น.	-	อ.	เชื้อจุลินทรีย์ที่เล็กมาก
725	ศกฏะ	1092	น.	-	ส.; ป.	เกวียน
726	ศกณะ	1092	น.	-	ส.; ป.	ส่วน, ซีก
727	ศฐะ	1092	น.	-	ส.; ป.	คนโกง
728	ศตกะ	1092	น.	-	ส.; ป.	มีจำนวน 100
729	ศพละ	1092	ว.	-	ส.; ป.	หลายสี, ต่าง
730	ศมะ	1092	น.	-	ส.; ป.	ความสงบ
731	ศমনะ	1092	น.	-	ส.; ป.	การทำให้สงบ
732	ศยะ	1092	ก.	-	ส.	นอน, พักผ่อน
733	ศรกะ	1093	น.	-	ส.	สัตว์ในนิยาย
734	ศระวะณะ	1193	น.	-	ส.	ดาวหลักชัย
735	ศรุตะ	1093	ก.	-	ส.	ไต้ยีน, มีชื่อเสียง
736	ศลกะ	1094	น.	-	ส.	แมลงมีปีก
737	ศวะ	1094	น.	-	ส.; ป.	ศพ
738	ศวศุระ	1094	น.	-	ส.; ป.	พ้อตา

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
739	ศวัสชนะ	1094	น.	-	ส.	การหายใจ
740	ศวาสะ	1094	น.	-	ส.	การหายใจ
741	ศัลกะ	1095	น.	-	ส.	เปลือกไม้
742	ศัสตราวุธ	1096	น.	-	ส.	อาวุธต่าง ๆ
743	ศัสยะ	1096	น.	-	ส.; ป.	ข้าวกล้า
744	ศากะ	1096	น.	-	ส.	ผัก, ต้นสัก
745	ศาพระ	1096	ว.	-	ส.	โหดร้าย
746	ศาสนิกชน	1101	น.	-	-	บุคคลที่นับถือศาสนา
747	ศิกษกะ	1101	น.	-	ส.	ผู้เล่าเรียน, ผู้สอน
748	สิงขรี	1101	น., ว.	-	-	1. กูเขา 2. มียอด
749	ศิตะ	1101	ว.	-	ส.	คม
750	ศิราภรณ์	1101	น.	ราชา	-	เครื่องประดับศีรษะ
751	ศิลาอ่อน	1102	น.	-	-	ชื่อขนมชนิดหนึ่ง
752	ศิวาลัย	1102	น.	-	-	ที่ประทับของพระศิวะ
753	ศิษย	1103	น.	-	ส.	ผู้ศึกษาวิชาความรู้จากครู
754	ศิษยานุศิษย์	1103	น.	-	-	ศิษย์น้อยใหญ่
755	ศิตละ	1103	ว.	-	ส.; ป.	หนาว, เย็น
756	ศุกระ	1104	น.	โหร	-	ชื่อยามในเวลากลางวัน
757	ศุโกร	1104	น.	โหร	-	ชื่อยามในเวลากลางคืน
758	ศุทระ	1104	น.	-	ส.; ป.	ความบริสุทธิ์
759	ศุนะ	1104	น.	-	ส.; ป.	หมา
760	ศมิระ	1105	น.	-	ส.	เครื่องดนตรีที่ใช้เป่า
761	ศูละ	1105	น.	-	ส.; ป.	หลาว
762	เสวตามพร	1106	น.	-	ส.	ชื่อนิกายในศาสนาเซน
763	โสภะ	1108	น.	-	ส.; ป.	ความงาม, ความดี
764	มัษฐะ	1109	ว.	-	ส.; ป.	ที่ 6
765	โยทสะ	1109	ว.	-	ส.; ป.	สืบทก

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
766	สภิกษาคามีผล	1110	น.	-	ป.; ส.	ธรรมที่พระสภิกษาคามี ได้บรรลุ
767	สภิกษาคามีมรรค	1110	น.	-	ส.; ป.	ทางปฏิบัติที่ให้สำเร็จ เป็นพระสภิกษาคามี
768	สกรรณ	1110	น.	-	-	เรียกคำที่เพิ่มเข้าข้าง หลังคำเดิม
769	สฐะ	1114	ว.	แบบ	ป.	โคง, ไอ้อวด
770	สตะ	1115	น.	-	ป.; ส.	ร้อย
771	สตกะ	1115	น.	-	ป.	หมวด 100, จำนวนร้อย
772	สเต็ก	1116	น.	-	อ.	ชื่ออาหารคาวชนิดหนึ่ง
773	สถาปัตยกรรม	1117	น.	-	-	ต้นแบบการออกแบบ ก่อสร้าง
774	สถาปัตยกรรม	1117	น.	-	ส.	วิชาการก่อสร้าง
775	สถีรวาท	1118	น.	แบบ	-	ชื่อนิกายหนึ่งของฝ่าย เถรวาท
776	สทิง	1118	น.	-	ข.	แม่น้ำ
777	สทธนะ	1118	ว.	-	ป., ส.	รำรวย
778	สนใจ	1118	ก.	-	-	ตั้งใจจดจ่อเป็นพิเศษ
779	สนน	1119	น.	-	-	ถนน
780	สนิกะ	1120	ว.	แบบ	ป.	ค้อย ๆ, เบา ๆ
781	สปอร์	1122	น.	-	อ.	หน่วยขยายพันธุ์ขนาด เล็กทำหน้าที่คล้ายเมล็ด
782	สเปกโทรสโกป	1122	น.	-	อ.	เครื่องมือที่ใช้ศึกษา วิเคราะห์สเปกตรัม
783	สมะ	1128	น.	-	ป.	ความสงบ
784	สมิปะ	1131	ว.	แบบ	ป.	ไถล
785	สมิระ	1131	น.	-	ป., ส.	ลม
786	สรงกะ	1133	น.	-	ป., ส.	จอก, ขัน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
787	สรพะ	1134	ว.	-	ป.; ส.	เสียงดัง
788	สรสรก	1135	ว.	-	-	โชค
789	สรเหนาะ	1135	ว.	กลอน	ข.	เสนาะ, เสรีใจ
790	สระเหนาะ	1135	ว.	กลอน	ข.	เสนาะ, เสรีใจ
791	สระสม	1136	ว.	วรรณ	-	สวย
792	สริตะ	1137	น.	-	ส.; ป.	แม่น้ำ
793	สโรชะ	1137	น.	-	ส.	ดอกบัว
794	สฤษฏี	1137	น.	-	ส.	การทำ, การสร้าง
795	สฤษดิ์	1137	น.	-	-	การทำ, การสร้าง
796	สละ	1137	น., ก.	-	ป.	1. ขนเม่น 2. ชื่อป่าล้มชนิดหนึ่ง 3. บริจาค
797	สลัว ๆ	1139	ว.	-	-	ไม่กระจ่าง
798	สวบ ๆ	1142	ว.	-	-	เสียงดังอย่างเสียงกรับ พวง
799	สวระ	1143	น.	-	ส.	เสียง
800	สวะ ๆ	1143	ว.	ปาก	-	เหลว, ไร้ประโยชน์
801	สวัสดี	1143	น.	-	ส.; ป.	ความดี
802	สวาคตะ	1144	น.	-	ป., ส.	คำกล่าวต้อนรับ
803	สะคุ้งสะคิ่ง	1150	ว.	-	-	คัดจริตติดดิน
804	สะคูด ๆ	1151	ว.	-	-	ไม่ราบเรียบ
805	สะเต็ดน้ำ	1151	ก.	-	-	ทำให้น้ำหยุดหยด
806	สะตี่ ๆ	1151	ว.	ปาก	-	ไม่มีอะไรดี, ไม่ได้เรื่อง
807	สะทกสะท้าน	1152	ก.	-	-	รู้สึกเกรงกลัว
808	สะเท็นอาย	1152	ก.	-	-	แสดงกิริยาว่าอย่าง ขัด ๆ เชน ๆ เพราะรู้สึก ขวยอาย
809	สะบ้ามอญ	1153	น.	-	-	ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
810	สระพรีบ	1153	ว.	-	-	พรีมพรีงอยู่มากมาย
811	สระพรีบพรีม	1153	ว.	-	-	พรีมพรีงอยู่มากมาย
812	สระพรีบพรีม	1153	ว.	-	-	พรีมพรีงอยู่มากมาย
813	สะลาบ	1155	น.	-	-	ผิวของพิมพ์หล่อพระที่ แตกออกเป็นกาบเล็ก ๆ
814	สะเหล่อ	1155	ว.	-	-	ทิ้งเซ่อซ่าและเล่อล่า
815	สัง	1157	น.	ถิ่น-อีสาน	-	ต้นมะสัง
816	สังกรประโยค	1157	น.	-	-	ประโยคใหญ่ที่มี ประโยคเล็กตั้งแต่ 2 ประโยคมารวมกัน
817	สังขารา	1158	น.	-	-	ชื่อทำนองเพลงไทย
818	สังยุตนิกาช	1160	น.	-	-	ชื่อคัมภีร์นิกาชที่ 3 แห่ง พระสุตตันตปิฎก
819	สังญาระ	1162	น.	-	ป., ส.	การเดินทาง
820	สังญนิยม	1162	น.	-	อ.	ธรรมเนียมทั่วไปที่ใช้ กันอยู่ในสังคมขณะนั้น
821	สัตถันดรกัป	1164	น.	-	ป.	ชื่อกัปหรือกัลป์หนึ่ง
822	สัทวิทยา	1165	น.	-	อ.	วิชาว่าด้วยการศึกษา ระบบเสียงแต่ละภาษา
823	สัทอักษร	1165	น.	-	อ.	อักษรและเครื่องหมายที่ กำหนดใช้แทนเสียง ประเภทต่าง ๆ
824	สันเทหะ	1166	น.	-	ป., ส.	สนเท่ห์
825	สัมผัสปลาปะ	1169	น.	-	ป.; ส.	คำพูดเพื่อเจ้อ
826	สัมผัสสไน	1169	น.	-	-	สัมผัสที่อยู่ภายในวรรค
827	สากะ	1172	น.	-	ป.; ส.	ผัก
828	สาแก่ใจ	1172	ว.	-	-	หน้าใจ, สะใจ
829	สาชด	1173	น.	กลอน	-	สาขน้ำ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
830	सानะ	1175	น.	-	ป.; ส.	หมา
831	สามสี	1178	น.	-	-	1. คำเรียกแมวที่มี 3 สี 2. ชื่อปูน้ำจืดชนิดหนึ่ง
832	สามะ	1178	น.	-	ป.; ส.	สีด้า, สีนิด
833	สามิกะ	1178	น.	-	ป.	เจ้าของ, ผัว
834	สายยู๒	1181	น.	-	-	1. อุปกรณ์ถักนูกูญแจ 2. ชื่อปลาน้ำจืดชนิด หนึ่ง
835	สาธา	1182	น.	กลอน	-	นางผู้มีโฉมงาม
836	สารทฤดู	1183	น.	-	อ.	ฤดูใบไม้ร่วง
837	สาระย้า	1184	ก.	-	-	ชั้วมาก
838	สาธิกาแก้ว	1184	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
839	สาธิกาเขมร	1184	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
840	สาธิกาخمเดือน	1184	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
841	สาสัน	1186	น.	-	-	คำสั่งสอน
842	สาสม	1186	ว.	-	-	เหมาะ, สมควร
843	สำมะหาอะไร	1189	ว.	-	-	นับประสาอะไร
844	สำหาอะไร	1190	ว.	-	-	นับประสาอะไร
845	สิจ	1190	น.	-	-	ชื่อศาสนาหนึ่งในอินเดีย
846	สิตะ	1192	ว.	-	ป.; ส.	ขี้มเข้ม
847	สินธุ์	1195	น.	กลอน	ป., ส.	ลำน้ำ, สายน้ำ, ทะเล
848	สินธุ	1195	น.	กลอน	-	ลำน้ำ, สายน้ำ, ทะเล
849	สิจน	1198	น.	-	-	ชื่อปลาทะเล
850	สิดา	1198	น.	-	-	ชื่อตัวเอกในรามเกียรติ์
851	สีหน้า	1199	น.	-	-	อารมณ์ที่ปรากฏทางหน้า
852	สุ ๆ	1200	ว.	-	-	เสีย แต่ยังไม่เนา
853	สุโข	1202	ว.	ปาก	-	เป็นสุข

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
854	สุดตนิบาต	1204	น.	-	-	คัมภีร์ที่รวมพระสูตร เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ไว้
855	สุตะ	1204	ก.	-	ป.; ส.	ไหลไป
856	สุทัสนะ	1204	น.	-	ป.; ส.	ชื่อภูเขาชั้นที่ 4 ในหมู่ เขาสัตบริภันท์
857	สุ่ม ๆ	1206	ว.	-	-	ไม่เฉพาะเจาะจง
858	สุวะ	1208	น.	-	ป.; ส.	นกแขกเต้า
859	สุยิระ	1208	น.	-	ส.	เครื่องดนตรีที่ใช้เป่า
860	สุกษมะ	1209	ว.	-	ส.; ป.	สุขุม, ละเอียด
861	สุนะ	1210	ก.	แบบ	ส.	เกิด, บาน
862	เสทะ	1212	น.	-	ป.; ส.	เหงื่อ, เหงื่อไคล
863	เสมอ ๆ	1216	ว.	-	-	เรียบราบ, ตลอดไป
864	เสื่อข้างลาย	1229	น.	-	-	ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง
865	แสถ้ม	1232	ว.	-	-	สวย, แซ่มซ้อย
866	โสณะ	1233	น.	-	ป.; ส.	1. หมา 2. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
867	โสตินทรีย์	1233	น.	-	ป.	หูซึ่งเป็นใหญ่ในการฟัง
868	โสรงแขก	1234	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
869	โสรวาร	1234	น.	-	ป.	วันเสาร์
870	โสโร	1234	น.	โหร	-	ชื่อยามในเวลากลางคืน
871	โสหัท	1234	น.	-	ป.; ส.	เพื่อน, ผู้มีใจดี
872	หังก	1238	ว.	-	-	มาก
873	หังกหังก	1239	ว.	-	-	ติด ๆ ขัด ๆ
874	หุง ๆ หัง ๆ	1239	ว.	-	-	มีเสียงพูดกันเบา ๆ
875	หุงบ ๆ	1239	ว.	-	-	อาการที่ฟุบหัวลงเวลา ง่วงนอน
876	หมวน	1254	ว.	ถิ่น-ปักยไต้	-	ขุ่น
877	หมาด ๆ	1260	ว.	ปาก	-	ที่เพิ่งได้มาใหม่ ๆ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
878	หุบ ๆ	1262	ว.	-	-	อาการที่หุบโดยเร็ว
879	หุม ๆ	1263	ว.	ปาก	-	ง่าย, สะดวก
880	หยุก ๆ	1264	ว.	-	-	เพิ่งทำมาเร็ว ๆ นี้
881	ห้อยอแงเหียง ๆ	1265	ว.	-	-	ทำเล่น ๆ ไม่จริงจัง
882	ห้อยอม ๆ	1265	น.	-	-	หุ่มเล็ก ๆ
883	ห้อยอย ๆ	1265	ว.	-	-	อาการที่เดินเร็ว ๆ
884	ห้อยอย ๆ	1265	ว.	-	-	เรื่อย ๆ
885	หยุก ๆ	1265	ก., น., ว.	-	-	1. เงื่อนให้เป็นรอยคอด 2. รอยควั่น 3. คด ๆ งอ ๆ
886	หยาบ ๆ	1266	ว.	-	-	ไม่ละเอียด
887	หรรณะ	1267	น.	-	ป., ส.	การนำไป
888	หลงจู้	1269	น.	-	จ.	ผู้จัดการ
889	หลักชัย	1272	น.	-	-	หลักที่กำหนดไว้ว่าผู้เข้า แข่งขันไปถึงก่อนเป็น ผู้ชนะ
890	หลัว ๆ	1273	ว.	-	-	ไม่กระจ่าง
891	หลาทะ	1273	ก.	-	ส.	ชอบใจ
892	หลาหละ	1274	น., ว.	-	ป.	ยาพิษ, ร้ายแรง
893	หลิกะ	1274	น.	-	ส.	ชวานา
894	หลู่หลี้	1275	ว.	-	-	โหล, ไม่ใคร่กลัวใคร
895	ห้วน ๆ	1275	ว.	-	-	สั้น ๆ, ไม่มีหางเสียง
896	หวิว ๆ	1277	ว.	-	-	มีความรู้สึกที่ดูเหมือน ใจจะขาดไป
897	หื้อเลือด	1279	ว.	-	-	ขี้มีเลือดคั่งใต้ผิวหนัง
898	หั่วเทียม	1287	น.	ถิ่น-ปักยได้	-	หั่วกระเทียม
899	ห่าง ๆ	1290	ว.	-	-	ไกล
900	หาดกะ	1291	น.	-	ป., ส.	ทองคำ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
901	หานะ	1291	น.	-	ป.	ความเสื่อม
902	ห่าย	1293	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ข้าย
903	หาสกะ	1293	น.	-	ป., ส.	ผู้ให้ความสนุก
904	หาสะ	1293	น.	-	ป., ส.	การหัวเราะ
905	หี	1296	ว.	-	-	เสียงดังเช่นนั้น
906	หือหรือ โหด	1296	ก.	กลอน	-	หฤโหด, ชั่วร้าย
907	เหน็ดเหนื่อย	1301	ก.	-	-	อ่อนเพลีย
908	เหม่ ๆ	1303	อ., ว.	กลอน	-	คำที่เปล่งออกมาแสดง ความโกรธ
909	เหม็ง	1303	น.	-	-	วิธีแทงไปวิธีหนึ่ง
910	เหมียว ๆ	1304	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงแมวร้อง
911	เหยง ๆ	1304	ว.	-	-	อาการที่ทำซ้ำ ๆ อย่างเร็ว
912	เหรอ	1305	สัน.	ปาก	-	เพี้ยนจากหรือ
913	เหรอะ	1305	สัน.	ปาก	-	เพี้ยนจากหรือ
914	เหวย ๆ	1308	อ., ว.	-	-	คำร้องเรียกแสดงว่ามี อำนาจ
915	เหียน ๆ	1309	ก.	-	-	อาการพะอืดพะอมคล้าย จะคลื่นไส้
916	แหง ๆ	1310	ว.	ปาก	-	แน่นอน
917	แหมะ ๆ	1311	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงน้ำหยด
918	ไหนดละ	1316	ว.	-	-	เป็นคำถามเชิงตัดพ้อต่อ ว่า ทวงถาม เป็นต้น
919	ไหนดว่า	1316	ว.	-	-	เป็นคำถามเชิงตัดพ้อต่อ ว่า ทวงถาม เป็นต้น
920	ไหนดว่าจะ	1316	ว.	-	-	เป็นคำถามเชิงตัดพ้อต่อ ว่า ทวงถาม เป็นต้น
921	ไหนดหน้า	1317	ก.	กลอน	-	หมายหน้า, ตราหน้า

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
922	อกตเวทิตา	1319	น.	-	ป.	ความเป็นผู้ไม่ประกาศ อุปการคุณที่ท่านทำแก่ ตน
923	อกตเวที	1320	น.	-	ป.	ผู้ไม่ประกาศอุปการคุณ ที่ท่านแก่ตน
924	อกรา	1320	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
925	อกรากล้วย	1320	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
926	อกแล	1320	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
927	อกแลกล้วย	1320	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
928	อณะ	1320	น.	-	ป., ส.	อากาศ
929	องคุละ	1321	น.	-	ป., ส.	นิ้วมือ, นิ้วเท้า
930	อจระ	1322	ว.	-	ป., ส.	เคลื่อนไม่ได้
931	อชะ	1322	น.	-	ป., ส.	แพะ
932	อชिरะ	1322	น., ว.	-	ส.	สนามรบ, ว่องไว
933	อติเทพ	1323	น.	-	-	เทวดาผู้ยิ่งกว่าเทวดา อื่นๆ
934	อาถรรพเวท	1323	น.	-	ส.	ชื่อคัมภีร์ที่ 4 ของ พระเวท
935	อนามิกา	1325	น.	ราชา	-	นีนาง
936	อนิละ	1326	น.	-	ป., ส.	ลม
937	อนิจะ	1326	ว.	-	ป., ส.	ไม่ค่า, น่านับถือ
938	อนุประโยค	1327	น.	-	-	ประโยคที่ทำหน้าที่แต่ง मुख्यประโยคให้ได้รับความ ดีขึ้นแบ่งเป็น 3 ชนิด
939	อนกรรลประโยค	1329	น.	-	-	ประโยคใหญ่ที่มี ใจความสำคัญอย่างน้อย 2 ใจความมารวมกัน
940	อภินันท	1331	น.	-	ป., ส.	ความยินดียิ่ง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
941	อภุตะ	1332	ว.	-	ป., ส.	ไม่เกิดขึ้น
942	อวรรค	1339	น.	-	-	เศษวรรค
943	อวิโรธนะ	1339	น.	-	ป., ส.	ความไม่ประพฤติ ผิดธรรม
944	อวิหิงสา	1339	น.	-	-	ความไม่เบียดเบียน
945	อสภะ	1339	ว., น.	-	ป.	ไม่งาม
946	อติตะ	1340	ว.	-	ป., ส.	มีสีดำ, มีสีคล้ำ
947	อสุรา	1341	น.	กลอน	ป.	ยักษ์
948	อหิวาห์	1341	น.	-	ป.	ชื่อโรคระบาดชนิดหนึ่ง
949	อหิวาตกโรค	1341	น.	-	ป.	ชื่อโรคระบาดชนิดหนึ่ง
950	อโหสิ	1341	ก.	-	-	เลิกแล้วต่อกัน
951	ออค ๆ	1344	ว.	-	-	ไม่หยุดหย่อน
952	ออคแอด	1344	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง
953	อ้อมแอ้ม ๆ	1345	ว.	-	-	ไม่ละฉาน, ไม่ชัดเจน
954	อ้อม ๆ แอ้ม ๆ	1345	ว.	-	-	ไม่ละฉาน, ไม่ชัดเจน
955	อ่อย ๆ	1345	ว.	-	-	ค้อย ๆ เบา ๆ
956	อะหนะ	1346	น.	-	ช.	ลูก, น้อง
957	อักกะ	1346	น.	-	ป.; ส.	เพลลา, ลูกเต๋า, ดวงตา
958	อังกุระ	1348	น.	-	ป., ส.	หน่อเนื้อเชื้อใจ
959	อังกุตรนิกาย	1349	น.	-	-	ชื่อคัมภีร์นิกายที่ 4 แห่ง พระสุตตันตปิฎก
960	อังกเพลม	1349	น.	-	-	ตะเกียงหัวขนาดเล็ก
961	อัจจุตะ	1349	ว.	-	ป.	ไม่เคลื่อนที่
962	อัญชนะศักราช	1350	น.	-	-	ศักราชที่เริ่มตั้งก่อน พุทธศักราช 147 ปี
963	อัญชูลี	1350	น.	-	-	อัญชูลี
964	อัตตโนบท	1352	น.	-	-	บทเพื่อตน
965	อันติกะ	1354	น., ว.	-	ป., ส.	ที่ใกล้, เกือบ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
966	อับสปอร์	1355	น.	-	-	โคร้างสร้างที่มีลักษณะคล้ายถุง ห่อหุ้มสปอร์ เป็นที่เกิดของสปอร์
967	อัปภูตธรรม	1356	น.	-	ป.	ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา
968	อัปยาคฤต	1356	น.	-	ส.; ป.	กลาง ๆ ระหว่างกุศลกับอกุศล
969	อัมพิละ	1357	ว.	-	ป.; ส., ข.	มีรสเปรี้ยว
970	อัสถัณ	1358	น.	-	ป.; ส.	ชื่อภูเขาชั้นที่ 7 ในหมู่เขาสัตตบริภัณฑ์
971	อ้า	1359	น.	-	-	วิธีแทงไปวิธีหนึ่ง
972	อามณะ	1361	น.	-	ป., ส.	การล้าง
973	อาชานะ	1362	น.	-	ส.	กำเนิด, ตระกูล
974	อาคฺระ	1362	ว.	-	ป., ส.	เดือคร้อน
975	อาคฺระ	1362	ว.	-	ป., ส.	เดือคร้อน
976	อาทิจจวาร	1363	น.	-	-	วันอาทิตย์
977	อาทีนวะ	1363	น.	-	ป., ส.	โทษ, ผลร้าย
978	อาเทศนาปาฎิหาริย์	1363	น.	-	-	การตกใจเป็นอัศจรรย์
979	อาปณ	1365	น.	-	ป., ส.	ตลาด, ร้านขายของ
980	อามลกะ	1365	น.	-	ป., ส.	มะขามป้อม
981	อ้ายโกร่ง	1366	น.	-	-	เรียกจิ้งหรีดชนิดหนึ่ง
982	อายตะ	1366	ว.	-	ป., ส.	แผ่ออกไป
983	อ้ายตื้อ	1366	น.	-	-	ข้าวเหนียว
984	อ้ายมู๋	1366	น.	-	-	วัตถุสีแดงสดชนิดหนึ่ง
985	อ้ายแอ๊ด	1366	น.	-	-	ชื่อจิ้งหรีดชนิดหนึ่ง
986	อายานะ	1367	น.	-	ป., ส.	การมา
987	อารัมภะ	1368	น.	-	ป., ส.	การปรารภ
988	อาวแดง	1369	น.	ถิ่น-พายัพ	-	ต้นกระเจียว

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
989	อาหตะ	1370	ว.	-	ป., ส.	ถูกตี
990	อาหระ	1371	น.	-	ป., ส.	การนำมา, การถือเอา
991	อำพล	1372	ว.	โบ	-	มาก, คายคืน, ล้วน
992	อำมาตย	1372	น.	-	ส.; ป.	ข้าราชการ
993	อิมะ	1373	น.	-	ป.; ส.	หนี้
994	อิติวุตตะกะ	1373	น.	-	ป.	ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธ ศาสนา
995	อิสลาม	1376	น.	-	-	ศาสนาที่สำคัญศาสนา หนึ่งของโลก
996	อิสินธร	1376	น.	-	ป.; ส.	ชื่อภูเขาชั้นที่ 2 ในหมู่ เขาสิทตบริกัณฑ์
997	อี่แก็กินน้ำ	1377	น.	-	-	ชื่อการเล่นไฟอย่างหนึ่ง
998	อี่ตัว	1377	น.	-	-	เบี้ยใช้ทอยในการเล่น บางอย่างเช่นต้องเต
999	อี่เปื้อ	1378	น.	ถีน-พายัพ	-	ผีเสื้อกลางวัน
1000	อี่เหลียน	1379	น.	-	-	มิดเหลียน
1001	อี่กะ	1380	ว.	-	-	เสียงดังเช่นนั้น
1002	อี่กะ ๆ	1380	ว.	-	-	เสียงดังเช่นนั้น
1003	อี่กะ ๆ	1380	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงสะอึก
1004	อี่กะ ๆ อี่กะ ๆ	1380	ว.	-	-	อาการที่พูดไม่ออก
1005	อี่อื่อ	1380	อ.	-	-	คำที่เปล่งออกมาแสดง ความแปลกใจ
1006	อุกระ	1381	ว.	-	ป.; ส.	คูร้าย, ยิ่งใหญ่
1007	อุตตานภาพ	1382	ก.	กลอน	ป.	นอนหงาย
1008	อุเทสิทเจติย	1384	น.	-	-	เจติยที่สร้างอุทิศ พระพุทธเจ้า

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
1009	อุปะ	1385	-	-	ป., ส.	คำประกอบหน้าศัพท์ ที่มาจากภาษาบาลีและ สันสกฤต แปลว่า เข้าไป
1010	อุปภาค	1386	ก.	กลอน	-	แจ้งข่าวเรื่อง
1011	อุปปาดิกะ	1386	น.	-	ป.	ผู้เกิดผุดขึ้นโดยไม่ต้อง อาศัยพ่อแม่
1012	อุปปรากร	2387	น.	-	อ.	ละครประเภทหนึ่ง
1013	อุปเวท	1387	น.	-	ส.	คัมภีร์พระเวทรองของ อินเดียโบราณ
1014	อุรณะ	1389	น.	-	ป., ส.	แกะตัวผู้
1015	อุลกมณี	1389	น.	-	-	อุกกาบาตที่นำมาเจียรระ- ไนทำเครื่องประดับ
1016	อุลู่กะ	1389	น.	-	ป., ส.	นกเค้าแมว
1017	อุษมะ	1389	น.	-	ส.; ป.	ไอ, ไออุ่น
1018	เอื้อ	1391	อ.	-	-	คำที่เปล่งออกมาแสดง ความแปลกใจ
1019	เอคส์	1393	น.	-	อ.	กลุ่มอาการและอาการ แสดงที่เกิดขึ้นในผู้ป่วย ที่มีภูมิคุ้มกันเสื่อม
1020	เอฬกะ	1394	น.	-	ป.; ส.	แกะ, แพะ
1021	เอื้อก	1397	ว.	-	-	เสียงดังในคออย่างค้ำ น้ำแรง ๆ
1022	แอบ ๆ	1399	ก., ว.	-	-	1. ทำโดยไม่ให้ผู้อื่นรู้ เห็น 2. อาการที่ยื่น วางของ กีดขวางทาง
1023	แอม	1399	ก.	-	-	กระแอม
1024	โอะกะ	1401	น.	-	ป.	น้ำ, ที่อยู่

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
1025	ไอราวัต	1403	น.	-	ส.; ป.	ช้าง 33 เศียรพาหนะของ พระอินทร์
1026	ฮ้อยจ้อ	1404	น.	-	จ.	ชื่ออาหารแบบจีนชนิด หนึ่ง
1027	สะเบสสมอ	1404	ก.	-	-	ก่วานสมอเรือขึ้นเก็บ เพื่อนำเรือออก
1028	สะเรียสมอ	1404	น.	-	-	ปล่อยโซ่สมอให้ยาว ออกไปจากตัวเรือ
1029	ฮั่ว	1405	ก.	ปาก	จ.	ร่วมกันกระทำการ
1030	ฮาจญ์	1405	น.	-	-	เรียกชายที่ได้ไปทำพิธี ฮัจญ์แล้ว
1031	ฮือฉี่	1406	น.	-	จ.	ชื่ออาหารแบบจีนชนิด หนึ่ง
1032	ฮือแซ	1406	น.	-	จ.	ชื่ออาหารแบบจีนชนิด หนึ่ง
1033	เฮีย	1407	อ.	-	-	คำที่เปล่งออกมาแสดง ความขัดแย้ง
1034	เฮโล	1407	ก.	-	-	อาการที่คนหมู่มากพรู กันไปยังที่แห่งเดียวกัน
1035	เฮละโล	1407	ก.	-	-	อาการที่คนหมู่มากพรู กันไปยังที่แห่งเดียวกัน
1036	เฮ้อ	1407	อ.	-	-	คำที่เปล่งออกมาแสดง ความดูแล
1037	เฮอริเคน	1407	น.	-	อ.	ชื่อพายุชนิดหนึ่ง
1038	โฮ ๆ	1408	ว.	-	-	อาการที่ร้องไห้ดัง ๆ
1039	โฮ่ง	1408	ว.	-	-	เสียงหมาเห่ากระโชก
1040	โฮ่ง ๆ	1408	ว.	-	-	เสียงหมาเห่ากระโชก
1041	โฮ้ง	1408	ว.	-	-	เสียงหมาเห่ากระโชก

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
1042	โธ้ง ๆ	1408	ว.	-	-	เสียงหมาเห่ากระโชก

ภาคผนวก ข

บัญชีคำตั้งที่สูญในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จัดเรียงลำดับตามตัวอักษรตั้งแต่ ก - ฮ โดยมีรายละเอียดของตามตารางดังนี้

1. ลำดับที่	หมายถึง	ลำดับที่ของคำตั้งเรียงตามลำดับตัวอักษร
2. คำตั้ง	หมายถึง	คำตั้งที่สูญ เรียงลำดับตามตัวอักษร
3. หน้า	หมายถึง	เลขที่หน้าของคำตั้งที่สูญที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
4. ชนิดของคำ	หมายถึง	ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำตั้งที่สูญ
5. ลักษณะการใช้เฉพาะ	หมายถึง	ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งของคำตั้งที่สูญ
6. ที่มาของคำ	หมายถึง	บอกที่มาของคำตั้งที่สูญมาจากภาษาอื่นซึ่งจะแสดงเฉพาะคำที่ปรากฏที่มาในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เท่านั้น
7. ความหมาย	หมายถึง	ความหมายของคำตั้งจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยสังเขป

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
1	กั้ง	2	น.	โบ	-	กั้ง
2	กนน	6	-	โบ	-	กั้น
3	กนนเขอ	6	น.	โบ	ข.	กระเชอ
4	ก่นนโถง	6	น.	โบ	-	กูปหรือสัปคับ
5	กนนเหิม	6	น.	กลอน	-	เหิม
6	กรรปรุ	12	น.	กลอน	-	ศอก
7	กระแหมบ	49	ว.	-	-	แหมีบ
8	กระออมน้ำ	49	น.	-	-	ชื่อดาว
9	กลมก	58	ว.	กลอน	ทมิฬ	หลายอย่างรวมกัน
10	กัณฑ์	60	น.	แบบ	ป.;ส.	กระแต, กระรอก
11	กอช	68	น.	-	อ.	เรียกผ้าบางที่ใช้ปิดแผล
12	กระง่อนกระเง้น	70	ว.	ถิ่น-พายัพ	-	งอไปงอมา
13	กะพล่องกะแพ่ง	74	ว.	-	-	ไม่บริบูรณ์
14	กะหลี่	78	น.	-	-	ใบกัญชาที่งอหงิก
15	กังก	79	น.	แบบ	-	เหยี่ยว
16	กังก	79	น.	แบบ	ป.	สัมฤทธิ์
17	กัณฐก	80	น.	-	ป.,ส.	เครื่องประดับคอ
18	กาบหอย	87	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุก
19	กีกถอง	101	ว.	โบ	-	มากมาย
20	กुरร	104	น.	แบบ	ป.,ส.	นกเขา
21	กुरูร	104	น.	แบบ	ป.,ส.	นกเขา
22	แก้งเคง	107	น.	ถิ่น-พายัพ	-	คันกระเจียบเปรี้ยว
23	เกล็ดข้าวเม่า	110	น.	-	-	ชื่อปลาทะเลและน้ำจืด
24	เกศว	112	ว.	-	ส.	ผู้มีผวม
25	เกีย	114	น.	-	อ.	ส่วนหนึ่งของรถยนต์
26	โกญจน	120	น.	กลอน	ป.	ความกึกก้อง
27	โกณ	120	น.	แบบ	ป.	มุม, เหลี่ยม
28	ขมึ้นกับปูน	128	ว.	สำ	-	ไม่ถูกกัน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
29	ขรรค	130	น.	แบบ	ป.; ส.	แรด
30	ขยীর	133	น.	โบ	ส.; ป.	น้ำมัน
31	ขอช้าง	135	น.	-	-	ขอเหล็กสำหรับสับช้าง
32	ขัชก	136	น.	แบบ	ป.	อาหารควรเคี้ยว
33	จีร	148	น.	แบบ	ป.	น้ำมัน
34	ไขสือ	162	ว.	-	-	รู้แล้วทำเป็นไม่รู้
35	ไขหู	162	ว.	-	-	ทำเป็นว่าไม่ได้ยิน
36	คณน	164	ก.	แบบ	ป., ส.	คณานับ
37	คร่ำเงิน	169	ก.	-	-	เอาเงินฝังเป็นลวดลาย ในโลหะ
38	คร่ำทอง	169	ก.	-	-	เอาทองฝังเป็นลวดลาย ในโลหะ
39	คล้อ	171	ก.	-	-	เคียงคู่กันไปอย่างคู่รัก
40	คลุกคลาน	173	ก.	-	-	คลานด้วมเตี้ยม
41	ความรู้ท่วมหัวเอาตัว ไม่รอด	175	ว.	ล้ำ	-	มีความรู้มากแต่ไม่รู้จัก ใช้ให้เป็นประโยชน์
42	คะเน็ด	179	น.	-	-	ต้นข้าวที่ทำเป็นเกลียว
43	กัจฉ	179	น.	แบบ	ป.	ไม้ก้อ
44	กั้นจาม	180	น.	-	จ.	ไม้สำหรับติดเชือกบาศ
45	เกจฉ	192	ก.	แบบ	ป.	ไป, ถึง
46	ฌราวาส	203	น.	-	ป.	คนทั่ว ๆ ไป
47	งอกแกก	205	ว.	-	-	โยกคลอนไปมา
48	งามแงะ	207	ว.	-	-	ดี, มาก
49	จตุราริยสัง	213	น.	-	ป.	อริยสัง 4 ประการ
50	จตุสคมภ์	213	น.	-	ป.+ ส.	
51	จ่อง	218	น.	-	-	รุ่ม
52	จอมทอง	218	น.	-	-	ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง
53	จ้งหนับ	221	ว.	ปาก	-	เต็มที

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
54	จัดตาฬีส	222	ว.	แบบ	ป.	สี่สิบ
55	จัมปก	224	น.	แบบ	ป., ส.	ต้นจำปา
56	จาก	225	น.	แบบ	ป.; ส.	การสละ
57	จ่าว	227	ก.	ถิ่น	-	หุง, ทอด
58	จำอื่น	230	ก.	-	ข.	ทำให้สุก
59	จิ้งหรีดผี	231	น.	-	-	ชื่อจิ้งหรีดชนิดหนึ่ง
60	จุกต	235	ว.	แบบ	ป.; ส.	สิบสี่
61	จู้นจ้าน	235	ก.	-	-	เข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องที่ ไม่ใช่หน้าที่
62	จัมพล	236	น.	โบ	-	จอมพล
63	เจี้ยวจ้าว	241	ว.	-	-	เสียงวิ๊ดวิวดเพราะตกใจ
64	ฉบ่า	244	น.	-	ข.	ฉบบัง
65	ฉาทน	248	น.	-	ป., ส.	เครื่องปิดคลุม
66	ฉาป	248	น.	แบบ	ป.; ส.	ลูกสัตว์ร้าย
67	ฉันตามร	263	น.	แบบ	ป.	เรือนไฟ
68	ฉัปน	263	น.	แบบ	ป., ส.	การกระซิบ
69	ชาคร	264	น.	แบบ	ป., ส.	ความเพียร
70	ชานวาทิก	266	น.	-	ส.	ผู้รู้จักพูดให้เป็นที่นิยม
71	ชาร	267	น.	แบบ	ป., ส.	ชายชู้
72	โชตก	377	น.	-	ป.	ผู้รุ่งเรือง
73	ชังแซว	281	น.	-	-	ชื่อนกชนิดหนึ่ง
74	ชิม	281	ก.	ถิ่น	-	ชิม, กำซาบ
75	ฉูต	292	ก.	แบบ	ป.	ยืนอยู่
76	คนย	293	น.	แบบ	ป., ส.	ลูกชาย
77	คอกจอก	296	น.	-	-	ต้นของจอกที่ลอยในน้ำ
78	คอกฟ้อน	296	น.	-	-	ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง
79	คอกอวแดง	296	น.	ถิ่น-พ่ายัพ	-	ต้นกระเจียว
80	คักษณ	298	น.	แบบ	ส.; ป.	เครื่องตัดสิ่งของ

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
81	คามร	300	น.	แบบ	ส.; ป.	ทองแดง
82	คารก	300	น.	แบบ	ป., ส.	ดาว
83	คูชิ	308	-	-	-	คำเตือนให้รู้ตัว
84	คูเนะ	308	-	-	-	คำเตือนให้รู้ตัว
85	คต	323	น.	-	ป.	พื้น, ชั้น
86	ตะหลุก	336	น.	ถิ่น	-	ปลักควาย
87	ตักษณ	336	น.	แบบ	ส.	เครื่องตัดสิ่งของ
88	ตัญจุล	337	น.	แบบ	ป., ส.	ข้าวสาร
89	ตาพ	346	น.	แบบ	ป., ส.	ลูกกัญแจ
90	ติดติก	349	ว.	แบบ	ป.	มิตรสขม
91	ติดติร	349	น.	แบบ	ป.	นกกระทา
92	ติดถ	349	น.	แบบ	ป.	ทำน้ำ
93	ติร	349	น.	แบบ	ป., ส.	ฝั่ง
94	ติล	349	น.	แบบ	ป., ส.	พีชงา
95	ตุมกา	354	น.	-	-	ชื่อไม้ต้น
96	ตุมพ	354	น.	แบบ	ป.; ส.	ชื่อมาตราดวงโบราณ
97	ตุรค	355	น.	แบบ	ป., ส.	ม้า
98	โตะอิหม่าม	362	น.	-	-	อิหม่าม
100	ถน	365	น.	แบบ:กลอน	ป.	เต้านม
101	ถ่ายเดี่ยว	370	ว.	-	-	ฝ่ายเดี่ยว
102	ถมิน	372	น.	-	ข.	พวก, ทหาร
103	ทม	377	น.	แบบ	ป., ส.	การข่มใจ
104	ทวาบรยุค	382	น.	-	-	ชื่อยุคที่ 3 แห่งยุคทั้ง 4
105	ทวิตีย	382	ว.	แบบ	ส.	ที่ 2
106	ทวिर	382	ว.	แบบ	ส.	สอง
107	ทัปน	393	น.	แบบ	ป.; ส.	แว่นส่องน้ำ
108	ทัพพ	394	ว.	-	ป.; ส.	มันคง
109	ทิจูธรรม	399	น.	แบบ	ป.	ภพนี้

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
110	ทุดิยาสาพห	403	น.	แบบ	ป.	เดือน 8 ที่ 2
111	ทิวริช	405	ว.	แบบ	ป.	2 อย่าง
112	ทชช	418	น.	แบบ	ป.	ธง
113	ทังก	422	น.	แบบ	ป.	กา, เขี้ยว
114	ทารณ	423	น.	แบบ	ป., ส.	การทรงไว้
115	ทโชน	424	น.	แบบ	ป.; ส.	การชำระล้าง
116	นหาน	430	น.	-	ป.; ส.	การอาบน้ำ
117	นักร	433	น.	แบบ	ส.; ป.	จระเข้
118	นัฏก	434	น.	แบบ	ป., ส.	ผู้พ้อนรำ
119	น โครคินทร	436	น.	แบบ	ส.	พญานาค
120	นาฏก	438	น.	แบบ	ป., ส.	ผู้พ้อนรำ
121	นิทาม	448	น.	แบบ	ป.	ความร้อน
122	นียยาน	449	น.	แบบ	ป.; ส.	การนำออกไป
123	นิรพัตร	449	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
124	นิรุทก	450	ว.	แบบ	ป.	ไม่มีน้ำ
125	บิตุล	479	น.	แบบ	ป.	ลุง, อา
126	บุรพ	485	ว.	-	-	บุพ
127	เป็จี้	485	น.	-	จ.	แสดงใจ
128	ประกีรณก	500	ว.	-	ส.; ป.	เรียราย
129	ประเกียรณก	500	ว.	-	ส.; ป.	เรียราย
130	ประดาปะ	505	น.	-	-	ประดาป
131	ประพรม	507	ก.	-	-	ประโปรยด้วยน้ำ
132	ประไพร	508	ว.	-	-	งาม
133	ประภากร	508	น.	-	ส.	ผู้ทำแสงสว่าง
134	ประภาคาร	508	น.	-	ส.	กระโจมไฟ
135	ประภามณฑล	508	น.	-	-	รัศมีที่พวยพุ่งขึ้นจาก ศีรษะของผู้ศักดิ์สิทธิ์
136	ประแสนัน	511	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
137	ปรีย	515	ว.	-	ส.; ป.	ที่รัก
138	ปห่งส	523	น.	-	ป.	การรื่นเริง
139	ปห่งสน	523	น.	-	ป.	การรื่นเริง
140	ปะมง	525	น.	-	-	ประมง
141	ปัจจุส	527	น.	แบบ	ป.	เข้ามิด
142	ปั้มน้ำมัน	529	น.	ปาก	-	สถานีบริการน้ำมัน
143	ปาท	533	น.	-	ป.	บาท
144	ปาวก	535	น.	แบบ	ป., ส.	ไฟ
145	ป้าเปื้อ	535	ว.	-	-	มีรูปร่างเทอะทะ
146	ปีตุจลา	536	น.	-	ป.	อา, ป่า
147	ปีตุล	536	น.	-	ป.	ลุง, อา
148	ปีหก	536	น.	-	-	ม้าม
149	ปีพ	537	ก.	-	ป.; ส.	บิชา
150	ปีพก	537	น.	-	ป.; ส.	ผี, ต่อม
151	ปฎุ	538	น.	แบบ	ป.	ห่อ, หม้อ
152	ปุดกะลา	538	น.	ถิ่น-ปักยได้	-	ต้นกะลา
153	ปุร	539	น.	-	ป.	บุระ
154	เปศ	545	น.	แบบ	ส.	สถาปนิก
155	เปศล	545	ว.	-	ส.	งาม, ชำนาญ
156	เปสล	545	ว.	-	ป.	ผู้มีศีลเป็นที่รัก
157	เปื้อเหลือ	545	ว.	-	-	เซ่อ, ไม่คมคาย
158	ผิต	560	ว.	-	ป.	มั่งคั่ง, กว้างขวาง
159	ผิต	560	ว.	-	ป.	มั่งคั่ง, กว้างขวาง
160	ผิน	565	ว.	-	-	ผิว ๆ, ผาด ๆ, ตื่น ๆ
161	พยช	576	ก.	-	ส.	ขับ, จี
162	พระยาเล็บครุฑ	581	น.	-	-	ต้นกล้วยน้อย
163	พฤษณ	584	น.	-	-	วิฤษณะ
164	พสน	588	น.	-	ป., ส.	เครื่องนุ่งห่ม

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
165	พัชร	591	น.	-	ส.; ป.	เพชร
166	พาท	594	น.	-	ป., ส.	ผู้แบก, ผู้ถือ
167	พิชัย	595	น.	-	ป., ส.	การตรวจตรา
168	พิร	598	น.	-	ป., ส.	ผู้เพียร
169	พิโรธนะ	598	น.	-	ป., ส.	ความโกรธ
170	พื้มพำ	600	ว.	-	-	เสียงคนพูดหรือบ่น
171	พูปอน	603	น.	-	-	รากต้นไม้ที่ขึ้นเป็นปึก หรือเป็นปมที่โคนต้น
172	เพลาะแพละ	605	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
173	ฟีก	614	ก.	-	-	แฝง, หลีก
174	ภค	617	น.	แบบ	ป., ส.	โชคดี, ความเจริญ
175	ภณ	617	น.	แบบ	ป., ส.	กล่าว, พูด, บอก
176	ภร	617	ก.	-	ป.	เลี้ยงดู
177	ภวัคร	618	น.	-	ส.; ป.	พรหมชั้นสูง
178	ภานก	619	น.	แบบ	ป.	ผู้สวด, ผู้กล่าว
179	ภাত্র	619	น.	-	ส.	พี่ชายน้องชาย
180	ภาสूर	621	ว.	-	ส.	สว่าง
181	ภิงส	621	น.	-	ป.; ส.	เหง้า, เหง้าบัว
182	ภิงสร	621	น.	-	ป.; ส.	เหง้า, เหง้าบัว
183	ภิท	621	ก.	-	ป., ส.	แตก, ทำลาย
184	ภิส	622	น.	-	ป.; ส.	เหง้า, เหง้าบัว
185	ภีม	622	ว.	-	ป., ส.	น้ำกลั้ว
186	ภุชก	622	น.	-	ป., ส.	งู, นาค
187	ภุชกคม	622	น.	-	ป., ส.	งู, นาค
188	ภุญช	622	ก.	-	ป.	กิน, กินอาหาร
189	ภรว	624	น.	-	ป.	ความกลัว
190	มกส	626	น.	-	ป.; ส.	ขุง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
191	มกูด	626	น., ว.	-	ป., ส.	1. กลุ่ม 2. ตุ่ม
192	มฆ	626	น.	-	ป., ส.	ดาวฤกษ์ที่ 10 มี 5 ดวง เห็นเป็นรูปโคมุตร
193	มณทิว	627	น.	โบ	ป., ส.	มณทิว
194	มตก	627	น., ว.	-	ป.; ส.	1. คนตายแล้ว 2. ของผู้ตายแล้ว
195	มท	627	น.	-	ป., ส.	ความเมา
196	มนทิว	628	น.	แบบ	ป., ส.	เรือนหลวง
197	มยูช	629	น.	-	ป., ส.	รัศมี
198	มรรตย	630	น.	-	ป.; ส.	ผู้ที่ต้องตาย
199	มัตย	630	น.	-	ป.; ส.	ผู้ที่ต้องตาย
200	มรรทน	630	น.	-	ป.; ส.	การบด, การทำให้เจ็บ
201	มฤตก	630	น.	-	ป.; ส.	ผู้ตาย, ซากศพ
202	มสารก	632	น.	-	ส.	แก้วมรกต
203	มหาขันธก	632	น.	-	ป.	ชื่อคัมภีร์พระวินัยหมวด หนึ่ง
204	มหาภารต	633	น.	-	ส.	ชื่อบทประพันธ์มหา กาพย์ของอินเดีย
205	มโหม	635	น.	-	ส., ป.	ห้วงน้ำใหญ่
206	มัชชาร	641	น.	-	ป.; ส.	แมว
207	มัญจก	642	น.	-	ป., ส.	ที่นอน
208	มัญชิสฐ	642	น.	-	ส.; ป.	ฝาง
209	มัตถก	642	น.	-	ป.; ส.	กระหม่อม, ที่สุด
210	มัตสร	642	ว.	-	ส.; ป.	เห็นแก่ตัว
211	มันทิว	643	น.	-	ป., ส.	เรือนหลวง
212	มัลก	643	น.	-	ป.	ชันน้ำ
213	มาตังค	646	น.	-	ป.	ช้าง

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
214	มาติก	646	ว.	-	ป.	ฝ่ายมารดา
215	มาท	646	น.	-	ส.	เครื่องทำให้เมา
216	มาทน	646	น.	-	ส.	เครื่องทำให้เมา
217	มาฐุร	646	ว.	แบบ	-	หวาน
218	มาฐุร	646	ว.	แบบ	-	หวาน
219	มาปก	647	น.	-	ป.	ผู้ก่อสร้าง
220	มุกร	651	น.	แบบ	ป., ส.	กระจกเงา
221	มูกุล	651	น.	แบบ	ป., ส.	ดอกไม้ตูม
222	มุกร	651	น.	-	ส.; ป.	ไม้ค้อน
223	มูจน	652	น.	-	ป.	ความผันไป
224	มูญช	652	น.	-	ป., ส.	พืชจำพวกหญ้าปล้อง
225	มูณฑ	652	ว.	-	ป., ส.	เกลี้ยง, โล้น
226	มูณฑก	652	ว.	-	ป., ส.	เกลี้ยง, โล้น
227	มูทค	652	น.	-	ส.; ป.	ถั่วเขียว
228	มูทคร	652	น.	-	ส.; ป.	ไม้ค้อน
229	มูรช	653	น.	-	ป., ส.	ตะโพน
230	มูก	653	ว.	-	ป.; ส.	เงียบ
231	เมลก	656	น.	-	ป., ส.	ประชุม
232	เมห	656	น.	-	ป., ส.	น้ำมูตร
233	เมहन	656	น.	-	ป., ส.	ของลับชายหญิง
234	แมงปากจอบ	659	น.	-	-	ชื่อสัตว์เลื้อยคลานชนิด หนึ่ง
235	โมน	661	น.	-	ป.; ส.	ความสงบ
236	โมษ	661	น.	-	ส.; ป.	ขโมย
237	โมษก	661	น.	-	ส.; ป.	ขโมย
238	โมษณ	662	น.	-	ส.	การขโมย
239	ยกน	666	น.	-	ป.; ส.	ดັบ
240	ยว	667	น.	-	ป., ส.	ข้าว, ข้าวเหนียว

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
241	ยัชน	670	น.	-	ป., ส.	พิธีสำหรับบูชาเทวดา
242	ยาค	672	น.	-	ป., ส.	ยัญพิธี
243	ย่างตีน	672	ก.	-	-	ยกเท้าก้าวไป
244	ย่างเท้า	672	ก.	-	-	ยกเท้าก้าวไป
245	ยาน	672	น.	-	ป., ส.	การขอร้อง
246	ยาศก	672	น.	-	ป., ส.	ผู้ที่ทำพิธีบูชาแทนผู้อื่น
247	ยานก	673	น.	-	ป., ส.	ยานพาหนะเล็ก ๆ
248	ยิฐ	674	น.	-	ป.; ส.	การบูชา
249	ยิบ ๆ	674	ว.	-	-	อาการเปิดปิดถี่ ๆ
250	ยுகนธร	677	น.	-	ป., ส.	ชื่อภูเขาหนึ่งในหมู่เขา สัตบริภัณฑ์
251	ยุกถ	677	ว.	-	ป., ส.	คู่, สอง
252	โย่ง ๆ	681	ว.	-	-	อาการเดินก้าวยาว ๆ
253	โยชก	682	ก.	-	ส.	ผู้ทำการประกอบ
254	รมย์	684	น.	-	ส.	น่าบันเทิงใจ
255	ระเนระนาด	690	ว.	-	-	เคลื่อนกลาด
256	ระฟ้า	691	ว.	-	-	สูงมาก
257	รจน	705	น.	-	ป.	ความชอบใจ
258	รุทร	705	ว., น.	-	ส.; ป.	1. นาคล้วยิ่งนัก 2. เทวดาหมู่ 1 มี 11องค์
259	รุธิร	705	น., ว.	-	ป., ส.	1. เลือด 2. สีแดง
260	เรืองรอง	710	ว.	-	-	สุกสว่าง
261	โร	712	ว.	-	-	โต, ป่อง
262	โรมัญจ	713	ว.	-	ป.; ส.	ขนลุก
263	ฤยัผสมแล้ว	716	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
264	ลปน	718	น.	-	ป., ส.	การพูด

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
265	ล้วงมือ	720	ก.	-	-	เอามือสอดเข้าไปในที่ ซึ่งเป็นช่องเป็นรู
266	ลหุก	721	ว.	-	ป.	เบา, เล็กน้อย
267	ลหุกะ	721	ว.	-	ป.	เบา, เล็กน้อย
268	ละหมาดญานาซะฮ์	725	น.	-	-	พิธีอ้อนวอนพระเป็นเจ้า ในศาสนาอิสลามเพื่อ ขอให้รับผู้ตายไว้ในที่ อันบริสุทธิ์
269	ลัญจ	726	น.	-	ป.	รอย, เครื่องหมาย
270	ลิกขา	732	น.	-	ป.	มาตราวัดของอินเดีย โบราณ
271	เลณ	743	น.	-	ป.	ที่ปัก
272	เล่อล่า	744	ว.	-	-	แสดงอาการมีหน้าตา ผิดปกติเพราะตกใจ ดีใจ
273	โลด	750	ว.	-	ป., ส.	โลเล
274	วกุล	752	น.	-	ป.; ส.	ต้นพิกุล
275	วรก	753	น.	-	ป., ส.	เพชฌฆาต
276	วยาม	754	น.	-	ป.; ส.	มาตราวัดยาวเท่ากับ 1 วา
277	วรรณยุกต์	755	น.	-	-	เครื่องหมายแสดงเสียง สูงต่ำของคำ
278	วรรณยุก	755	น.	-	-	เครื่องหมายแสดงเสียง สูงต่ำของคำ
279	วรรณรก	755	น.	-	ส.; ป.	ผู้เจริญ
280	วรุธ	755	น.	แบบ	ส.	เครื่องป้องกัน
281	วฤษล	755	น.	แบบ	ส.; ป.	คนชั้นต่ำ
282	ว่อง	756	ก.	-	-	รวดเร็ว
283	วัคคิย	756	ว.	-	ป.	อยู่ในพวก

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
284	วับ ๆ	759	ว.	-	-	แสงที่ปรากฏแล้วหาย ลับในพริบตา
285	วับวาบ	759	ว.	-	-	แสงที่ปรากฏแล้วหาย ลับในพริบตา
286	วับวาม	759	ว.	-	-	แสงที่ปรากฏแล้วหาย ลับในพริบตา
287	วับแวบ	759	ว.	-	-	แสงที่ปรากฏแล้วหาย ลับในพริบตา
288	วับแวม	759	ว.	-	-	แสงที่ปรากฏแล้วหาย ลับในพริบตา
289	ว้มมิก	759	น.	-	ป.; ส.	จอมปลวก
290	วาทก	762	น.	-	ส.	ผู้บรรเลงดนตรี
291	วาทน	762	น.	-	ส.	การบรรเลงดนตรี
292	ว่านกีบม้า	762	น.	-	-	ชื่อเฟินชนิดหนึ่ง
293	ว่านกีบแรด	762	น.	-	-	ชื่อเฟินชนิดหนึ่ง
294	ว่านเพชรหึง	762	น.	-	-	ชื่อกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง
295	ว่านมหาเมฆ	762	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
296	ว่านมีดยับ	762	น.	ถิ่น-อีสาน ถิ่น-พายัพ	-	ชื่อว่านชนิดหนึ่ง
297	ว่าแห่ว	764	ก.	-	-	เปลี่ยวใจ
298	วิโรธน์	770	น.	-	-	พิโรธ
299	วิสารถ	771	ว.	-	ป.	แก้วกล้า
300	เวพุริย	775	น.	-	ป.; ส.	แก้วไพฑูริย์
301	แวบ ๆ	776	ว.	-	-	ปรากฏให้เห็นชั่วพริบตา
302	แวม	776	ว.	-	-	ลักษณะของแสงที่เห็น เคลื่อนไหวอยู่เรื่อง ๆ
303	โวยวาย	776	ว.	-	-	เสียงร้องเอะอะ
304	ศกฏ	778	น.	-	ส.; ป.	เกวียน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
305	ศกถ	778	น.	-	ส.; ป.	ส่วน, ซีก
306	ศฐ	778	น.	-	ส.; ป.	คนโกง, คนโอ้อวด
307	ศตก	778	น.	-	ส.; ป.	มีจำนวน 100
308	ศพล	778	น.	-	ส.; ป.	หลายสี, ต่าง
309	ศม	778	น.	-	ส.; ป.	ความสงบ
310	ศมน	778	น.	-	ส.; ป.	การทำให้สงบ
311	ศย	778	ก.	-	ส.	พักผ่อน
312	ศรภ	778	น.	-	ส.	สัตว์ในนิยาย
313	ศระวณ	779	น.	-	ส.	ดาวหลักชัย
314	ศรุต	779	ก.	-	ส.	มีชื่อเสียง
315	ศลก	779	น.	-	ส.	แมลงมีปีก
316	ศว	779	น.	-	ส.; ป.	ศพ
317	ศวศร	779	น.	-	ส.; ป.	พ้อตา
318	ศวัสณ	779	น.	-	ส.	การหายใจ
319	ศวาส	779	น.	-	ส.	ลมหายใจ
320	ศัลก	780	น.	-	ส.	เปลือกไม้
321	ศัลย	780	น.	-	ส.; ป.	ข้าวกล้า
322	ศาพร	781	ว.	-	ส.	พยายาม
323	ศิต	783	ว.	-	ส.	คม
324	ศิตล	784	ว.	-	ส.; ป.	หนาว, เย็น
325	ศุทธ	785	น.	-	ส.; ป.	ความบริสุทธิ์
326	ศุน	785	น.	-	ส.; ป.	หมา
327	ศูล	785	น.	-	ส.; ป.	เหล็กแหลม
328	โศภ	787	น.	-	ส.; ป.	ความดี
329	ษัษฐ	788	ว.	-	ส.; ป.	ที่ 6
330	โษทศ	788	ว.	-	ส.; ป.	ลิบหก
331	สฐ	791	ว.	แบบ	ป.	โกง, โอ้อวด

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
332	สต	791	น., ว.	-	ป.; ส.	1. ร้อย(100) 2. ระลึกได้
333	สตก	791	น.	-	ป.	จำนวนร้อย
334	สตวิร	792	น.	แบบ	ส.; ป.	พระเถระ
335	สตวิร	792	น.	แบบ	ส.; ป.	พระเถระ
336	สถาปัตยกรรมศาสตร์	793	น.	-	ส.	ศิลปะหรือวิชาว่าด้วย การก่อสร้าง
337	สทรน	793	ว.	-	ป., ส.	ร่ำรวย
338	สติก	794	ว.	แบบ	ป.	ค่อย ๆ
339	สเปกโทรสโคป	795	น.	-	อ.	เครื่องมือที่ใช้ศึกษาการ วิเคราะห์สเปกตรัม
340	สมีค	799	ก.	-	ต.;ป.;ส.	เต็มใจ
341	สมีป	800	ว.	แบบ	ป.	ใกล้
342	สมีร	801	น.	-	ป., ส.	ลม
343	สรง	802	น.	-	ป., ส.	จอก, ขัน
344	สรณะ	802	ว.	กลอน	-	ไพเราะ
345	สรพ	803	ว.	-	ป.; ส.	เสียงดัง
346	สรวลเส	803	ก.	-	-	หัวเราะร่าเริง
347	สรวลเสเฮฮา	803	ก.	-	-	หัวเราะร่าเริง
348	สริต	805	น.	-	ส.; ป.	แม่น้ำ
349	สโรช	805	น.	-	ส.	ดอกบัว
350	สล	805	น.	-	ป.	ขนเม่น
351	สวร	808	น.	-	ส.	เสียง
352	สวาดต	809	น.	-	ป., ส.	คำกล่าวต้อนรับ
353	สะทก	813	ก.	-	-	รู้สึกเกรงกลัว
354	สะบันงาต้น	814	น.	-	-	ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง
355	สัญจาร	819	น.	-	ป., ส.	การเที่ยวไป

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
356	สัตบริภัณฑ์	821	น.	-	-	เขา 7 ทิวล้อมรอบเขา พระสุเมรุ
357	สันเทห์	822	น.	-	ป., ส.	สนเท่ห์
358	สามิก	830	น.	-	ป.	เจ้าของ, ผัว
359	สารถิ์ชกรถ	832	น.	-	-	ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง
360	สารวัด	832	น.	-	-	ผู้ตรวจงานทั่วไป
361	สำมะหา	836	ว.	-	-	นับประสา
362	สำหา	836	ว.	-	-	นับประสา
363	สินะ	840	ว.	-	-	คำแต่งกริยาบอกความ บังคับหรืออ่อนวอน
364	สินหา	840	ว.	-	-	คำแต่งกริยาบอกความ บังคับหรืออ่อนวอน
365	สุษิร	847	น.	-	ส.	เครื่องดนตรีที่ใช้เป่า
366	สุกษม	848	ว.	-	ส.; ป.	ละเอียด
367	สุน	848	ก.	แบบ	ส.	เกิด
368	เสท	849	น.	-	ป.; ส.	เหงื่อ
369	เสพย์ติด	851	ว.	-	-	ที่ไช่บ่อย ๆ แล้วติด
370	เสาะแสะ	853	ว.	-	-	ออกแอดด้วยอาการป่วย
371	หร	877	น.	-	ป., ส.	ชื่อพระอิศวร
372	หฤทษ	878	น.	-	ส.; ป.	หัวใจ
373	หล	878	น., ว.	-	ส.	1. คั่นไถ 2. ควร
374	หลาท	880	ก.	-	ส.	พอใจ
375	หลาหล	881	น., ว.	-	ป.	1. ยาพิษ 2. ร้ายแรง
376	หลิก	881	น.	-	ส.	ชวานา
377	หัสต	888	น.	-	-	ดาวศึรยะช้าง
378	หางค้อ	891	น.	ถิ่น-อีสาน	-	ปลาช่อน

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
379	หาดก	891	น.	-	ป., ส.	ทองคำ
380	ห่าน	891	น.	-	ป.	ความเสื่อม
381	หาส	892	น.	-	ป., ส.	ความสนุกรื่นเรริง
382	เหน็ด	897	ก.	-	-	อ่อนเพลียเพราะทำงาน
383	เหมี่ยว	899	ว.	-	-	เสียงเช่นเสียงแมวร้อง
384	แห่ง	903	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงตีระฆัง
385	แหล	904	ว.	-	-	มาก
386	อฆ	910	น.	-	ป., ส.	ความชั่ว, อากาศ
387	องคูล	910	น.	-	ป., ส.	นิ้วมือ, นิ่มเท้า
388	อจร	910	ว.	-	ป., ส.	เคลื่อนไม่ได้
389	อช	911	น.	-	ป., ส.	แพะ
390	อชिर	911	น., ว.	-	ส.	1. สนามรบ 2. ว่องไว
391	อนิล	914	น.	-	ป., ส.	ลม
392	อนิจ	914	ว.	-	ป., ส.	ดี, งาม
393	อภินันทนาการ	918	น.	-	ป.	ความยินดียิ่ง
394	อภูต	919	ว.	-	ป., ส.	ไม่ปรากฏ
395	อวก	922	ก., ว.	-	-	1. อาเจียน 2. เสียงอาเจียน
396	อสภ	923	น.	-	ป.	ไม่งาม, ไม่ดี
397	อสิต	924	ว.	-	ป., ส.	มีสีดำ
398	อโหสิกรรม	925	น.	-	ป.	กรรมที่เลิกให้ผล
399	อักข	928	น.	-	ป.; ส.	เพลลา, ลูกเต๋า, ความรู้สึก
400	อัจจุต	930	ว.	-	ป.	ไม่เคลื่อนที่
401	อัตตะ	932	น.	-	ป.; ส.	ตัวเอง
402	อันติก	934	น., ว.	-	ป., ส.	1. ที่ไถล 2. ไถล
403	อัมพิล	936	ว.	-	ป.; ส.	มีรสเปรี้ยว

ลำดับ ที่	คำตั้ง	หน้า	ชนิด ของคำ	ลักษณะการ ใช้เฉพาะ	ที่มา ของคำ	ความหมาย
404	อามน	939	น.	-	ป., ส.	การชำระ
405	อาชาน	939	น.	-	ส.	กำเนิด
406	อาศุร	940	ว.	-	ป., ส.	เดือดร้อน
407	อาศุร	940	ว.	-	ป., ส.	เดือดร้อน
408	อาทีนว	940	น.	-	ป., ส.	โทษ
409	อาวิล	942	ว.	-	ป., ส.	เศร้าหมอง
410	อามาลก	942	น.	-	ป., ส.	มะขามป้อม
411	อ้ายเข้	942	น.	-	-	สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง
412	อายต	943	ว.	-	ป., ส.	แผ่ออกไป
413	อายาน	943	น.	-	ป., ส.	การมาถึง
414	อาหต	945	ว.	-	ป., ส.	โดนตี
415	อาหร	945	น.	-	ป., ส.	การนำมา
416	อิณ	947	น.	-	ป.; ส.	หนี้
417	อิ	950	ว.	-	-	เสียงพูดของคนจมูกบี้
418	อิ	952	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงกลืนน้ำ
419	อุคร	953	ว.	-	ป.; ส.	ยิ่งใหญ่
420	อุตพิตศี	954	น.	-	-	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง
421	อุป	956	-	-	ป., ส.	คำประกอบหน้าศัพท์ แปลว่า เข้าไป, ไกล
422	อุปปาดิก	956	ว.	-	ป.	ที่เกิดขึ้นเอง
423	อรณ	958	น.	-	ป., ส.	แกะตัวผู้
424	อูลุก	958	น.	-	ป., ส.	นกเค้าแมว
425	อุยม	959	น.	-	ส.; ป.	ไอ, ไออุ่น
426	เอ็ก	961	ว.	-	-	เสียงอย่างเสียงไก่ขัน
427	เอפק	962	น.	-	ป.; ส.	แกะ, แพะ

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

บทคัดย่อ
ของ
พันธุ์ทิพย์ อินทยอด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
กุมภาพันธ์ 2549

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความแตกต่างด้านจำนวนคำ ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์ และผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า จำนวนคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีคำเพิ่มขึ้นจำนวน 1,042 คำ คำที่สูญหายไปมีจำนวน 427 คำ ชนิดของคำที่เพิ่มขึ้นและสูญหายมากที่สุด คือ คำนาม

ความแตกต่างด้านบทนิยามของคำศัพท์พบ 2 ลักษณะ คือ บทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์เหมือนเดิมแบ่งออกเป็น ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้าและความหมายย้ายที่ และบทนิยามหรือคำอธิบายเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำศัพท์ต่างกัน เป็นความแตกต่างที่ไม่มีเค้าของความหมายเดิม

ผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างของคำศัพท์พบว่ามีผลกระทบใน 4 ลักษณะ คือ ผลกระทบทางไวยากรณ์มีผลทำให้ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เกิดการเปลี่ยนแปลง ประเภทของคำเปลี่ยนไป และลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป ผลกระทบทางความหมายพบว่าทำให้เกิดการนำคำศัพท์มาใช้ในความหมายที่เพิ่มขึ้นและใช้ในความหมายแคบลง อีกทั้งมีการนำคำศัพท์มาใช้ผิดความหมายด้วย ผลกระทบต่อจำนวนคำทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในภาษาและเกิดการสูญของคำศัพท์ ผลกระทบด้านการใช้คำศัพท์ก่อให้เกิดปัญหาในการใช้คำศัพท์ของผู้ใช้ภาษา

**AN ANALYSIS OF LEXICAL DIFFERENCES IN POJCHANANUKROM
CHABAB RACHABANDITTHAYASATHAN 2525 B.E. AND
POJCHANANUKROM CHABAB RACHABANDITTHAYASATHAN 2542 B.E.**

**AN ABSTRACT
BY
PANTIP INTAYOD**

**Presented to Thaksin University in partial fulfillment to the requirements
for the Master of Arts degree in Thai Language**

February 2006

Abstract

This research was being done in order to analysis about the three differences of the lexical between Pojchananukrom Chabab Rachabanditthayasathan 2525 B.E. and Pojchananukrom Chabab Rachabanditthayasathan 2542 B.E..The three differences of the lexical are number of words definitions of the words and effect of the differences of the words.

The results of this research are the words in Pojchananukrom Chabab Rachabanditthayasathan 2542 B.E. has increase to 1,042 words. And there are 427 missing words. The parts of speech which increasing and missing a lot is noun.

The two differences of the definitions are the meaning of the words are changing. Some have variety meanings, some have only one meaning and some have changeable meaning. The other difference is the meaning of the words are constantly changing until they don't leave the original meanings.

The four effects of the differences of the words are grammar that make the part of speech of the words change. And the way of making sentences was changed. The effect of the meaning is that can make more sentences with more meanings or few meanings. Moreover there are some words that are used in the wrong meaning. New words was effect to the missing words. All effects can make problems for the one who use the language.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายพันธุ์ทิพย์ อินทยอด
วัน เดือน ปีเกิด	2 กรกฎาคม 2519
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42 ซอย 18 ถนนราษฎร์อุทิศ 1 ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2538	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ศิลป์-คณิต) โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ.2544	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ.2549	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา